EL TEMPS

12/18 març 1990

Any VII - No. 299 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes.

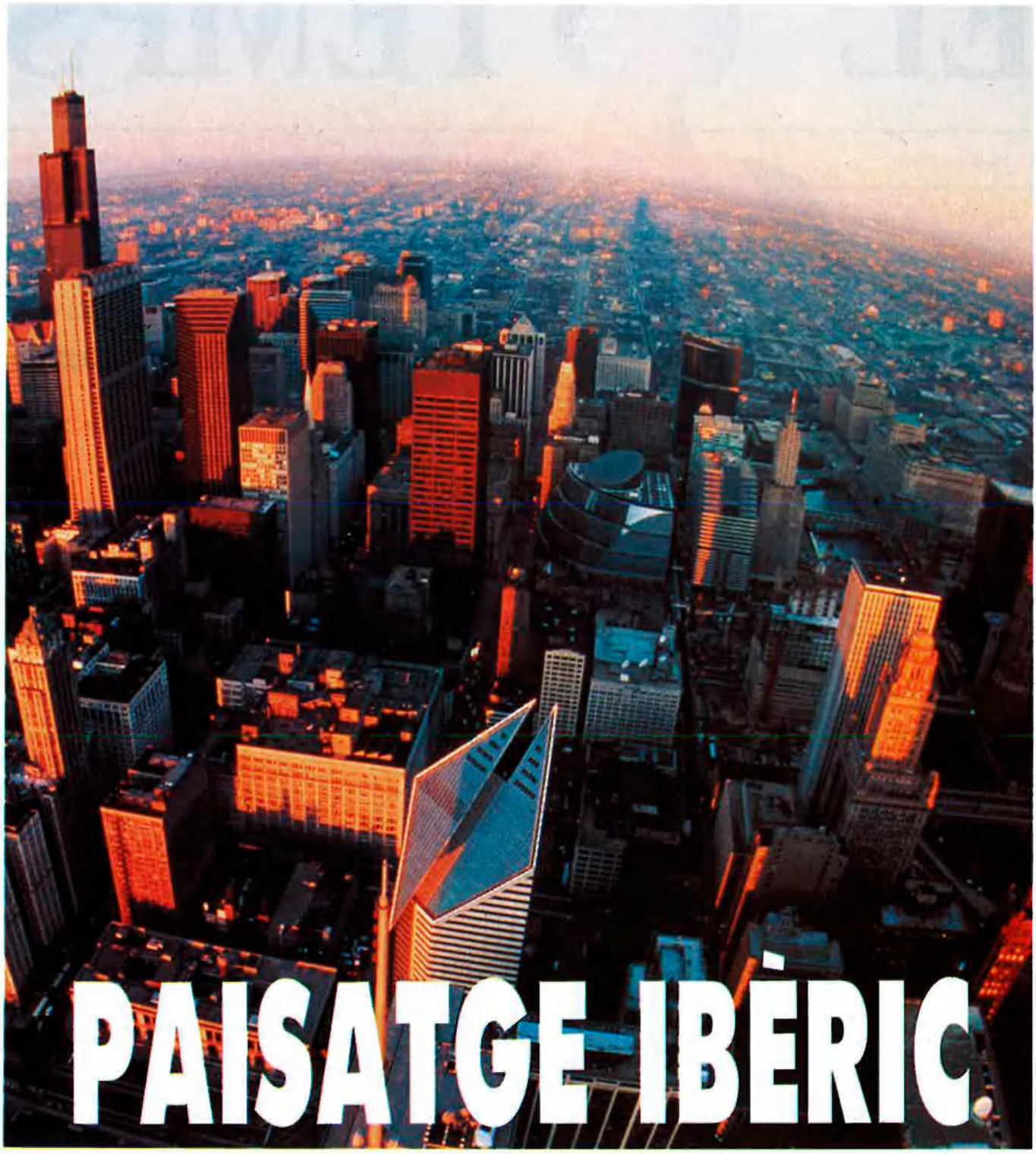
Els dominis de Berlusconi
De les televisions autonòmiques a Tele 5

Chanel
La vertadera història d'un imperi valorat en mil milions de dòlars

L'art d'enfonsar editorials
Juan de Dios Leal, empresari socialista

© EASTMAN KODAK

Kod

PAISATGE IBÈRIC

CHICAGO (EE.UU.)

De Los Angeles a Tòquio. D'Estocolm a Buenos Aires. Sempre hi trobarà un tros del nostre paisatge. Sempre hi trobarà un avió d'Iberia on sentir-se com a casa. Molt prop del cel. Amb el món als vostres peus. I una gran companyia al vostre costat.

IBERIA
LINEAS AEREAS DE ESPAÑA

TAPSA/NW Ayer

EL 299 TEMPS

12/18 març 1990

Any VII - No. 299 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes

sumari

Kod

PAIS

8. L´art de desfer editorials. Juan de Dios Leal, empresari socialista, arruïna el consorci d´editors valencians. *Jordi Sebastià i Tona Català.*
12. Els dominis de Berlusconi. *Sua emittenza* amplia l´imperi. *Eduard Company.*
16. La Bressola, sortir de la marginalitat. *Univers Bertrana.*
17. Ramon Aguiló, alcalde de Palma: "Canellas no suporta que Palma sigui socialista". *Ferran Guijarro, Juan Riera i Miquel Payeras.*
24. Universitats, eleccions cum laude. *Albert Punsola*

ESTAT

28. El president del govern espanyol tracta de calmar les aigües del PSOE. L´hora baixa de Felipe González. *Julio Trujillo.*

INTERNACIONAL

32. Achille Occheto, davant el pròxim Congrés del PCI. Roig modern. *L'espresso.*
36. Fidel Castro, més sol que la una. L'últim mohicà. *Antoni Castel.*
38.Opinió. Antony Gotlieb: Aprenent a morir.

TEMPS OBERT

40. La salsa envaeix Europa. Les músiques del Carib es posen de moda. *Lucas Soler.*
43. Antoni Ribas, director de *Dalí,* explica les dificultats per a rodar la seua última pel.lícula. *Andreu Sotorra.*
47. Cibeles i Gaudí dona, dues passarel.les de moda per a un sector deficitari. *Ana Páramo i Toni Picazo.*
52. El Lliure estrena *Els gegants de la muntanya. Andreu Sotorra.*

Cine i fotografia, novetats a l´IVAM. *Glòria Fleischman .* 53.
L´hora vermella.El canal *porno* comença a emetre a Itàlia. Jordi Minguell. 56

CRÍTICA

Cinema: *Atame!*, de Pedro Almodóvar. Els dilemes de Pedro. 62
Música: Orquestra jove de Cadaqués, un conjunt jove i prometedor. *Françesc Bueno.*
Discos: Compositors alacantins del segle XX. Una iniciativa encertada. *Francesc Bueno.* 63
Disseny: Concursos de disseny. *André Ricard.* 64
Art: Manolo Hugué, el sentit profund de la forma. *Daniel Giralt Miracle.* 65
Televisió: *Solfa íntima.* Tocar desafinat. *Adolf Beltran.* 66

CULTURA

Destino és ja història. Surt al mercat el llibre que analitza la, la revista que marcà quasi 50 anys del periodisme. *Carles Geli i Josep Maria Huertas.*68
Ray Bradbury: "Nosaltres també fem literatura". *Le Magazine Litteraire.* 72

LLIBRES

El llibre de la setmana: *Situació analítica*, de Manuel de Pedrolo, per *Josep Albanell. 76*
Seduccions: Els rars destins, per *Joan Perucho.* 78
Crítiques: 'Impagable', per *Xavier Lloveras.* 'Una història intensa: radical', per *Miquel Roselló.* 'Una llegenda heroica', per *Anna Maria Gil.* 'Experiència vital', per *Andreu Sotorra.* 79
Malic, una revista de titelles. *Andreu Sotorra.*

CIENCIA

Fax, missatgeria electrònica, videotext: els nous sistemes de comunicació s'enfronten al correu tradicional i el superen. *Xavier Duran.* 83

ECONOMIA

La dolça aroma de Chanel. Un imperi de perfums i roba valorat en mil milions de dòlars. *Stella Shamoon.* 88
La conquesta de l´Oest. Balanç del viatge de Jordi Pujol als EEUU. *Sílvia Monfort.* 92
Anàlisi comparativa dels resultas anuals de les caixes dels PPCC. *Albert Vicent /Tona Català.* 94

Edicions del País Valencià, S.A. Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13a. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. Telefax: 352 09 83. Redacció de Barcelona: Carrer de Casanova, 46, 4-2, 08011-Barcelona. Tel. (93) 323 00 71. President del Consell d'Administració: Rafael Mansanet. Editor: Eliseu Climent. Subdirector: Josep Ma. Pasqual. Cap de redacció: Antoni Robles. Redacció València: Miquel Alberola, Xulio Ricardo Trigo, Jordi Sebastià, Nel.lo Pellicer, Albert Vicent, Ismael L. Belda. Col.laboradors:Carles Gàmez, Ronan Killeen, Toni Picazo, Josep Franco, Joan Sorribes. Redacció Barcelona: Redacció: Eduard Company, Sílvia Montfort, Blanca Lucas. Col.laboradors: Lluís Bonada, Òscar Monferrer, Xavier Duran, Andreu Sotorra, Joan Vila, Vicent Partal, Albert Punsola . Secretària de redacció: Mercè Montoliu. Corresponsalia Alacant: Francesc Manel Anton. Corresponsalia Castelló: Teresa Violeta. Corresponsalia Mallorca: Miquel Payeras. Corresponsalia Andorra: M. Carme Grau Ribot. Corresponsa-lia Madrid: J. M. Sanmartí. Fotó-grafs: Rafa Gil (València), Domènec Umbert (Barcelona), Xesc Amen-gual (Mallorca), Carlos Serrano (Madrid). Documentació: Ma. J. Castellote. Arxiu fotogràfic: Jesús Prats. Disseny: Enric Satué. Maquetació: L. Casanovas. Carto-grafia: Alonso. Correcció lingüística: Francesc Sellés, Faust Ripoll. Promoció i publicitat: Jordi Enguix. Subscripcions: Begonya Pardo. Edició: Eloi Casanovas. Impressió: Tip. Artística Puertes, S. L. Palleter, 47. Telèfon (96) 325 06 77. 46008-València. Col.laboradors: Joan Fuster, Ramon Barnils, A. Solé, Joan F. Mira, Manuel Vázquez Montalban, Joan de Sagarra, Joan de Segarra, Oriol Domingo, Josep V. Marqués, Quim Monzó, Ignasi Riera, Antoni Serra, Valentí Puig, Max Cahner, Ferran Torrent, J. J. Pérez Benlloch, Toni Mollà, Ricard Calvo, Equip d'Estudis Urbanístics, Francesc Signes, Manuel de Pedrolo, Vicent Partal, Rafael Alemany, Jaume Lorés, Vicenç Villatoro, Baltasar Porcel, Biel Mesquida, Antoni Castell, Antoni Reig, Josep Mprell, Llibert Ferri, Juan m. J'ativa, Enric Llobregat, Enric Satué, Jaume Comelles, Daniel Giralt Miracle, Adolf Beltran, Francesc caballero, Josep Lluís Sirera, José Luis Guarner, Joan Ollé. Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Telèfon (96) 352 48 69. Depòsit legal: V. 853-1984.

Carta al Sr. Josep Vicent Marqués

Distingit Sr.:

Una vegada més, no és la primera volta, em sorprèn vostè. El passat diumenge, 25 de febrer, quan en el programa *Trobats a l'estació* de Canal-9 TVV, en entrevistar la Sta. Pilar Bayona i dirigir-vos al públic en valencià i a l'esmentada persona en castellà, aquesta us digué: "puede seguir hablando en catalán porque lo comprendo perfectamente", tot i això vostè va seguir en castellà. Imperdonable. ¿No li cau la cara de vergonya quan una persona forastera li demana que li parle en valencià i vostè no ho fa?

¿No li cau la cara de vergonya quan una persona aliena a la nostra cultura reconeix la unitat de la llengua i vostè, pel que sembla, no?

¿O va ser això el que li va fotre?

Vostè, Sr. Marquès, és un clar exemple de persona que ataca la llengua del país amb aquestes actituds, és a dir, emprant el castellà per a tot allò que no faça referència als valencians.

Vostè és el paradigma de la demagògia. Vostè, que tant ha escrit sobre el nostre perplex país, vostè que va defensant, en la TVE, és clar, l'autodeterminació, vostè que en un informe que va fer, segons tinc notícies, sobre la TVV es mostrava radicalment partidari que la TVV fóra completament en valencià...

¿A què juga vostè, sr. Marquès?

¿És que ha rebut ordres de dalt perquè ho faça així?

Que baix que ha caigut vostè.

Jaume Lloret
Alacant (l'Alacantí)

Curiositats parlamentàries

M'agradaria, com a lector habitual d'EL TEMPS, saber quant ens costa cada diputat autonòmic. Sobretot, els que pràcticament ni apareixen per les Corts. Voldria saber quin grup tè més desercions –comparativament al seu nombre d'escons, clar–, i qui de tots acudeix sempre a *classe*. També tinc curiositat per aclarir quantes hores del seu temps parlamentari –pagat pels diners de tots, inclosos aquells i aquelles que votaren per l'abstenció– es gasta fent cafè i copa a la cantina del Palau de Benicarló o als establiments dels voltants. Segurament trobaríem moltes sorpreses. Suposse que deu ser una idea agradable per al seu setmanari realitzar una enquesta d' aquesta mena i amplia la informació als Parlaments de Catalunya i Balears perquè, segur, també hi haurà estadístiques sucoses.

Francesc Bohigues
València (l' Horta)

Més vida social a les grans capitals

Escric absolutament entusiasmat per l'article "Elegits per a la glòria" que publiqueu al número 298 del vostre setmanari, firmat per Isabel Olesti. Sóc de l'opinió que articles com aquest haurien de tenir de forma periòdica un espai a la secció Temps Obert. La frescor d'aquest tipus d'informació i el desvergonyiment amb el qual l'Olesti tracta el tema són factors que heu de tenir més presents si, com he llegit en la vostra revista en més d'una ocasió, voleu obrir EL TEMPS a públics més joves i no necessàriament interessats pels temes nacionalistes. En aquest sentit, ¿no creieu que ja és hora que publiqueu un text sobre la realitat de la *perestroika*? Quan dic això, m'estic referint a un article sobre el dia a dia de la gent a Moscou: com es diverteixen els joves a la capital de l'URSS, quins són els bars de moda, quins els seus mites, quines modes ha posat de moda la *glasnost*...

Joan Minguell,
Elx(Baix Vinalopó).

¿Per què no en portada?

Encara no puc entendre per què no vau anunciar a bombo i plateret a la vostra coberta la interensantíssima entrevista que Ronan Killeen va fer, des de Belfast, al president del Sinn Fein irlandès, Gerry Adams. Adams, que té imposat un mur de silenci per la premsa britànica a instàncies i ordres del govern de Sa Reial Majestat, comentava i responia amb grans veritats que ni el govern socialdemòcrata espanyol de Felipe González pot suportar. "Totes les revolucions mundials d'aquest segle que produïren un alliberament nacional formen part de la desintegració de l'imperi britànic", alertava Gerry Adams al vostre corresponsal. Que prenga nota el govern de la Moncloa.

Joan Carbonell
Alcoi, (l'Alcoià)

¿Normalització a Igualada? ¿On?

En l'acte de clausura de la XXI Renovació de la Flama

de la Llengua Catalana que se celebrà el dia 25 de febrer a la sala d'actes del monestir de Montserrat, després que els ponents vinguts de cada un dels Països Catalans fessin les seves intervencions sobre la situació de la llengua als seus respectius territoris, el senyor Manuel Miserachs i Codina, alcalde d'Igualada, va prendre la paraula per cloure l'acte esmentat.

En el seu parlament, a diferència dels altres, que tingueren un to marcadament pessimista però alhora realista sobre l'estat del català, el senyor Miserachs destacà els grans esforços realitzats per l'ajuntament d'Igualada en matèria de normalització lingüística, i davant del nombrós públic present donà una visió totalment deformada de la situació de la llengua a la nostra ciutat.Volem reiterar una vegada més la nul.la tasca duta a terme per la institució municipal aquests últims anys en favor de la normalització, ja que, a banda de la retolació de carrers durant el primer consistori democràtic, no s'ha fet absolutament res més. Avui dia encara més de la meitat de les plaques de gual són en espanyol, a l'igual que els rètols d'alguns carrers i de molts senyals de trànsit.

¿Aquest és el gran esforç normalitzador a què es referia el senyor Miserachs en el seu parlament? ¿O potser caldrà entrendre que per a ell normalització vol dir persistència de l'espanyol en aquells àmbits que són d'exclusiva competència municipal?

Coordinadora per a la defensa del català a l'Anoia

Els gats d'Olot, terroritzats

Els gats d' Olot que han sobreviscut al genocidi municipal viuen terroritzats davant la possibilitat que l'Ajuntament de la capital de la Garrotxa porti a terme un nou pla d' enverinament col.lectiu de felins.

Diuen que ells no tenen la culpa que hi hagi persones que, quan es cansen de jugar amb ells, els abandonin pels carrers. Que viure a la intempèrie no és cap ganga. Que bé prou que el fred i l'escassedat de menjar s'encarreguen d'escurçar les seves vides.

Nosaltres no causem cap mal greu en aquest món: no contaminem l'atmosfera amb el plom i els gasos dels nostres cotxes; ni embrutem els rius amb les nostres deixalles, ni provoquem l'incendi dels boscos, ni incitem a la drogaaddicció a la joventut.

No entenem, doncs, per què els humans ens tenen tant d'odi fins a voler exterminar-nos. ¿Què no es recorden que fem jugar i riure la seva mainada i els fem companyia quan són vells i viuen sols?

¿Què no s'adonen que exterminar les espècies és un altre comportament racista, feixista, inquisidor? I no invocarem la llei de protecció dels animals del Parlament de Catalunya. Només diem que si els hem causat alguna molèstia, que tinguin paciència amb les múltiples contaminacions causades per aquesta *mona* tecnificada, ama i senyora del planeta Terra.

Un gat de la Garrotxa(pseudònim)

Solucions als passatemps núm.298

Solució: "Per acabar-ho d'adobar, aquell mateix vespre va rebre una trucada del diari amenaçant-lo amb un acomiadament fulminant si no enviava immediatament bon material".

(*A tant la peça*. Columna Edicions, 1989, pàgina 32).

PAS DE RATLLA

Ramon Barnils

Policia i literatura

El fet encara és calent: a Amposta (Montsià) han detingut un ciutadà a qui se li va morir el fill gran fa nou mesos en accident d'automòbil, i vidu d'encà que fa dos anys el tren li va agafar l'esposa en acte de suïcidi.

Els fets fins ara establerts van anar així, per ordre cronològic: el 8 de juny de 1988 l'esposa del detingut en sortir de la feina, se'n va anar amb el cotxe cap a la via prop d'Aldea, i allí es va llançar al pas d'un comboi de mercaderies. Tenia problemes matrimonials, ja que el seu espòs mantenia relacions íntimes amb una senyora d'Amposta filla de guàrdia civil, per cert.

Pel que fa a la mort en accident del fill del detingut, els fets eren, fins ara, els següents: el dia 8 de juliol de 1989 pare i fill es van estimbar a la carretera de Xerta a Gandesa en un cotxe 850 deixat per la casa Seat d'Amposta mentre revisaven l'automòbil propietat de l'ara detingut. El conductor, pare i ara detingut va declarar que l'havien encegat els llums d'un camió, que per això havia fet una maniobra brusca i que per això s'havia estimbat una trentena de metres. Que havia perdut el coneixement una vintena de minuts, i que en retonar-se havia vist el cotxe cremant i el fill a dins cremat. També fou establert que el supervivent tenia cops al cap i a d'altres bandes, cap cremada i tot plegat de caràcter lleu. Un accident. Arxivat.

Ara s'han afegit els següents fets als fets coneguts: en el cas de l'esposa, que el dia de la mort havia dinat amb la seva mare sense mostrar cap símptoma estrany; que després havia celebrat una festa a la feina i que les companyes tampoc no li havien notat res d'estrany; i que, cinc minuts abans de passar el tren que la va agafar, al costat de l'automòbil de la dona n'hi havia un altre de parat, ocupat per dues persones i que quan s'hi acostava un curiós (ara testimoni) el cotxe de les dues persones desconegudes va fugir a tot gas.

En el cas del fill, els fets afegits als ja ressenyats són: que en estimbar-se, el cotxe duia una marxa curta, impròpia doncs d'un cotxe que circula per carretera; que no deixà petges de frenada o de maniobra brusca; que el tap del dipòsit de la benzina era tret; que l'incendi va començar als seients del darrere, lluny doncs del motor; i que el conductor, pare i ara detingut que havia treballat en una companyia d'Assegurances, no hauria cobrat els tres milions que va cobrar per l'accident si l'hagués tingut amb el seu cotxe, cobert només en part per l'assegurança, i no amb el que li havien deixat, cobert en tot.

Al coneixement dels fets afegits hi ha contribuït decisivament el detectiu privat J.C., contractat pels pares de la morta i avis del mort, que ni quan el "suïcidi" ni quan l'"accident" no s'havien cregut res. Diu que la novel.la negra que fabriquem per aquí és poc creïble, i no gens versemblant, i és lògic: és perquè, aquí, la policia encara té una imatge creïble i els seus expedients es presenten com a brillants. Es doncs un problema literari, no pas senzill però clar, d'imatge i de presentació. I de res més.

CAMBRES DE COMERÇ

OBJECTIU·EUROPA

La Comunitat Valenciana ha completat la infrastuctura informativa a l'Europa Comunitària.

L'Oficina de la Comunitat Valenciana funciona a Brussel.les des del dia 5 de febrer. Aquest fet ve a culminar el programa d'accions que, des de la Cambra de Comerç de València, s'ha desplegat en els últims anys per a acostar el món empresarial valencià als centres europeus de decisió.

La nostra institució fou la primera a establir un Delegat permanent a Brussel.les. Aquesta iniciativa es completà amb la implantació a València del sistema BC-NET i es continuà amb la posada en marxa de l'Eurofinestra (Centre Europeu d'Informació Empresarial), amb seu a València, que és ja una esperançadora realitat potenciada amb l'Oficina a Brussel.les.

La Cambra de Comerç de València, des del Consell de Cambres de Comerç de la Comunitat Valenciana, i en un esforç realitzat conjuntament amb la Generalitat, el Comitè de Gestió de l'Exportació de Fruits Cítrics i la Federació Valenciana de Caixes d'Estalvis, presta el seu suport i la col.laboració des de l'Oficina de Brussel.les a totes les institucions, públiques i privades, que busquen el seu destí a la Comunitat Europea.

Els serveis oferts per l'Oficina se centren en les àrees d'informació i gestió, amb especial incidència en el desenvolupament de les relacions econòmiques i empresarials entre la Comunitat Valenciana i la CE.

publipress

CONSEJO DE CÁMARAS DE COMERCIO DE LA COMUNIDAD VALENCIANA

La llengua congelada

Tal com va passant el temps, s'acumulen més fets i més indicis que porten a una conclusió inexorable: l'única política lingüística de les institucions públiques valencianes consisteix en el manteniment de l'estat de coses vigent. L'estat vigent és el resultat final de segles d'imposició del castellà i d'opressió, marginació i persecució del català, i és el resultat directe de quaranta anys de franquisme lingüístic. No importa: l'accepten com a bo, com a part d'una realitat que cal *respectar* —no transformar—, com a fonament del model de relació entre les llengües que cal mantenir. L'estat vigent consisteix en un predomini creixent del castellà en la vida pública i social, i en una reducció progressiva del català en aquests mateixos camps. No importa: si aquesta és la realitat, sembla que pensen, cal adaptar-s'hi i conformar-se de bona gana.

Si el castellà predomina totalment en la premsa escrita, per exemple, cal acceptar i consolidar aquest predomini. Per exemple, reduint les subvencions a l'escassa premsa en català. I si pot ser, no pagant-les: EL TEMPS i *Saó* encara no han rebut les esquifides ajudes... de l'any 1988. I si la societat valenciana és bilingüe de fet, la Televisió Valenciana també ho ha de ser (ha de "respondre a la demanda social", tal com va dir el conseller Escarré davant d'una interpel.lació d'un diputat d'EU); així, prop del 50% del seu temps d'emissió és efectivament en castellà. I només un 22% del temps d'Aitana és en català. I tota la resta de televisions, públiques i privades, són i seran exclusivament en castellà. És l'estat vigent.

Si l'administració heretada funcionava íntegrament en castellà, no val la pena fer cap esforç a fi que això canvie. Es fan les lleis, perquè fer-les no costa res, i es deixen a la nevera. Com la llengua. Si 1.500 funcionaris es pregunten públicament de què serveixen els cursos de capacitació lingüística que han seguit, és igual: l'administració, amb algun retoc decoratiu, ha de seguir en castellà, perquè això és el que es considera normal. Com els noms dels pobles, o els rètols dels carrers: respectar la realitat.

Si el castellà és la llengua de prestigi i de les coses serioses, és natural que siga l'idioma preferit —o exclusiu— de les intervencions públiques del president de la Generalitat, dels consellers, dels diputats de les Corts (amb rares i meritòries excepcions que són això: excepcions). És natural també que, després d'algunes vacil.lacions, la immensa major part de les publicacions institucionals —conselleries, diputacions, ajuntaments, IVEI...— siguen en castellà. Tot entra dins de la més absoluta normalitat: fer uns retocs cosmètics a la situació heretada, per dissimular allò que tenia de més impresentable, i després mantenir-la íntegrament.

És a dir, mantenir íntegrament la congelació del valencià com a llengua subordinada, ornamental, històrica, decorativa, rural o marginal. Com a llengua *naturalment* abocada a l'extinció. Sembla que amb 750 anys de presència al País Valencià, ja n'hi ha hagut prou: ara és l'hora del castellà oficial, social, públic, definitiu. L'hora d'anar consumant acceleradament la castellanització total, d'anar reduint la llengua del país a l'estat de llengua congelada, a llengua morta. I si aquest no és el projecte explícit de les institucions públiques, sí que és el seu projecte implícit: actuen *exactament* com si la congelació i mort del valencià fóra el seu objectiu. No hi ha altre projecte visible.

PAÍS

Juan de Dios Leal, empresari socialista, arruïna el Consorci d'Editors Valencians

L'art de desfer editorials

Després d'enfonsar l'editorial Prometeo, el socialista Juan de Dios Leal apareix com el principal responsable de la fallida del Consorci d'Editors; una editorial que facturava vuit-cents milions anuals i que ara en deu al voltant de mil a autors, impremtes, subministradors, bancs i caixes d'estalvis.

El juliol de l'any 1983, representants del Gremi d'Editors del País Valencià es reuniren amb el conseller de Cultura, aleshores Cebrià Císcar. L'objectiu de la reunió era doble, per una banda revitalitzar el Gremi, que només existia com a figura però que no tenia cap activitat, i per l'altra impulsar una maniobra empresarial que permetera disposar de llibres per a l'ensenyament del valencià que aquell any entrava, de la mà de la Llei d'ús i ensenyament en totes les escoles.

Aquest va ser l'inici del Consorci d'Editors del País Valencià. L'administració autonòmica va donar suport des del primer moment al projecte. La nova empresa va arrancar amb els fotolits d'alguns llibres que ja tenia la Conselleria i la seguretat d'un ampli mercat escolar per al qual no estaven preparades les grans editorials.

Després de diverses reunions, el Consorci quedà integrat per Mercedes Aguilera, que representava l'editorial Fernando Torres del qual era viuda,Vicent Soler, d'edicions Albatros; Ricardo Vivent, de Vicent Garcia Editors; Francisco Armengot; Manuel Ramírez de Pre-textos; Rafael Ortiz d'editorial Marfil i Juan de Dios Leal, de Prometeo.

El cinc d'agost de 1983 els set socis constituïren la nova editorial i es llançaren a preparar els llibres del curs escolar que ja s'acostava. Els llibres de text eren el cos principal de l'empresa i s'agrupaven sota la denominació de Gregal. Posteriorment s'amplià a altres camps com ara la literatuta juvenil i es crea la col.lecció Mestral que editava en castellà i la Biblioteca Valenciana, molt més ambiciosa, i que ha editat la *Història de l'Art Valencià*.

Una vegada establerta l'empresa, la relació amb el gremi d'editors es va trencar i el Consorci començà a funcionar de manera independent. Mercedes Aguilera, Manuel Ramírez i Juan de Dios Leal se'n feren càrrec, mentre la resta dels socis es limitava a tenir contactes amb la marxa del negoci, que, després d'un bon inici, s'augurava profitós.

No obstant això, l'any 1987, començaren a aparèixer petits problemes amb la comptabilitat, que obligaren Vicent Soler, fins aleshores apoderat, a dimitir del seu càrrec. Per tal d'aclarir la situació es va encarregar una auditoria a la prestigiosa empresa Arthur Andersen, de la qual mai s'ha sabut el resultat. Pel desembre del mateix any moria a Castelló Francisco Armengot i entrava a formar part de la societat el seu fill.

Amb la presència de Francisco Armengot fill, la composició del consell experimentà un canvi decisiu. Pel juny de 1988, en una reunió dels socis, Juan de Dios Leal, que ja apareix com a director financer, proposa una ampliació de capital de 168 milions. Ricardo Vicent, Rafael Ortiz i Vicent Soler voten en contra per falta d'informació i queden des d'aleshores relegats a un segon pla, amb només el 9'9% de la societat entre els tres.

Des d'aleshores, els comptes de l'empresa són cada vegada més misteriosos. El balanç de l'any 1988 no especifica les despeses i els socis minoritaris es veuen obligats a demanar informació mitjançant ordres notarials. Informació que encara continuen esperant.

COMENÇA LA DESFETA

Aquests són els primers símptomes que indiquen que alguna cosa no funciona i, malgrat l'ampliació del capital, els escriptors no cobren els drets d'autor d'aquell any.

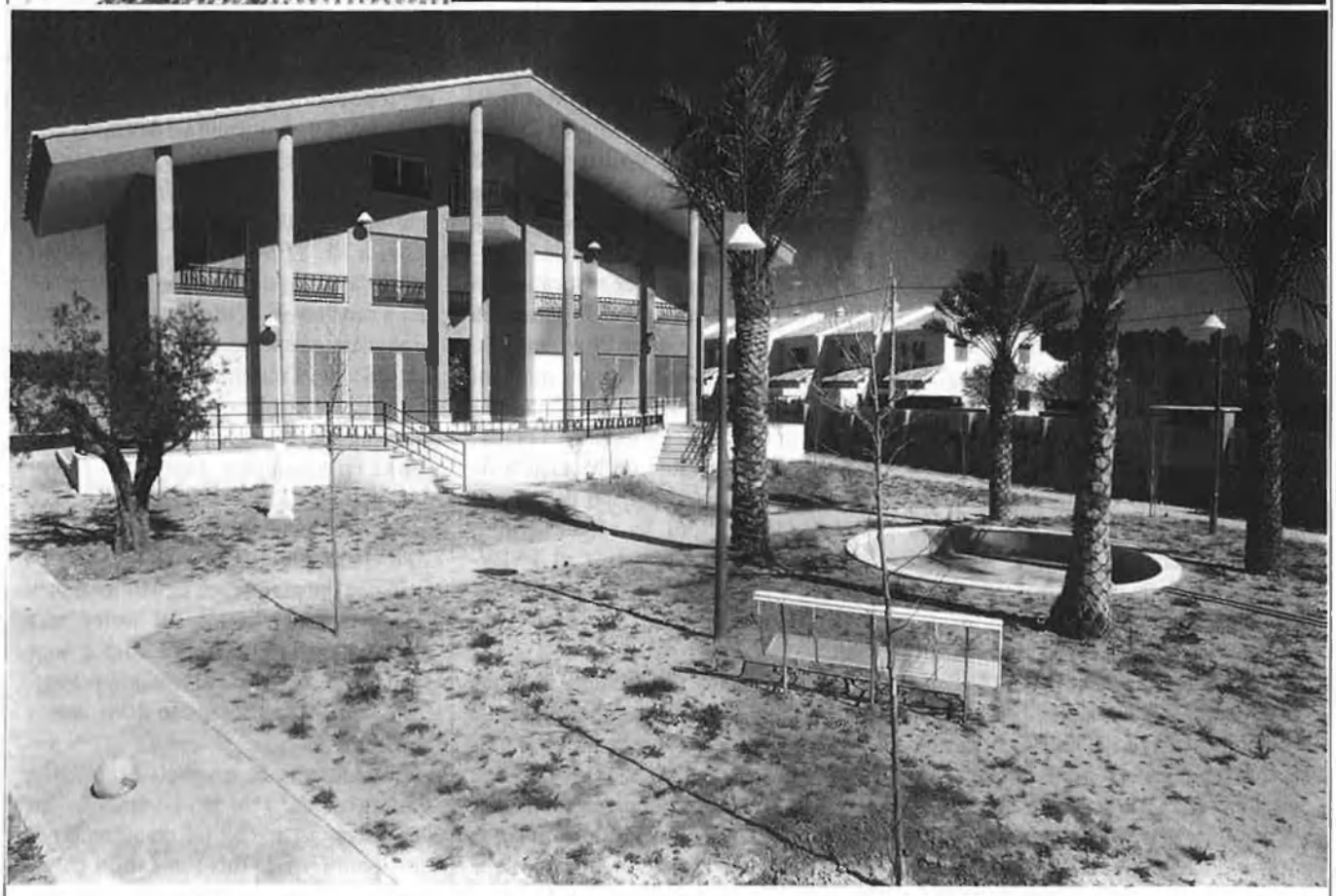
L'any 1988 és decisiu en la davallada del Consorci. El mes de juny tots aquells que mantenien alguna vinculació amb l'empresa comencen a rebre tot un seguit de cartes en les quals se'ls comunica la necessitat de solidaritzar-se amb l'empresa apel.lant al seu caràcter valencianista, cosa que resulta irònica perquè cap dels socis majoritaris havia tingut fins aleshores una especial vinculació al valencianisme i desenvolupen tota la seua vida pública en castellà.

Els escriptors reclamen els diners que els deuen i com a resposta els arriben pagarés sense fons avalats per Juan de Dios Leal i en alguns casos amenaces de xantatge sobre la qüestió dels fotolits. "Els fotolits dels nostres llibres se'ls ha endut a sa casa", comenta l'escriptor miguel Angel Moreno, mentre que Vicent Galán denuncia la pressió a què els va sotmetre Leal, que els assegurava que si continuaven amb les accions judicials mai més treballarien per a cap editorial. "Ens deia que el director del banc era *blavero* i no li donava els diners per a pagar".

Els escriptors que han col.laborat en l'elaboració d'aquest article han estat unànimes a assenyalar que els diners no compten, però estan dolguts "pel menyspreu d'aquest senyor cap al nostre treball. Ens han estafat. En aquests moments no sabem els llibres que hem venut perquè les liquidacions no especificaven res. En la major part dels casos no s'ha acomplert el contracte i s'han fet més edicions de les que s'havien previst. Nosaltres tenim por que apareguen edicions pirates amb els nostres llibres". El fet que hi ha moltes més edicions de les declarades és fàcilment constatable quan

Leal, figura clau en la desfeta del consorci. A la dreta, interiors dels locals de l'editorial. Baix, malgrat la crisi, Leal es permet construir-se aquest xalet

hi ha autors com Empar de Lanuza, que han de cobrar per un tiratge de cinc mil exemplars corresponents a la primera edició i tenen en el carrer llibres amb el membret "8 ena. edició".

Els afectats coincideixen a responsabilitzar de la desfeta Juan de Dios Leal, director financer del Consorci. L'entrada d'aquest personatge –que és també poeta i ha fet més d'un recital de poesia en l'Asociación de Escritores Valencianos en Lengua Castellana–, era

una clara maniobra del PSPV per situar un home de confiança a càrrec de l'editorial que havien ajudat a crear. Juan de Dios havia estat membre del comitè nacional dels socialistes valencians i actualment és secretari de formació, educació i cultura de la comissió executiva comarcal de València.

Juan de Dios havia participat en diverses empreses editorials, però es va donar a conèixer en la desfeta de Prometeo, un intent de restaurar l'editorial que havia fundat Blasco Ibáñez. Pilar Tortosa va començar el projecte l'any 1967, centenari de la mort de l'autor de *Canas y barro*, i va encetar una política d'expansió que la portà a distribuir llibres per les universitats sud-americanes. Pocs anys després de la transició, entra Juan de Dios Leal per tal de proporcionar un relleu als fundadors de Prometeo que, segons declarà a EL TEMPS Pilar Tortosa,"ja estàvem una mica cansats".

L'entrada de Juan de Dios precipita la caiguda de l'editorial, que havia establert uns pactes amb l'Ajuntament de València per tenir un cert suport institucional. Tal com diu la mateixa Pilar Tortosa, "nosaltres vam ensenyar a Juan de Dios tot sobre els processos editorials, però ell va canviar totalment la política que seguíem, que era molt prudent perquè érem conscients de ser una editorial petita. Es dedicà a publicar llibres de tots els seus amics, que difícilment trobaven eixida i així no podíem anar enlloc. A mi encara em deuen tres milions i mig, més els interessos. Imagina't".

Altres persones que el van conèixer durant aquella època confirmen les ínfules megalòmanes de Leal, el qual no sols feia edicions descompassades sinó que organitzava uns sopars de presentació dels llibres on invertia més diners que podria traure venent-ne tota l'edició. "Mai tenia 3.000 pessetes per a pagar un dibuixant, però les seues mariscades es van fer celebres", ens comenta un dels antics treballadors de Prometeo.

Pilar Tortosa creu que la crisi del Consorci acabarà també amb setanta anys del fons editorial que heretà de Prometeo i que en aquests moments "ja no se sap on estan".

Ningú dubta que Juan de Dios Leal és el responsable de tot el desastre i que no ha sabut gestionar de forma adequada una empresa que va nàixer amb la il.lusió de molta gent. "Ell sempre ha optat per fugir cap a endavant. No té mesura de les coses –ens comenta l'escriptor Vicent Salvador–. Treia edicions poc rendibles en moments poc adequats i anava a les fires internacionals, com és la de Munic, amb més infrastructura i més personal que el grup Timó, per posar un exemple".

UNA HISTÒRIA AMB UN FINAL BEN FOSC

No obstant això, Juan de Dios mai ha reconegut que l'empresa anara malament i fins i tot ha portat un elevat nivell de vida, amb operacions prou ostentoses, com ara la construcció d'un luxós xalet.

Durant l'any passat comencen els rumors que algun grup financer es farà càrrec de l'empresa i el mateix Juan de Dios s'encarrega d'esbombar-los. La primera societat que ho intenta és l'editora Santillana que, després de fer una exhaustiva auditoria, abandona. Més tard, comença a sonar el nom del grup Corporació Financera del Mediterrani, que agrupava diverses caixes d'estalvis, però l'operació tampoc no fructifica. Algunes fonts assenyalen que la Caixa de València no volia en realitat fer-se'n càrrec, ja que una fallida de Gregal li permetria annexionar-se la Caixa Provincial de València, que es troba en un moment crític i a qui el Consorci deu 160 milions de pessetes. A més, el director, Leonardo Margareto, alcalde de Montcada de l'Horta i ex-secretari general dels socialistes a l'Horta Nord, ha caigut definitivament en desgràcia dins el PSPV-PSOE i aquesta fallida podria ser el detonant de la seua eixida de l'aparell socialista.

Tot i amb això, encara hi ha gent que confia que finalment cobrarà. Sense anar més lluny, Leal assegurava que els diners arribarien el dimecres de la setmana passada i després demanà una moratòria fins al divendres, que ja s'allarga a aquesta setmana, però el fet cert és que els diners no ixen de sota les pedres.

Molts dels afectats han aconseguit una ordre judicial per a poder embargar, però s'han trobat que tot està per pagar o en mans d'altres. Fins i tot Juan de Dios Leal diu que se li deuen 18 milions de péssetes –el sou que tenia assignat era d'un milió de pessetes al mes–, i malament li han d'anar les coses quan ni tan sols ha pagat els 20 milions de pessetes que reclama l'empresa que li va construir el seu xalet a Paterna, el qual té també una hipoteca a favor del Lloyds Bank i dues odres d'embargament del Banc Popular i la impremta Morvedre.

D' altra banda, els locals que el Consorci va comprar al carrer de Sant Vicent, per tal d'abandonar el pis llogat al carrer de Barcelonina, han anat a para al Banc Hipotecari.

A més dels deutes i les lletres impagades, el Consorci s'enfronta a una querella que ha presentat la distribuïdora K'osk'o, que ha quedat molt mal parada després de la seua relació amb l'editorial, per presumpta falsificació de signatures en lletres i cartes. Això és només un dels punts que queden foscos. L'altra distribuïdora, Atalaya, va comprar fa dos mesos llibres per un valor de 80 milions de pessetes. Es qui té més volums del fons editorial de Gregal i s'enfrontaria a una difícil situació si, davant la crisi, els professors opten per recomanar llibres de text d'altres editorials. Malgrat això, fonts de l'empresa han manifestat a EL TEMPS que que podrien cobrir la demanda encara que no arribaren a reeditar-se. L'administració ja s'ha pronunciat respecte a aquest tema i el conseller de Cultura i Educació, Antoni Escarré, ha manifestat que, si l'ensenyament està cobert, ell no té per què ficar-se en assumptes d'empreses privades.

Un altre punt inquietant és el deute amb Garbí, una empresa de fotocomposició que cobrava el seu treball molt més car que qualsevol altra del sector; una empresa on també figura com a soci Juan de Dios Leal. Els seus representants no han volgut fer cap declaració a EL TEMPS .

El panorama és ara molt negre. ¿On són els llibres? ¿On són els fotolits? En definitiva, ¿què s'ha fet d'una empresa que té un fons de tres-cents títols publicats i que facturava anualment vuit-cents milions de pessetes?

Tona Català i Jordi Sebastià

Informació sobre els autors recollida per Vicent Benavent, Adriana Cardete i Paco Martínez.

AUTORS ESTAFATS

Valor, Enric. 2.500.000 pessetes
Andrés Estellés, Vicent. 50.000
Moreno Gimenez, Miguel-Angel. (grup) 1.000.000
Pascual, Teresa. 50.000
Moreno Mínguez, Amparo. 150.000
Escrivà Torres, Joan. 350.000
Ruiz San Pascual, Francisco (grup). 750.000
Peris i Grau, Victor (grup). 1.500.000
Baixauli Campello, Francesc. 140.000
Baixauli Simón, Marga. 70.000
Balanzà Pérez, Manuela. 129.000
Parra i Verger, Lluisa. 70.000
Tamborero, Manuel (grup) 1.560.000
Verger Hervàs, Eduard. 20.000
Alapont Ramon, Pasqual. 150.000
Benito Carpio, Ferran. 120.000
Boronat Servent, Domingo. 500.000
Blasco Adrian, Pilar. 600.000
de Pablo Martínez, Pascual. 80.000
Galan Rams, Vicent (grup) 1.000.000
Ramiro Roca, Enric. 50.000
Estebanez Garcia, Fernando (grup) 1.200.000
Mafonda Grau, Joan-Bta. 100.000
Masats i Salont, Josep. 70.000
Alcorisa Antón, Enric. 200.000
Baggato Torres, Vicent (grup) 420.000
Civera i Gómez, Manuel (grup) 15.000.000
Dopazo, Joaquim (grup) 600.000
Garcia Martínez, Horacio. (grup) 750.000
Giménez Ortega, Francieco. 600.000
Gonzàlez Catalá, Juan-Bta. (grup) 1.000.000
Huerta Esteve, Teresa. 100.000
Juan Escorihuela, Josep. 1.000.000
Mora Zinke, Cristina. 150.000
Morata Cubells, Magdalena (grup) 500.000
Salinas Sánchez, Dino. 80.000
Granell, Marc. 225.000
Granell, Manuel. (il.lustrador) 1.200.000
Salvador, Vicent. 800.000
Algarra, Enric. (fotógraf) 1.000.000
Hernández Esteve, Vicent (traductor) 1.200.000

Juan de Dios Leal Castellote. Provinent de l'editorial Prometeo. Ex-membre de l'executiva nacional del PSPV-PSOE. Ex-conseller de la Caixa d'Estalvis Provincial de València. Director financer del Consorci d'Editors. Soci de Garbí Editorial S. A.

ACCIONISTES

◀ MAJORITARIS
▼ MINORITARIS

Mercedes Aguilera. Viuda de Fernando Torres, editor. Vinculada al PSOE. Filla de Vicente Aguilera Cerni, Membre del Consell de Cultura de la Generalitat Valenciana.

Manuel Ramírez. Provinent de l'Editorial Pre-Textos.

Francisco Armengot. Fill de Francisco Armengot. Té una editorial i una llibreria a Castelló. És soci de Gráficas Morvedre.

Vicent Soler. Edicions Albatros

Ricardo Vicent. Vicent García Editores.

Rafael Ortiz. Editorial Marfil. Alcoi

DISTRIBUÏDORES

K'osk'o. Tenia, juntament amb Atalaya, l'exclusiva de la distribució. Presenta el juliol del 89 una querella contra el Consorci per falsificació de lletres i de cartes a nom de la distribuïdora. Calcula que el Consorci pretén cobrar uns 100 milions per uns llibres que K'osk'o ja ha tornat. L'últim retornament de llibres per valor de 60 milions va ser retirat pel Consorci, en lloc d'esperar que K'osk'o els enviara, tal i com ha fet sempre.

ATALAYA. Fa dos mesos comprà llibres per valor de 80 milions. És la didtribuïdora que més llibres té actualment del fons de Gregal. Si els col.legis demanen llibres de text d'altres editorials per por a quedar desabastits, serà la més perjudicada.

IMPREMTES

ARTES GRÁFICAS MORVEDRE. El Consorci li deu 80 milions. Té ordres d'embargament contra el xalet de Juan de Dios Leal a Paterna per valor de 10.500.000 pesseles. Era la impremta que més treballava per al Consorci.

TORSAN. El Consorci li deu 40 milions de pessetes.

ARPE. Té segrestat el volum quart de la *Història de l'art valencià* com a mesura de pressió per tal de cobrar els deutes. El Consorci, però, continua passant rebut als suscriptors de l'obra, que ja han començat a deixar de pagar.

FOTO-COMPOSICIÓ

GARBÍ. Realitzava treballs de fotocomposició per al Consorci. És una empresa paral.lela dels accionistes majoritaris del Consorci. No han volgut fer cap declaració a El Temps sobre la seua situació.

LEONARDO MARGARETO. President de la Caixa d'Estalvis Provincial de València, que depèn de la Diputació. Actualment està passant per un mal moment dins del seu partit. Ex-secretari comarcal del PSPV-PSOE de l'Horta-Nord, va ser desplaçat en el darrer congrés. El deute que té contret amb el Consorci fa perillar la continuïtat de la Caixa, la qual podria ser absorbida per la Caixa de València.

BANCS I CAIXES D'ESTALVI

BANCO HIPOTECARIO. Va donar un crèdit per tal que el Consorci pogués comprar uns locals al carrer de Sant Vicent, on pensaven traslladar les oficines i els magatzems de l'editorial. Uns mesos més tard el banc es va quedar amb els locals perquè el Consorci no pagava.

BANCO POPULAR. Té embargat el xalet de Leal per valor de 14 milions de pessetes

CAIXA D'ESTALVIS PROVINCIAL DE VALÈNCIA. El Consorci li deu 160 milions de pessetes. És una caixa polita i en crisi que no podrà afrontar el deute si es declara la fallida.

BANCO DE CREDITO INDUSTRIAL. En ell signaren uns avals per valor de més de 100 milions els set socis fundadors. Encara en queden per pagar 60, més els interessos.

LLOYDS BANC. Té una hipoteca per valor de 22 milions de pessetes sobre el xalet de Leal a Paterna.

CAIXA D'ESTALVIS DE VALÈNCIA. Mitjançant la Corporació financera del Mediterrani, preparà una operació per absorbir l'editorial que no arribà a quallar. Si continua la fallida, podria absorbir la Caixa Provincial.

Embargaments i hipoteques. Locals al carrer de Sant Vicent Xalet de Juan de Dios Leal a Paterna (l'Horta), carrer 135 de la zona residencial El Plantio. Ocupa un terreny de 1500 m^2 i la superfície edificada és de 592 m^2. Encara no ha pagat a la constructora els 20 milions que ha costat el xalet.

Els dominis de Berlusconi

L'acord amb TV3 va iniciar la singladura al nostre país del magnat de la televisió europea, Silvio Berlusconi. Un any i mig després, ha entrat en funcionament el seu propi canal, Tele-5. Els dominis de Berlusconi es fan cada vegada més amplis i rendibles.

Dissabte passat, 3 de març, el segon dels canals privats de televisió a entrar en funcionament, Tele-5, va començar de manera regular les seves emissions. Endarrere quedava una etapa de formació plagada de conflictes, i s'obria, de cara al futur, un horitzó ple d'expectatives. L'artífex de Canal-5 és, com se sap, i per damunt de qualsevol altre, l'empresari italià Silvio Berlusconi.

Sua emittenza, el magnat de la televisió, déu Silvio omnipotent o Mr. televisió, és com es coneix sovint Berlusconi. Als cinquanta-dos anys ha esdevingut un dels empresaris més poderosos de la televisió mundial. Tant és així, que, rei indiscutible en aquest camp a Europa, només les grans cadenes de TV nord-americanes poden superar el seu imperi de comunicació Tele-5. A l'estat espanyol, és la culminació dels esforços de Berlusconi per introduir-se a la Península Ibèrica, que, junt amb Itàlia i França, són l'eix llatí des d'on projectar i engrandir el seu fastuós reialme televisiu.

La multinacional de Silvio Berlusconi, Finivest, engloba més de 70 empreses, té més de 23.000 treballadors i factura –exercici de 1987– 760.000 milions de pessetes. Malgrat la importància de l'imperi televisiu, en què Berlusconi capitaneja les emissores italianes Canale-5, Italia Uno i Retequattro, la francesa La Cinq SA., i l'espanyola Tele-5, Finivest controla també diverses societats al marge del sector de les ones. Una d'elles és el grup d'hipermercats Standa, comprats a la companyia Iniziativa Meta, el 1988, per 67.000 milions de pessetes. La multinacional de Berlusconi, d'altra banda posseix, en el camp editorial, el diari *Il Giornale* i el setmanari *Sorrisi e Canzoni TV*, el més venut a Itàlia, amb garibé 3.000.000 exemplars. En aquest apartat, l'empresari italià ha donat recentment la campanada en adquirir el grup Mondadori, el més important de la península alpina, que edita el diari *La Republica* –800.000 exemplar setmanals–, i les revistes *L'Espresso*, *Panorama* i *Epoca*.

Miguel Durán, el soci de Berlusconi a Tele-5.

La vessant publicitària, la Finivest de Berlusconi, que factura prop de 200.000 milions anuals, compta amb l'exclusiva de publicitat dels mitjans de comunicació soviètics. A més, *sua emittenza* posseeix la cadena de cinema "Cannon", amb 350 sales a tot Itàlia, i té els drets per a Europa de 200 pel.lícules produïdes a Hollywood, valorades en 375.000 milions de pessetes. Per a coronar l'imperi, Berlusconi dirigeix l'equip de futbol Milan AC, que va adquirir el 1986 per 2.000 milions de pessetes i que és l'actual campió de la Copa d'Europa, aspecte que fa que *Mr. Televisió* sigui aclamat com un Déu pels *tifosi* milanesos.

Amb una ambició fora de tot dubte, quan Silvio Berlusconi va plantejar-se ampliar el seu imperi cap a l'oest de la península alpina, no va tenir empatx a usar els seus contactes polítics. Amic personal del socialista italià Bettino Craxi –possibilitador de l'imperi de *Sua emittenza* per un decret sobre les televisions privades–, va provar fortuna, primer, a França, comprant un 25% d'accions de l'emissora La Cinq, amb el suport explícit de François Mitterrand. L'arribada de Jacques Chirac al govern, però, va frenar l'afany expansionista de Berlusconi al país gal. El magnat italià, aleshores, va entrar en contactes amb el socialista espanyol Felipe González.

A l'expectativa d'una llei estatal espanyola sobre les televisions privades, Silvio Berlusconi va fixar-se en el mercat televisiu dels Països Catalans, en el qual ha entrat amb sort diversa. TV3 va ser la primera de les televisions a establir contactes amb *Sua emittenza*. A finals de 1988, Silvio Berlusconi i Joan Granados firmaven un acord segons el qual Publiespaña, de Finivest, gestionaria a la televisió catalana una part de la publicitat de multinacionals, amb una facturació, per al 1989, de 2.000 milions de pessetes. Dins dels mateixos acords, TV3 va adquirir i emetre pel.lícules com *El padrí I* i *II*, *Oficial i Cavaller*, *Els deu manaments* o

Sua Emittenza Berlusconi.

L'últim testimoni, i sèries de TV de la importància de *Dallas*. Per la seva banda, Berlusconi es comprometia a adquirir sèries de TV3 com *Tres estrelles* d'El Tricicle, i mostrava el seu interès per informatius *–30 minuts–* i concursos *–Filiprim–*.

Distinta fortuna va tenir en el seu moment, el desembre de 1988, Televisió Valenciana. Amb la determinació presa de gestionar la publicitat des de dins mateix de TVV, els contactes amb *Sua emittenza* no van aportar cap mena d'acord. Segons s'apunta, la política publicitària del Canal 9-TVV hauria estat més beneficiosa per a la Televisió Valenciana si les converses amb Berlusconi haguessin prosperat. Si més no, les tarifes publicitàries del Canal 9-TVV –de 160.000 a 300.000 pessetes els 20 segons– no serien tan distants a les de TV3 –al voltant de les 900.000 pessetes–, amb els desavantatges econòmics corresponents.

Precisament, i tornant a l'emissora privada de Berlusconi a Espanya, el control de la publicitat, una volta s'havia configurat ja Tele-5, ha estat el motiu de conflicte que ha acabat amb la retirada del grup Anaya d'aquest canal. Gestevisión Tele-5 estava composta per tres socis majoritaris: Silvio Berlusconi, Miguel Durán (ONCE), i German Sánchez Ruipérez (Anaya), amb un 25% de les accions cadascun.

Fernández Montreal (Xocolata Trapa), amb un 15%, i Angel Medrano, amb el 10% restant, completen el grup. Segons Sánchez Ruipérez, Berlusconi havia tractat de fer-se amb el monopoli sobre els futurs beneficis publicitaris de Tele-5, aprofitant la incidència de Finivest en aquest camp. L'ONCE i Angel Medrano van fer costat a Berlusconi des d'un primer moment, i a principis del conflicte, Miguel Durán ja va fer unes declaracions premonitòries en què afirmava que "algun dels socis hauran de sortir del projecte, però no serem nosaltres".

Efectivament, ni l'ONCE ni Berlusconi han abandonat el projecte de Tele-5. El canal privat compta amb una programació a la mesura dels seus associats: un gran paquet de concursos, espais esportius i programes de varietats –Berlusconi–; la retransmissió en directe i amb un gran *show* del sorteig diari dels cecs –ONCE–; i un mínim espai de quince minuts per a un únic informatiu –Anaya–. Fonts d'aquesta última van qualificar la programació de "birria y hortera", a causa en gran part de la discriminació de l'informatiu, en què estaven interessats.

En compte, però, de dur el cas als tribunals, tal i com havia assenyalat el grup Anaya, aquest ha optat per vendre les seves accions. La causa, molt senzilla: Anaya té previst traure al mercat periodístic un nou diari, *El Sol*, d'aquí a molt poc. L'ONCE té un 18% de les accions d'aquesta publicació, i Berlusconi, amb la recent compra del grup Mondadori, va trobar-se amb un 20% de les accions del citat diari. Si bé entre Berlusconi i Miguel Durán sols arribaven a un 38% de les accions d'*El Sol* –contra el 62% del grup Anaya– ja van precisar que seria suficient per fer que a *El Sol* li sorgissin *núvols*. Anaya va posar a la venda les seves accions de Gestevisión-Tele-5. Accions que, segons s'apunta, podrien ser adquirides –"amic González"– per les empreses editores del setmanari *El Nuevo Lunes* i el diaria *Alerta*, estretament vinculats al PSOE.

Eduard Company

CAFE DEL TEMPS

L'ofici sanguinari

Passa que els que tenen el PSPV-PSOE pel mànec han posat en marxa una campanya oficial —tan oficial com el Programa 2000— contra el periodista **J. J. Pérez Benlloch**. Que és com posar-li preu al seu cap. Això, a causa que el periodista, dia sí dia també, es deixa els tous dels dits en el teclat amb l'objectiu de desentenebrir les maniobres orquestrals en l'obscuritat del carrer d'Albacete, pel que fa a la destitució de **Rafael Blasco**.

De sobte, el periodista, que el 1986 va guanyar el Premi Comunicació i Democràcia, convocat i concedit per l'agrupació comarcal de València del mateix partit, fa la impressió que no només ha perdut tots els mèrits pels quals va obtenir aquesta distinció, sinó que mai els va reunir. Bé està, com a mínim, que el partit reconega, per bé que subreptíciament, una equivocació, ni que siga en la concessió d'un premi.

L'ex-capellà de la localitat castellonenca de Xodos —on, per cert encara li diuen *don Ernesto*—, **Ernest Nabàs**, que és, poc o molt, com el responsable dels sermons periodístics de la nunciatura lermal, és qui ha estat designat per a homiliar i propagar el descrèdit amb insinuacions per escrit. Però, en realitat, són uns altres, alguns d'ells amb cotxe oficial i xofer, els qui, des de l'anonimat, estan donant curs a una sèrie d'històries, amb abundant tenebrositat econòmica i el pertinent substanciós percentatge, encaminades a anul.lar la reputació del periodista.

Ja fa gràcia que un personatge que per tota firma i ofici és PSPV-PSOE, encara que sempre pot tornar a distribuir hòsties i a pasturar unes altres bases, acuse Pérez Benlloch de portar a la ruïna alguna empresa periodístca que si va conèixer la defunció va ser gràcies a la seua agrupació política. En fa tanta com que un ex-llibreter incrimine J.J. de venedor de llibres. Però encara en fa més que, segons diuen que ocorre, mig govern autonòmic, per tota prioritat, faça murmuracions de comare maligna. Detalls d'aquesta classe denigren tant el partit com el partit pretén denigrar el periodista.

Aquesta és una, i l'altra, si les associaciacions de professionals del periodisme valencià serveixen per a alguna cosa més que l'alegria, no sé què esperen per a rehabilitar públicament J.J. Pérez Benlloch, que no fa sinó dignificar l'ofici amb molta raça.

'Los Albertitos'

Els, deixem-ho en constructors, **Asencio Pastor Mompó** i **Javier García Pérez**, identificables comercialment com a Deblimar, que van posar la mà en el foc davant el Tribunal Superior de Justícia denunciant les presumptes irregularitats en la COPUT, són designats, en els àmbits polítco-financers, com *Los Albertitos*.

A banda de les dedicacions immobiliàries, segons uns quants indicis, *Los Albertitos* gestionen part de la fortuna de l'empresa de **José Maria** i **Vicente Pascual**, Pascual Hermanos, privilegi que, sense desmerèixer les seues aptituds naturals, els ve pel fet que García és casat amb la filla de Vicente Pascual.

Al primer dels socis, Asencio, se li ha de prestar una atenció implacable. Provenia de l'orfebreria i d'UCD i va ser un dels inventors i president de l'organització empresarial d'impuls socialista Pymev. Ara mateix, segons indiquen destacats militants socialistes, Asencio assessora el secretari d'administració i finances del PSPV-PSOE, **Antonio Castro**, a pesar que Castro, per una banda, i Pastor, per l'altra, ne-

garan aquesta col.laboració i vinculació.

Si es confirma aquest extrem —faceta de dificultats monumentals, però no impracticable—, l'entramat del *cas Blasco* resulta tan familiar que invita a quedar-s'hi.

La consolidació de Cullell

En unes declaracions a un rotatiu barceloní el conseller d'Economia i Finances de la Generalitat catalana, **Macià Alavedra**, assegura que els rumors que havien funcionat en els últims temps sobre la candidatura de **Miquel Roca Junyent** a l'alcaldia de Barcelona són només "rumors interessats" posats en circulació per l'adversari. I no solament augura que serà novament **Josep Maria Cullell** l'alcaldable per CiU, sinó que, damunt, Cullell s'estarà a la tribuna d'autoritats quan s'inauguraran els Jocs Olímpics del 92. Té el seu què, que siga precisament el conseller d'Economia i Finances qui això diga.

Deixant de costat la profecia triomfalista d'Alavedra —profecia que adquireix el to en base als resultats electorals obtinguts en les passades eleccions generals, en les quals, per primera volta, CiU ha superat el PSC— interessa destacar que, efectivament, hi ha hagut intents en l'interior de CiU d'apartar Cullell de Barcelona i deixar-lo a Madrid confitat, com un segona fila de Roca en el grup parlamentari català.

Cullell va caure en desgràcia pel motiu de no guanyar l'alcaldia, que no era perdre-la, encara que la cosa va ser per una quantitat de vots poc significativa. En aquella ocasió, en plena campanya, l'actual cap de l'oposició municipal es va queixar perquè el partit —determinats sectors del partit— li va negar el suport, i en conseqüència els mitjans, que necessitava.

L'explicació de les causes, potser, hauríem de buscar-la en la situació que va provocar, fa uns anys, la destinació madrilenya de Miquel Roca. Aquelles circumstàncies van fer de Cullell, conseller d'Economia i Finances en aquells dies, i Macià Alavedra, conseller de Governació, dos superconsellers, no només per les seues funcions específiques sinó pel seu pes en el partit, davant l'absència de Roca. Dos superconsellers, amb els antagonismes familiars oportuns.

Però amb la convocatòria d'eleccions a la municipalitat, Cullell se la va jugar de totes totes a una sola carta. El resultat és el que coneixem: un sector convergent va veure l'ocasió ideal per desintegrar-lo políticament. I, certament, va faltar pràcticament res per cristal.litzar aquests propòsits sectorials. Cullell, amb el pa i la sal negats, va ser víctima d'una depressió important. De tanta dimensió que va arribar a manifestar públicament la decisió d'abandonar la política i anar-se'n a treballar al grup empresarial KIO.

Segurament, la intervenció de **Jordi Pujol** va ser decisiva perquè Cullell deixara en suspens les seues aspiracions empresarials i s'incorporara, sense reserves, a la política consistorial com a cap del grup municipal de l'oposició, càrrec que ha exercit, combinat amb les seues obligacions parlamentàries a Madrid, d'una manera exhaustiva. Tan exhaustiva, tot s'ha de dir, com no l'havia feta mai CiU.

Per sort de Cullell les coses han canviat, i per tant, la relació de forces en l'interior de CiU també n'ha quedat afectada. Cullell s'ha refet, i podem dir, amb tota tranquil.litat, que està en el camí de convertir-se en el tercer home fort de Convergència, després del president Pujol i de Roca i Junyent. Si es manté la circumstància, el suport durant les municipals el té garantit. Ara: l'alcaldia, ja és una altra història.

Sortir de la marginalitat

Més de 12 anys després de la seva creació, les escoles catalanes del Nord surten de la marginalitat. L'estat francès ha decidit d'iniciar una tímida política de suport a la llengua catalana.

En el marc de la seva política a favor de l'ensenyament de la llengua i la cultura catalanes, el Ministre de l'*Education Nationale* posarà sota l'estatut de mestres contractuals, a comptar des del primer de gener del 1990, el personal docent de les classes maternals i elementals implantades als centres gestionats per l'associació cultural La Bressola. Rere una aparença que pot semblar banal als ulls d'un observador no avisat, s'amaga el resultat de més de 12 anys de lluita per l'ensenyament en català a Catalunya del Nord: el reconeixement oficial de l'existència de la llengua catalana al si de l'indivisible *estat-nació* que en prohibí l'ús l'any 1700, com també el reconeixement del treball pedagògic realitzat fins ara, de manera quasi clandestina, per les esmentades escoles associatives.

Als locals de la inspecció acadèmica de Perpinyà, set mestres de La Bressola i cinc de l'escola Arrels ja han signat, doncs, els seus contractes de mestre contractual (l'escalafó més baix de la professió, malgrat tot) i tenen ara la possibilitat d'esdevenir titulars del servei públic.

Fundada l'any 1976 amb només set alumnes, La Bressola té ara noranta-cinc nens inscrits que, afegits als alumnes d'Arrels, totalitzen uns cent seixanta infants escolaritzats en català. Els nens que entren a l'escola als dos anys segueixen una escolaritat normal íntegrament en català, per tal que arribin a ser bilingües a l'edat de sis anys, després de les classes de maternal i l'ensenyament elemental.

Després de dotze anys de lluita, es reconeix l'existència de la llengua catalana.

A més del programa de formació, el Consell Regional del Llenguadoc-Rosselló també ha fet augmentar la seva subvenció a La Bressola de 80.000 francs a 100.000 francs, cosa que contribuirà a pal.liar els deutes endarrerits de quasi 300.000 francs (uns sis milions de pessetes) que arrossega l'associació. A causa dels anys d'endarriment de les negociacions Bressola-estat, l'escola va haver de fer la juguesca de no pagar cap impost ni càrrega social durant aquest període.

El Ministeri també haurà de signar pròximanent una subvenció complementària de 50.000 francs, a més de l'esmentada contractació de personal que ja estalvia a La Bressola un pressupost salarial de 430.000 francs (vuit milions i mig de pessetes).

"Podem imaginar que les tres escoles que existeixen actualment poden deixar de ser les úniques, deixar de ser un reducte testimonial", comenta Francesc Bitlloch. "Mira, hi ha metodologia, hi ha resultats, hi ha finançaments possibles, suport de molts municipis... Ara ja no hi haurà excuses per no crear noves escoles".

¿Et sents, doncs, optimista?: "¿Optimista jo? No ho sóc gens. Però des del pessimisme actiu, es pot tenir l'orella prou fina per sentir quan passa un tren".

"¡No tot és resolt!", diu Elisa Revilla, secretària general de l'associació, "el reconeixement més enllà del primari no s'ha assolit encara. Els bascos de Seaska, per exemple, tenen estructures que funcionen fins al batxillerat però només se'ls reconeix el cicle primari".

De moment, només el Consell General dels Pirineus Orientals no s'ha decidit a aportar noves subvencions a les escoles catalanes. Recordem que l'any passat un llarg i tens conflicte va oposar el President local, René Marquès, al conjunt del moviment cutural català. Argumentant la defensa de l'escola laica i republicana, Marquès havia dit aleshores que subvencionar l'ensenyament català seria "deixar la porta oberta a escoles catòliques, protestants, israelianes o àrabs".

Tot i això, els dirigents de La Bressola confien que les negociacions amb el Consell General no trigaran a ser represes, deixant els antics conflictes com a simples testimoniatges dels temps on el context internacional encara no feia trontollar el xovinisme.

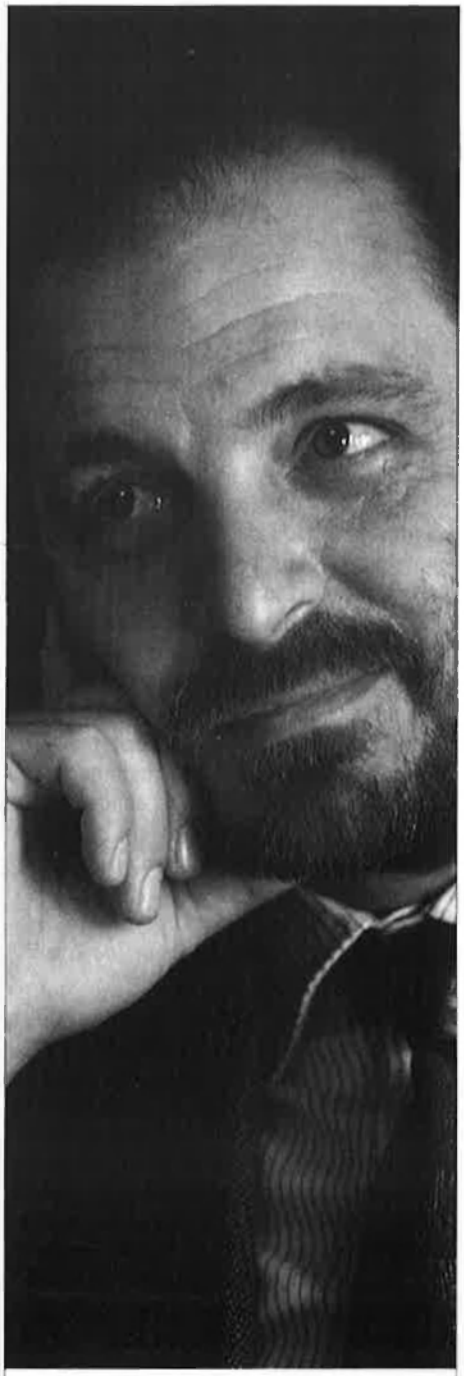
Univers Bertrana
(Perpinyà)

Entrevista a Ramón Aguiló, alcalde de Palma

"Cañellas no suporta que Palma sigui socialista"

Aguiló assegura a EL TEMPS que el PP està obsessionat amb Palma. Segons ell, el fet que l´ajuntament que regeix tingui el mateix pressupost que la comunitat autònoma desespera i trau de polleguera el PP.

Ramon Aguiló Munar (Palma, 1950) és batlle de Palma des de les primeres eleccions democràtiques (1979). En el primer mandat fou elegit gràcies a una majoria de govern entre PSOE, PSM i PCE. En la segona etapa (1983-87) obtingué la majoria absoluta. El present mandat ha governat en minoria, cosa que ha provocat nombrosos problemes i gairebé la ingovernabilitat del municipi. Ara, gràcies a 3 regidors suspesos de militància del CDS i a través d'un pacte no reconegut pel partit de Suárez, el batlle Aguiló ha aconseguit una majoria estable per a arribar tranquil.lament al 1991. Aquest any conclourà el tercer i darrer mandat com a batlle. Darrer, ja que no es presentarà a la reelecció.

"Un pacte que asseguri la governabilitat no degrada".

DOTZE ANYS DE BATLLE

—Vostè arribà al càrrec de batlle de Palma amb només 28 anys. En aquells moments es digué que havia estat el número 1 del PSOE a Palma per casualitat, perquè els socialistes donaven per perduda la batalla de Palma. *¿És correcte això?*

—És cert que s'ha fet aquesta interpretació, que sigui cert o no, no ho sé. Dins el que era la direcció política del Partit Socialista en aquells moments jo era un dels principals dirigents. El que passa és que els altres dos dirigents que haurien pogut optar a aquest lloc eren Emilio Alonso i Fèlix Pons, i tots dos eren diputats. No semblava lògic que sent diputats optassin al càrrec.

—¿En quina situació troba vostè l'ajuntament? Es parlava de caos econòmic...

—Sí, però no era privatiu d'aquest ajuntament, era una situació generalitzada a tot el país ja que des del 75 fins al 79 les preocupacions polítiques dels rectors del país no anaven dirigides cap als ajuntaments, sinó a la transició. Els ajuntaments van ser els grans oblidats de la transició perquè no eren una qüestió prioritària. Des del punt de vista econòmic no s'havien resolt cap ni un dels problemes, ni tampoc s'havien atès les seves necessitats; i els seus governants eren provisionals, des del 75 fins al 79, concients de la seva provisionalitat els governants municipals no van resoldre cap dels problemes profunds dels ajuntaments.

—¿Quines han estat les diferències entre els tres períodes del seu govern?

—No crec que hi hagi hagut grans diferències entre el primer mandat i el segon. El primer mandat formaren un acord amb altres forces cosa que permeté un govern estable. Un altre govern estable presidí el segon mandat. El tercer, per diferents circumstàncies, no ha estat possible (la majoria absoluta) i això ha provocat una situació de govern en minoria que, des del meu punt de vista, és absolutament no recomanable per a ajuntaments, ja que aquests tenen una funció bàsicament de gestió. Podrà ser interessant en altres tipus d'institucions, com els parlaments, però en un ajuntament tant el ple com el govern tenen competències de caràcter executiu i qualsevol discrepància entre aquests dos òrgans provoca inestabilitat.

—Parlant de pactes, el batlle de Palma ha pactat amb el PCE i PSM en el primer període i en el tercer amb dos regidors que sortiren d'Unió Mallorquina, pacte que no ha durat ni un any, i, ara, ha pactat amb 3 regidors suspesos de militància del CDS, ¿com valora aquests pactes?

—... Són molt diferents... el primer vingué molt condicionat pels partits que signaren, eren tres partits molt diferents, PSOE, PCE i PSM, però participaven d'una cultura comuna, la d'esquerra, que permeté a pesar dels problemes mantenir el pacte durant quatre anys.

"Les relacions amb Canellas van bé. Crec que el senyor Cañellas ha evolucionat una mica ja que, en un primer moment, es dedicava a dir coses pintoresques com ara que l'alcalde és una vaca".

El pacte amb els membres d'UM era un pacte necessari per a assegurar una mínima estabilitat que permetés una mínima gestió... el que va passar és que faltà, potser, aquesta cultura comuna amb les persones que se signà l'acord, un acord que es manifestà inviable.

Pel que fa al pacte actual (amb els tres regidors ex-CDS) és prest per a fer valoracions però pens que l'experiència dels darrers tres anys (govern en minoria) no és desitjable sinó per a aquells que diuen "com més malament, millor". Crec que, si bé no sé si íntimament ho pensen, el PP ha tengut una actuació en aquest sentit. En canvi, altres grups (els tres regidors que han signat) hauran pensat que això no es pot repetir i crec que és un pacte que conclourà amb el mandat.

—Es qüestiona, emperò, que els pactes amb gent que no representa un partit deterioren la imatge de les institucions i això no perquè ho hagi fet el PSOE, ja que el PP havia també anunciat, ofert, un pacte amb aquests regidors.

—¡No caldria sinó! Això sembla el ball de la hipocresia. El que no pot ser és que el PP estigui disposat, com sigui, a fer una moció de censura amb qui ells anomen, no jo, tránsfugues, com ha dit Joan Fageda (cap del PP a l'ajuntament); i després es duen les mans al cap perquè el PSOE pacta amb el grup centrista. El que hi ha d'haver és menys hipocresia, i menys enganyar la gent, i més claredat en les posicions pròpies.

Això per una banda, per l'altra, i si se'm demana per què el partit socialista arriba a acords amb persones que estan suspeses de militància... bé, ¿amb qui s'ha de pactar, idò? Que m'ho digui algú. ¿Amb el grup mixt? Ja hi pactàrem i va anar malament. ¿Amb el grup popular? Si el que vol el grup popular és tallarnos el cap, és el grup que diu que "com pitjor, millor"... Hem hagut de pactar amb els que hem acordat un pacte de govern i que, a més, encara que estan suspesos de militància són d'un partit que en el seu darrer Congrés s'ha pronunciat a favor d'arribar a acords amb el PSOE.

—¿No creu, però, que amb aquests pactes es deteriora la imatge de la classe política i de les institucions?

—Jo crec que és molt més degradant per a la institució que no es formulin aquests pactes i es presenti la imatge de l'ajuntament com el guirigall en què l'havien convertit les iniciatives del grup popular... això degrada la imatge. Un pacte que asseguri la governabilitat no degrada.

URBANISME

—En el primer mandat ¿la majoria PSOE-PCE-PSM no pecà en algun moment de voler fer una política massa utòpica, com per exemple amb els projectes com el d'afavorir l'ús massiu de la bicicleta?

—Bé, es cometeren alguns errors en aquest sentit... i de la seva continuació sofrírem alguna conseqüència. Però jo no qualificaria la utopia com a bona i el que és real com a dolent. Crec que el que s'adapta a la realitat és el que convé.

—¿Quins errors d'aquella època s'estan pagant ara?

—Crec que existeix una concepció de l'urbanisme excessivament reglamentista que em causa problemes en aquests moments.

–Sembla que, en el tema urbanístic, hi ha dues prioritats per a l'Ajuntament de Palma: els plans de rehabilitació del nucli antic i combatre la inflació del preu de la vivenda.

—Sí, la ciutat ha crescut d'una forma exagerada des dels anys 60; ha passat d'uns vuitanta mils habitants a més de tres-cents mil. Ara, aquest creixement s'ha acabat, i crec que el que cal és refer i millorar el que tenim. I des d'aquest punt de vista el centre, el nucli antic, que té zones bastant degradades, ha de ser una prioritat municipal. Crec que la prioritat per al 2000, per a la ciutat, és la recuperació del nucli antic. Això significa inversió en infrastructura i en rehabilitació. En aquest sentit l' ajuntament pot

"Al senyor Pujol se li omple la boca parlant dels Països Catalans, però la Federació de Vela, molt influïda per homes de CiU, ha fet tot el que ha pogut perquè Palma no sigui subseu olímpica d' aquest esport".

actuar com a locomotora, però no pot fer-ho sol, és un procés que a la llarga haurà d'assumir la iniciativa privada. Sense ella no serà possible.

Per un altre costat, incidir en el mercat del sòl és molt complicat. Les causes per les quals han augmentat els preus no són atribuïbles a l'ajuntament. Hi ha unes inversions estrangeres que fan augmentar els preus i això passa a Madrid, a Barcelona... i també a Palma. Insistesc que això no és degut a la falta de sòl, perquè n'hi ha. És degut a un procés especulatiu de propietaris que no segueixen els processos d'urbanització. L'obligació de l'ajuntament és fer el possible perquè es compleixin els terminis marcats en el planejament, perquè des del punt de vista del que és el creixement demogràfic hi ha prou sòl urbanitzable com per a anar donant satisfacció a aquestes necessitats.

—En aquest tema de la rehabilitació, ARCA (Associació per a la Rehabilitació del Nucli Antic) està d'acord amb el sistema de rehabilitació de certes zones com el barri de Sa Calatrava; però, en canvi, critica fortament la projectada al barri xino, *on la població que viu, gent molt modesta i marginal (prostitució, tràfic de drogues, delinqüència...) no tindrà possibilitats de seguir vivint a la zona a causa de l'especulació. Des de l'ajuntament ¿s'ha fet algun tipus de previsió per a tota aquesta gent?*

—És que això no és així com vostè diu. En absolut. D'entrada, a Sa Calatrava, i altres zones, la població tradicional ja fa molt de temps que no hi viu. Hi ha hagut una renovació social els darrers vint anys. La població tradicional se n'ha anat a l'àrea suburbana. La gent que hi viu és relativament nova, excepte els més vells, que se n'anaren.

En el cas del *xino* és diferent. La gent artesana (típica població de la zona) fa molt més que se'n va anar. Aquesta zona és ara un nucli de droga, de prostitució, de vida marginal. Per descomptat que hi ha famílies normals que hi viuen, però poques. Del que es tracta, el problema, és que el procés de rehabilitar casa per casa, no és bo per al *xino*, digui el que digui ARCA. ¿Per quina raó? Perquè si rehabilitam casa a casa –i d'altra manera l'ajuntament no té recursos per a fer-ho– ningú voldrà viure-hi, perquè no s'hi pot viure de por davant la situació de delinqüència que hi ha. Per tant, és un barri que ha perdut totalment la fisonomia que tenia abans. I conec bé el tema perquè, entre altres coses, jo hi vivia, i la senyora Mercè Truyols (dirigent d'ARCA) no vivia en aquest barri. Crec que el conec bastant més bé que ella. Per això s'ha escollit un altre tipus d'actuació, instal.lant-hi els jutjats, correus... de forma que es regeneri el teixit social i comercial de la zona i que, per tant, hi pugui viure la gent normal.

—Però el fet és que aquestes bosses de pobresa, de població marginal, s'estan desplaçant en una espècie d'èxode intern, d'una banda de la ciutat a una altra. ¿com veu aquest problema i com els pot solucionar?

—No hi ha solucions per a tot. Tot no és solucionable, almenys a curt termini. La societat produeix uns graus de desesperació individual considerables, tenim un atur elevat... Un ajuntament no pot resoldre aquest problema perquè les causes són de tipus social i econòmic.

ELS ATACS MÉS FORTS

—En un moment determinat l'ajuntament crea el Reglament de Participació Ciutadana, cosa amb la qual culmina tot un gran moviment ciutadà que, ara, s'ha tornat molt crític amb l'ajuntament.

—Jo crec que sempre ha estat crític. Però s'hauria de matisar i diferenciar. És molt distint el cas d'associacions que utilitzan el Reglament per a exercir un legítim dret de participació, control i, si es vol, de crítica, dels altres que l'utilitzen simplement per a desqualificar el govern municipal i per a fer les seves pròpies campanyes polítiques. I en aquest darrer cas hi ha l'Associació de Veïns de Santa Catalina (una de les Associacions espe-

cialment crítiques amb l'ajuntament) que són gent expulsada del PSOE que estan en el PASOC i que utilitzen el reglament per a fins diferents dels que està pensat.

—Vostè ha denunciat alguna vegada la instrumentalització política d'alguna associació de veïns. ¿És cert que hi ha grups polítics que les utilitzen?

—¡Home! És conegut que el govern de la comunitat autònoma dóna doblers a alguna associació de veïns, i no només del govern, sinó el mateix PP també li dóna doblers (es tracta de l'Associació Bons Aires). Vull dir que hi ha una part del moviment ciutadà que és crític del poder, sigui quin sigui, i després n'hi ha una altra que és utilitzada de forma partidària. Però vull deixar clar que no són totes, les manipulades.

—Un altre front d'atac al seu govern és el d'un sector de la premsa. Des de fa, aproximadament, un any existeix un contenciós entre aquest sector de la premsa mallorquina i vostè. ¿A què és degut aquest enfrontament?

—Té una explicació molt clara. Hi ha empreses periodístiques, o millor dit, alguna empresa, que va més enllà dels seus objectius en periodisme, que té altres objectius, com influir clarament en política, d'aspirar a designar batlles, consellers. I utilitza els seus mitjans de comunicació per, sigui o no delicte, fer campanyes de molèstia, d'injúria, de difamació, d'atac polític continuat en contra de persones o determinades institucions per aconseguir els seus objectius. El funcionament d'aquest sector el va explicar bé el Rector de la UIB: qui es posa sota el seu paraigua protector, el protegeixen, no dels altres, sinó d'ells mateixos.

I aquí hi ha una institució i uns polítics que estem a l'ajuntament, que hem dit que no estem disposats a passar per això, perquè volem mantenir-nos independents i no claudicar davant els capritxos de determinats senyors. I per això ens estan capolant diàriament des de fa ja bastants mesos.

—En concret ¿Sent el batlle que li fan xantatge?

—Bé, no sé si la paraula exacta seria aquesta, però aquesta situació es dóna per no ser sensible a les peticions, capritxos i insinuacions de senyors poderosos d'aquesta ciutat que tenen mitjans de comunicació.

—Una de les crítiques més fortes i continuades s'ha produït amb motiu del nou logotip de la ciutat, ¿per què?

—La raó és simple, ells em digueren: "Si ens ho haguessis consultat..."

—¿Què vol dir amb això?

—Que hi ha un senyor que vol governar damunt de tot i decidir-ho tot. Si dóna el vist-i-plau a les coses, les coses van bé, però si no, les coses van malament. És així de senzill. La gent ho trobarà increïble; si a mi m'ho haguessin dit abans també m'hauria semblat increïble, però és així.

EL PSOE

—¿Quines relacions manté amb el corrent Socialisme i Autonomia de Joan March (corrent que domina l'aparell del PSOE), un corrent enfrontat al corrent oficialista on, podríem dir, que hi ha enquadrat el batlle de Palma?

—Jo tenc poques relacions amb això que en diuen Socialisme i Autonomia. Les relacions que tenc, en raó del meu càrrec, són amb la direcció del partit.

—¿Com se situa vostè entre els diversos corrents?

—Jo no estic en cap corrent. Jo crec que els corrents organitzats no responen a unes bases ideològiques, sinó que són grups de pressió per a obtenir poder i jo, que no pertany a cap, crec que no són bones per el Partit Socialista. I si em demana com han estat les relacions amb l'aparell del partit (dominat pel corrent de Joan March), la resposta és tibants.

—La decisió de no presentar-se a la reelecció obre diverses possiblitats per a encapçalar la llista socialista a l'any 91. ¿Qui és el seu candidat, el seu delfí?

—Cap. No sóc cap emperador ni cap rei, pertany a un partit democràtic que elegeix democràticament els seus candidats.

— Parlant de noms concrets, ¿seria el millor candidat, per exemple, el Sr. Moll? (Josep Moll és el portaveu del grup socialista al Parlament balear i probable candidat a les municipals.).

—Pep Moll és una persona qualificada, i n'hi ha més, també ho és Joana Gual (regidora que sona com a possible candidata impulsada pel *lobby* de dones del PSOE encapçalat per Carmen Romero i Matilde Fernández, la ministra d'Afers Socials), Nicolau Llaneres (tinent de batlle i regidor de cultura), i supòs que en trobaríem bastant més que podríem assumir perfectament aquesta responsabilitat, com Miquel Dolç (regidor de l'ajuntament), Marta Llompart (igual) o Francesc Triay (parlamentari autònom).

—¿Quines possibilitats té el PSOE de mantenir la batllia de Palma el 91?

—A pesar del fet de la minva de vot socialista a les grans ciutats des del 1982, crec que a Palma no hi ha gran pèrdua d'imatge del govern municipal socialista. Si ens atenim només a la gestió socialista de Palma, no crec que es pugui capgirar la tendència de vot. Jo estic bastant satisfet del que hem fet des del 79, hi ha hagut errors però no hi ha un tema del qual em pugui penedir, que pensi que ens vam equivocar de la nit al dia.

De tota manera cal dir que la feina de gestió en un ajuntament té, lògicament, influència en el vot, però molt menys de la que un pensa. A vegades es valoren altres aspectes a l'hora d'emetre el vot i no només la gestió feta a l'ajuntament.

—Concretament, les expectatives del

"A Palma hi ha empreses periodístiques o, més ben dit, alguna empresa, que va més enllà dels seus objectius, que vol influir clarament en política, aspirar a designar batlles i consellers. De fet, utilitza els seus mitjans de comunicació per a fer campanyes en contra, injuriar, difamar i atacar políticament persones i institucions que no s´acomoden als seus interessos".

PSOE per a l'any 91 són ¿semblants, inferiors o millors als resultats obtinguts el 87?

—Jo crec que semblants, no hi haurà unes grans diferències, si no és que hi ha esdeveniments d'ordre estatal que puguin influir decisivament en el que pugui passar a les grans ciutats.

GOVERN AUTÒNOM

—¿Com valora les relacions amb el govern autònom ara? Vostè ha dit en alguna ocasió que el govern castiga a l'Ajuntament de Palma.

—Encara que sembli una contradicció, les relacions van bé. Crec que el senyor Canellas ha evolucionat una mica des dels seus primers moments en què es dedicava a dir coses pintoresques com que "l'alcalde és com una vaca", per no sé quina cosa ... però ara no, té una actitud constructiva i les relacions són fluides i bones.

—¿S'ha acabat, doncs, allò de "Palma és castigada per ser socialista"?

—No està castigada, però no està atesa com ho hauria d'estar per part del govern autònom.

—A pesar d'això el cert és que després dels bons resultats del PP el 29-O, el president Canellas anuncià una moció de censura contra vostè.

—Perquè estan obsessionats amb Palma. Palma és un lloc de poder emblemàtic. El fet que tinguem gairebé el mateix pressupost que la comunitat autònoma fa que sigui una espina clavada en el cor del PP, governar la CA i no Palma, i això els desespera, els té absolutament malalts. Jo crec que és bo que el poder estigui repartit i que no totes les institucions les governin els mateixos. Segurament, si les coses no fossin així, no anirien tan bé.

JOCS OLÍMPICS I FUTUR POLÍTIC

—Quan vingué Pasqual Maragall a Palma, digué que probablement Palma hagi estat la ciutat no catalana que més suport donà a la candidatura de Barcelona-92. Palma demanà la subseu de vela, que no es donà. ¿Com ho valora?

—Ho valor negativament, en el sentit que Barcelona i Catalunya hauria d'haver estat més generosa, tenint en compte la gran inversió que l'estat està fent a Catalunya. Crec que el fet que la vela vengués a Palma hauria estat, des del punt de vista polític i històric, molt important i s'hauria valorat aquí molt positivament. Crec que la Federació de Vela que reclamà la vela per Catalunya, i no l'alcalde de Barcelona, ha provocat aquesta situació. I cal dir que aquesta federació està molt influïda per CiU del senyor Pujol. És a dir, que aquell a qui se'ls omple la boca amb això de Països Catalans i aquestes històries, ho han demostrat poc.

—Finalment, ¿quin futur polític espera a Ramon Aguiló?

—És una pregunta molt personal, no del batlle.

—Però ¿no té res pensat?

—No tenc pensat res.

Ferran Guijarro, Juan Riera i Miquel Payeras

Abdus Salam: Premi Internacional Catalunya de tecnologia i desenvolupament.

LA SETMANA

1 Convocat per l'Institut Català d'Estudis del Mediterrani, divendres passat es va concedir el 2on. Premi Internacional Catalunya, que, com en la seva primera edició, ha comptat amb l'impuls decisiu de l'intel.lectual mallorquí Baltasar Porcel.

El Premi Internacional Catalunya ha estat adjudicat al físic pakistanès Abdus Salam. Hi ha dos aspectes destacables en la personalitat d'aquest científic. La primera és el seu treball com a físic teòric. El 1979 va guanyar el Premi Nobel de Física, conjuntament amb Weinberg i Glashow. Tots tres havien aconseguit una teoria anomenada electrofeble, ja que unificava la força electromagnètica amb la força nuclear feble. Ha estat un pas cabdal en la recerca d'una teoria que unifiqui les quatre forces existents a la natura: les dues esmentades, la nuclear forta i la gravitatòria.

Però hi ha un altre aspecte molt important en el treball de Salam. Procedent d'un país de l'anomenat Tercer Món, ha conegut, per pròpia experiència, què vol dir no poder satisfer les necessitats més bàsiques. Científic de primera fila, sap que la tecnologia és bàsica per al desenvolupament d'un país. Per això ha insistit en la col.laboració amb els països subdesenvolupats, per donar-los mitjans que els possibilitin sortir de l'estat en què es troben. Fa uns anys va crear el Centre Internacional de Física Teòrica, situat a Trieste i finançat en la major part pel govern italià. A més, té el suport de la UNESCO i aportacions periòdiques de governs i institucions. Afavoreix la relació dels científics de països pobres amb altres de països rics. Salam està convençut que només la importació de la tecnologia pot millorar la situació dels països pobres. La seva obra és molt important per a frenar el que ell mateix ha denominat "genocidi silenciós", que accentua les diferències entre països segons les seves possibilitats d'accés a les noves tecnologies.

Xavier Duran

Demència militar

2 A pesar de totes les reformes del ministre Serra i de totes les promeses de reducció del servei als militars, que no servei militar, sembla que la postura de més seny sigui la de fer-se objector. Insubmís o objector, és igual, però de *mili* res. I si no, que li demanin a Miguel Àngel Javaleda Barragán, un jove d'Almeria que compleix la *mili* a Mallorca, en el quarter de Son Tous.

El jove Javaleda, segons les informacions del diari *Baleares*, estava el dia 21 fent de cantiner quan un tinent li demanà que fes una telefonada. Sembla que ningú respongué a l'altra banda del fil telefònic, la qual cosa enfadà el tinent, que pegà una sèrie de galtades al soldat. Uns minuts més tard, l'esmentat oficial trobà una de les dues portes de la cantina tancada i demanà la presència del jove soldat.

Segons els testimonis citats pel diari, el tinent pegà una pallisa al soldat, de resultes de la qual l'han hagut d'ingressar a l'Hospital Militar amb commoció cerebral, pèrdua de coneixement, hemorràgia nasal i diversos colps en el braç esquerre. Segons els testimonis citats pel diari, l'oficial estava borratxo.

A les 8 del vespre era ingressat el soldat a l'Hospital Militar, curiosament en el de-

Dalt, Baltasar Porcel. Baix, el sentit del exèrcit a debat.

partament de psiquiatria. En declaracions fetes a *Baleares* assegurà que "la veritat és que tenc por, vull tornar a Almeria amb la meva família. Em terroritza que em torni a pegar. No vull tornar a Son Tous".

Miguel Àngel no sabia a quin departament es trobava, creia que estava a cirurgia, en lloc de psiquiatria. A més, el soldat ni sabia quin tractament rebia ni de què patia: "em donen unes pastilles petites i de color blanc, però en cap moment se m'ha informat sobre el diagnòstic o sobre la medicació".

La versió oficial, facilitada pel Govern Militar, en un primer moment indicava simplement que el soldat "fue ingresado en el Hospital Militar el dia 21 de febrero a las 20'00 horas" i que s'ha traslladat el "parte médico al juez togado".

Dos dies després, la Comandància de Balears informava que el soldat havia ingressat pel fet d'estar en "un estado de agitación psicomotriz" provocada per la discussió amb un superior que "lo reprendió" i per això tenia "un estado de nerviosismo que determinó su ingreso en el hospital".

M. Payeras

¿Autodeterminació a les Illes?

3 El passat 1 de març, alhora que el Parlament Balear commemorava el setè aniversari de l'Estatut i el Govern Balear es veia immergit dins les celebracions del Dia de les Balears, els nacionalistes d'Esquerra, el PSM, organitzaven en solitari un acte polític en favor del dret a l'autodeterminació. Mateu Morro, secretari general del PSM, Joan F. Mira, antropòleg i col.laborador d'EL TEMPS, i Pilar Rahola, crítica literària i periodista, foren els participants.

Per a Joan F. Mira, el procés d'autodeterminació que està vivint l'Est d'Europa obre noves perspectives, si Lituània, Estònia, Alemanya, poden exercir el dret a l'autodeterminació, ¿per què no els pobles del Sud, com el Països Catalans?

Per a Pilar Rahola l'acord sobre l'autodeterminació del Parlament català és simplement prendre una decisió per a "deixar veure què és el que hi ha". Els processos polítics de l'Est d'Europa demostren, per a Rahola, que la història no és immutable, que és modificable i que, per tant, cal pensar en un futur on sí que sigui possible exercir el dret a l'autodeterminació.

Per al representant del PSM aquest acte és necessari, en uns moments en què "la nostra autonomia travessa una situació molt greu, sembla que entre el govern central i el Govern Balear se la vol reduir a no res, se la vol matar".

Per al PSM, "l'autodeterminació és un dret irrenunciable per a qualsevol poble, dirigit a augmentar i consolidar el nostre autogovern, dins una Europa Unida, que a hores d'ara sembla estar en el camí de superar barreres i egoismes, per a crear una societat democràtica i solidària, on tots els pobles hi tenguin reconeguda la seva personalitat".

M. Payeras

El Carme, entre tanques.

Cirurgia ràpida

4 Davant la imminent arribada de les falles, període en què la ciutat de València es vesteix de gala per rebre un munt de visitants, els quals tracta com a amics i cobra com a turistes, l'alcaldessa del Cap i Casal, Clementina Ródenas, ha decidit iniciar una sèrie de mesures per tal de netejar la cara del municipi.

La part més important d'aquestes mesures s'aplicarà al centre històric, sector on es planten les falles més tradicionals de la ciutat.

Enguany, a més de penjar les decoracions lluminoses en forma de floretes i senyeres, l'alcaldia ha previst una sèrie d'enderrocs per tal de garantir la seguretat dels vianants.

L'aspecte que ara té el barri del Carme, la zona més viva del nucli antic, recorda qualsevol pel.lícula americana de la segona guerra mundial; és difícil trobar un carrer on no hi haja tanques que impedesquen el pas o grues que amenacen els transeünts. Davant la decadent situació de molts dels edificis de la ciutat vella, i mentre s'espera que algun dels plans especials que han circulat en plànols es convertesquen en realitat, l'*eficaç* Clementina no ha pensat en res més que a tallar en sec.

Més que una medicació, les mesures semblen una disfressa grotesca. Els turistes trobaran, si les grues acaben a temps, un nucli antic més *net*. No obstant, resulta profundament depriment que enderrocar siga l'única solució, ja que això dóna una idea prou clara de la preocupació que l'ajuntament socialista ha tingut fins ara pel centre històric, i molt més trist que siga precisament la presència de turistes la que esperone les actuacions municipals per a proporcionar seguretat als vianants i millorar la imatge. El record de *Bienvenido Mr. Marshall* torna insistent, malgrat l'europeïtzació accelerada que vivim últimament.

Jordi Sebastià

Eleccions cum laude

Després de les reeleccions dels rectors de les universitats d´Alacant, Illes Balears i Barcelona Central, ara li toca el torn a la Universitat Autònoma de Barcelona -UAB- i a la Universitat Politècnica de Catalunya -UPC-.

Mentre a la UPC la reelecció de Gabriel Ferraté es dóna gairebé per segura, a la UAB dos candidats es disputaran el rectorat. Es tracta de Julià Cufí, catedràtic d´anàlisi matemàtica i fins ara vice-rector d´ordenació acadèmica en l´equip de govern anterior de Ramon Pasqual, i Josep Maria Vallès, catedràtic i degà de la Facultat de Ciències Polítiques.

Es fa difícil a hores d´ara establir un pronòstic sobre qui serà el nou rector a la UAB, els contactes establerts entre els dos aspirants i els grups d´estudiants més representatius han portat, paradoxalment, aquests darrers a la indecisió respecte a qui donar suport. Segons Jordi Miret de l´Associació d´Estudiants Progressistes (AEP), "Cufí és continuïsta però Vallès tampoc no és amic de grans canvis". Josep Rull de la Federació Nacional d´Estudiants de Catalunya (FNEC) discrepa però no radicalment, "En Vallés és més innovador que en Cufí". La FNEC decidirà, segons ha dit a EL TEMPS, votar "o l´un o l´altre", mentre l´AEP ha manifestat que "podrem donar suport a l´un o a l´altre o bé a cap dels dos i fins i tot, deixar llibertat de vot". Les associacions d´estudiants, altres cops enfrontades, coincideixen ara en moltes coses: no hi ha dues opcions clares al rectorat sinó amb diferències de matís; la filiació política de cada candidat (Vallès, socialista i Cufí, eclèctic, però més aviat nacionalista i d´esquerres) es considera poc rellevant en relació a l´exercici del càrrec. Fins i tot en allò que creuen que diferencia els candidats, coincideixen AEP i FNEC,"- Cufí té prioritat per la docència i la investigació i Vallès a projectar la Universitat a Europa", diuen els portaveus dels estudiants d´un i altre signe.

Hi ha un detall que podria fer desequilibrar la balança, mentre Vallès ha presentat només els noms dels vicerectors, Cufí ha especificat ja a què es dedicaran i, el que és més important, ha anunciat la creació del vice-rectorat d´estudiants, una de les aspiracions més importants d´aquest col.lectiu.

ELS CANDIDATS

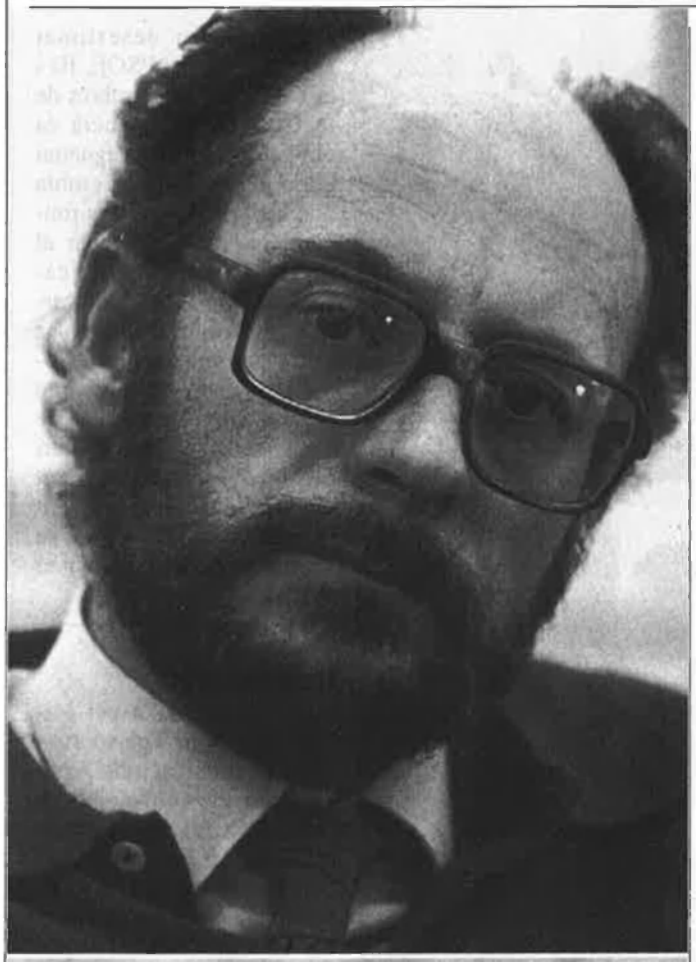
Julià Cufí i Josep Maria Vallès no presenten grans diferències en els seus programes, tots dos volen millorar la docència i la recerca i aconseguir més recursos. La creació del vice-rectorat d´estudiants seria la novetat de Cufí i un dels aspectes més remarcables de la seva proposta. El vice-rector d´aquesta àrea faria les seves funcions assessorat pels mateixos estudiants, que comptarien amb un estatut que els reconeixeria un conjunt de drets alhora que fixaria els seus deures.

Josep Maria Vallès proposa que la UAB arribi a ser un centre de primer ordre europeu i no una universitat de segona, "potenciació de la presència de la UAB en els centres decisors polítics i socials, Barcelona, Madrid, Brussel.les" a fi d´evitar "el risc de ser una universitat perifèrica i progressivament marginal". Cufí no veu el perill per aquesta banda i es contenta a voler "treballar perquè la UAB esdevingui una peça clau del desenvolupament científic, tecnològic i cultural que tindrà lloc en la gran àrea barcelonina". Julià Cufí considera que el reconeixement internacional està bé però que per assolir-lo cal posar èmfasi en els continguts i no en la forma, és a dir, "aconseguir un major nivell educatiu i de recerca que produeixi titulats de prestigi".

Els recursos econòmics són un altre factor fonamental però no de discòrdia entre candidats. La Generalitat va concedir el 1988 25.000 milions de pessetes a les universitats catalanes per a un període de quatre anys. Segons el candidat Cufí, "la UAB no va sortir especialment afavorida. Josep Maria Vallès recorda en el seu programa "la gasiveria de poders públics i també de sectors socials en el moment d´assignar recursos a les universitats"

A la Politècnica les coses es plantegen de manera més fàcil, Gabriel Ferraté, doctor en Enginyeria i gairebé l´únic rector que ha tingut la UPC des del 1972 –tret del bienni 1976-78– renovarà amb gran seguretat en el seu càrrec. Les raons són dues: la seva gestió té l´aprovació de la majoria de la comunitat universitària i ha tingut l´habilitat política suficient per a donar viabilitat als seus projectes amb equips força diferents. D´altra banda i segons Miquel Amorós, portaveu de l´Associació Catalana d´Estudiants (ACE), "existeix gairebé una simbiosi entre la curta història de la UPC i el mandat d´aquest rector". Ferraté ha superat situacions difícils, el 1986 va haver a la UPC 1.500 milions de dèficit per mala gestió, i va tenir un opositor a les eleccions, tot i així va guanyar. L´endeutament ha quedat cobert per la Generalitat, s´ha dut a terme la reestructuració dels departaments i, actualment, hi ha dos grans projectes en marxa que significaran la consolidació de la Politècnica, una universitat que encara compta amb barracons provisionals per a les classes de telecomunicacions. Els dos projectes són: la construcció de la ciutat universitària a Pedralbes amb capacitat per a 10.000 persones i l´aprofundiment en els vincles entre UPC i Institut Català de Tecnologia (ICT) a fi que aquest Institut serveixi millor a la formació postuniversitària. Com diu Miquel Amorós, "són projectes importants ja que la Politècnica és, de les tres universitats catalanes, la que té més mancances".

Albert Punsola amb informacions de Jordi Sebastià, Miquel Payeras i Univers Bertrana.

Vuit rectors per a més de 250.000 alumnes

Universitat Politècnica de València

Alumnes: 19,770.
Darrer pressupost aprovat: 5.800 milions
Rector: Justo Nieto des del 9-5-86. Té suport del PSOE La seva tasca ha millorat la investigació però ha estat feble en la normalització lingüística.

Universitat d´Alacant

Alumnes: 15.000.
Darrer pressupost aprovat: 3.500 milions.
Rector: Ramón Martín Mateo, des del 85, reelegit el gener del 90. És un home del PSOE. Ha endegat l´ampliació del campus.

Universitat de València

Alumnes: 56.216.
Darrer pressupost aprovat: 9.533 milions.
Rector: Ramon Lapiedra des del 19-6-84. No compta amb les simpaties del PSOE i sí que té el suport dels nacionalistes ja que és l´unic que ha tractat la normalització lingüística de manera seriosa. El maig del 90 es presentarà a la reelecció.

Universitat de les Illes Balears

Alumnes: 9.340.
Darrer pressupost aprovat: 3.870 milions.
Rector: Nadal Batle. Reelegit el 12 de febrer del 1990 per àmplia majoria per tercera vegada consecutiva. Batle és nacionalista però no s'identifica amb un partit concret.

Universitat de Barcelona

Alumnes: 86.847.
D.P.A.: 17.936 milions.
Rector: Josep Maria Bricall. Reelegit el 24 de gener passat, és el seu segon mandat. Bricall havia estat conseller de Governació amb Tarradellas. No va tenir opositor a la reeleció i -tot i que nacionalista- se´l considera crític amb CiU.

Universitat Autònoma de Barcelona

Alumnes: 33.796.
D.P.A.: 9.600 milions.
Rector: Fins ara ha estat Ramon Pasqual, que fou elegit el 86 quan es va presentar en coalició amb Julià Cufí, un dels actuals candidats. És un home nacionalista moderat ben vist per CiU .

Universitat Politècnica de Catalunya

Alumnes: 30.800.
D.P.A.: 10.300 milions.
Rector: Fins ara Gabriel Ferraté -que renovarà- ha estat l´únic rector de la UPC tret del període 76-78 quan va ocupar un càrrec a Madrid. És de tarannà nacionalista encara que no té adscripció a cap partit polític. La seva tasca és ben valorada per gairebé tothom.

Universitat de Perpinyà

Alumnes: 3.262.
D.PA.: 20 milions de francs.
President (rector): Henri Got, és català i catalanoparlant . Ha investit doctor Honoris Causa Badia i Margarit, però se 'l coneix també per rebutjar cartes d´estudiants escrites en la nostra llengua

EL TERMÒMETRE

Ricard Giralt-Miracle

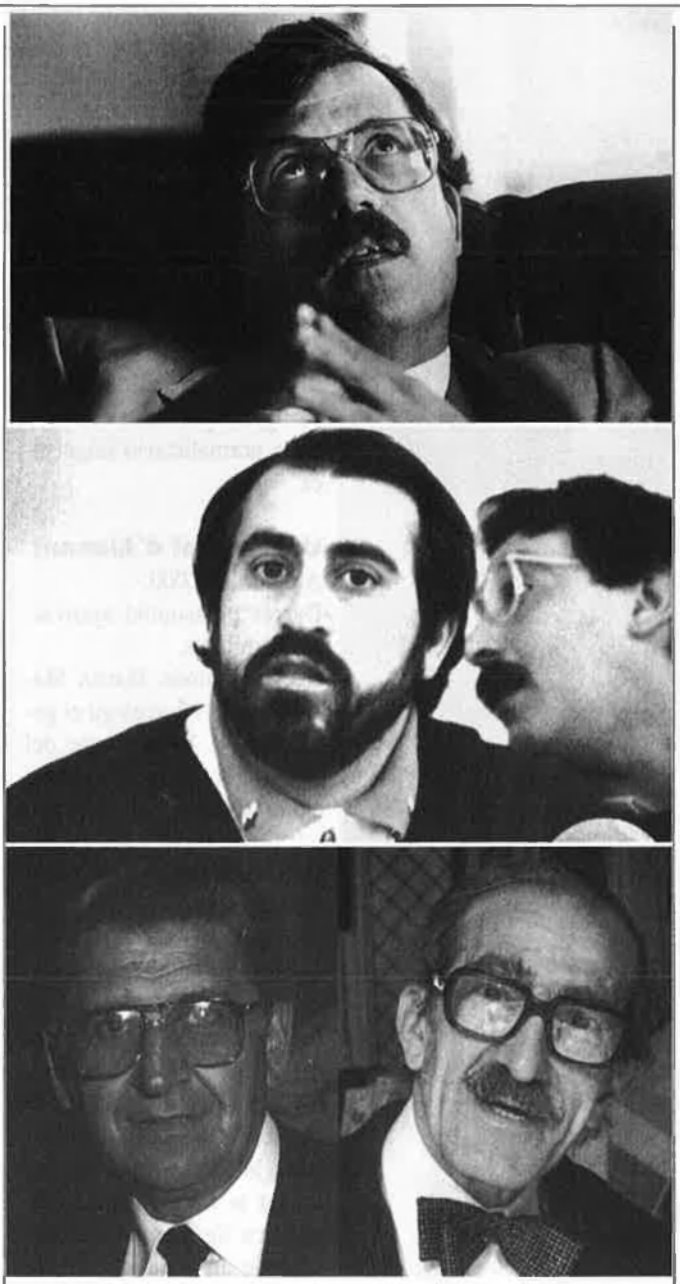
Bona ventada per a Ricard Giralt-Miracle, que acaba d'obtenir el Premi nacional de disseny gràfic, convocat pel Ministeri d'Indústria i la fundació Barcelona Centre de Disseny. El jurat va premiar en el dissenyador català "l'excel.lent i dilatada presència en el camp del disseny gràfic". Giralt-Miracle, que va nàixer a Barcelona l'any 1911, treballà vint anys en l'editorial Seix Barral i fundà el 1974 el seu propi taller, on ha desenvolupat una tasca contínua, de gran influència en el món del grafisme, que ha estat premiada repetidament.

COC

Aires sans per al President del Comitè Olímpic Català, Josep Miró i Ardèvol, per haver aconseguit suport per part dels ciutadans i artistes en l'acte ofert en el Palau de la Música Catalana. En el comunicat llegit durant la gala del COC es va ressaltar el dret dels esportistes catalans de poder desfilar sota la senyera en el transcurs del JJOO. En el mateix acte es va presentar l'himne de l'entitat, que va ser interpretat per la Coral Sant Jordi. Cal recodar que el 16 de setembre d'enguany el COC es jugarà a Tòquio el reconeixement per part del COI. Queda temps.

Jeroni Albertí

Calor per al President del Parlament Balear, que en ocasió de la commemoració del setè aniversari de l'Estatut d'Autonomia, demanà "de forma definitiva" la reforma de l'Estatut. Jeroni Albertí demanà l'assumpció de més competències "dins l'ordre constitucional". Un desig polític amb el qual hi estan d'acord tots els partits parlamentaris, excepte el PSOE, un dirigent del qual, Josep Alfonso, declarà que la petició de reformes "és insolidaria" amb les altres "provincias y comunidades" de l'estat.

Josep Miró i Ardèvol, Rafael Recuenco, secretari general d'UGT al P.V. Jeroni Albertí i Ricard Giralt-Miracle.

UGT

Ponentada infernal per a la UGT del País Valencià. Representants d'aquest sindicat han manifestat sense cap rubor que la inclusió del valencià com a prova obligatòria en els exàmens per als futurs funcionaris de l'Ajuntament de Silla (l'Horta) és "discriminatòria". El recurs presentat davant l'ajuntament va tenir el suport del Partit Popular i el CDS i va ser desestimat amb els vots del PSOE, IU i la UPV. Per als membres de la UGT, si el valencià és obligatori, no hi ha igualtat entre els aspirants. Sembla que han oblidat que els funcionaris han de treballar al servei d'un poble que, casualment, té dret a adreçarse en la seua llenguqa a les seues administracions. Només cal veure la favorable resposta dels paladins de l'antivalencianisme (el diari *Las Provincias*, l'advocat García Santandreu) davant la maniobra, per adonar-se de fins a on pot arribar el desficaci.

Barrionuevo

Boira baixa pel Ministre de Transports i Comunicacions *José Barrionuevo*, cavall d'Atila que per on passa no hi creix cap més bri d'herba. Quan Barrionuevo era Ministre de l'Interior, els que eren susceptibles de patir les conseqüències dels atemptats eren els cossos de seguretat de l'estat i ara que està al front del Ministeri de Transports i Comunicacions també ho són els funcionaris de Correus.

En qualsevol cas, la possibilitat de la represa de converses entre ETA i el govern espanyol no sembla haver-se estroncat.

Ministeri de Justícia

Molt de fred per a un sistema judicial que permet que un presumpte incendiari del repetidor de TV-3, Jaime Martorell, estiga al carrer, mentre un presumpte membre de Terra Lliure, Macià Manera, està empresonat i s'enfronta a la petició fiscal de 18 anys de presó. Hi ha coses que són molt difícils d'entendre.

AL PRINCIPAL

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

IVAECM

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

ESTAT

El president del govern tracta de posar ordre en les files socialistes

L' hora baixa de Felipe González

La contestació dels mitjans de comunicació i les crítiques per part d'importants dirigents socialistes al govern han trencat la imatge disciplinada que Felipe González vol del seu equip. Al mateix temps, sembla que ETA ataca de nou.

Finalment, el debat que s'estava covant en el PSOE i que només despuntava lleument en algunes reunions del Comitè Federal ha esclatat amb tota l'esplendor.

Les afirmacions en un míting a Barcelona de Manuel Escudero, coordinador del Programa 2000, el conjunt de propostes ideològiques per a la renovació del socialisme que ha de ser aprovat en el pròxim congrés del PSOE, conjunt de propostes en què es posava en dubte l'eficàcia de la política econòmica de Carlos Solchaga, l'aprovació tàcita de Javier Solana, ministre d' Educació present en l'esmentada reunió, la desmesurada reacció del ministre d'Economia i Hisenda i els subsegüents tocs a la tranquil.litat de Txiqui Benegas han tret a la llum la importància de la lluita per parcel.les de poder que s'està desenvolupant en el PSOE i que ha estat implícitament reconeguda per Felipe González en la conferència de premsa del passat divendres 2 de març.

PROGRAMA 2000

Tanmateix, aquesta lluita no és nova. Independentment de l'existència històrica de diferents famílies en el PSOE, corresponents a grups ideològics amb distintes concepcions de com i amb quins ritmes canviar la societat, des que Felipe González anuncià en plena campanya electoral la possibilitat de deixar la presidència del govern en un termini de quatre anys, començaren a moure's els peons dels candidats a la successió. L'esclat de l'escàndol del tràfic d´influències que afectava fonamentalment la família Guerra donà ales als aspirants que hi veien la possibilitat d' aprofitar la debilitat del vice-secretari general socialista, Alfonso Guerra, i desplaçar-lo, privant alhora Felipe González del principal instrument del seu poder en l´aparell socialista.

Cadascú pel seu compte, Narcís Serra, Javier Solana i Carlos Solchaga començaren a desenvolupar una estratègia de diferenciació d'Alfonso Guerra. El que s' anomenà *la conspiració de les tres esses* fou en realitat la coincidència de tres operacions individuals i, alhora, enfrontades entre si.

Això no obstant, si bé en sectors pròxims a la direcció del PSOE s' ha detectat cert malestar per l'aparició violenta del debat, no podia escapar-se'ls que posant en marxa un procés tan ambiciós com la discussió del Programa 2000, amb elaboració de teories noves per a realitats noves, en un moment en què l' esquerra es veu sacsejada per l'esfondrament del comunisme i l' increment de l'atracció socialdemòcrata, s'obria un debat de conseqüències incalculables en el qual anava a qüestionar-se tot. En això rau la importància del Programa 2000 i el problema del PSOE, necessitat de renovació però conscient de la tradicional debilitat dels partits a Espanya i del problema que això representa per al sistema democràtic.

Les crítiques a la política econòmica de Solchaga han estat especialment inoportunes. En aquest moment polític el ministre d'Economia i Hisenda ix del setge a què ha estat sotmès durant els dos últims anys amb la firma d'un pacte ampli amb els sindicats i, per tant, amb una tensió social que es desaccelera com ningú no havia pensat des de fa mesos. Aquesta inoportunitat és la que ha fet respondre a Carlos Solchaga molt segur de si mateix i atraure Felipe González, que manifestà implícitament el seu suport al ministre en l´esmentada conferència de premsa.

GARCÍA DAMBORENEA

Per a provocar una confusió encara major, el ja vell conflicte de Ricardo García Damborenea amb la direcció del PSOE s' ha atiat la darrera setmana. El dimarts 27 se li notificava al líder socialista de Biscaia l'obertura d'un expedient que pot desembocar en l'expulsió del partit. Ricardo García Damborenea, que ja estava sent amonestat per organitzar un corrent intern amb aparell i estructures pròpies– cosa no permesa en el PSOE –acusà de franquista Alfonso Guerra i qualificà de feixistes algunes actituds de la direcció.

García Damborenea va ser el més dur acusador del nacionalisme basc, ha escapat a diversos intents d'atemptat per part d' ETA avortats en secret i ha estat acusat per HB de ser l'ideòleg dels GAL. Quan arribà el moment de l' aliança amb el nacionalisme democràtic per aïllar ETA, perdé influència i es llançà a una oposició desmesurada en paraules i afirmacions, amb més insults que anàlisis, dels errors del PSOE.

L' OFENSIVA D' ETA

Paral.lelament a la crisi interna del socialisme i a l'ofensiva dels mitjans de comunicació i de l'oposició, ETA preparava una campanya d'atemptats que hauria de culminar en una espectacular fuga de la presó de Sevilla de quatre dels més qualificats pistolers.

A Madrid, una carta-bomba feria greument el president de l'Audiència Nacional, Fernando de Mateo Lage, i la funcionària de Correus Pilar Rodríguez, i un altre paquet amb explosius era desactivat a Madrid, mentre un quart explotava a València. Tots els paquets havien estat elaborats i expedits des de Madrid vint-i-quatre hores després d'una sorprenent intervenció radiofònica del ministre Corcuera en la qual afirmava que si hi havia una treva de sis mesos, hi hauria generositat per als *etarres*. De fet, en HB es parlava ja d'immediata obertura d'una nova tanda de conversacions.

El govern havia rebut recentment una

Narcís Serra i Javier Solana.

exhaustiva informació sobre la creixent polèmica interna en ETA a propòsit d'una eixida a la situació. D'un costat, un sector de la direcció ha recuperat les tesis del desaparegut Domingo Iturbe, *Txomin*, de negociar a la baixa abans que les circumstàncies no obligaren a fer majors concessions. De l'altre, Mujica Garmendia, *Artapalo*, i Zabaleta Elósegui, *Waldo*, que insisteixen que només augmentant la importància i el nombre d'atemptats s'obligarà el govern a negociar l'autodeterminació. Cadascun d'aquests grups té en HB els seus seguidors i dins la coalició es discuteix.

La informació del govern i la posició dels qui manen dins d' ETA expliquen la situació actual, l'oferta governamental i l'ofensiva etarra. La irrupció de l'ofensiva etarra pot ser un instrument d'unificació interna en el PSOE i d'aglutinament de tots els partits democràtics al voltant del govern. Les estratègies del terror han volgut posar el seu granet d'arena en la situació de confusió i poden estar arribant a una eixida.

Julio Trujillo

DES DEL RETIRO

Josep M. Sanmarti

El PSOE, a la recerca del temps perdut

Passa molt sovint que la informació escandalosa tapa altres afers menys cridaners, que posats l'un darrer l'altre constitueixen la veritable columna dorsal de la setmana. Això és el que s'ha esdevingut aquesta vegada amb la continuació del serial sobre els germans Guerra i els atemptats terroristes. Molt poca gent, però, s'ha fixat en "detalls" informatius com les modificacions a la llei de pensions no contributives o algunes frases del ministre d'Economia Carlos Solchaga arran de la presentació al Congrés de Diputats del pressupost de l'estat per al 1990.

Començant pel final, una anàlisi ni que sigui superficial de molts d'aquests aspectes menors de la política indica que hi ha un element comú que els uneix: l'intent del PSOE de tornar a recuperar el favor de certes capes populars (no exactament de les classes treballadores) que contrapesin electoralment la pèrdua progressiva d'altres capes de la burgesia urbana. Trencada la coincidència d'interessos que el 1982-83 va donar al PSOE el mandat més ampli de tota l'etapa democràtica, ara cal filar més prim i examinar un per un els suports socials dels socialistes al poder. El fet no és nou d'ara, evidentment, però aquests dies de crisi es palesa més qui cerca a qui i qui dóna suport a qui.

El referèndum sobre l'OTAN el 1986 va tenir, entre altres, l'efecte de desfer la lluna de mel que vivien els socialistes i la *intelligentsia* progressista del país. L'enterrament del somni neutralista va precedir l'abandonament de qualsevol fórmula original que engresqués poc o molt uns intel.lectuals que en una gran majoria havien viscut grans elucubracions durant l'etapa franquista. A partir de 1986 al col.lectiu només li quedava una possibilitat: intentar triomfar individualment i anar a fer diners. Gran part d'aquests pensadors s'expressen en els diaris, perquè en un país on es llegeix poc i els llibres són cars, la principal font d'ingressos són les publicacions diàries o setmanals. Aquests nuclis aliats a empresaris i periodistes que per raons diverses volen expulsar el PSOE del poder són els que han alimentat la polèmica sobre els germans Guerra i la reivindicació d'una catarsi. No debades el pseudo-intel.lectualisme d'Alfonso Guerra (Machado i Mahler) ha estat sempre vist de mal ull pels professors d'universitat, els investigadors, els escriptors, els pensadors o els periodistes que a l'estiu del 1982 demanaven el vot per al PSOE.

Orfe de projectes ideològics, el PSOE es conformà amb aquestes pèrdues, que al capdavall no eren nombroses des del punt de vista electoral. Però les últimes eleccions va confirmar que el retrocés afecta també unes capes urbanes, molt connectades a la *intelligentsia,* i que pateixen més els grans problemes de les ciutats, com són el trànsit, el preu dels habitatges, o la pressió fiscal combinada dels ajuntaments i l'estat. Doncs bé, sobre aquests sectors de la població pengen des de fa uns dies dues amenaces més: la regulació estricta del tràfic d'influències i un pressupost de l'estat més restrictiu que no pas l'anterior.

Una normativa molt dura sobre incompatibilitats i tràfic d'influències arruinaria moltes activitats que d'una manera o altra tenen relació amb els dos fenòmens. Per exemple, els polítics professionals quedarien pràcticament lligats de peus i mans i amb la por a una relliscada que els menés a la vergonya pública i qui sap si a la presó. El tràfic d'influències és el que la gent en diu "recomanacions", i en aquest país recomanar és una institució molt poderosa. Fins i tot es demanen o es donen recomanacions solament per presumir d'amistats poderoses. Entrar a sang i fetge en aquest subtil teixit d'interessos de tota mena, pot provocar no només un daltabaix econòmic i social, sinó unes resistències

ferotges. Només cal recordar els problemes que hi hagué a l'hora de regular les primeres incompatibilitats del sector públic, i encara ara surten algunes sentències judicials relacionades amb aquells casos. No és estrany, per tant, que el món dels *yuppies* estigui que treu foc pels quixals, i que llegeixi i comenti amb molt de gust les històries sobre els germans Guerra.

Per acabar-ho d'adobar el ministre Solchaga ha presentat un pressupost que sense ser restrictiu posa fi a les alegries dels dos o tres anys passats. Els Comptes del Regne, com diuen a Madrid, fomenten les inversions reals en infrastructura, però tendeixen a retallar el diner fàcil procedent de l'administració. Més encara, Carlos Solchaga no va dubtar a l'hora d'anunciar amb bones paraules que hi haurà represàlies contra el sector de la construcció, un dels més poderosos del país, per haver signat un conveni amb alces salarials per damunt del 8%, molt per sobre de la màxima del 7'5% recomanat pel govern central. Si l'administració es decideix a revisar els seus contractes en obres públiques adduint raons pressupostàries, la guerra per aquest costat serà automàtica, ja que la immensa majoria d'empresaris de la construcció viuen poc o molt dels projectes públics. Tot es complica per aquest sector empresarial que fins ara havia aplaudit un govern que en ple creixement econòmic els havia proporcionat negocis fàcils i segurs, molt d'ells de caire més especulatiu que no pas productiu.

Simultàniament a aquests fets Alfonso Guerra i altres prohoms del PSOE connectaven a Sevilla el dia 23 de febrer amb les antigues bases populars, deixant de banda el motiu real i l'oficial del míting. La crida als votants socialistes de sempre fou palesa. I per a aquests sectors populars el missatge elaborat per Guerra era tan senzill que gairebé resultava insultant: el PSOE ha consolidat la democràcia a l'estat espanyol, en conseqüència aquell que ataqui el PSOE, perjudica la democràcia. I ¿com ho fa? Amb el "front del no", és a dir, una combinació tàctica entre el PP i IU-IC, que s'oposa a tot, que no deixa fer res.

El gir socialista cap aquestes capes té moltes més proves. Per exemple, la llei de pensions no contributives va sortir del consell de ministres amb un pressupost de 100.000 milions de pessetes. Uns dies més tard el grup socialista esmenava el projecte de llei i pujava les pensions a 400.000 milions. Els mateixos diputats socialistes subratllaven que la llei afectarà unes 700.000 persones directament i a uns 3'8 milions de ciutadans d'una manera directa. Guanyar les simpaties dels jubilats i pensionistes no és difícil, perquè tenen poca capacitat de pressió. N'hi ha prou amb una bona paga al final de mes i algunes mesures més de caire paternalista, com poden ser les vacances d'hivern a Mallorca. A aquesta gent les incompatibilitats i el tràfic d'influències els toca de molt lluny, i per això els agradaria que tirés endavant la futura regulació, que afectaria sempre les classes poderoses.

El mateix procés de concertació social té com a efecte, intencionat o no, un relaxament de les relacions entre el poder governamental i les organitzacions de treballadors, al marge dels seus resultats laborals i econòmics concrets. És cert que un retorn a una política de contenció salarial estricta podria comprometre aquest moment dolç, però no és ara el problema principal. Ara, els qui protesten són els milers de *cervells* adscrits al Consell Superior d'Investigacions Científiques.

INTERNACIONAL

Del 7 al 10 de març el PCI celebra el seu pròxim congrés

Achille Occhetto, roig modern

Achille Occhetto, el líder màxim de l'organització comunista espera que aquest congrés li done els poders necessaris per a convertir el seu partit en una plataforma real d'alternativa al govern demòcrata-cristià. La refundació del PCI és ja una realitat

Deixant de banda les moltes obligacions que té al congrés, Achille Occhetto se sotmet a les preguntes de set personalitats. Set persones bastant diferents entre si, exponents de la societat civil, es presenten com a interlocutors del postpartit comunista italià (PCI). Es tracta del sociòleg Nando Dalla Chiesa, animador del cercle Societat Civil de Milà; l'historiador Pietro Scoppola, catòlic, un dels promotors de la proposta de referèndum sobre aspectes institucionals; l'escriptora Francesca Sanvitale; el diputat europeu Alexander Langer, líder dels verds; la sindicalista Fiorella Farinelli, del consell de la CGIL; l'estudiant Carmine Castoro, compromès en l'ocupació de la Universitat de Bari i el financer de Milà Francesco Micheli. Aquest és el resum del debat:

—DALLA CHIESA: *A Palerm ha vençut —diguem-ho així— el partit que no ataca els poders criminals. Tinc la impressió que el "partit de la democràcia" no ha sabut moure's a Palerm amb la mateixa eficàcia que els adversaris a l'hora de liquidar una pluralitat d'experiències socials i polítiques per a, després, traduir-les a escala institucional. Em pregunte: ¿El* partit democràtic *té previst articular-se o pensa tancar-se en si mateix?*

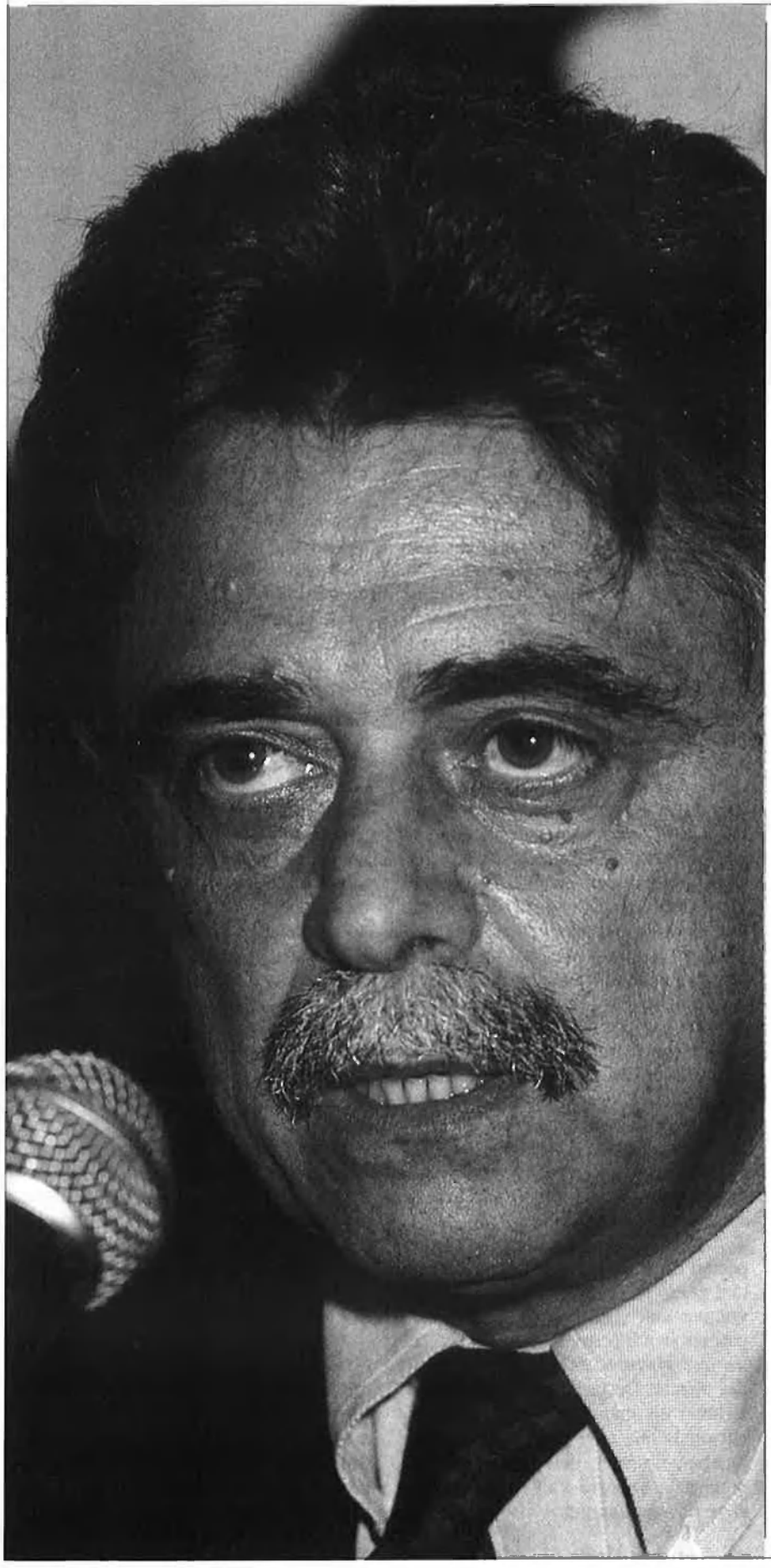
—OCCHETTO: No hi ha cap dubte que la junta Orlando ha representat a Sicília el primer intent d'expressió directa d'una societat civil de caire modern mitjançant la ruptura dels vells esquemes a què fa referència Dalla Chiesa. Per això sempre m'he rebel.lat quan es classificava la junta Orlando entre les anomenades juntes anòmales en les quals els comunistes preferien l'acord amb els democratacristians que amb els socialistes. No, ha estat una ruptura d'esquemes i en aquest sentit aquesta experiencia encara podrà fructificar. L'experiència de Palerm demostra que nosaltes no teníem una visió omnicomprensiva de la nova posició política. Reflexionem també sobre una nova forma-partit i sobre una nova articulació de les relacions entre aquesta nova formació i l'expressió de la societat civil. Ara hem acomplert un primer acte que, espere, es realitzarà amb l'aprovació per part del congrés. Aquest contracte s'haurà de verificar també a través de les respostes que s'hauran de produir. Segons el meu punt de vista, es tracta d'una nova cultura política que és difícil de fer entendre immediatament.

—SCOPPOLA: *Em pareix important que el PCI, per primera vegada, haja aplegat a la seua proposta d'alternativa un nou discurs institucional. Ara bé , les fases constituents poden concebre´s de dues maneres: o bé un moment en què s'obrin les portes, entra qui vol entrar i, després, es tanquen novament, o bé s'encaminen a un procés que s'implique en una manera diferent d'entendre la política.*

—Sóc decididament partidari d'aquesta segona opció de Scoppola, és a dir, partidari d'encetar un procés constituent del PCI que, no casualment, considere que s'hauria de contextualitzar en un procés constituent italià més general. Un constituent institucional que fornesca fins i tot les necessàries normes que faciliten el procés d'alternança i d'alternativa. Totes dues: alternança i alternativa, perquè alternança siginfica la possibilitat de passar del govern a l'oposició i viceversa. I alternativa per a nosaltres significa no pensar únicament en el simple canvi de grups dirigents, sinó a un canvi més profund que implique el bloc social i l'organització de la societat. En aquest context, les relacions amb el món catòlic no es plantegen en absolut en termes de *diàleg*. El vertader diàleg és el que cadascú ha de fer dins d'ell mateix en l'avaluació de la coherència entre principis i valors i entre pràctica i programes. Dit això, és evident que una nova formació política vol tenir components nous, altrament no es podria entendre per què volem fer-la amb altres que n'esdevinguen plenament cofundadors, no perquè considerem l'actual PCI com un obstacle, sinó perquè —superats els esquemes de la guerra freda— podem arribar a un programa idèntic venint per camins diferents. I alguns valors, com estar a favor dels desposseïts o lluitar contra l'alienació, són comuns a qui té un itinerari cultural de *comunista ideal* i a altres que, per exemple, són catòlics. És per això que podem pensar en una cofundació.

—L'ESPRESSO: *Vostè dóna per descomptat que l'èxit de la constituent serà un nou partit o ¿pensa també la hipòtesi d'una federació?*

—No és casual que la nostra moció al congrés parle de nova formació política i no de partit. Amb els nostres interlocutors volem discutir fins i tot la forma-partit, començant per una fase constituent que en definesca el programa fonamental del qual es desprendran les formes organitzatives. El que se'm fa difícil que algú puga pensar és en una federació de tipus clàssic que aplegue PCI, PSI, radicals, etc. Seria ja una cosa vella, com vella ens sembla la hipòtesi de la *unitat socialista*. Alguna cosa nova ocorre: es pot treballar per a reunir i portar a una progressiva unitat els diversos components progressistes de la societat italiana. Això no lleva que aquesta formació haja de continuar treballant per la unitat de l'esquerra i amb el PSI sobre la base d'un aclariment real, programàtic i polític que es moga en la direcció de l'alternativa. Hem acomplert un contracte que ha desencadenat unes forces l'entitat i el pes de les quals, a poc a poc, van creixent.

Hi ha forces que s'han posat en moviment fins i tot abans que el partit ho decidira, i d'altres que, probablement, esperen a veure com acabarà el nostre congrés. És una espera legítima. Presentar ara tant als comunistes com als altres eventuals interlocutors la idea d'una força política significaria una contradicció. Si aconseguim l'aprovació del congrés, procedirem a la convocatòria —amb tots els no-comunistes que hi manifesten la seua disponibilitat— d'una convenció programàtica. Se'ls farà un balanç de la fase constituent i hi discutirem un programa fonamental.

—SANVITALE: *Quan Occhetto va llançar la seua proposta, m'inclinava pel "no": un canvi de nom pareixia només un pretext, no el senyal d'un plantejament seriós. Però vivim una perillosa fase d'homogeneïtzació i havia de posar per davant la necessitat d'un partit d'esquerra modern que poguera representar realment una alternativa de govern. És important que un partit d'esquerra afronte la qüestió fonamental de l'ètica política. Aquest és el primer punt d'una formació obert a fins i tot a forces no comunistes...*

—La qüestió moral és la pedra mil.liar sobre la qual es construeix aquesta formació política i, alhora, ha esdevingut la bandera d'una part important de la societat. El gir decisiu que hem donat en la qüestió institucional ens preserva pel que fa a això d'una concepció sermonadora de la qüestió moral que era també una de les parts negatives de la nostra concepció de la diversitat dels comunistes. Cal canviar les regles de la política: no hi ha homes bons i homes dolents.

Un altre punt fonamental és la reforma de l'administració pública, la distinció neta entre funció política i funció administrativa. Els polítics no han de gestionar res, ni tan sols un salari, han de tenir sobretot la capacitat de projectar. Sobre això, m'agradaria confrontar la meua opinió amb juristes i estudiosos, fins i tot del costat catòlic: els partits són amfibis en la política italiana i es caracteritzen per una cara que mira cap a la societat i una altra que mira cap a les insitucions, però tot topa en la mera i pura gestió de les institucions. A vegades m'imagine partits que distingirien entre el moment de la relació amb la gent quan es parla de l'elaboració de grans projectes i el moment de la representativitat. Això només és una hipòtesi, un aspecte a investigar, sobre

"El PCI tractarà de concretar formes modernes de crítica que no siguen abstractament ideològiques". DOMÈNEC UMBERT

el qual propose de treballar ensems.

—FARINELLI: *Com a sindicalista i com a ciutadà m' adone de la necessitat d'ulteriors canvis en la cultura política del PCI. Dos exemples. L'aproximació del PCI als problemes de la justícia és encara contradictòria per a una "cultura de l'emergència" i pel menysteniment dels drets individuals dels ciutadans. Després, en la comparació amb els moviments es manifesten actituds vacil.lants i passen de fases d'instrumentalització en nom de la primacia de la política a l'extrem oposat, és a dir, a lògiques fonamentalistes d'identificació.*

—Sobre la justícia, pense que darrerament hem corregit una posició deguda en el seu moment a la necessitat de lluitar contra el terrorisme. La nostra mateixa oposició a la llei de la droga es regeix per la defensa dels drets individuals. Pel que fa a la relació amb els moviments, crec que la qüestió prendrà un gir ben diferent en el marc de la refundació del forma-partit.

La instrumentalització ha estat producte d' una relació entre partits atrinxerats en posicions institucionals i moviments que sovint se senten inclinats a transformar-se en partits polítics. Amb partits que assumesquen la possiblitat de plantejar projectes es poden trobar noves línies de demarcació. Per exemple, jo m'adrece als universitaris d'adult a adults expressant-los la meua solidaritat però en un intercanvi crític, és a dir, subratllant que l'oposició a la Llei Ruberti no ha d'implicar el refús de l'autonomia dels ateneus.

—CASTORO: *El nostre moviment denuncia el perill que l'empresa privada puga ingerir-se en la universitat i influir directament en la recerca i la didàctica, accentuant les diferències entre les universitats del nord i les del sud, entre les facultats científiques i les humanístiques. ¿El PCI, en aquest sentit, ens dóna suport o no?*

—Considere el vostre moviment com un senyal positiu de reviscolament després d'uns anys de passivitat en què l'absència de participació ha donat facilitats a les respostes neoconservadores. Però, així com m'allunye de qualsevol debat demagògic, no trobaria justa una oposició amb prejudicis a l'autonomia universitària. Més en general: nosaltres estem per redefinir les relacions entre públic i privat. El problema que afrontem ja no és "més estat i menys mercat", ni viceversa, una visió purament estatal. Abonem una relació entre públic i privat que no subordine el primer al segon i que això es garantesca amb una efectiva democratització: a la universitat, per exemple, amb un major protagonisme dels estudiants.

—MICHELI: *Parlant a la Fiat, m'ha paregut que Occhetto reprenia el discurs sobre capitalisme en termes de personalització. Les expectatives de la comunitat financera són en canvi que el partit refundat pare atenció als problemes de conjunt i sobretot a la llei antitrust, llei que considerem fonamental perquè el sistema capitalista continue i funcione millor.*

—A Itàlia hi ha un ofegament de la capacitat de promoció que deriva de l'actual gestió de l'estat. Haurem de desenvolupar una visió segons la qual a la part pública li pertoca fornir els projectes que afavoreixen tots els subjectes del mercat. Després ve el problema d' afrontar els grans conglomerats transnacionals que concentren el poder industrial, financer, dels mitjans de comunicació i encara d'altres. Jo critique el pes d'aquestes grans hisendes no en el sentit de "les coses menudes són boniques", sinó pel perill que deriva d'aquesta xarxa de poders per a la democràcia.

—LANGER: *Primer vull dir que salude amb entusiasme l'obertura d'Occhetto, però hi veig un perill. ¿No hi ha la possibilitat que, a la fi, aquest gir alliberador del PCI es resolga solament fent més competitiu el sistema*?

—Ho sé, sé que hi ha aquest perill. Hi ha qui diu que amb la meua proposta les aigües avançaran necessàriament en el sentit de l'homologació. És com dir que només mantenint-nos ferms i cultivant la nostra diversitat podem tenir els comunistes una garantia. Amb el resultat que salvem l'ànima, però no se salva la societat. Es tracta de concentrar formes modernes de crítica i d'alteritat que no siguen abstractament ideològiques.

—LANGER: *A propòsit de concreció, com a verd jo hauria estat a favor, a Roma, de la formació d'una "llista Nathan" i, més en general, veuria amb bons ulls que a les ciutats es feren sobre objectius específics i concrets llistes electorals que superen les tancades.*

—Estic d'acord amb el tipus de llistes obertes que Langer planteja perquè sobretot contribueix a donar més llibertat als moviments.

—DALLA CHIESA: *Així, tu abonaries com esbòs de la teua proposta la presentació autònoma de llistes locals que foren expressió de la societat civil.*

—Certament, després del congrés, qualsevol hipòtesi de separació d'aquest gènere seria considerada com a hipòtesi contradictòria amb les exigències d'una recerca nova i unitària.Millor encara: trobem-nos i discutim com podem fer una llista tots plegats.

Gad Lerner / ©L'Espresso. Trad.: V.H.E.

Novetats

Gener-febrer **90**

Publicacions de la Generalitat de Catalunya

Dret Lingüístic: actes del simposi sobre Dret lingüístic
PVP 1.200 ptes. 23×16 cm. Pàg.: 302.

Actes del simposi celebrat a Barcelona, amb ponències sobre el principi d'igualtat, pluralitat lingüística i règims lingüístics als Països Catalans, País Basc, Bèlgica, Itàlia i Iugoslàvia.

Arquitectura d'Ensenyament
PVP 10.000 ptes. 29,7×21 cm. Pàg.: 304.

Testimoni, amb abundosa documentació gràfica, de l'actuació de la Generalitat en el camp de l'arquitectura escolar, des de 1980 fins al dia d'avui.

ADHOC: verificador ortogràfic de català
PVP 2.500 ptes. 2 disquets.

ADHOC és un programa que permet verificar l'ortografia de pantalles de text des d'un punt de vista lexicogràfic, i en part sintàctic, però no semàntic.

Memòria del Departament de Cultura 1988
PVP 2.000 ptes. 24×17 cm. Pàg.: 302.

Recull de les activitats dutes a terme pel Departament en un any caracteritzat pel canvi de legislatura i la nova estructura orgànica de Cultura.

Excavacions arqueològiques d'urgència a les comarques de Lleida
PVP 2.000 ptes. 29×21 cm. Pàg.: 256.

Volum que aplega les memòries científiques, corresponents a excavacions arqueològiques de Lleida, de 1983 a 1985.

Miquel Pujol. Torsimany sonor de les arts plàstiques
PVP 6.000 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 74.

Àlbum de diverses partitures musicals no relligades i il·lustrades per diferents artistes, acompanyades d'un disc.

Directori de centres de formació cooperativa
PVP 600 ptes. 24×17 cm. Pàg.: 120.

L'objectiu d'aquest directori és oferir la relació d'entitats que es dediquen bàsicament a la formació cooperativa.

La temporada turística a Catalunya 1988
PVP 1.300 ptes. 22,5×16,5 cm. Pàg.: 100.

Avaluació de la temporada turística del 1988, estructurada en tres grans capítols: l'oferta turística, l'estudi de demanda des d'una òptica quantitativa i els resultats de l'enquesta a turistes estrangers.

Malaltia d'Alzheimer: què ens cal saber
PVP 300 ptes. 20×15 cm. Pàg.: 40.

Opuscle que, amb un llenguatge entenedor, explica les característiques de la malatia d'Alzheimer o demència senil.

Presentació dels objectius per a la legislatura del Departament de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya
PVP 500 ptes. 21×15 cm. Pàg.: 50.

Exposició dels principis que marquen les actuacions previstes pel Departament de Benestar Social per al període 1988-1992.

Les novetats que figuren en aquest anunci es poden trobar a les llibreries.
Si desitgeu rebre llibres contra reembossament, empleneu la butlleta.

Nombre d'exemplars i títol

Nom i cognoms

Adreça

CP i població Telèfon

Data

Signatura

Generalitat de Catalunya
E. A. del Diari Oficial i de Publicacions
Llibreria

Rambla dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Telèfon (93) *302 64 62

L'últim mohicà

Atrapat pels canvis polítics als països de l'Est d'Europa i amenaçat per la insatisfacció general, Castro busca ara el suport de Xina.

La derrota sandinista ha commocionat Fidel Castro. El diari *Granma*, òrgan del Partit Comunista Cubà (PPC), parlava sense ambigüitat de la "victòria de l'imperialisme" en les eleccions celebrades el 25 de febrer a Nicaragua. La caiguda del comandant Ortega, encara que per via democràtica, ha deixat Castro totalment sol, aïllat en un continent cada vegada més sotmès per Estats Units, sobretot després de l'èxit de la invasió de Panamà. Només li queden a Castro com a referència un parell de guerrilles: l'Exèrcit d'Alliberament Nacional (ALN), que actua a les zones petrolieres de Colòmbia, i el Front Farabundo Martí d'Alliberament Nacional (FLMN) d'El Salvador. Són l'herència d'aquell *foguisme* revolucionari impulsat per Ernesto *Che* Guevara en la dècada del anys 60, que gaudí de tantes simpaties a Europa.

Castro ha prodigat en els últims sis mesos els discursos numantins, a la vegada que ha criticat àcidament la "construcció del capitalisme" a Europa de l'Est. Més que la pèrdua d'aliats a Amèrica, a Castro el preocupen els canvis que s'han produït aquest 1989 als països socialistes europeus perquè d'ells obtenia importants ajudes econòmiques. Malgrat que el separen grans diferències ideològiques de Mikhaïl Gorbatxov, paleses en la visita d'aquest a L'Havana l'abril de 1989, el règim cubà encara compta amb el suport econòmic de la Unió Soviètica, de qui rep uns 6.000 milions de dòlars (660.000 milions de pessetes) anuals en assistència militar i financera. Els acords avantatjosos per a Cuba, com vendre el sucre a un preu superior al que fixa el mercat internacional o comprar petroli a baix preu per revendre'l posteriorment, sembla que estan a punt d'acabar-se perquè Gorbatxov necessita totes les energies i els diners per tirar endavant la *perestroika* i inundar els pobres aparadors de les botigues soviètiques de productes de primera necessitat. Els economistes soviètics feia temps que s'exaltaven per aquest balafiament de diners al tròpic, on no veien cap fruit per als esforços. "Estem farts de mantenir aquesta colla d'indolents", s'havia sentit dir a algun alt funcionari soviètic quan es parlava del problema cubà.

El desmantellament del Consell d'Ajuda Mútua (Came, també conegut com Comecon), o com a mínim la conversió d'aquest en un mercat regit per lleis capitalistes, decidida a l'última cimera de Sofia, deixa a Cuba en una situació bastant delicada, quan encara segueix sotmesa al bloqueig comercial dels Estats Units. Cuba ha intentat diversificar la seva economia sense gaire èxit: el sucre de canya continua essent el primer producte d'exportació. El turisme és l'únic sector que ha crescut en els darrers anys, encara que generant una contaminació —prostitució, idees obertes, costums occidentals— no desitjades pels ortodoxes dirigents comunistes cubans. El propòsit, però, és d'aconseguir un milió de turistes anuals, el mateix nivell que l'any 59.

MATRIMONI AMB PEQUÍN

Castro es disposa a refermar els llaços ideològics i comercials amb Xina, per suplir el buit deixat per Europa de l'Est. El viatge de Castro a Pequín, ja anunciat, es podria realitzar aquesta primavera, tan sols uns mesos abans que s'acompleixi el primer aniversari de la matança de Tiananmen. Xina, maleïda per Castro durant els anys 60 i 70, és el far de l'ortodòxia comunista, el puntal d'un eix dels contraris a les reformes, que es complementaria amb L'Havana i Pyongyang. Albània, l'únic reducte stalinià a Europa, continua criticant el "revisionisme" soviè-

tic, i sense perdonar l'obertura econòmica de Deng Xiaobing. Prova d'aquest matrimoni entre Castro i Deng és el volum d'intercanvis econòmics entre els dos països: Xina s'ha convertit en el segon client comercial de Cuba en els darrers cinc anys.

Malgrat les dificultats econòmiques i l'aïllament internacional, Castro encara és carismàtic, capaç de mobilitzar milers de cubans en les jornades patriòtiques, com el 28 de gener passat, quan se celebrà l'aniversari de José Martí. En el seu discurs, catastrofista, repetí que el futur del "moviment revolucionari" es decideix a Cuba. Castro no amagà que arriben èpoques difícils, en què es necessitarà ser més auster que ara, que ja és difícil. Si la sanitat i l'educació han millorat substancialment durant el castrisme, no es pot dir el mateix dels béns de primera necessitat. Els defensors de la revolució cubana diuen que la llibreta de racionament permet que tothom mengi. Molts cubans, descontents amb 31 anys de restriccions, no tenen empatx a explicar a l'estranger que estan cansats de tanta cua, de no poder menjar productes variats, en resum, de sofrir tanta humiliació.

El país sembla polaritzat entre els que creuen en el procés revolucionari dirigit per Castro i els que, tímidament, demanen reformes, liberals o de signe *perestroika*. Els Comitès de Defensa de la Revolució (CDR) garanteixen un control absolut de la població, insuficient per a impedir les crítiques i el sorgiment de petits nuclis de dissidents, reprimits o tolerats segons la conjuntura interna. Sembla que Castro està més disposat a permetre la dissidència pro-occidental, com els grups d'artistes o les formacions de drets humans, que la marxista. El gener foren empresonats quatre estudiants universitaris per haver denunciat en un escrti el culte de la personalitat de Castro. Els estudiants repressaliats formaven part d'un corrent anomenat *mellistas*, que defensen la puresa de la revolució citant Mella, un històric dirigent comunista. La universitat és el focus públic d'aquest anhel de *perestroika* i *glasnost*.

L'hermetisme del règim impedeix saber si hi ha molts partidaris de la *perestroika* entre el Politburó i el Comitè Central del PCC. La designació de Juan Escalona com a president de l'Assemblea Nacional del Poder Popular (Parlament) i de José Balaguer com a ambaixador a la Unió Soviètica reforcen la línia fidelista del règim. Escalona fou el fiscal, com a ministre de Justícia, en el cas dels alts oficials implicats en una xarxa de narcotràfic. Escalona defensà la postura de Castro de ser implacables amb el general Arnaldo Ochoa, l'heroi de la guerra d'Angola. Ochoa i tres altres oficials foren afusellats la matinada del 13 de juliol de 1989. La designació de Balaguer, membre del secretariat del PCC, podria ser un càstig. En canvi, dos coneguts ortodoxos, Pedro Ross i Roberto Robaina, foren ascendits a membres del Politburó.

Tancat en si mateix i afectat encara pels dubtes que generà el *cas Ochoa*, Castro es prepara per a resistir les adversitats que s'apropen amb rapidesa. El quart congrés del PCC, anunciat pel primer semestre de 1991, vol confirmar el fidelisme immobilista amb la consigna "Nuestra patria será un eterno Baragua". A Baragua, l'any 1878, els rebels decidiren continuar la guerra contra Espanya per aconseguir la independència. D'aquí a un any, prediuen els especialistes, poden haver passat moltes coses a l'illa, com ara què s'agreugi la lluita per la successió de Fidel Castro. El germà Raúl, que supura dogmatisme, sembla ben col.locat. Es desconeix, però, si hi han militars disposats a impedir la successió familiar.

Antoni Castel

OPINIÓ

Aprenent a morir

A la medicina contemporània no li falten objectius per al futur. Però, ¿són els idonis? Això sona a interrogant terrible. ¿Quina labor pot ser més noble que la de salvar la gent de la mort i quina forma de fer-ho que vèncer-ne els *assassins?* En la pròxima dècada la gent dels països rics haurà d'examinar més que mai les raons per les quals aquestes idees són errònies.

Una mirada als hospitals d'avui i al règim en què es practica la medicina descobreix una tecnologia que pot ser més adequada per a mantenir viva la gent que no per a curar-la. En general, als pacients se'ls permet morir només quan s'han esgotat tots els mitjans per a traure'ls uns quants sospirs de més.

A mesura que l'avanç de la tecnologia mèdica continua avançant l'edat en què un nadó prematur pot viure independentment de sa mare, en l'altre extrem de la vida continuen desenvolupant-se maneres de mantenir viva la gent. Tot això ens és ja familiar, però n'hi ha *avanços* més dràstics encara per a la prolongació de la vida que no són tan coneguts. S'ha donat la culpa d'això als mateixos metges: la medicina valora tots els avanços en alta tecnologia fins a un extrem que s'ha de considerar com una distorsió. Però la medicina, sobretot als països on el problema és més greu (com ara Amèrica), està determinada per la demanda dels pacients. Els metges prolonguen la vida perquè això és el que els pacients volen que facen.

En general aquest problema està expressat de manera inadequada. L'enorme cost de mantenir una cada vegada major població de gent gran a l'estil mèdic a què s'estan acostumant es veu com una espècie d'història de terror estadística. L'any 2050 el 5% de la població americana tindrà més de 85 anys. Aquesta combinació d'una població d'edat avançada i l'inevitable augment d'esperances respecte a allò que la medicina pot fer constitueix un panorama aterridor. Paradoxalment, però, no hi ha cap manera pràcticament d'encarar el problema. Ni moralment ni políticament, no és acceptable suggerir l'anihilació dels vells per a deixar lloc als joves. Es inútil fer referència a les poques societats que segons es diu han acceptat això: les democràcies liberals no són aquestes societats.

Un plantejament tan fred deixa de banda l'aspecte humà del problema: el mateix patiment que això representa per als vells. Una persona salvada de la mort no és automàticament una persona feliç. La medicina pot prolongar la vida; sovint, però, no pot mantenir la qualitat de vida: gran part de la darrera edat es passa en la misèria. Si l'art de la medicina poguera repensar-se les prioritats —adoptant, per exemple, una màxima que proposara no allargar la vida més enllà de la capacitat per a mantenir-ne o millorar-ne la qualitat—, llavors el problema de la *càrrega* dels vells seria menor.

A pesar de tot, la millor qualitat de vida només és la meitat del problema i ens duu al segon defecte del pensament contemporani de la medicina. Els ciutadans de la pròxima dècada mereixen també una millor qualitat de mort.

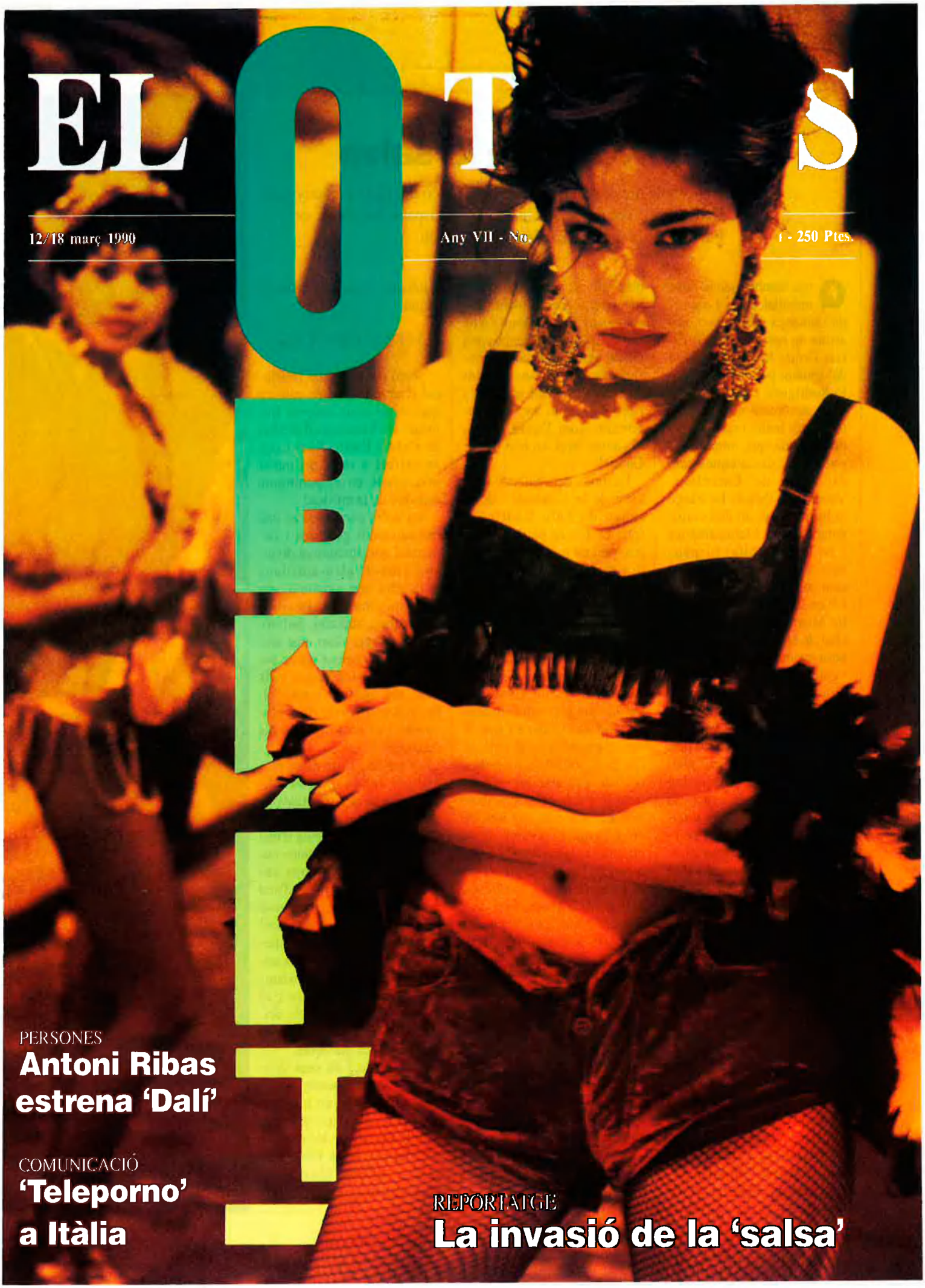
El problema de l'eutanàsia, és a dir, una bona mort, potser és el principal problema ètic de les darreries del segle XX. Es presenta en dues varietats: eutanàsia passiva (deixar morir) i eutanàsia activa (demanar la mort). Totes dues són extensament practicades, però l'ultima no s'accepta obertament en cap lloc tret dels Països Baixos.

Aquestes dues varietats tenen poca cosa en comú. Es probable que la major part de la gent accepte que, en un cert punt d'una malaltia terminal, quan es manté viva una persona per mitjans extraordinaris, és correcte deixar-la morir. Les associacions mèdiques d'altres països tracten d'esbossar unes normes per a establir quan és adequat que el metge negue segons quin tipus de tractament. La majoria de la gent, però, es neguiteja quan veu que avancen un poc més i es reconeix, en les normes, que la millor manera de morir és que et maten. És normal que la gent diga —abans d'estar malalta— que sota determinades circumstàncies esperen que el seu metge tranquil.lament els deixe morir, però hi ha ben poca gent que pense que aquest tipus de mort hauria d'estar sancionat per la Llei.

Hi ha un argument que sosté que deixar morir no és matar, perquè matar està sempre malament. Aquesta distinció recolza bàsicament en la susceptibilitat: en els dos casos el metge segueix un cert mode d'acció tot i saber que el resultat serà la mort del pacient. A Holanda, l'eutanàsia activa es realitza obertament: més de 6.000 a l'any, segons la Reial Associació Mèdica Holandesa.

Pot passar molt de temps encara abans que altres països superen la por a l'abús de l'eutanàsia. Mentrestant, el nombre de morts *caritatives* (un amic o parent mata a petició d'ell un malalt terminal) i el nombre de membres de *clubs de suïcides* com la Societat Hemlock de Califòrnia continua creixent. I la pràctica de l'eutanàsia activa continuarà sent una pràctica secreta de molts metges, a vegades sense preguntar als pacients o als parents si el que volen és la mort. Com que tenen la Llei en contra, ens refiarem de la seua humanitat. Fins que l'eutanàsia activa siga més acceptada, la millor cosa que poden fer els metges pels seus pacients és concentrar-se a prevenir que la vellesa no esdevinga misèria en compte de tractar de prevenir la mort a qualsevol preu.

Anthony Gottlieb / © Harvard Medical Review. Trad.: Vicent Hernàndez Esteve

EL OBJECTIU

12/18 març 1990 Any VII - No. 1 - 250 Ptes.

PERSONES
Antoni Ribas estrena 'Dalí'

COMUNICACIÓ
'Teleporno' a Itàlia

REPORTATGE
La invasió de la 'salsa'

La invasió de la salsa

L'anècdota musical que representa la cançó del porto-riqueny Lalo Rodríguez, "Ven devórame otra vez" ha disparat l'interès a tot Europa per la salsa i les músiques del Carib.

Quan sembla que la febre mundial de la *Lambada* comença a decréixer, ens arriba un nou invent dels Estats Units: la *salsa eròtica* del cantant porto-riqueny Lalo Rodríguez i la seua cançó "Ven devórame otra vez", el tema més ballat i corejat pels noctàmbuls que omplen els *pubs* i les discoteques més exclusius de Barcelona, València o Palma. La cançó ja havia tingut un èxit considerable en tot Llatinoamèrica i en la comunitat hispana dels Estats Units (més de cent mil còpies venudes del LP en tan sols dos mesos entre Miami i Nova York). I la clau de la seua popularitat es basa en una tornada suggestivament imperativa i plena d'incitacions sexuals, però que mal entesa podria derivar en l'antropofàgia. Quant a l'etiqueta *salsa eròtica*, cal precisar que es tracta d'una simple estratègia de màrqueting per a promoure la cançó, ja que existeix una llarga tradició, que es remunta als boleros dels anys quaranta, d'intèrprets que canten sobre les baixes passions i els desitjos més inconfessables.

Malgrat l'èxit puntual i anecdòtic de "Ven devórame otra vez", ens trobem amb un interès creixent a tot Europa per la salsa i altres ritmes del Carib que no pot interpretarse com una simple moda passatgera. La consolidació d'un mercat llatinoamericà estable i el protagonisme cada vegada major d'un públic hispà als Estats Units han contribuït notablement que la salsa es convertesca en una poderosa indústria i en un fenomen transnacional tan complex i divers com el *rock*. Les incursions en el cinema del panameny Rubén Blades o de Celia Cruz en són una bona prova, com també ho és la influència que estan exercint els ritmes tropicals en músics i productors de *rock* tan importants com David Byrne, Malcom McLaren o Peter Gabriel.

La moda dels balls de saló, l'èxit de la *Lambada* i de la cançó de Lalo Rodríguez (primer disc de platí per a un intèrpret de música caribenya des dels temps d'Antonio Machín) ha contribuït a rellançar el gust per la salsa que sempre havia mantingut, però, una audiència significativa en determinades zones com Catalunya, València i fonamentalment, Canàries. Per la seua particular situació geogràfica, Canàries manté una especial relació amb el Carib i, sobretot, amb Veneçuela. Per això no és d'estranyar que la salsa siga considerada allí com una música pròpia i que el nombre d'orquestres tropicals registrades a l'arxipèlag supere el miler. A Tenerife es troba radicada Manzana, la productora discogràfica més important del país que, amb una trajectòria professional de quasi quinze anys i un ampli catàleg de més de cent títols, s'ha proposat crear un mercat estable a la península.

També a Catalunya, i en menor mesura, al País Valencià, hi ha una important tradició salsera tant de locals d'audició (Bikini, Tabú) com d'orquestres i intèrprets. La *salsa* catalana té com a figures destacades l'Orquestra Plateria i a Gato Pérez; a València trobem la Sonora Latina.

UN POC D'HISTÒRIA

¿Però com ha estat l'evolució d'aquest tipus de música que té els seus orígens llunyans als barracons d'esclaus de Cuba i Puerto Rico i que ha arribat a tenir un paper protagònic en el panorama mundial de la música?

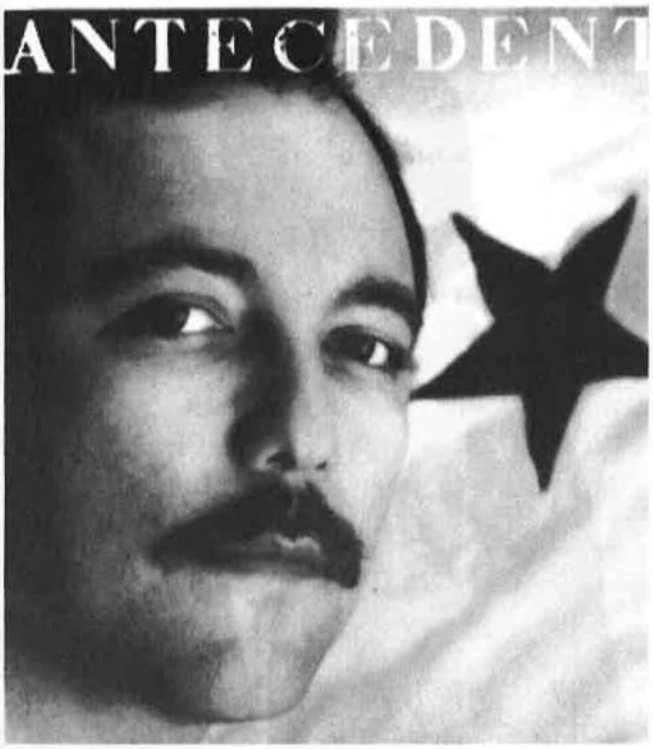
La *salsa* com a tal és una denominació genèrica i comercial que sincretitza diversos ritmes afro-antillans (guaracha, son montuno, son chanqui, mambo, guajira, guaguanco, danzón, bolero, etc.) als quals s'han anat afegint posteriorment altres esquemes rítmics creats pels mateixos músics com el *boogaloo* a finals dels cinquanta i el *afro-twist* en els seixanta.

La paraula *salsa* és en realitat una vella expressió antillana que com altres (*sabor, picante, sofrito ná má o cocinando suave*) vincula d'una forma ambigua qüestions culinàries i insinuacions sexuals al trepidant ritme d'una música carregada de vigorosa sensualitat. De fet, en quasi tots els ritmes tropicals (merengue dominicà, cúmbia colombiana) aquestes constants al.lusions a la beguda i al menjar es remunten als orígens festius i cerimonials de totes aquestes músiques.

La paraula i els seus derivats es troben ressenyats des dels anys trenta en cançons populars antillanes o en el nom d'algunes de les orquestres d'abans de la Revolució com la de Cheo Marquetti y sus salseros.

A l'esquerra Tito Puente. A la dreta, Rubén Blades parla en les seues cançons de la vida quotidiana dels barris llatins de Nova York o Miami.

Però els músics cubans que van romandre al seu país després de la Revolució i les noves generacions de refinats músics de conservatori mai l'han acceptat la globalitzant denominació comercial de *salsa*, difosa mundialment a través del poderós segell discogràfic Fania que reuneix una gran part de la colònia artística d'emigrants porto-riquenys i exiliats cubans com també dels *newyoricans* (nascuts als Estats Units però de pares llatinoamericans), establerts a Nova York.

La revolució castrista representa una ruptura en la història de la música cubana ja que les principals figures, com per exemple Celia Cruz, decideixen viure a Nova York i els que queden a l'illa cauen en l'ostracisme dels primers i difícils temps de la revolució.

Però ja en els setanta comencen a ressorgir les formacions tradicionals com l'Orquesta Aragón, el Septeto Nacional o Arcaño y sus Maravillas que es dediquen a profunditzar en les arrels del so cubà. Les noves generacions de músics cubans es mouen fonamentalment en dues direccions: la recuperació de la tradició folklórica (Orquesta Revé) i la innovació avantguardista (Irakere, i Son 14) pròxima al *jazz*.

Per la seua banda, la *salsa* de Puerto Rico i de la comunitat hispana de Nova York opta per vies més comercials i s'expandeix amb força cap a altres països del continent. Durant els seixanta s'intensifiquen les eixides dels grans artistes del moment (Celia Cruz, Richie Ray, Pete Rogriguez) per països com Colòmbia, Veneçuela o Panamà, on prompte començaran a eixir figures importants. Rubén Blades a Panamà, Fruko y sus tesos i la Sonora Dinamita a Colòmbia o Óscar de León a Veneçuela són alguns dels noms més destacats dels nascuts fora del triangle Cuba-Puerto-Rico-Nova York.

La salsa és una moda més: "sofrito na má" si emprem la vella expressió antillana.

Els múltiples contactes amb la música d'aquests països i amb altres de tradició anglosaxona com el *blues*, el *soul* o el *jazz* produeixen dins de la salsa un complex fenomen de fusió i mestissatge que dóna lloc a tota una sèrie de corrents i estils de difícil classificació.

Però la relació més fructifera i enriquidora es manté amb el *jazz*. Ja en els anys quaranta Frank Raul Gallo *Machito* i Mario Bausa inicien una tasca de dignificació dels ritmes afro-antillans que fins aquest moment s'associaven als ritmes complaents i edulcorats de la *dinner music* de Xavier Cugat. Machito i Bausa, a través de l'orquestra afro-cubana, mantenen relacions amb Dizzie Gillipsie, Dexter Gordon o el mateix Charlie Parker que contribueixen a la creació del moviment *Cubop* una fusió de ritmes tropicals i *bop*. Tito Puente i Chocolate Armenteros, ja en època més recent, han estat els principals promotors d'aquest tipus de col.laboració entre la *salsa* i el *jazz*.

Però hi ha també una sèrie de factors extramusicals que han incidit profundament en la transformació dels tradicionals continguts festius de la salsa produïda a la comunitat hispana de Nova York. Totes les conseqüències de la massiva emigració llatina cap als Estats Units: marginació, atur, violència racial o drogues comencen a reflectir-se, a partir dels setanta, en les cançons dels músics més conscienciats. Willie Colon i Rubén Blades parlen en les seues cançons de la vida quotidiana dels barris llatins de Nova York o Miami, com també de la recerca d'una identitat pròpia i de la nostàlgia per la pèrdua de les arrels culturals.

Durant la dècada dels vuitanta es va parlar a la premsa llatinoamericana de la profunda crisi que patia la *salsa*. En realitat no s'estava parlant de qüestions de creativitat, sinó dels innumerables escàndols de droga i sexe que van protagonitzar algunes de les gran figures de la *salsa* com Héctor Lavoe, suïcida frustrat i habitual consumidor de *crack*, o Óscar de León, jutjat per mantenir relacions amb una menor.

En tot cas són històries passades i la *salsa* gaudeix en aquests moments de bona salut. Els artistes consagrats continuen treballant mentre tota una nova generació de músics (Roberto Blades, Eddie Santiago) aprofiten l'èxit de "Ven devórame otra vez" i fan també *salsa eròtica*. Una moda més, al cap i a la fi, "Sofrito ná má", si emprem la vella expressió antillana.

Lucas Soler

Amb D de Déu

Los Angeles ha vist l'estrena de l'últim film d'Antoni Ribas. *Dalí*, un film gestat amb polèmica, ha reunit els mitjans de comunicació d'Europa i els Estats Units per exportar-se al món.

"Si la pel.lícula no agradés, no hi faria res el nom de Dalí."

Des de fa més de cinc anys, el director de *La ciutat cremada*, o de *Victòria!*, ha estat perseguint el seu últim projecte cinematogràfic. El 1985, l'expedient de sol.licitud de subvenció no li va ser respost. El 1986 es va presentar a la comissió amb un nou pressupost. El guió, massa llarg, va ser l'excusa excel.lent per a una nova denegació. Montserrat Roig i Enric Gomar hi van treballar per reduir-ne la durada.

El 1987, el projecte va ser presentat i refet. És l'època de Méndez-Leite i la d'una nova denegació que desembocarà finalment en una *a sseguda* del director català davant la Delegació del Govern per protestar pel tracte injust al seu projecte sobre el film de Dalí. Finalment, una coproducció italo-americana de DBFILMS i catalana amb Montornés Films porta a les pantalles un film que s'espera amb expectació després d'haver rodat en escenaris catalans, búlgars i novaiorquesos, l'època daliniana dels quaranta que coincideix amb la seva fugida del nazisme, París, i els *flashbacks* que el condueixen a la infància de la mà d'un Quinn fill, Lorenzo, i d'un Antoni Ribas disposat a cantar definitivament victòria.

—Aquest ha estat un film que ha portat Antoni Ribas a treballar més a fora...

—He estat anant a Los Angeles constantment. Fins fa poc vam estar enregistrant els

darrers detalls. Per exemple, ha portat molta feina el que nosaltres anomenem doblatge perquè ni que ja havíem filmat en anglès, calia posar les veus quan ja s'havien fet, i ni que tinguin menys tradició perquè allà gairebé no es dobla res, hi ha menys experiència i els preocupa la meticulositat per obtenir el so directe.

—¿Hi ha autèntica expectació fora dels circuits simplement d'espectadors?

—Per tot el que jo he estat veient, sí. A Estats Units mateix ha mogut una sèrie de gent i de productores importantíssimes mundialment parlant. A Roma, per exemple, on hem fet la música amb Antonio Sechi, també he pogut comprovar moments no d'expectació sinó d'impacte i d'emoció envers la figura representada de Dalí a la pel.lícula.

—¿Quin tant per cent hi ha en aquesta expectació pel nom de Dalí, quin tant per cent pel d'Antoni Ribas, i quin tant per cent pel cinema català?

—Hem de ser francs, un vuitanta per cent s'ha d'adjudicar al nom de Dalí. Però tampoc no n'hi ha prou. Totes les temptatives que hem fet són d'acceptació. Si la pel.lícula no agradés, no hi faria res el nom de Dalí.

—¿Quin és el Dalí que ha presentat Antoni Ribas?

—Doncs, un Dalí dels anys quaranta, un Dalí jove, però del moment més creatiu, que s'escapa dels nazis, a Bordeus, arriba a Figueres, hi ha la baralla amb el pare, es trasllada a Madrid, l'intent de seducció feixista, la seva anada a Lisboa on es troba amb René Clair i molta gent de l'època, arriba a Nova York, la famosa imatge del pa al cap, l'entrevista amb un periodista on explica gairebé tota la vida de la seva infància i on es desvetllen moltes idees, maneres de pensar; hi surt també la seva relació amb els surrealistes, amb Gala, a través d'un guió molt àgil i de moltes escenes que s'ha aconseguit després de quatre revisions i de quatre guions abans d'arribar al definitiu. Jo m'atreviria a dir que el film diu allò més interessant que la gent espera sobre qualsevol recreació que es faci del pintor.

—Ja havies tractat personalment amb Dalí quan vas rodar Catalans Universals...

—Sí, tant aquell contacte de l'any 78 com altres assessoraments han servit de documentació a aquest llarg procés carregat de problemes...

—La famosa pancarta davant la Delegació del Govern...

—És que tenia i tinc encara proves que la pel.lícula anava sent rebutjada sistemàticament com a part de la història de l'herència de Dalí que després s'ha desvelat. Hi havia una mena de pacte tàcit, difícil de demostrar, però que deixa entreveure que la gent que envoltava Dalí manifestaven que si es feia la pel.lícula podia afectar el canvi de l'herència. Aleshores vaig rebre l'ajuda de la Generalitat i a més els drets d'antena de TV3. Amb la mort de Dalí, el mateix ministre Semprún ha adobat el que no van fer els seus antecessors. Es pot dir que hem arribat a un final feliç.

—Un Dalí *feliç pressupostat en...*

—Cinc-cents milions. Trescents entre americans i italians que cobreixen bàsicament els actors, el guió i la infrastructura. La resta, doscents milions, per part nostra. He treballat d'una manera que no havia pogut fer mai, però. Mentre rodàvem, la pel.lícula ja ha estat promocionada, se n'ha parlat, hi ha una feina de producció espectacular que fa que italians i americans que en porten la batuta i creuen en el film arribin a un bon resultat.

—¿Es veritat que hi va haver una certa imposició del personatge de Dalí, amb Lorenzo Quinn?

—No, no, no és així... Em sembla molt bé que es pugui aclarir. Hi va haver el *casting*. Em van proposar actors. Jo em mirava vídeos amb proves. I de la meva selecció final de quatre o cinc, ells volien ser lliures de fer els tractes de condicions amb el que seria el personatge. Així va sortir el fill d'Anthony Quinn, Lorenzo, però acceptat totalment per la meva tria.

—¿I ara, després del rodatge?

—Per a mi és un gran actor. Com el seu pare, és clar. A més té una semblança extraordinària amb Dalí.

—¿I el paper de Gala?

—La gent deu conèixer Sarah Douglas per *Superman*, o *Falcon Crest*, però també ha fet molt de teatre anglès ni que visqui a Los Angeles, i això ha donat un resultat extraordinari.

—¿Antoni Ribas ja ha oblidat Victòria?

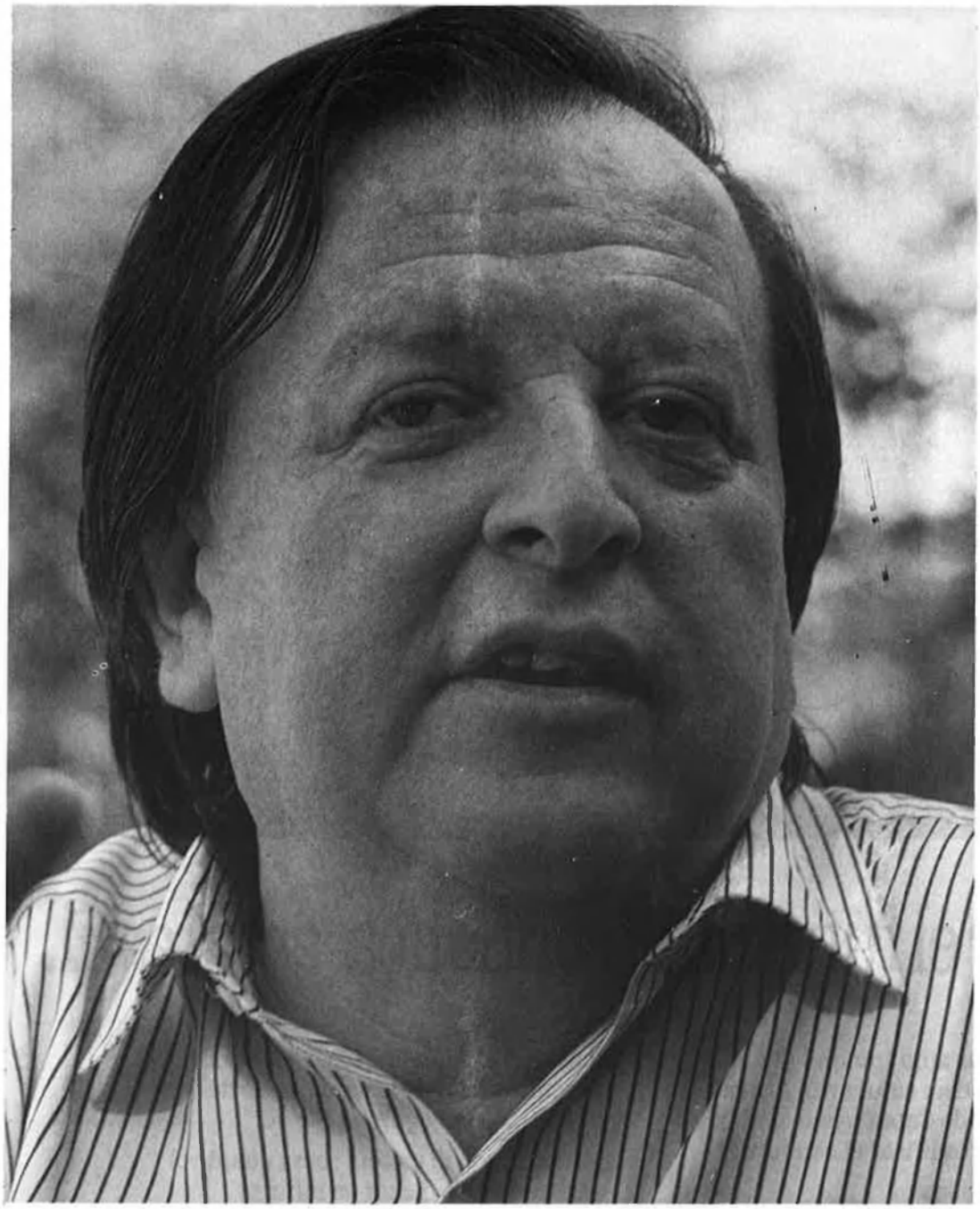
—¡No, és clar que no! Precisament aquest *Dalí* es fa gràcies a *Victòria*, perquè els mateixos productors italians van entrar en contacte amb nosaltres després d'haver vist els *trailers*, i d'allí van sorgir els primers projectes.

—¿No et deixes vèncer pel pessimisme, oi? Victòria *hauria pogut ser un bon motiu per agafar-t'ho pel costat dolent i acumular mala bava amb la gent de casa...*

—Mira, maneres de ser... Jo espero que la gent es tranquil.litzi. Quan sigui el moment, faré unes revisions de *Victòria* i estic encara segur que haurà de tenir la seva acceptació. Va anar a Biarritz i Montreal, i sempre amb possibilitats d'arribar molt a prop del premi.

—¿Vas agafar un mal mo-

"Si alguna cosa té Dalí, és que he fet la pel.lícula que he volgut jo, no la que ha imposat cap ministeri. (...) Jo m'atreviria a dir que el film diu allò més interessant que la gent espera sobre qualsevol recreació que es faça del pintor".

ment? ¿O anaven per mi, que diuen?

—No ho sé. Sempre he estat una persona al màxim d'independent, posa extremista i tirant a *anarco* si vols. Però això no ven, i no és gens simpàtic.

La història de *Victòria* podia ser que no interessés segons qui o que no estigués de moda. De segur que d´ací a deu anys tot es veurà d'una altra manera.

—¿Estàs dient que al 2000, l'any futurista, sere m tots anarquistes?

—Home, entre cometes almenys. Seguiré sense tenir grups ni capelletes, seguiré, si puc, anant per lliure. I això té un preu. No voldria haver de dir que a fora em reconeixen molt més que a casa. Per sobre de tot, però, històries, arguments i temes, les pel.lícules funcionen si agraden.

—Qui no s'arrisca no pisca, diuen...

—Potser jo em vaig arriscar molt amb *Victòria!*

—Però vivim el moment dolç de la subvencionitis...

—¡Situació espantosa! Si alguna cosa té *Dalí* és que he fet la pel.lícula que he volgut jo, no la que ha imposat cap ministeri. Jo a Méndez-Leite no li penso dir mai més Marieta si vols filar, sobretot arran de la seva proposta que deixés córrer *Dalí* a canvi d'una subvenció per a un altre tema.

—¿Dalí *et pot portar a produir més a fora?*

—A mi m'agradaria i no ho descarto gens. Tinc una proposta sobre la vida de Freud. Però primer vull veure què passa amb Dalí abans d'arribar a Freud...

—Un salt entre genis...

—A Los Angeles tenen la paraula.

Andreu Sotorra

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ

Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

La dona que ve

Linies llargues i arrodonides i, sobretot, una infinita varietat de colls, és el que s´ha vist als salons Cibeles i Gaudí: dues passarel.les per a un sector deficitari.

No hi hagué manera. Ni tan sols la brillant desfilada de Toni Miró aconseguí exorcitzar l´aire d´abandonament i acomiadament que inundava totes i cadascuna de les cerimònies que celebraren la passada edició del Gaudí dona. "Aquest serà el darrer any", s´assegurava interessadament entre les exhaustes i minvades hosts de periodistes. La major part d´ells ni tan sols havien tingut temps de desfer la maleta de la passarel.la Cibeles. I és que, rivalitats més o menys justificades, resulta difícil d´entendre que un sector, el de la moda femenina, la balança comercial de la qual ha estat espectacularment deficitària el 1989, tinga necessitat de dos certàmens, per a més inri seguits, (Cibeles, 22, 23 i 24; i Gaudí, 26, 27 i 28 de febrer) que oficien la cerimònia de la –de moment– imparable crisi. Coses de l´entrada a la CEE i de l´augment d´importacions del sud-est asiàtic.

Cal reconèixer-ho. La Moda d´Espanya, inclús la subvencionada, resulta molt cara. Però si no és l´espanyola serà l´europea i, per a les butxaques amb menys possibilitats, la moda prompta, la que tornarà a entonar el cos i l´ànim l´hivern que ve tant o més que la gimnàstica, les vitamines, el sexe o el ginseng. De la moda, es diga el que es diga, no es pot passar, si no és que un o una renuncia a mirar-se a l´espill i a agradar. La moda arrossega perquè té com aliades dues armes jugueneres i irresistibles: la seducció i la inconstància i perquè fomenta l´expressió individual: cadascú pot disposar del seu cos com li vinga de gust, entre el ventall de propostes amb les quals aquesta es mou i expressa. La moda no uniformitza, singularitza. No reclama màrtirs, sinó intel.ligència, enginy i llibertat. Per això és directament proporcional a la democràcia. No cal sinó donar una volta per la història per a comprovar-ho.

Victorio i Lucchino.

Avui per avui, els vestits més que gastar-se per vells, es gasten de sentit, es desemantitzen per als seus propietaris en primer lloc. Per això resulta reconfortant que justament quan comença a donar símptomes d´esgotament, els certàmens Cibeles i Gaudí anuncien que el recanvi està assegurat.

En Cibeles, les col.leccions de Victorio i Lucchino, el valencià Francis Montesinos i el madrileny Jesús del Pozo, s´erigiren en triomfadors absoluts del certamen, per damunt dels inevitables aplaudiments de l´habitual claca; especialment els primers, els quals demostraren que pot fer-se un savi i refinat ús de motius genuïnament andalusos, volants, blondes, flocadura de mantons, sense caure en el tòpic. Jesús del Pozo, per la seua banda, entusiasmava amb les faldilles àmplies i amples, els cossos breus, els velluts i les gases. A Madrid arrasa justificadament, tot jutjant l´elegància i el lirisme de la seua col.lec-

ÈXITS D'OR CATALANS 1989

els premis **Èxits d'Or Catalans**, dels quals enguany es compleix la quarta edició, tenen tres funcions preeminents:

- divulgar tot allò que ha estat la discografia catalana durant l'any a què fan referència els premis.
- conèixer les preferències musicals dels catalans.
- promocionar els **Èxits d'Or Catalans**, als Països Catalans i a l'estranger.

ÈXIT D'OR CATALÀ nº 1
1986

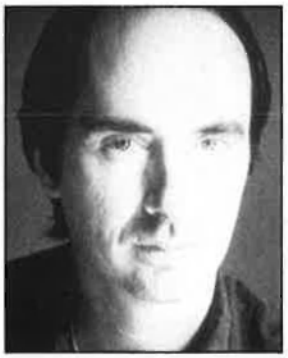
El cant de l'enyor

ÈXIT D'OR CATALÀ nº 1
1987

Et portaré una rosa

ÈXIT D'OR CATALÀ nº 1
1988

Geografia

ÈXIT D'OR CATALÀ nº 1
1989

?

Organitza: xarxa CULTURAL

Amb la col.laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

tve CATALUNYA

CATALUNYA RÀDIO

RADIO 4 Rne

diari AVUI

el Temps

XARXA
Revista mensual d'actualitat

ACIC

SERVEIS DE CULTURA POPULAR
fundació cultural

Direcció Executiva: **XAVIER TUDELA**

ÈXITS D'OR CATALANS 1989

ELECCIÓ POPULAR MILLORS CANÇONS

RELACIÓ DE LA DISCOGRAFIA CATALANA EDITADA DURANT 1989

AMBTAINER: El, fra-Trob
ROSITA AMORES: Cançons
THE ANTIC CHAMBER ORCHESTRA OF ALASKA: Leonora Milà - Pedro Carbone - Bernat Dalteil
PERFECTO ARTOLA I BENASSAL: 750è Aniversari I
ASSOCIACIÓ CATALANA DE COMPOSITORS: Volum II
LLORENÇ BARBER: Obres
BARS:
ARTUR BLASCO: Rosa vermella, rosa galant
JOAN BIBILONI: Born
MARIA DEL MAR BONET: Ban a prop
B-30: Si avui és dimarts això és la terra
MANEL CAMP: Viu
CENTRE D'INICIATIVES D'EXPERIMENTACIÓ PER A JOVES DE LA FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS: Premi CIEJ de noves experiències electròniques musicals
LLUÍS CLARET amb ENGLISH CHAMBER ORCHESTRA:
COBLA ELS MONTGRINS: Sardanes a Tordera
COBLA LA PRINCIPAL DE LA BISBAL: Danses del Bages
COBLA LA PRINCIPAL DE LA BISBAL - POLIFÒNICA DE PUIG-REIG: Sardanes al Bages
COBLA MEDITERRÀNIA: Mediterrània
COBLA MIRAMAR: Catalunya Mil·lenària
COBLA MONTGRINS: Martirià Font i Coll
CORAL SHALOM:
FRANÇOIS COUPERIN: Les Nations-1726
SALVADOR DALÍ: Être Dieu
D-CLAM: Mr. Hyde
DISCOTECA CANAL: Las noches de Canal
DISSENY: Com un somni
DIVERSOS: Cantem pels que no poden cantar
EL SAC DE DANSES: Galop
EL TEC I LA TECA: Rock en català
ELÈCTRICA DHARMA: Fibres del cor
ELS PETS:
ELS SEGADORS: Els Segadors
ESCOLANIA DEL LLUC:
NÚRIA FELIU: Amb cor i ànima
FOC I FUM: Amb un floro per parlar
FOLLIM FOLLAM: Cançons porques
CELDONI FONOLL: Enllà del temps
GRUP GAVINA: Quan penso en tu
GRUP ROCA GROSSA: Havaneres
DONNA HIGHTOWER - CORALS DE MALLORCA:
HISTÒRIA DE CATALUNYA: Cada terra té una història
JOC FORA: Colors
KITSCH:
LA FURA DELS BAUS: ERG
LA GENUÏN A: El gos de la Dolors
LA MADAM: Micos i mones
LA PATUM DE BERGA:
LA VELLA DIXIELAND I MANEL JOSEPH:
LAX 'N': BUSTO: Vas de punt?... o què!!!
HIPÒLITO LÁZARO: Commemoració del centenari del gran tenor Hipòlito Lázaro
L'ESPINGARI: Cançó Catalana - Havaneres
TETE MONTOLIU: The music I like to play. Volum I
TETE MONTOLIU: The music I like to play. Volum II
GUILLERMINA MOTTA: Bestiari
MÚSICA NOSTRA: Bella sa plaça
MÚSICA POPULAR DE "EL CAMPET DE MIRA":
JORDI NOGUERAS: B S O. Estació Central
ORQUESTRA MARAVELLA: En concert
ORQUESTRA TALLER DE MÚSICS DE BARCELONA - TETE MONTOLIU:
ORQUESTRINA D'ALGAIDA:
ORQUESTRINA GALANA: Aquesta nit tu i jo podem somiar
P.C.C.: Cançons de la revolució
TOMEU PENYA: Arreis'89
QUICO PI DE LA SERRA: Qui té un amic!
ALBERT PLA: Ho sento molt
POLIFÒNICA DE PUIG-REIG - COBLA PRINCIPAL DE LA BISBAL: Sardanes corals
MARIA DOLORES PRADERA - MARIA DEL MAR BONET: Compilació
SOFIA PUCHE: Piano - Cants íntims
RETALLS: Per a tu!
XAVIER RIBALTA: Cants íntims d'Apel·les Mestres
ROVELL D'OU: Per Nadal cada ovella el seu corral
TON RULLÓ (TR): Filla de la llum
TON RULLÓ (TR): Pau..., au!
JORDI SABATÉS: El secret de la criolla
CARLES SANTOS: Piano
SAU: Per la porta de servei
JORDI SAVALL: John Coprario
JORDI SAVALL: Lessons for the Lyra-Viol
JORDI SAVALL: Marin Marais - Pièces a deux violes
JORDI SAVALL: Marin Marais - Pièces de viole du second Livre 1701
JORDI SAVALL: Claudio Monteverdi - Vespro della beata vergine 1610
JORDI SAVALL: Musicien de l'Europe
JORDI SAVALL: Pièces de viole
JOAN-MANUEL SERRAT: Material sensible
SET JAM:
SONS NATURALS DE MENORCA:
SOPA DE CABRA:
SPRITDIVI:
SUI GENERIS:
MAX SUNYER TRIO: Sal marina
ENRIQUETA TARRÉS - SOFIA PUCHE: Zamacois
TRADIVÀRIUS: Tradivàrius
TRIO DE BARCELONA: Beethoven Triple concert
VÍCTOR VALLS: Entre marges
VEUS DE LA MAR BELLA: Cnes enllà
VIA CLARIS: Una música per sempre
LLUÍS VIDAL TRIO: Cançons populars
FRANK VILA: Crepúsculo
HÉCTOR VILA: Desig
MARIA JOSEP VILLARROYA: Via Lliure
JUDES XANGUET I LES MANIQUINS: Judes Xanguet i les maniquins
XEREMIERS DE SA CALATRAVA:
080 BCN: Línies

OBSERVACIONS

- Ompliu aquesta butlleta amb lletra clara.
- Es pot votar per un o bé els deu Èxits d'Or Catalans 1989, però una sola vegada i utilitzant una única butlleta.
- Atès que es fa referència als Èxits d'Or Catalans 1989 és necessari que les cançons hagin estat editades durant 1989. Juntament a aquesta butlleta de votació es relaciona la discografia catalana editada durant l'any passat, tot i que -recordeu- es voten cançons i no títols de discos.
- Feu arribar aquesta butlleta a: XARXA CULTURAL, Apartat de correus 1313, 08080 Barcelona. La data límit de recepció de vots és el dia 26 de març de 1990.

Butlleta de votació

Nom.....

Adreça.....

Localitat.....**Codi Postal**.....

Comarca.....**Telèfon**.....

☐ **ÈXIT D'OR CATALÀ Nº1**.....

☐ **ÈXIT D'OR CATALÀ Nº2**.....

☐ **ÈXIT D'OR CATALÀ Nº3**.....

☐ **ÈXIT D'OR CATALÀ Nº4**.....

☐ **ÈXIT D'OR CATALÀ Nº5**.....

☐ **ÈXIT D'OR CATALÀ Nº6**.....

☐ **ÈXIT D'OR CATALÀ Nº7**.....

☐ **ÈXIT D'OR CATALÀ Nº8**.....

☐ **ÈXIT D'OR CATALÀ Nº9**.....

☐ **ÈXIT D'OR CATALÀ Nº10**.....

A l´esquerra Victorio i Lucchino i dalt Montesinos Alama.

ció. Francis Montesinos és el rei indiscutible de la passarel.la. Les seues desfilades són una festa per als sentits. No és només la seua posada en escena el que emociona, sinó perquè continua sent fidel a la seua font d´inspiració: la memòria sentimental espanyola.

En Gaudí, Toni Miró no sol tenir rival, encara que el seu talent sobreïx més en la roba d´home que en la de dona. Va convèncer, de nou, pels seus talls impecables i l´encertada combinació de colors. Impactaren la línia de les taronges.

Toni Miró sol dir que un creador es caracteritza per no seguir tendències, mentre que Chanel, més assenyada i encertada, afirma que l´art d´un modista consisteix a saber interpretar l´aire del seu temps. Doncs bé, *l´aire* de l´hivern que ve s´ha detingut en els colls. Sembla impossible que una part aparentment tan insignificant d´un vestit com és el coll puga metamorfosejarse tant per obra i gràcia dels capricis de la moda. Llevat d´excepcions, els colls i les infinites declinacions seran els protagonistes absoluts de la moda que ve. Colls capelina, estola, caputxa, colls tulipa, xals, colls que es converteixen en corbates, colls immensos, desbocats, puntes llargues i afilades, puntes que es transformen en butxaques o es lliguen a l´esquena...

Els muscles, per tant, seran rodons i llisos. Cosa que no serà del gust d´un nombrós sector de dones, especialment del País Valencià, que han fet de les muscleres una pròtesi imprescindible.

La figura femenina es dulcifica cada vegada més. La cintura es converteix en l´eix de l´arquitectura del vestit. Vestits, faldes i abrics seran llargs i amplis, a 10 cms. del turmell. Els pantalons s´estreten o es fan de camal estret. Tant en Cibeles com en Gaudí proliferaren les línies envoltants: capes i immensos xals-abrics. I en pantalons, la granota i el *short*. S´observaren moltes cremalleres i detalls daurats.

Si la moda és efímera, més ho és la passarel.la. Llàstima que aquesta no conquiste el carrer; si fos així, aquest país eixiria guanyant, vendria moda i, evidentment, seria menys avorrit. Amén.

Ana Páramo i Toni Picazo

MERET OPPENHEIM

RETROSPECTIVA

Del 14 de febrer
al 25 de març de 1990

Palau de la Virreina
Rambla, 99 • 08002 Barcelona

Organitzada per

ICA
Institute of Contemporary Arts
Londres

Ajuntament de Barcelona

Els gegants del Lliure

El Teatre Lliure, amb *Els gegants de la muntanya*, ha preparat l'accés a la primavera d'aquesta temporada amb l'última obra de Luigi Pirandello.

En realitat l'última i inacabada obra. Tant és així que, el fill del dramaturg, Stefano Pirandello, apareix representat al final de la representació per explicar, d'oïda, allò que li sembla que hauria volgut dir el seu pare. El Teatre Lliure, amb una habitual i quotidiana manera de reunir tota la qualitat en una sola obra, ha preparat un repartiment sota la direcció de Xicú Masó, encapçalat per la cada vegada més apreciada presència de Lluís Homar en el paper de Cotrone, i amb Jeannine Mestre en el d'Ilse, a més de Jordi Bosch, Emma Vilarasau, Quim Lecina, Santi Ricart, Víctor Pi, Ferran Frauca, Xavier Morte, Blai Llopis, Artur Trias, Pep Jové, M. Mercè Lleixà, Esther Formosa i Carlota Soldevila, amb una escenografia de Fabià Puigserver.

Els gegants de la muntanya, de Pirandello, ha estat extreta de la traducció catalana que va fer el desaparegut Xavier Romeu. L'autor d'*Els mites de Bagot,* estrenada per Boadella, i que, tal com ha recordat Jaume Vidal Alcover, no havia pogut donar la seva obra de teatre, la novel.la o la narració breu que demostrés una maduresa o causa segurament de la seva manera de fer inestable i a la vegada inquieta. *Els gegants de la muntanya* posen en evidència la qualitat que sens dubte hauria permès una producció més prolífica de Xavier Romeu.

Xicú Masó, el director de l'obra, que està recollint els millors elogis de la crítica, explica que *Els gegants de la muntanya* és "una mena de síntesi del teatre pirandellià, del seu món poètic, de la seva vida". És el mateix Masó qui diu que el fet que l'obra sigui inacabada acaba dotant-la encara d'una grandesa peculiar. "L'obra, afegeix Masó, té un escenari inquietant: la casa, la *scalogna* (que podria ser la de la malastrugança literalment), on viuen el mag Cotrone amb els seus *scalognati*.

"En aquest lloc es viu en els límits de la vida, que molt sovint vol dir viure en els límits de la demència. Aquí, els somnis es tornen vius. Dins la casa hi ha l'arsenal de les aparicions, una mena de magatzem de teatre on es troben apilonats, no els decorats, sinó els mateixos personatges vius".

L'obra, que es representarà al Teatre Lliure, de Barcelona, fins al mes de maig, sorprendrà a cada representació amb l'aparició de Pirandello-fill a escena: "Vet aquí l'acció del tercer acte tal com la puc reconstruir, d'acord amb el que me'n va dir el meu pare, amb el sentit que hauria hagut de tenir. Això és tot el que en sé. Ara no puc saber si a última hora, a la fantasia del meu pare, que va ser ocupada per aquests fantasmes durant tota l'antepenúltima nit de la seva vida, esperava poder descansar una mica, tranquil, d'altra banda, de pensar que tot just guarit en molts pocs dies hauria pogut transcriure tot el que havia concebut en aquelles hores. Aquell matí jo només vaig saber d'ell això: 'Hi ha, em va dir somrient, una olivera gran, al centre de l'escena. Així ho he resolt tot.' I com que jo no l'entenia prou bé va afegir: 'per fer córrer una cortina..." Fabià Puigserver, l'escenògraf, no s'ho ha deixat dir dues vegades. El Teatre Lliure ressonarà sicilianament i tan fidelment com ha sabut fer-ho d'ara fins al maig amb l'última obra de Pirandello.

Andreu Sotorra

L'obra estrenada pel Lliure és l'última i inacabada obra de Pirandello.

El món en dues dimensions

Cinema i fotografia ocupen aquest mes de març les noves exposicions que es presenten al Centre Julio González de l´Institut Valencià d´Art Modern, IVAM.

'The Chelsea Girls'.

Durant aquest mes de març, l´Institut Valencià d´Art Modern (IVAM) inaugura, juntament amb una exposició dedicada als artistes suïssos Peter Fischli i David Weiss, una mostra fotogràfica per a commemorar el 150 aniversari de la fotografia valenciana, com també una selecció de la producció cinematogràfica de l´artista multidisciplinari que va ser Andy Warhol.

La col.lecció fotogràfica, formada per setanta–sis obres, que es presenta el dia 9, pertany a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles i ha estat depositada a l´IVAM per a formar part del fons fotogràfic de l´Institut.

L´exposició ret homenatge al treball fotogràfic realitzat al País Valencià des d´aquell 26 de febrer de 1840 en què es presentaren en la Societat Econòmica d'Amics del País els primers daguerrotips realitzats a València. En aquesta data, el dentista valencià Juan José Vilar mostrà cinc vistes daguerrianes de l´església de Sant Joan del Mercat, la porta dels Apòstols de la Catedral i de Sant Pius V, que eren els primers daguerrotips presentats en públic a València. Vilar, el qual va aprendre la tècnica del mateix Daguerre, va dur de París els instruments i els coneixements per a realitzar aquest tipus d´imatges.

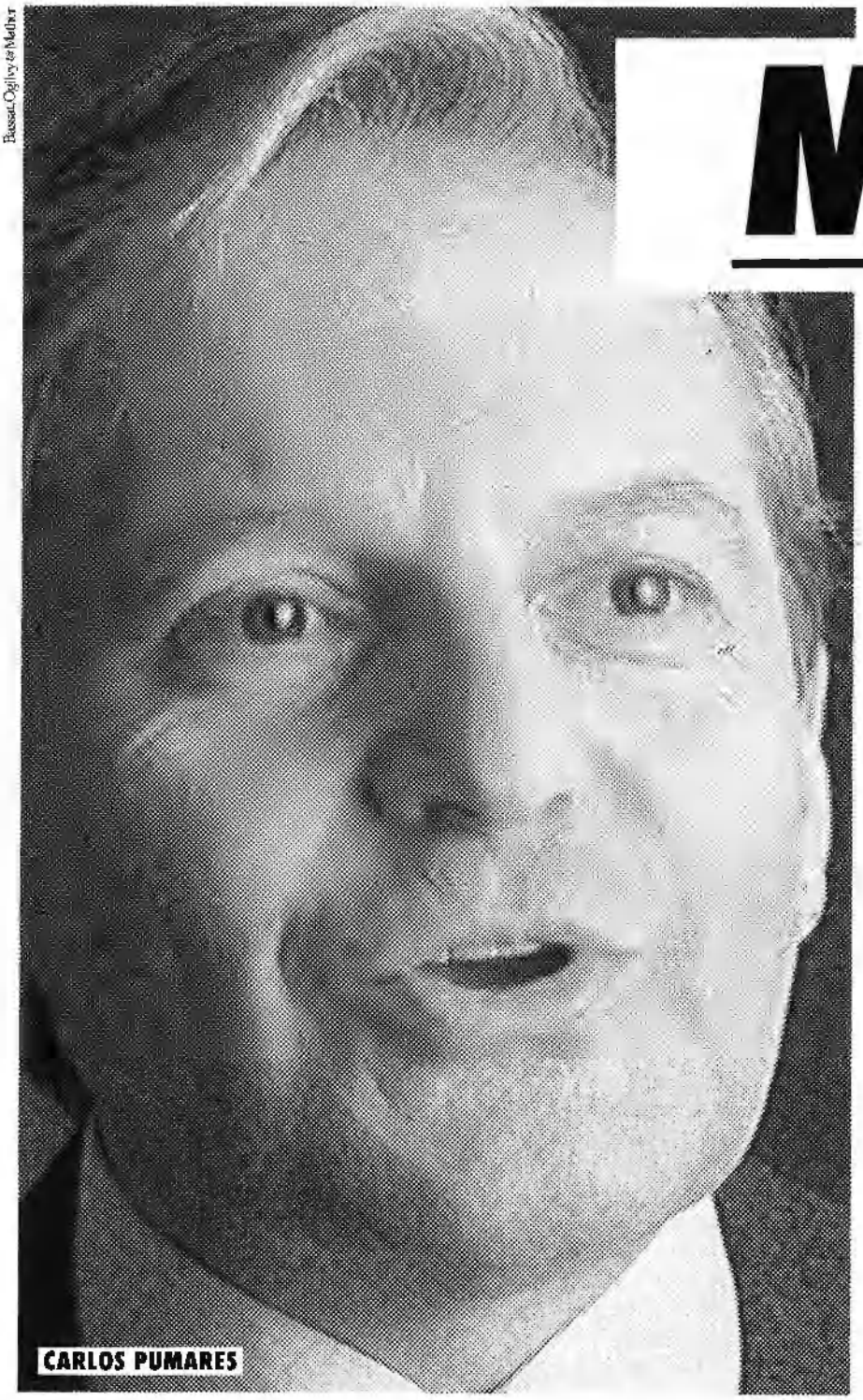
La cambra d´una antiga fàbrica a East 47th Street fou durant molts anys el centre de produccions del món d´Andy Warhol. D´allà eixiren prop de seixanta pel.lícules que formen part de la seua pràctica artística. A partir del pròxim dia 20, al Saló d´Actes del Centre Julio Gonzàlez de l´IVAM, es podrà veure una dotzena d´aquests films, entre els quals es troben *Sleep, Kiss, Empire, The Chelsea Girls, o Life of Juanita Castro.*

Aquesta mostra cinematogràfica ha estat possible gràcies a la col.laboració del Museu Of Modern Art (MOMA) i de Circulating Film Library de Nova York. Una magnífica ocasió per a reviure, vint anys després de la seua realització, un altre temps i un altre lloc en la història cultural i social nord–americana. Una dècada, la dels seixanta, caracteritzada, per una banda, per la nova contracultura polititzada amb perspectives de canvi i, per l´altra, per l´esvalot i la desesperació engendrades per una guerra llunyana i pels assassinats a casa. Wharhol es va convertir ràpidament en l´enigmàtic espectador i antiheroi d´aquest món canviant. Al seu voltant va atreure la gent que estava transformant la societat i la cultura.

Glòria Fleisschmann

Bassat, Ogilvy & Mather

MONS

CARLOS PUMARES

MAYRA GOMEZ KEMP

TRUOS

La Televisió privada arriba a València. A partir d'ara, si voleu disfrutar, es recomana que us quedeu a casa. Perquè en Antena 3 Televisión es podran veure els monstres més formidables, els fenòmens més sorprenents i les aparicions més extraordinàries. **24 hores al dia***. En Antena 3 Televisión vostè descobrirà la Nova Televisió.

televisión

antena 3

La Nova Televisió

A PARTIR DE PRIMERS D'ABRIL. Durant el mes de març, per raó de les obligades proves tècniques de RETEVISIÓN, emetrem una programació parcial de 2 de la vesprada a 8 del matí.

L'hora vermella

Fa pocs dies s'han iniciat les emissions de la Pay TV Italian Network, més coneguda com Teleporno. Una prova més de la disbauxa televisiva que es viu al paradís dels canals privats i locals que és Itàlia.

Mirón, voyeur, guard one, peepingtom, quatre paraules de quatre llengües diferents que expressen un únic concepte: persona que gaudeix més o menys, des del punt de vista sexual, mirant les acrobàcies sexuals d'altres persones. Curiosament, no tenim en català una paraula que expressi aquest concepte...

Els manuals de patologia sexual esmercen generalment moltes pàgines a descriure la síndrome del *mirón-voyeur-guardone-peepingtom*. Síndrome o no síndrome, a Itàlia algú ha pensat de fer calés amb la gent que té ganes de veure coses brutetes a la televisió. Naturalment, altres han pensat que no s'ha de consentir aquesta porcada. Per això, ha començat la guerra.

Som a Bientinta, província de Pisa (Toscana). Es un poble de cinc mil habitants. Com molts pobles i moltes ciutats petites d'Itàlia, Bientinta té una televisió privada, que ha florit i fructificat econòmicament perquè el Parlament italià encara no ha tingut temps de fer una llei sobre les televisions privades. Es diu Telemondo.

Els propietaris de Telemondo s'han cansat de fer programes miserables i de buscar alguna lira de publicitat entre els comerciants de la zona. Itàlia, diuen aquests propietaris, té gana de "porcades", si les hi oferim potser guanyarem molts diners amb la publicitat. Dit i fet: programes *hard core* a dojo. Ara bé, qui els vulgui ha de pagar. El negoci és el negoci.

D'altra banda, no és que a Itàlia sigui possible difondre per televisió tota mena d'imatges. Segons el codi penal, pot ser castigat severament qui transmeti imatges contràries al "comú sentit del pudor". El codi no diu què és aquest "comú sentit del pudor"; tot depèn de la interpretació que en cada cas en fa el jutge de torn.

Mirat i debatut, a Itàlia (i potser a tot arreu) més val no topar amb la justícia. Amb la intenció de no topar-hi els pornògrafs de Telemondo han trobat un sistema que potser els donarà resultat: les imatges que transmeten no poden ser rebudes per qualsevol televisor; cal disposar d'un aparell especial (anomenat descodificador) que permet transformar en imatges nítides les imatges borroses que emet la televisió.

Vet aquí el negoci. Qui vulgui el descodificador ha de pagar cada any 250.000 lires (una mica menys de 25.000 pessetes). Cada dia, durant les hores de la nit, podrà veure (i si ho desitja gravar amb un vídeo) coses i cosetes que no transmet cap televisió. Si els abonats són molts, la publicitat no faltarà: és llei de mercat, tal com tots els italians han après del senyor de la televisió privada, Silvio Berlusconi (que, segons sembla, ha fet negocis fins i tot amb la catalana TV3).

Els senyors de Telemondo saben que juguen amb foc. No donaran descodificadors al primer que es presenti, sinó que li exigiran demostrar que és major d'edat (18 anys). Un major d'edat pot veure tot el que vul-

L'actriu *porno*, Cicciolina, ha donat suport públicament a la iniciativa.

gui; ho diu la llei. Per tant, suposen els de Telemondo, ningú els podrà perseguir legalment pel fet de difondre entre majors d'edat imatges brutetes. "Som un club privat", diuen els de Telemondo. En sentit estricte, tenen raó, atès que Itàlia no té cap llei que impedeixi usar les ones hertzianes.

Les transmissions de la primera televisió pornogràfica italiana van començar la nit del 28 de febrer a la del primer de març. El dia de la inauguració la televisió tenia uns quatre-cents abonats. "Tenim setanta mil reserves de descodificadors", diuen a Telemondo. Reserves que, segons els pornògrafs, han arribat de tot Itàlia. Per aquesta raó, la petita televisió Telemondo (que és d'àmbit local) ja negocia per difondre els seus programes establint una xarxa amb altres televisions locals.

L'alcalde de Bientinta és comunista, com en molts municipis de Toscana. Agostino Banchi, aquest és el nom de l'alcalde, considera que la porno-empresa del seu poble no és útil. "Si fora necessari —diu l'alcalde—, estudiarem quines mesures cal prendre per a protegir els ciutadans." En canvi, el secretari de la Democràcia Cristiana local, Mario Quadri, planteja el problema des del punt de vista moral. "Senzillament —diu Quadri— no s'ha de consentir, encara que tinguin tots els papers necessaris."

Sembla que els papers no falten Roberto Artigiani, home de Telemondo, diu que l'empresa ha presentat tota la programació de les setmanes vinents als carrabiners (policia judicial, equivalent a la Guàrdia Civil). Segons Artigiani, la seva televisió només transmetrà pel.lícules aprovades per les autoritats competents per als cines *hard core*. Sembla que, des del punt de vista legal, no hi hagi res a dir.

L'operació de Telemondo ha estat concebuda i anunciada clarament com a operació comercial, consistent a garantir-se publicitat (o sigui, diners) oferint al públic acostumat a consumir mercaderies erotitzades artificiosament un succedani de l'experiència sexual, una cosa que consent de preferir l'aparença a la substància, la imatge a l'acció.

Jordi Minguell (Roma)

Opulència a les ones

A Itàlia es poden sintonitzar 28 canals de televisió. Amb aquesta orgia televisiva no ens ha d´estranyar la recent aparició de la Pay TV o *Teleporno*, que és el nom amb què es coneix el primer canal italià de pagament en el que les pel.lícules de *luce rosse*, com ells diuen, són el plat fort. Però la seua oferta no es basa únicament en films *prohibits* sinó, tal i com tenen previst el seus promotors, s´emetrà una variada programació que anirà dels videojocs als debats entorn del sexe o els concursos de *misses*.

Aquesta oferta tan singular servirà, a Itàlia, per a competir amb les televisions gratuïtes, les més importants de les quals, la RAI 1, la RAI 2 i el Canale 5 de Silvio Berlusconi, acaparen prop d´un seixanta per cent de l´audiència. Un fenomen semblant al que va passar fa uns anys als Estat Units amb les ràdios especialitzades, sobretot en gèneres musicals. O com succeeix actualment amb el Canal News Network, CNN, present a la major part de les redaccions dels mitjans de comunicació del món, que emet una programació exclusivament informativa.

Però allò més interessant és el sucós debat que ha provocat el *Teleporno*. En un país on la comercialització d´un vídeo porno continua sent delicte i tothom, cadenes públiques i privades, prefereixen cenyir-se a la moral imperant per a estalviar-se problemes amb la justícia. Una moral que, a Itàlia, sembla canviar a mitjanit.

N.P.

SANDOVAL & GÀMEZ

Aquí, l'ex-duquessa de Feria al costat d'un servidor, i dispensin la *xulada*.

La duquessa diu que res de res

Passa per Barcelona **Nati Abascal** l'ex-duquessa de Feria. Ve a visitar uns familiars amb els quals té un tracte una mica distant, però una de les nebodes es casa aviat i cal començar a fer els preparatius. Com no hi ha visita sense festa, me l'emporto a un *sarao farfullero*, d'aquests que tant li agraden. Un cop plens de Veuve Cliquot, li demano que com està en **Mendoza**. Abans que m'enviï a qualsevol lloc de mal gust (cosa que fa sovint perquè és una ex-duquessa que no renega dels orígens humils), en diu que si jo estic boig o bé si penso que la boja és ella. Em fa veure que ho han deixat córrer, allò del casament, és clar. Però que no té ni diners ni ganes de posar-li cap plet al **Manitu** del Real Madrid. "Si visqués a Nova York, potser sí que ho faria, perquè allí pots agafar molts calers quan el promès, després d'haver-te fet promesa de matrimoni, et deixa, però aquí, a Espanya, ni parlar-ne", em diu mentre es retoca per enèsima vegada l'escot, que continua sent molt important i es posa un perfum que li fan per a ella i que li duen, és clar, des de Nova York.

VÍCTOR VOL CANTAR VICTÒRIA

El senyor de la fotografia, al bell mig de la princesa **Smilja Mikhailovitx** i la **Mariví Dominguín** es diu **Víctor Segura** i serà l'encarregat de dur la *jet-set* fins al Poble Espanyol, que es un complex on es troben reproduïts diversos espais de la geografia espanyola. El lloc és molt bonic, però té el problema que el públic que el visita és absolutament popular. És per això que han contractat el Víctor, un home expert i que ha estat al cap de molts llocs de moda freqüentats pels cognoms il.lustres, les dones més boniques i els tipus mes acabalats. En concret, l'espai del que durà la direcció són Les Torres d'Àvila, just a la porta d'entrada del recinte. Les han redissenyat **Mariscal** i l'**Alfred Arribas**, que treballen sempre plegats. Una torre és el dia i l'altra, la nit. O bé el sol i la lluna. Es inútil dir que el lloc és preciós i que té una terrassa hidràulica des de la qual es contempla un paisatge de la ciutat que no té preu. És a dir, preu en tindrà, perquè, pel que he sentit, serà molt molt car.

CÈLIA FORNER, MACA I LLESTA

Fa país i ho deixa tot molt bé. Ha estat una de les grans *stars* de les desfilades del Saló Gaudí de Moda Femenina que han acabat a Barcelona. Després de treballar com una burra tot el dia, encara li quedaven ganes de sortir de nit amb les seves col.legues, tan maques com ella, i comentar els vestits que, a vegades, les fan pixar de riure, com va ser en un dels moments que no reproduirem per no ferir la sensibilitat d'alguna dissenyadora espavilada, que s'ha cregut que és Saint Laurent i no deixa de ser una modista

La princesa Smilja Mikhallovitx II fa costat a Víctor Segura. A l'altra banda, poden veure la Mariví Dominguín.

de barri experta en pell. Tot i amb això, la Cèlia ho portà tot amb dignitat i ha tornat a demostrar que la dona, en aquest cas valenciana, pot ser internacional només que s'ho proposi. Sempre que sigui maca com ella.

CUPIDO VA MANAR A L'HORA DE LA DISFRESSA

+

El jurat del concurs a l'*Up and Down:* Susana Capdevila, Carles Mas, Angels Barceló, Alfons Roderas i José Francisco Martínez.

Com de costum, va ser *l'Up and Down* que se'n va endur la palma a l'hora de les festes de Carnaval. La **Dolly Fontana**, que li van deixar la cara com una diablessa terrible, va controlar els 216 grups presentats al concurs. I el jurat ho va tenir difícil. A la taula, mentre ho pensaven van veure l'**Àngels Barceló**, la noia dels *Telenotícies* de TV3, que és, a més de maca, molt llesta. Amb ella estaven **Susana Capdevila**, de l'*Up*; **Carles Mas** i **Xavi Riba**, que encara duien pols del París Dakar; el publicista **Alfonso Rodergas** i el periodista **José Francisco Martínez,** que era el guionista que tenia **Júlia Otero** a *La Luna*.

I va triomfar l'amor, com deien. Perquè un frup de 30 cupidoses va fer amb el primer premi que va ser un viatge al Marroc per a tots, que no està malament.

Davant d'ells hi havia un grupet que era una sala de banys, però sense bidet, i després hi havia des d'una

Dolly Fontana, tal com la va deixar el seu maquillador, l'Edgard.

Trenta Cupidos, trenta, es van endur l'aplaudiment del Carnaval de l'*Up and Down*, el millor de la ciutat.

Santa Cena fins a una al.legoria al *Star Trek* al Mur de Berlín, que en vam comptar quatre; *Demoiselles d'Avignon* i grups dels anys 60, influïts segurament pel patafi de la **Velasco** (ella no en té la culpa, però) que es diu *Viva el espectáculo* .

LA DOLLY SE'N VA ALS CASINOS

Sí però només per una nit, perquè va ser jurat del concurs de disfresses que va tenir lloc un parell de dies a abans. Va anar amb la cara neta, però a punt de ser-li decorada. Allí va guanyar un grup que volien ser *Las Meninas*, però que era un recordatori pictòric de totes les èpoques. I es van endur 250.000 pessetes, a repartir, que també eren molts. A la Sala del Casino, que era el de Sant Pere de Ribes, al costat de Sitges, hi era també **Jesús Gallardo**, l'home ben conegut de la nit i que ara du les relacions públiques del lloc, però que abans havia estat el promotor de *KGB* (que vol dir Kiosk General de Barcelona i no una altra cosa), i després va tenir un lloc d'estiu, que es deia *Mirador,* en plena muntanya, amb piscina i tot, però que no va arribar a rutllar.

¡VISCA LA PLOMA!

Sense la presència de famosos i famoses —una desfilada és una desfilada, que diria **Godard**—, **Francis Montesinos** o millor dit Montesinos Alama —i no per voluntat pròpia— va pujar a la passarel.la Cibeles de la capital del Reino per presentar la col.lecció tardor-hivern 90-91. Anteriorment havien pujat els també valencians Trafico de Modas, capitanejats per **Pedrín Errando**. Els germans *fashion* de **Mariscal** a més de comptar amb la col.laboració en la desfilada d'**Inés Sastre**, la xica revelació d'*El Dorado* i ara model cotitzadíssima, oferiren una col.lecció sòbria on els únics ornaments eren el barret, d'aire chaplinesc, i els mocadors negres al cap, entre el xador islàmic i *Vacaciones en Roma*. Certament no ha estat una de les presentacions més reixides de la gent de Trafico, tot i que les seues damiseles d'aire escolar senyoreta institutriu no deixaven de tenir la seua gràcia.

L'aparició de Montesinos s'esperava amb més ganes, després del bon sabor deixat en l'últim Cibeles 89. El dissenyador valencià finalment no va poder tenir **Angela Molina** i **Manuel Bandera**

Dolly Fontana, al costat de Carles Sensat, un dels directors del Casino de Sant Pere de Ribes.

Cèlia Forner.

Francis Montesinos.

en la seua desfilada. La parella protagonista de *Las cosas del querer* va declinar la invitació del valencià encara que se'ls havien preparat presentacions d'*estrelles invitades*. La Molina i el Bandera, a banda de negar-se a una col.laboració no retribuïda, es trobaven en estatge desconegut i amb tota probabilitat, segons els rumors, vivint una *amistat particular*. El que sí que va estar present va ser el director de cinema, **Jaime Chávarri**, culpable principal de *Las cosas del querer*, el film que ha inspirat —entre d'altres suggestions— l'última col.lecció de Montesinos. Com ja anunciaren fa unes setmanes, el *top* dels creadors espanyols —encara que a Madrid s'entesten amb **Jesús del Pozo**— va retre homenatge al món de la postguerra. Un homenatge per descomptat *Made in* Montesinos —amb la inspiració cultural del professor **Antonio Alonso**— que col.locava a camises, faldilles, vestits, noms com els de Margarita Xirgu, Josep Renau, Juan Gil Albert, Maria Zambrano... Picades d'ull al món de la revista i les Celia Gámez, Carmen de Lirio, Alady o Alicia Tomás. O títols de cançons immortals com *La Bienpagá*, *Te lo juro yo* o *Tatuaje*. Per tancar la col.lecció, marxa mora amb la seua fidel **Paola Dominguín** conduint la filada i un *Viva la Pluma* o l' apoteosi de plomes i transparències, amb el personal masculí clarejant les seues virtuts virils —alguns dels models cobrien pudorosament les virtuts— i el públic aplaudint a rabiar.

Angela Molina li va dir que no a Montesinos.

Paola Dominguín, la musa del dissenyador valencià.

LES XIQUES SÓN GUERRERES

Elles podien servir de cartell vindicatiu del dia 8 de març o dia de la dona treballadora. Valencianes amb passaport internacional, **Cèlia Forner** i **Irene Jiménez de la Iglesia** han estat aquests dies desfilant a les passarel.les espanyoles. Ireneja fa temps que va saltar les fronteres pirinenques. Filla de l'actual president de la Confederació Empresarial Valenciana, **José Maria Jiménez de la Iglesia**, té el seu centre d'operacions a la capital de la Llombardia, Milà, on viu en un elegant *palazzo*, nòvio pintor milanès i amistats tan distingides com el secretari del Partit Socialista Italià, Bettino Craxi.

I més moda. La casa Chanel a través d'**Antonio Romero**, mestre major del gremi de joiers, presenta la seua col.lecció de rellotges a València..

Josep Sandoval
Carles Gàmez

OPINIÓ

'Hooligans'

Hi ha denominacions que tenen èxit tan bon punt surten, i n'hi ha que no. Una de les denominacions que van tenir èxit de seguida va ser la de *hooligan*, per definir aquests britànics salvatges que armen escàndols pels camps de futbol.

D'aleshores ençà, tot són *hooligans*. Uns dels més fidels clients dels hotels d'algunes zones de la costa mallorquina són, precisament, els *hooligans*. Aprofiten viatges baratíssims de quinze o deu dies en què un passatge d'avió, hotel amb una menjada forta i desdejuni i la seguretat de passar-s'ho pipa fent l'ase els surten més bé de preu que estar-se a Birmingham o Manchester criant granissons i molestant els *bobbies*.

Solen venir en grups de vint o vint-i-cinc i comencen a prendre copes al bar de l'aeroport, de tal manera que últimament fins i tot a algun no l'han deixat pujar a l'avió o ha estat repatriat amb procediment d'urgència tan aviat com toca terra. Són majoria de nois, però cada vegada hi ha més noies. Prenen possessió dels hotels i, sense desfer el precari equipatge que porten, davallen en esbarts a la botiga de begudes més pròxima i carreguen de conyac andalús, vodka d'Àvila, ginebra de Mataró i *whisky* de Binissalem. Després se'n van a la platja i exhibeixen una pell lletosa i rosàcia i tatuatges inversemblants. Beuen totes les provisions i queden adormits al sol. Es desperten amb un horrend mal de cap causat per les delícies alcohòliques que no han acabat de destil.lar i pel sol, cremats i plens de bòfegues.

Peu rossec peu rossec, arriben a l'hotel així que poden i s'afiquen a les habitacions per destrossar una mica els mobles i els llençols. S'enllesteixen, baixen a sopar, s'afuen a la mantega i al vi i l'animador de l'hotel ja els té preparades delicades diversions i jocs, tals com concursos de beure cervesa amb canyeta, maratons de ball amb els pantalons abaixats, certàmens d'*estrip tease* masculí, femení i mixt i ball final de sevillanes i, últimament, lambada. Tancat l'hotel, es dirigeixen a la taverna anglesa més propera, segurs amb les seves samarretes de la Union Jack i els seus vaquers esqueixats, els seus vestits de randes i filallons i les seves sabates blanques de taló alt. A la taverna anglesa més propera, aprofiten aquest meravellós invent de la civilització turística que és la *happy hour*, que generalment dura tota la nit i que consisteix a beure dos i tres *cubates* pel preu d'un, sense certificat de sanitat garantit.

Allà, els escocesos es topen un grup d'anglesos, o els gal.lesos un grup d'irlandesos del Nord, i comencen les bufetades. L'amo del local, que generalment és de la Gran Bretanya, truca a la policia municipal del terme de Palma, Llucmajor o Calvià i, després d'un interessant intercanvi de tocs i botellades, aconsegueixen endur-se els més perillosos.

Quan han tancat la taverna anglesa i no els deixen entrar enlloc, assalten un supermercat d'aquests que hi ha oberts tota la nit en aquestes zones, per vendre begudes espirituoses, i s'asseuen sobre els cotxes aparcats, mostren el cul als vianants i a un equip de televisió estrangera que ha acudit per fer-ne un reportatge, vomiten als racons, es peguen entre ells, insulten els guàrdies i els taxistes, apallissen un francès o un belga, com pixen un borratxo que no ha tengut alè per arribar a l'hotel i dorm sobre la vorera, s'acaben la cervesa i se'n van a dormir perquè l'endemà els espera un altre dia de diversions esgotadores.

Gabriel Galmes

CRÍTICA

Els dilemes de Pedro

CINEMA

¡Átame! *Direcció i guió: Pedro Almodóvar. Fotografia: José Luis Alcaine. Intèrprets: Victoria Abril, Antonio Banderas, Loles León, Francisco Rabal, Rossy de Palma. Espanya, 1989.*

Victoria Abril i Antonio Banderas.

Pedro Almodóvar ha aconseguit, en només deu anys, desenvolupar un cinema altament original, que podríem definir com alguna cosa que té a veure amb un *comix underground* filmat, la primera matèria dels quals són drames tremends que deliberadament fan riure, amb l´infern urbà de Madrid com a escenari i la fauna desarrelada, marginal i *cutre* de la *moguda* com a *dramatis personae*. Sempre entre la provocació, el sexe i la caricatura sense concessions, aquest cinema té la mostra més representativa en el film *¿Qué he hecho yo para merecer esto?*. Ja famós a l´estat espanyol –i quasi fora d´ell–, una versió enginyosament *light* d´aquell peculiar discurs, *Mujeres al borde de un ataque de nervios*, es va erigir en un gran èxit mundial. Fins al punt que ja està en camí el *remake* nordamericà amb Jane Fonda en el paper de l´epònima Carmen Maura: una cosa mai vista fins ara en la pell de brau.

Amb la nova pel.lícula, *¡Átame!*, sembla oportú assenyalar que la celebritat no l´ha canviat, que continua sent un cineasta dur. I l´anècdota és extremosa, en efecte. Un jove desequilibrat, que acaba d´eixir d´una institució mental, segresta una droga-addicta actriu de cinema *porno*, i la lliga a la pota del seu llit amb la sana intenció de convèncer-la que es case amb ell i siga la mare dels seus fills. Un bolero d´amor enfollit, com *La ley del deseo*, però aquesta vegada entre un home i una dona.

Però prompte s´adverteix que el tractament d´aquest material *hard* és molt més *light* del que sembla a primera vista. La relació d´aquests dos personatges està vista des del costat més extern i mai s´arriba fins a les últimes conseqüències, tot i les intenses, excel.lents interpretacions de Victoria Abril i Antonio Banderas. L´irònic *happy end* al ritme d´un vell tema del Dúo Dinámico vol ser un esquivament sarcàstic, però sembla una dimissió. La història secundària del director de cinema paralític –una cita al patètic gag de Nicholas Ray en *55 días en Pekín*– i enamorat, que presumptament encarna l´Artista Paralizado per les Imposiciones del Comercio, resulta tan postissa com la de Zarah Leander i les memòries de Hitler en *¿Qué he hecho yo para merecer esto?*, li val a Paco Rabal, amb tot, ballar un bolero amb cadira de rodes, buñueliana estampa. Macarrons, camells, putes i similars apareixen fotografiats en bonics, metal.litzats colorins postmoderns. I les protagonistes s´abaixen les braguetes –impol.lutes– per fer pipí davant la càmera, però en tasses de disseny en lavabos dignes de Cedric Gibbons.

¿Es pot ser *cutre* i elegant al mateix temps? És un dilema a la resolució del qual haurà d´aplicar-se Almodóvar. Com haurà de triar igualmet amb més claredat entre allò que ell vol fer realment i allò que la gent espera que ell faça. *¡Átame!*, que no està mancat d´almodovarismes feliços, deixa en qualsevol cas la sensació de ser una pel.lícula feta amb precipitacions, sense deixar que madure el tema, amb la mirada posada no ja cap en la graderia, sinó en la taquilla. Això és perfectament legítim, però un esperit de càlcul tan preocupat acaba per fer d´*¡Átame!* la menys simpàtica de les seues pel.lícules. ¿Almodóvar o Almodòlar? *That is the question.*

José Luis Guarner

Un conjunt jove i prometedor

MÚSICA

Orquestra de Cadaqués. *Palau de la Música: Diumenge, 25-2-90. 19'30 hores.*

El passat diumenge vam assistir a la presentació, al Palau, de la jove Orquestra de Cadaqués, formada per músics provinents de la Joven Orquesta Nacional de España i músics estrangers. De fet, un poc més del 50% dels membres integrants d'aquesta agrupació musical pertanyen a diverses nacions europees: Anglaterra, Alemanya, etc. De tots ells, destacaríem el timbaler, que va tenir una excel.lent actuació, membre també de l'Academy of Saint Martin in the Fields.

El programa que interpretaren demostra el que es pot fer amb una plantilla orquestral poc nombrosa com aquesta, composta per no més de 40 músics: des de Rossini fins a Schönberg, passant per Beethoven. Una vegada més, es comprova que amb una orquestra a l'estil del classicisme (considerada des del punt de vista numèric) es poden fer obres molt variades, i que —a més— ocupa una parcel.la que no és massa atesa per les grans orquestres simfòniques.

I, així, demostraren que tant la interpretació com l'estil i la qualitat sonora no tenen res a envejar a les grans masses orquestrals. De fet, ens oferiren un Rossini autèntic, ple de gràcia i lleugeresa, a l'estil de la seua òpera *buffa*. El so era alegre i àgil. Les cordes, molt brillants, ens presentaren un pont modulant, posterior a la presentació del primer tema, realment superb. En la mateixa línia, la coda final d'aquesta *scala di seta*, de Rossini, ens presentà l'autèntic Rossini: un *accelerando* en el *finale*, aspecte que el compositor havia après del seu mestre, Cimarosa, que fou realment trepidant. El *tutti* orquestral ens mostrà una bona conjunció sonora entre el vent-metall, vent-fusta i les cordes.

Si el Rossini que oferiren fou àgil, lleuger i italià, el Schönberg, en canvi, fou molt més dens i contrapuntístic. I penseu que aquesta densitat sonora fou aconseguida amb només 40 instrumentistes, gens fàcil de portar a terme. Això sí: aquest Schönberg de la *Simfonia de cambra núm 2*, amb reminiscències postromàntiques i wagnerianes, fou dens, però no pesant ni lent; ja que Edmon Colomer, el director, fou molt precís en la conducció del *tempo*.

Potser l'obra on els faltà una mica de ritme i gràcia interpretativa fou la *Simfonia núm. 2 de Beethoven*. Ens referim al tercer temps, el *scherzo*. Un *scherzo* on no es va aconseguir totalment el caràcter de dansa, àgil i plena de matisos. Això sí: els *crescendos* i *diminuendos* orquestrals s'interpretaren a l'estil del classicisme, és a dir, de manera gradual. En el segon temps d'aquesta simfonia, el vent-fusta demostrà el seu bon quefer, també com les cordes i el vent-metall.

I, per acabar, ja en els bisos, un *saltarello* de la *Simfonia Italiana* de Mendelssohn senzillament genial, on demostraren al públic —que no era molt nombrós per desgràcia— el que és capaç de fer aquesta orquestra, la qual mereix tot el nostre suport.

Francesc Bueno

Palau de la Música de València.

DISCOS

Una iniciativa encertada

Col.lecció intèrprets alacantins, núm. 1. *Obra Social i Cultural de la Caixa d'Estalvis Provincial d'Alacant. O. Esplà, A. Balaguer i altres.*

El CD que us presentem significa un notable esforç en pro de la nostra música clàssica i dels nostres compositors: es tracta d'un volum dedicat als compositors alacantins del segle XX, i forma part d'una col.lecció interpretada per músics de les comarques del sud del País Valencià. En concret, i dins d'aquesta col.lecció és l'exemplar número 1.

Es tracta d'una iniciativa de l'Obra Social i Cultural de la Caixa d'Estalvis Provincial d'Alacant, que n'ha llançat al mercat —recentment— quasi

8.000 exemplars. Juan Antonio Roche Cárcel és el coordinador general de la col.lecció.

Entre els compositors presents en aquest CD figuren —i això ho diem sense menysprear la resta— Oscar Esplà i Amando Blanquer. D'Esplà es presenta la seua obra *Levante*, que és un conjunt de melodies i temes de dansa, de clara inspiració popular. Esplà és un compositor membre d'una generació de músics paral.lela a la literària del 98, que tingué un paper molt important i personal dins del nacionalisme musical espanyol, i que contribuí

a la formació del simfonisme, des d'una òptica valenciana. *Levante* és, en canvi, una visió més íntima i més allunyada del simfonisme. Els intèrprets, tot mantenint aquesta visió intimista, ens ofereixen, a més, un colorisme sorollesc. El pianista José Ortiga i el guitarrista Ignacio Rodes són els que més aporten aquesta visió pictòrica i circumspecta alhora. De José Ortiga hem de destacar el fraseig i el to popular. D'Ignacio Rodes, l'ànima introvertida de la seua guitarra. Hem de dir, a més, que Esplà va escriure aquesta obra originàriament per a piano. Es tracta, per tant, d'una adaptació per a guitarra.

Una altra adaptació és, també, la *Levantina núm. 4*, interpretada en aquesta gravació amb flauta i piano. Una versió que, al nostre entendre, no és tan reeixida com les anteriors. Especialment pel que fa al flautista, Rafael Casasempere. La seua flauta, en el registre agut, té un so poc net i un tant estrident. Això pot ser degut a la dificultat de fer sonar un instrument tan delicat en registre.

D'Amando Blanquer s'interpreten dues obres: la *Fantasia per a guitarra* i l'*Exaltació* per a violí i piano. La música de Blanquer és prou diversa i abundant, perquè al costat d'obres per a banda, cors i cançons en estil popular valencià, hi ha una important quantitat d'obres on el compositor alcoià s'acosta a l'estil de compositors francesos de la segona guerra mundial, com Messiaen o Jolivet.

Potser l'obra més interessant de les presentades en el CD d'aquest compositor és l'*Exaltació*, especialment per la dificultat de l'escriptura violinística, dificultat que supera l'intèrpret Joaquín Palomares.

Francesc Bueno

Concursitis

¿Per què serà que, darrerament, proliferen els concursos de disseny? Es comprèn que les institucions públiques hagen de recórrer a aquest sistema per a eludir suspicàcies, però ¿què incita la indústria privada a convocar un concurs per al disseny d'un producte? Que se sàpiga, no és aquest el mitjà més eficaç per a aconseguir el millor resultat. El mateix ICSID, com a organització internacional de disseny, recorda en el primer paràgraf del seu reglament per a concursos, que la millor manera de resoldre un disseny és confiar-lo a un dissenyador expert. Sorprèn que una cosa tan important per a la vida d'una empresa, com és el producte, es deci-

Marsical, Garriris.

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____

Domicili _____ Població _____

Any de naixement _____ Professió _____ Tel. treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de:

☐ 11.660 pessetes - amb pagament:
☐ Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
☐ Semestral (2 rebuts de 5.830 pessetes).
(Sols en el cas de pagament per banc).

☐ 16.400 (Europa) ☐ 22.000 (Amèrica)

Forma de pagament:
☐ Dom. bancària. ☐ Xec bancari adjunt
☐ Gir postal núm. _____

(Firma)

• **La subscripció representa un descompte de més del 10% sobre el preu de venda als quioscs.**

Distingits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____

Adreça _____ Població _____

Nom i adreça del titular del compte _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S. A. per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestrals

siguen pagats amb càrrec: ☐ C/c. ☐ Llibreta

Núm. _____

Butlleta de subscripció

_____ de _____ 198_

(Firma)

EL TEMPS • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. • 46001 VALENCIA

Kod

desca d'aquesta manera. ¡Qualsevol triaria així el seu metge! ¿Què és, doncs, allò que condueix algunes empreses a convocar un concurs? ¿Quines poden ser les raons que els motiven? Potser tenen la impressió que així treballaran amb un major nombre d'idees. És cert que un concurs obert genera moltes propostes, però res no garanteix que a major quantitat corresponga major qualitat. Més aviat al contrari, atès que a aquests concursos solen concórrer *amateurs* amb pretensions professionals i, si participa algun dissenyador, és evident que no haurà esmerçat el mateix temps d'estudi i reflexió que dedica als seus projectes quan exerceix professionalment. No puc tampoc imaginar que aquells que convoquen el concurs, tinguen la seguretat de creure que resulta menys costós que els honoraris d'un professional. Si bé és cert que el guanyador percep menys, per a l'empresa, en canvi, el cost final de tota l'operació —sumades les despeses de convocatòria i jurat— és molt més elevat que els honoraris d'un dissenyador. Sabedor de com estan de ben informats els directius de les empreses, no puc creure que ignoren aquesta realitat.

El que sí que saben és que convocar un concurs de disseny és avui una operació de prestigi que permet a l'empresa ser notícia: conferència de premsa quan es convoca, notícia de l'arribada de les personalitats del jurat, conferència de premsa quan es fa saber el veredicte. És un mitjà per a aparèixer en els mitjans de comunicació fora del circuit pròpiament publicitari, i això es valora. No ens enganyem, doncs, siguem conscients que s'està utilitzant el tema del disseny amb una finalitat que s'allunya molt de la que li és pròpia. Que aquesta *concursitis* no puga fer la impressió que és un mitjà vàlid per a plantejar seriosament la manera de resoldre els problemes de disseny d'una empresa.

André Ricard

C. Salocchi / R. di Abizzate, Lagonda.

Manolo, el sentit profund de la forma

Exposició: Manolo Hugué, *16 de febrer-15 d'abril. Museu d'Art Modern. Parc de la Ciutadella.*

En la història de l'art català, i fins i tot l'europeu, Manolo ha esdevingut un autèntic punt de referència. El fet que la seva obra sigui molt dispersa, de petit format i relativament reduïda fa difícil presentar-lo com un model, a la manera de Picasso o Brancusi. Sens dubte, però, la riquesa del seu art, la seva frescor, la seva claredat de conceptes, el seu mestratge i la seva capacitat d'interpretar el present des de la tradició constitueixen un *punt de referència* aclaridor i definitori de l'esperit modern de les avantguardes.

Amb aquesta exposició del Museu d'Art Modern de Barcelona es tracta de presentar, per primera vegada, una visió antològica i completa de la llarga trajectòria de Manuel Martínez Hugué (Barcelona, 1872-Caldes de Montbui, 1945), artísticament conegut com Manolo o Manolo Hugué.

La seva no ha estat mai una figura oblidada. El Museu de Ceret, la Galeria Louise Leiris, de París; el Palau dels Reis de Mallorca, de Perpinyà; les Galeries Cisne i Biosca, de Madrid; la ciutat de Caldes de Montbui o les Galeries Syra, René Métras i, especialment, Dau al Set, de Barcelona, han anat mantenint viva la presència d'un artista que es tan famós pel seu art, de màxima força comunicativa, assolida en peces de petit format; com pel llibre *Vida de Manolo contada per ell mateix*, escrit per Josep Pla, publicat el 1928 i reeditat diverses vegades, que aplega les opinions sempre brillants de l'artista sobre l'art i la vida i moltes de les anèc-

La Veremadora, 1913.

dotes que l'han fet popular. Un llibre realment deliciós, evocador, humaníssim, al servei d'un personatge que realment fou un *homenot*.

La vida de Manolo fou un constant anar i venir entre la nostra cultura i la francesa: Barcelona, París, Ceret, Barcelona, Ceret, Caldes de Montbui (Barcelona). Els seus amics són els del Cau Ferrat i els dels Quatre Gats, particularment Picasso, pel que fa a Barcelona. A França, Matisse, Apollinaire, Reverdy, Jean Moréas, Marquet, Derain, Mason, Maillol, la seva pròpia muller —la francesa *Totote*—... Llocs i persones que expliquen el fenomen Manolo, que té les ciutats de Barcelona i París com a pols extrems —tant en l'aspecte geogràfic, com en l'estètic— i Ceret com a epicentre d'aquesta síntesi.

L'encert d'aquesta exposició és el d'haver sabut conjuminar les peces més conegudes amb d'altres que han estat portades d'arreu del món expressament, de manera que a través de gairebé duescentes obres (escultures, pintures, dibuixos, joies, llibres il.lustrats...) es pugui entendre Manolo etapa per etapa, en aquesta barreja de bohèmia i rigor, classicisme i modernitat, tradició popular i esperit avantguardista... Sempre dins d'una sobrietat formal, coherent, meditada, en la qual els valors plàstics predominen per sobre del tema o de l'argument.

El camí que mena del modernisme al noucentisme mediterrani i, d'aquest, al naixement del cubisme, la relació amb el simbolisme de Moréas i el neoclassicisme de Maillol i de Rodin fan que, de mica en mica, Manolo descobreixi un llenguatge intel.ligent, profund, sintètic, no gens arrogant, gairebé intemporal.

Daniel Giralt-Miracle

Morcillo el Bellaco y los Rítmicos.

Tocar desafinat

TELEVISIÓ

Solfa íntima. C.9 TVV. Diumenge 11.30 h.

Solfa íntima és un programa que es va rodar l'estiu de 1989 abans de l'inici d'emissions de Canal 9-TVV, com a producció pròpia de la nova televisió autonòmica. La idea inicial de la sèrie era molt senzilla: repassar el treball i la trajectòria de diversos grups i cantants valencians. L'espai, però, ha caigut en aquella inefable temptació de voler ser simpàtic i original. Per això, la majoria de les vegades resulta insuportable.

Els comentaris dels protagonistes i les seues actuacions, les opinions de persones que hi han tingut a veure o que han seguit l'evolució del grup o el personatge centrals de l'espai, dues opcions ben clàssiques i ben mal resoltes, per cert, en *Solfa íntima* —sobretot perquè hi ha una superficialitat irritant per a situar la qüestió i una perceptible absència de discurs—, es combinen amb una mena d'esquetxos que condueix el grup Tutú Drogueria i amb uns qüestionaris de confessió psicoanalítica que pretenen donar un aire desenfadat al producte.

El resultat, amb major o menor claredat, és bastant caòtic. El programa fa impressió de fals i arbitrari, de teatralitat sense enginy. Malgrat la realització de Carles Pastor, que ofereix de vegades algunes espurnes originals, és evident que aquest espai, que Canal 9 emet els diumenges a les 23'30 hores, naufraga per la part del guió, del qual és responsable José Manuel Granero.

El grup Seguridad Social, la cantant d'òpera Enedina Lloris, el vell *rocker* Bruno Lomas, el nou *rocker* Morcillo el Bellaco, el polifacètic Bartual, el clàssic grup de música tradicional Al Tall, són alguns dels protagonistes, fins ara, d'aquest espai. I, d'una manera més evident en uns que en altres, sempre ens hem quedat amb una impressió confusa sobre ells després de veure'ls tocar algunes peces o interpretar algunes cançons enmig d'un argument que sovint semblava que no els venia bé, que era d'una grandària i una textura destinades a tota una altra cosa. No hi ha res pitjor que voler ser graciós sense saber-ne. A *Solfa íntima*, la militància simpàtica prèviament imposada com a estil de la seua narració i una escassa capacitat per desvetllar allo més característic dels personatges, han llançat a perdre la proposta.

Adolf Beltran

EL NOSTRE SÍMBOL

EL NOSTRE SERVEI

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

El nostre símbol és conegut.
El nostre servei, reconegut: visió de futur,
creació constant de nous productes,
una experiència de 85 anys
i l'atenció més personalitzada
que reben els nostres clients.
Resultat de la formació dels professionals
que atenen les més de 1500 oficines de "la Caixa".
En qüestió de serveis,
és prudent escollir cinc estrelles.

GGK

Surt al mercat el llibre que analitza 'Destino': quasi 50 anys de periodisme

'Destino ja és història'

Carles Geli i Josep Ma. Huertas publiquen *Les tres vides de 'Destino'*, text que combina la investigació periodística i la història oral i on es reflecteixen els problemes i les realitats d'aquesta revista mítica.

Quan va morir el 1985 per darrera vegada, no va merèixer ni tan sols l'article obligat de condol la desaparició de la que havia estat *més que una revista*. És clar que tampoc el 1980 havia estat objecte de res semblant quan havia mort per segona vegada, de fet la *vegada* més important, la que havia durat des del 1939 fins al 1980.

La història de *Destino*, el setmanari que el premi Nobel Vicente Aleixandre havia qualificat de "el primer documento de la época", apareix aquests dies en un llibre coeditat pel Col.legi de Periodistes de Catalunya i la Diputació de Barcelona, i del qual són autors els periodistes Carles Geli (Barcelona, 1963) i Josep Maria Huertas (Barcelona, 1939). El llibre, que va ser guardonat amb el primer premi Rovira i Virgili, que convoca el diari *Avui*, es titula *Les tres vides de 'Destino'*, i combina la investigació periodística amb la història oral, el buidatge d'hemeroteca i els articles i llibres que han tocat d'alguna manera els problemes i les realitats de la revista.

DE BURGOS A BARCELONA

Les tres vides de 'Destino' és un títol que al.ludeix a les tres etapes del setmanari. La primera va començar a Burgos, quan catalans falangistes van crear un setmanari que servís de vincle de comunicació entre els catalans dispersos per raons de la guerra a la zona rebel. Va durar just cent números, del 6 de març de 1937 al 26 de gener de 1939, quan Barcelona va caure en poder de Franco cap al final de la guerra civil. El llibre aporta alguns textos de l'època i una curiosa llista de col.laboradors amb pseudònim i la seva correspondència amb els noms autèntics.

Ja aleshores va ser director de seguida, des del número 38, un jove periodista de tebi origen catalanista, Ignasi Agustí, que havia treballat al diari *L'instant* i havia publicat un parell de llibres de poemes en català. Josep Vergés, un altre dels catalans de primera hora a *Destino*, recorda que Agustí va esdevenir, amb el pas del temps, "un espanyolista furibund. Nosaltres vam tornar a ser el que érem en acabar la guerra, però a ell semblava que li havien girat el cervell".

El nom de *Destino*, que havia estat idea de la dona d'un dels fundadors, Josep Maria Fontana, agafava una de les idees fonamentals de Falange, la de *la unidad de destino en lo universal*.

ALIADÒFILS, PERÒ...

Una aportació important dels autors és l'anàlisi dels textos dels anys quaranta, que proven a bastament que *Destino* va anar esdevenint certament un setmanari aliadòfil, però no des del primer moment, com sempre s'havia dit i manté Josep Vergés, sinó més tard, cap a la tardor del 1942. "Va ser més o menys poc després de la desfeta alemanya a El Alamein" —afirma convençut Néstor Luján, director del setmanari entre 1958 i 1975—. "Abans era impossible. Estava tota la premsa massa vigilada..."

La reproducció de textos pro-hitlerians al nostre llibre és prou expressiva. El canvi d'actitud del setmanari va indignar els falangistes, que s'adonaven de dues coses: la primera, que perdien el control d'una revista que, equivocadament, creien seva; i la segona, el creixement de la tendència aliadòfila. Un assalt a la redacció per part d'un falangista anomenat Chinchilla i uns companys seus, i més tard l'empresonament del periodista Santiago Nadal per un article de portada (*"Verona y Argel"*) que criticava els crims polítics dels dos costats, foren seriosos tocs d'atenció a *Destino*.

El setmanari havia tornat a sortir el mateix 1939, pel 24 de juny. Els amos eren de fet Josep Vergés, que seria ben aviat l'home fort, i Ignasi Agustí, que ocuparia la direcció teòrica. Agustí va marxar a Suïssa a mitjan 1942 i va tornar molt monàrquic. "Em va regalar un retrat de Don Juan com si fos el del Sant Pare, i el vaig llençar a la paperera", recorda Álvaro Ruibal, director

DESTINO

GUIA Y LAZO GRAN TROMPA

Portada del primer número de la revista, quan aquesta es feia a Burgos.

Luján i Jiménez de Parga, en un descans del judici davant el Tribunal d'Ordre Públic, el 1968.

del setmanari durant l'any i mig (octubre 1942-març 1944) que Agustí va estar a l'estranger.

Destino va optar per jugar altres cartes, a més de la internacional tan destacada en els anys de la segona guerra mundial. La principal va ser la cultural, per a la qual ben aviat va comptar amb firmes d'importància. Paral.lelament, va tenir la brillant idea de crear un premi de novel.la en castellà —en aquells temps era impossible una altra cosa—, les bases del qual es van inspirar en el premi Crexells. Així va nàixer el premi Nadal.

El premi va ser batejat amb el nom Nadal en record d'Eugenio Nadal, un dels redactors de primera hora de la publicació i germà d'un altre periodista que hi col.laborava, Santiago. Ignasi Agustí explica en les seves memòries, *Ganas de hablar,* les dificultats del primer guardó. Agustí recorda com el darrer dia d'admissió d'originals va arribar el paquet que dins portava la novel.la d'una desconeguda, Carmen Laforet. Contra tot pronòstic —s'havia fet moltes il.lusions de guanyar el premi Cèsar Gonzàlez Ruano—, *Nada,* que així es deia la novel.la de Carmen Laforet, va esdevenir el primer premi Nadal. Naixia així una tradició que donaria a la novel.lística espanyola alguns títols importants i consolidaria la carrera dels seus autors (Gironella, Delibes, Cunqueiro, Sánchez Ferlosio...).

Un altre dels ingredients que Vergés i Agustí van saber posar a la revista va ser el barcelonisme, que venia a substituir el catalanisme proscrit.

Les cartes al director, com a novetat poc corrent en aquells temps, i firmes il.lustres componien la resta de la recepta. Entre les firmes destacava amb llum especial la de Josep Pla.

José Ma. Fontana i Ignasi Agustí, fullejant un dels primers exemplars de *Destino.*

Cinc peces-clau en la revista dels anys 40. D'esquerra a dreta: Vergés, Agustí, Pla, Brucet i un jove Néstor Luján.

PLA, DE VERGÉS A PORCEL

De 1940 a 1975 Josep Pla va escriure 2.077 articles sota l'epígraf *Calendario sin fechas.* El primer de tots va sortir abans, el 30 de setembre de 1939, i es titulava *"La sonrisa española"*. Era una mena de cant a la neutralitat durant la guerra mundial. Pla tocava tots els temes amb amenitat, intel.ligència i, per descomptat, una bona dosi de reaccionarisme. Tot i això, tenia clares les idees per a *Destino,* com quan escrivia a Josep Vergés als anys 40 a propòsit de l'únic almanac que va treure el setmanari:

"Podríem fer grans diners amb l'almanac si el féssim barat i per pagesos i mariners (...), però suposo que la vostra intenció és fer una colloneria literària amb l'estil residual de la Falange, que és el que impera al setmanari."

Així és com a poc a poc, sense plantar cara al sistema, *Destino* s'allunyava dels orígens i creava la seva pròpia identitat. Com intel.ligentment diria Dionisio Ridruejo, els catalans de seny, els catalans que havien renegat de la República i havien donat suport explícit o tàcit a Franco, reconeixien *Destino* com si fos cosa seva.

LA MARXA D'AGUSTÍ

El 1956 *Destino* va agafar el seu model estètic, les portades negres i carmins que havia dissenyat el suís Erwin Bechtold i que li donarien un segell ben característic. Un any més tard, Ignasi Agustí entraria en crisi amb el seu soci. La lluita entre els dos, amb el Ministeri d'Informació i Turisme intentant desequilibrar-la cap a Agustí, acabaria amb la victòria de Vergés. Agustí s'havia allunyat massa de la revista, i els col.laboradors es van posar al darrere de Vergés. El 13 de setembre de 1957 *Solidaridad Nacional* donava notícia puntual de la venda: cinc milions, segons el diari del Movimiento.

Publicació en tres volums

Relaciones sobre el estado de las diócesis valencianas

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

Néstor Luján va succeir Ignasi Agustí en la direcció de *Destino*. En el centre, Baltasar Porcel, que es convertí en l'home clau de *Destino*. A la dreta, Josep Pernau, director durant l'any 1977.

Ignasi Agustí no va perdonar mai: "...fui arrancado de *Destino*, al que consideraba hechura mía". Poc temps després, era nomenat director Néstor Luján, que ja treballava al setmanari des de 1943. Començava una altra època que duria *Destino* a esdevenir una revista d'oposició, entre altres raons perquè els fills dels que havien guanyat la guerra eren en bona part joves estudiants que aviat llegirien el *Manifiesto Comunista* i militarien al Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona com si fos un nou evangeli.

EL *'DESTINO'* EXPEDIENTAT

La nova època va tenir el seu moment d'or el 1966. La nova Llei de Premsa deixava en mans del director el que fins ara estava en mans dels funcionaris: la censura. *Destino* va intentar jugar amb els límits de la llei i se'n va dur un mínim de nou expedients en tres anys. Els expedients atacaven per tots els flancs, i més des del moment que *Destino* es va transformar en la punta de llança legal contra el rector de la Universitat de Barcelona, l'infaust García Valdecasas. Va fer falta, però, un parany, per donar un colp més fort. El 28 d'octubre de 1967 la revista incloïa una carta titulada *"El catalán se acaba"*. "Havíem d'haver-nos adonat que era una trampa, però ens va semblar que provocaria un devessall de cartes en defensa del català", rememora Luján.

Això comportaria dos mesos de suspensió de la publicació, i el moment de màxima popularitat.

QUAN EL PRESIDENT PUJOL ERA EDITOR

El 1974 Jordi Pujol va considerar que era arribat el temps de fer política. Pel novembre havia creat, juntament amb un grup de fidels, Convergència Democràtica de Catalunya a Montserrat. Un mes després, entrava al consell d'administració d'*El Correo Catalán* de forma oficial. Per la mateixa època arribava a un acord per comprar el setmanari *Destino*. Segons Josep Vergés, va decidir vendre'l perquè estava cansat. "Li vaig dir que jo ja havia fet prou. Ara et toca a tu agafar el relleu." Per una quantitat superior als 40 milions Vergés li va vendre aquell setmanari nascut a Burgos que havia esdevingut una revista especial, amb un segell de qualitat.

Quan la va comprar Pujol, ja s'albiraven símptomes de crisi. La societat estava canviant, i el final de la dictadura arrambaria amb moltes coses, entre elles els setmanaris d'oposició, com ara *Cuadernos para el dialogo* i *Triunfo*. *Destino* no va poder escapar a aquesta crisi immerescuda però esperada. Noves fórmules, més modernes i menys carregades del llast de l'antifranquisme, van donar pas a setmanaris com ara *Cambio 16*.

De tota manera, *Destino* va intentar posar-se al dia. De la mà d'un confirmat Néstor Luján en la direcció, es va constituir una mena de consell de redacció que intentava dotar el setmanari d'una estructura més professional, menys fet a base d'articles i col.laboracions de prestigi. Problemes de desconfiança entre el consell de redacció i la nova propietat van fer inviable el camí. Un article crític envers el PSOE, firmat per Josep Ramoneda, i una portada amb un biquini teòricament agosarat, van ser les gotes d'aigua externes que van fer vessar un vas ja ple d'articles prohibits (Antonio Franco, Alfonso Carlos Comín...) i actituds desconfiades.

Luján va dimitir, el consell de redacció s'hi va solidaritzar, el secretari del consell, Carlos Pérez de Rozas, va ser destituït, i els periodistes demòcrates van contraatacar publicant allà on podien informacions i comentaris àcids contra Pujol. El nomenament de Baltasar Porcel per a substituir Luján no va contribuir precisament a pal.liar les diferències.

El període Porcel no va servir per a aixecar la publicació. Els suposats marxistes van ser arraconats i hi van entrar simpatitzants anarquistes.

BAIXEN LES VENDES

Si el 1974-75 es venien 44.447 exemplars com a mitjana, el 1976-77 se'n venien només 38.070. Pel maig de 1977 Porcel va deixar la direcció i hi va entrar Josep Pernau, un veterà professional que va intentar de nou tornar a la línia informativa. "Però el setmanari estava en hores baixes", recorda Pernau. Deu mesos després, Pujol citava de matinada Pernau a casa seva per oferir el setmanari a l'Associació de la Premsa de Barcelona, que presidia aquell. L'operació no va quallar, i un altre diari en hores baixes, *El Noticiero Universal*, se'n va fer càrrec.

El setmanari, esmorteït i sense futur, va morir el 2 de juliol de 1980, quan arribava al número 2.230.

"Perquè jo era massa vell ja —assegura un Vergés nostàlgic—. Per fer un setmanari no cal més que quatre idees i ganes de treballar. La gent que comprava *Destino* només volia saber quina pel.lícula convenia veure, quina exposició valia la pena, i què pensàvem de política internacional, espanyola i catalana. Però no volia comunistes a la portada."

Carles Geli
Josep Ma. Huertas

Ray Bradbury, un clàssic de la ciència-ficció

"Nosaltres també fem literatura"

Convençut que el progés tecnològic "només ha fet el bé", l'autor de *Cròniques marcianes* i del conegudíssim *Farenheit 451* és un americà típic, ple d'optimisme i de confiança en el futur. Per a festejar el seu setanta aniversari, l'autor ha publicat *A l'oest d'octubre*.

Bradbury és, a més, un admirador dels *shopping mall*, els centres comercials polivalents dels desmesurats afores de les ciutats americanes que han substituït la plaça com a lloc d'encontre. Bradbury ha fet fins i tot d'assessor de tres d'aquests grans centres comercials a Califòrnia del Sud "que, de fet, són molt més bonics del que s'esperava". D'ell s'han de subratllar les múltiples i variades activitats que ens impedeixen de qualificar-lo solament com a escriptor de ciència-ficció. Ha publicat una desena de llibres de poesia. Escriu habitualment d'arquitectura a la revista *Designer West*. Ha estat assessor en la creació de *Spaceship Earth* (la nau espacial Terra) i en el "París de Jules Verne", a la Disneyworld francesa. Ha escrit òperes, ballets, dramas, i actualment, escriu amb Jimmy Webb la lletra d'un musical sobre el text del seu llibre *Dandelion Wine*. A pesar de la bona crítica dispensada a *The Toynbee Convector*, no deixa de criticar els crítics. "Els crítics no entenen res", esbufega, "enalteixen personatges com Roland Barthes, absolutament il.legible, un *bluff* immens, o ments criminals com Jean Genet. Nosaltres els escriptors de ciència-ficció, els creadors de relats de ciència fantàstica, som més importants perquè escrivim de les úniques coses que compten realment: la cursa espacial, les reconstruccions de les ciutats i l'impacte de la tecnologia".

—D'acord, senyor Bradbury, però avui es parla d'un cert desinterès envers la ciència-ficció, ¿pot ser degut a la realització de la cursa espacial?

—No és veritat que hi haja un augment del desinterès. Onsevulla que vaig sóc l'escriptor més popular. En totes les escoles nord-americanes i franceses es donen els meus llibres com a lectura, sóc un *best-seller* a països com l'URSS i el Japó, les meues conferències estan sempre plenissimes... Cantants de *rock* com David Bowie, Ringo Starr o Rod Stewart m'adoren. I, francament, aquestes coses m'emocionen molt més que el judici de qualsevol crític.

—Quan va començar a escriure a la fi dels anys 40, discutia i contestava el progrés científic i se'l tenia com un reaccionari. Avui, pel fet d'haver prefigurat el moviment ecologista, se'l considera un home d'esquerra, ¿no hi ha un efecte màgic en això de canviar d'etiqueta sense canviar d'opinió?

—Sempre he detestat les etiquetes perquè són perilloses. Mire el que està passant darrerament, els que es donaven el nom de comunistes són incapaços de pensar clarament: només eren una etiqueta. I a Nord-amèrica és el mateix amb els liberals i els conservadors. No he volgut pertànyer mai a cap partit i sempre m'he situat al centre del debat, cosa que em permet d'estar obert a les idees dels uns i dels altres. Si una idea em sedueix, llavors la defense. Però era diferent quan era jove perquè era molt més estúpid que ara; quan u és jove se sent vulnerable i s'aferra a les coses i en això rau el veritable perill de la major part de partits polítics: critiquen els joves. Han hagut de passar setanta anys per a descobrir que el comunisme era dolent. Es com Hitler però al revés... no, de fet, és la mateixa cosa. Tot és una mescla de liberalisme i conservadorisme. El procés educatiu és liberal i conservador: es conserva el saber, els fonaments del sistema, per alliberar-se i assolir la llibertat de creació. Per tant, les etiquetes no corresponen a res. Jo sóc demòcrata sense pertànyer a cap partit, però la major part del temps aquestes coses no em preocupen gens.

—En el darrer recull de contes mescla alegrement la ciència-ficció, el gènere fantàstic, el policíac i l'anomenada literatura en general, ¿tracta de provar que no hi ha gèneres específics, en la literatura?

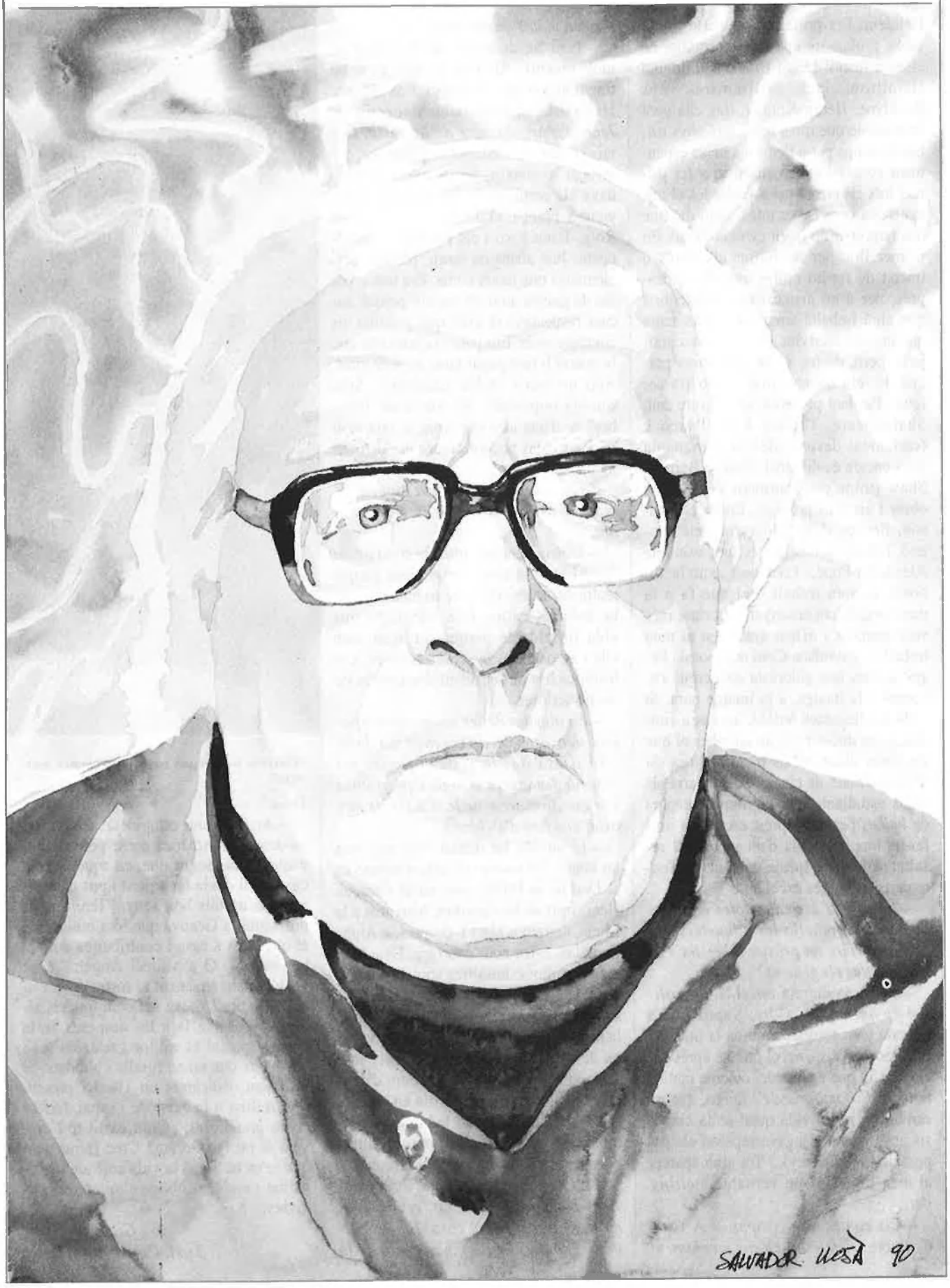
—Es un fenomen que patim tots. Quan entreu en una llibreria és veu un rètol "literatura" a un costat —ja sap, la literatura— i a l'altre el de "ciència-ficció". Odie això perquè pense sinceramente que nosaltres també fem literatura. No hauria d'existir cap classe d'etiquetes. Si prova de comparar persones incomparables com Tolstoi, Henimgway, Steinbeck, Fitzgerald i Robert Heinlein, descobrirà que és impossible. Només es pot dir: Tolstoi no hauria pogut escriure el que ha escrit Arthur C. Clarke, i viceversa.

—¿La ciència-ficció és una idea comercial?

—No, és una idea *humana*. Això és tan perillós com les etiquetes polítiques que impedeixen reflexionar. Es col.loca un escriptor en una prestatgeria i es diu: "¡Ah!, ¿és un escriptor de ciència-ficció? Bé, retornem a Tolstoi". La primera vegada que vaig anar a Anglaterra i Irlanda, fa trenta-cinc anys, vaig trobar-hi molts esnobs que em miraven de dalt a baix. Els vaig dir simplement que llegiren la meua primera novel.la. Van tornar dient "¡Vaja! ¡Però si sou un escriptor!". "Naturalment", els vaig contestar, "mai no he estat cap altra cosa, i ara no em mireu des de les altures i deixeu-me passar". És l'única manera de dur la gent a la ciència-ficció.

—¿Quins són els escriptors que més l'han influït?

—Els escriptors de ciència-ficció ens llegim massa: és un incest. Entre els vuit i els trenta anys he llegit Jules Verne i H. G. Wells i tot els que publicaven a les revistes. Als divuit anys vaig conèixer

SALVADOR LLOSA 90

Heinlein. Era professor meu. He tingut molts professors que eren escriptors de ciència-ficció: Leigh Brackett, Edmund Hamilton, Jack Williamson, Ros Rocklyne, Henry Kuttner, tots ells gent formidable que quan tenia vint anys trobaven temps per a llegir els meus espantosos contes i m'han ensenyat a fer primer tots els errors per a poder-los eliminar d'una vegada per totes. Avui dia tinc dos raons per no llegir ciència-ficció. En primer lloc per no imitar els altres o tractar de fer-ho millor que ells i, després, per a no arriscar-me a descobrir que algú treballa sobre el mateix tema que jo estic escrivint. Això em descoratjaria, però, de fet, és un poc idiota perquè de tota manera mai no podria ser igual. Per tant preferesc quedar-me amb Shakespeare, Thomas Love Peacock (certament després de cent cinquanta anys encara és divertit), George Bernard Shaw (torne constantment a les seues obres i als seus pròlegs), Emily Dickinson, Berlioz (l'autobiografia i els contes), tots els grans poetes, per exemple Alexander Pope... En aquest sentit he renovat el meu treball. Pel que fa a la metàfora, m'han ensenyat a escriure més succintament i m'han ajudat en el meu treball de guionista. Com més poesia llegeixes més bon guionista ets perquè t'apropes a la imatge, a la imatge pura. Si cada dia llegeixes *haikus*, aprens a condensar en disset o divuit síl.labes el que els altres diuen en sis o set pàgines. Si donara classes de cinema, demanaria als meus estudiants que llegiren centenars de *haikus* per a, després, escriure'n un i fer-ne una pel.lícula d'un minut. El resultat seria una espècie de concurs d'extracurts metratges excel.lent.

—Ja que ha assimilat totes aquestes influències i rebutja les etiquetes, ¿no pensa escriure un pròxim llibre on s'apleguen tots els gèneres?

—La meua darrera novel.la, *La solitud és un taüt de vidre*, s'aproxima a aquesta idea perquè combina la novel.la policíaca, el *suspens*, el que he après del cinema, el que estime del cinema fantàstic com *El fantasma de l´òpera*, que va canviar la meua vida quan tenia cinc o sis anys (sempre jugava repetint els papers de Lon Chaney)... Tot això apareix al meu llibre: és un veritable *melting pot*.

—Els contes que componen A l'oest d'octubre, *¿han estat escrits recentment o tenen ja uns quants anys?*

—N'hi ha de vells, de recents i de molt recents. Al llarg de vint anys he tingut un veí que era fotògraf de cinema. Havia estat el responsable fotogràfic de *Jeanne d'Arc, El pare de la nòvia. Les mines del rei Salomó*... Quan va començar a envellir, bevia massa i recordava els combats de l'esquadrilla Lafayette a França, el 1918, contra el Baró Roig. Tenia fotos i els fantasmes l'assaltaven. Just abans de morir, plorava pels alemanys que havia matat. Era una espècie de guerra amb ell mateix perquè encara respectava el codi que presidia els combats aeris. Em pareixia horrorós que la guerra li ferà pagar tants anys després. Així he escrit "Adéu Lafayette". Sota aquesta impressió. "El convector Toynbee" ve d'una idea que tenia de feia molt de temps; no podem creure en la fi del món...

—Els seus textos són una espècie de reacció a les coses senzilles de cada dia.

—Exactament, em moriria si no treballara. El terme exacte seria *jugar* perquè realment no es tracta de treballar: jo no he treballal en ma vida. He tingut una vida formidable perquè he jugat amb ella i he bandejat les coses serioses. Les històries has de ser divertides com la vida, no seriores.

—En algunes de les seues obres apareix una espècie de creença en Déu. ¿No pensa que la ciència-ficció, pel sistema de mostració lògica que utilitza i de qüestionament de la il.lusió, és més aviat una font d'ateisme?

—El simple fet d'estar vius ens crea un deute. No estem obligats a creure en el Déu de la Bíblia, sinó en la Creació. Hem sortit de les cavernes, hem anat a la Lluna, anirem a Mart i, després, a Alpha Centaure... Tot això ocorrerà, Déu és el meu testimoni: nosaltres som la part vivent de Déu. Hi ha un gran llibre, *Els salvadors de Déu*, que jo considere com la meua Bíblia, que diu: "Déu ens demana de salvar-lo i nosaltres som els seus salvadors". Si nosaltres deixàrem d'existir, la Seua epidermis moriria en aquesta regió de l'univers que habitem. Feliçment, no en profunditat perquè altres persones en altres mons el fan viure.

—La conquista de l'espai ha costat vides humanes i, fins i tot, econòmicament, és terriblement cara. Aquests diners, ¿no seria millor gastar-los a la Terra?

"Escrivim les úniques coses que compten realment".

—Això és una estupidesa. Colom no va descobrir Amèrica sense pèrdues humanes. Estic segur que, en aquella època, algú li devia fer aquest tipus d'observacions de fals bon seny: "Tenim tants problemes a Gènova que fóra millor que et quedares a casa i contribuïres amb el teu esforç". O a Miquel Àngel: "¿Què fas allà dalt, enganxat al sostre de la Capella Sixtina? Baixa ací com tots els altres". I pel que fa a les despeses de la cursa espacial és millor gastar en això els diners que no en fusells i blindats. Si solament dedicàrem un 1% del pressupost militar a la cursa de l´espai, faríem coses grandioses. ¿Quin sentit té l´univers si no l'explorem? Crec fermament que se'ns ha donat la vida amb alguna finalitat i això ens obliga a mirar vers l'univers.

Giovanni Forti
Trad: Carme Martí Roig

L'OU COM BALLA

Joan de Sagarra

Roig i or

Georges Banu em fa arribar un nou llibre seu: *Le rouge et or*, editat per Flammarion. El llibre, esplèndidament il.lustrat, un d'aquells llibres que els llibreters qualifiquen de regal, un d'aquells objectes preciosos que un arquitecte o un modista col.loquen sobre el seu escriptori com col.locarien un parell de guants d'una hetera de Napoleó III o una sargantana de plàstic amb la firma de Mariscal, en el cas que Mariscal fabriqués sargantanes, cosa que ignoro.

El llibre de Banu és si fa no fa una poètica del teatre a la italiana. La Fenice, la Scala, el San Cario de Nàpols, l'Ariosto de Reggio Emilia, l'Odéon, el Burgtheter, el Liceu, el Maly de Moscou, el vell teatre de Charleston (EUA), el Grand Théâtre de Bordeus... tots són aquí, al llibre de Banu. Amb les seves escales, les seves llotges, els seus reservats, els seus telons, els seus escenaris i els seus públics. Públics de fantasmes, fantasmes monstruosos que anaven al teatre per mostrar-se —etimològicament, monstre és el que es mostra— abans que per presenciar un espectacle. L'espectacle eren ells i tots disfrutaven i gaudien amb ell: "Je jouis de ma loge au théâtre d'Argentina", anota Stendhal en el seu diari romà el primer dia de l'any 1817.

El llibre de Banu es fulleja amb una certa nostàlgia. Nostàlgia per una cosa desconeguda. Nostàlgia i també temor, el temor que produeixen els teatres buits, quan la funció ha acabat i queden només il.luminats uns quants llums de l'escenari. Teatres buits del públic com vostè, lector, o com jo, però atapeïts de fantasmes, d'aquell altre públic que els va veure bastir-se i en els quals s'entregà i gaudí com a únic espectacle.

La meva generació els va desdenyar, la meva generació es va allunyar dels teatres a la italiana, va buscar espais menys convencionals, sense telons, sense llotges, sense escales, amb els budells, com els materials, al descobert, com si aquesta exhibició fes més materialista el lloc; un lloc que preferiblement havia de ser un garatge abandonat, la nau d'una vella fàbrica o un asil d'ancians, o un hospital psiquiàtric —els psiquiàtrics eren molt buscats. Anàvem contra el teatre espectacle, i, d'alguna manera, vam tornar a caure en la trampa, sense adonar-nos-en; els uns als altres ens miràvem complaguts, ens tancàvem l'ullet, celebrant el nostre comú atreviment, aplaudíem a rabiar algunes ximpleries col.lectives —al teatre aleshores tot era col.lectiu— amb la rotunditat, amb la descaradura del neòfit. D'alguna manera, també érem fantasmes: fantasmes d'un inexistent, somiat Front Popular, en el qual l'or dels diners havia estat enterament cobert pel roig, i no precisament el de la sang.

Avui sentim nostàlgia pels vells i bells teatres a la italiana. Somiem de ser Stendhal, de gaudir com ell, però veient l'espectacle, no el nostre, sinó el de l'escenari. Veient *Hamlet* o *Maria Estuard*, recreant, revisant vells personatges, en vells teatres. Incapaços de donar a llum res de nou, ens recloem en les velles cavernes il.luminades on torna a lluir l'or. Admeto que no resulta gens desagradable.

Teatre Alla Scala de Milà.

LLIBRES

Edicions 62 reedita el cicle narratiu 'Temps Obert'

Anàlisi d'una 'Situació analítica'

Josep Albanell analitza l'oportunitat de la reedició d'un dels millors llibres de Pedrolo, *Situació analítica.*

Manuel de Pedrolo. Situació analítica. *Barcelona, Edicions 62, 1989.*

Ahores d'ara, i en el meu criteri, la millor aproximació global a la vasta obra de Manuel de Pedrolo és, encara, el llibre de Jordi Coca *Pedrolo per-llós?* I això em sembla greu i significatiu.

I no sols perquè aquest llibre va ser publicat en la desapareguda col.lecció "Pinya de Rosa" de Dopesa l'any 1973, sinó perquè el treball de Coca, malgrat el seu extraordinari interès, no es tracta d'un estudi sistemàtic i rigorós, com es mereix l'autor d'un corpus literari que depassa amb escreix el centenar de títols. Però si el llibre de Coca no és un estudi d'especialista, no és per falta de capacitat, rigor i sistema de l'autor, sinó perquè no és ni pretén ser altra cosa que una llarga i minuciosa entrevista, on l'entrevistador i l'entrevistat passen revista a l'obra i la poètica d'un dels novel.listes més emblemàtics d'aquestes últimes dècades.

Precisament per això resulta també greu que l'autor d'una producció literària suficient per cobrir, ella sola, el buit de tot un sector generacional, no hagi merescut, per part de crítics, estudiosos i manaies de la cultura altra atenció que un parell de llibres d'entrevistes, unes quantes notes i articles en enciclopèdies i publicacions miscel.lànies, i algun premi honorífic, tan inevitable com merescut.

El mateix llibre d'en Coca, que en una introducció de poc més d'una dotzena de pàgines apunta les qüestions i els aspectes fonamentals de l'obra, la personalitat i la història d'en Pedrolo, ja es planteja aquest tractament displicent i irregular de la seva obra. És a dir: que el fet no és sols la conseqüència de l'imperi d'unes determinades modes que ignoren o negligeixen determinats autors, sinó que ja el 1973 Pedrolo era un autor mal conegut i no gens estudiat. En realitat això no és tan estrany, a casa nostra, i em penso que passa amb un elevat percentatge d'autors vius i morts que, per motius diversos, podríem qualificar d'interessants. En aquella època, però, resultava molt més incomprensible que ara ja que Pedrolo era l´autor més llegit de tota la panòplia de plumífers inventadors d'-històries. I a molta distància. Les editorials se li disputaven els originals perquè sabien que publicar un Pedrolo era un atot segur.

Evidentment això ha canviat. Són altres temps, bufen aires nous i unes altres veus es fan sentir en el panorama de les nostres lletres. Fins a cert punt trobo lògic que els personatges de Pedrolo, inflexibles en la crítica i la denúncia de les sòpites realitats del franquisme, lluitadors i resistents indefallibles en la seva recerca de la llibertat i la identitat nacional, homes que creuen en la capacitat de l'home per canviar el món i fer-lo més just i més lliure, tinguin un perfil personal poc, diguem-ne, actual. Sigui com sigui, sembla que el públic d'avui dia s'-ha decantat cap a altres menes d'obres i d'autors, més enquadrats en les últimes tendències de la moda. Però Manuel de Pedrolo continua sent un gran narrador d'històries, un autor decisiu en el desenvolupament de la nostra narrativa i la nostra novel.lística, que, tal com afirma Jordi Coca, "ha dotat la literatura catalana d'una flexibilitat tècnica que fins arribar ell era molt més tímida". Amb tot això vull dir que, malgrat les fluctuacions de mercat, és absolutament necessari que Pedrolo sigui l'objecte de l´atenció i l'interès d'institucions i universitats, i sigui justament estudiat i reeditat. El país no va tan gras d'autors de la seva significació per a fer-ne rosegons.

Tot això –i alguna cosa més que no transcric– se m'ha acudit a propòsit de la reedició d'una de les seves obres del *Temps obert*, *Situació analítica. Temps obert*, és, sens dubte, l'obra més ambiciosa i important de Manuel de Pedrolo. És un intent de captar, mitjançant un joc narratiu excloent, tot un seguit de diferents "parcel.les de la realitat social" que li permet presentar en conjunt un gran retaule català de la postguerra. "Una acumulació d'ambients permet fer present una situació històrica concreta que es va precisant i enriquint a mesura que l'obra avança. El sector camperol, el sector proletari, el del proletariat de corbata, el de la petita burgesia, el dels fora de la llei..." L'obra s'estructura, en allò que Pedrolo en diu el llibre primer, en nou novel.les que, partint d'una única situació inicial (el bombardeig sofert per la família Bastida, constituïda pel matrimoni i tres fills, una noia i dos nois, un dels quals, Daniel Bastida, n'és el protagonista absolut), s'irradia en nou situacions i històries diferents, segons com ha afectat el bombardeig la família i segons que siguin els supervivents, ja que això condiciona la vida i l'evolució social del nucli familiar que resta viu. Cadascuna d'aquestes nou històries, que, naturalment, es poden llegir independentment de les altres, té, al seu torn, altres situacions conflictives a partir de les quals es podrien generar altres històries irradiades. De fet, Pedrolo només en va desenvolupar dues a partir de la primera novel.la de la sèrie, *Un camí amb Eva.*

Situació analítica està bastida per les

Manuel de Pedrolo.

tretze sessions de psicoanàlisi a què se sotmet en Daniel Bastida que, en aquest cas, ha passat per la universitat i es prepara per a exercir com a metge psicoanalista. La narració de la infància, l'adolescència i la primera joventut del protagonista, seguint el lliure flux de la consciència i l'associació de les idees, és desordenada, confusa i concèntrica. No podia ser d'altra manera, tractant-se d'un psicoanàlisi, del qual Pedrolo ens fa una descripció molt suggerent, encara que en alguns punts excessivament discursiva. No en va la psicoanàlisi junt amb el pensament existencialista, és un dels marcs referencials de la seva obra. Per al meu gust *Situació analítica* no és el títol més reeixit de *Temps obert*, però és la novel.la on Pedrolo tracta amb més detenció i encert un dels seus temes recurrents: el sexe com a element alliberador (o repressor, és clar) de la persona.

Josep Albanell

SEDUCCIONS

Els rars destins

Hi ha artistes que passen desapercebuts durant la seva existència i sols després són descoberts per la sensibilitat crítica del moment. Un d'ells ha estat, evidentment, Joan Sandalinas, que és a partir de l'exposició retrospectiva oferta fa uns anys que ha trobat la seva real valoració, encara que incipient. Això no obstant, per a molts —per a mi mateix— continua sent una figura enigmàtica, no totalment explicada i, ni tan sols, revelada.

Durant la meva joventut havia sentit citar el nom de Sandalinas (¿Pons, Cuixart o August Puig n'havien parlat?) i pot-ser havia vist coses seves en algunes exposicions col.lectives (¿podria ser en "Els Blaus" de Sarrià?). No ho sé. El fet era que el seu nom no donà rellevància especial al període de la pintura de postguerra i períodes posteriors. Les seves aparicions foren cada vegada més escasses i això determinà l'oblit total, o gairebé total, de l'obra de Sandalinas. Fins i tot, encara ara, no se sap a penes res d'aquest artista sinó que va nàixer el 1903 a Barcelona, es formà a l'Ateneo Obrero, al Cercle de Sant Lluc i, havent participat al I i II Saló d'Octubre, no realitzà mai una exposició individual. S'ocuparen sumàriament de la seva obra Gasch, Arean, Ràfols, Garrut i Miralles, entre altres.

Recentment, però, ha començat la recuperació de la seva obra i la seva significació. Obres com *El ciclista* (1926), *El noi del carretó* (1928), *El Poeta* (1929), *El carrer de les mosques* (1930) i *Autoretrat* (1942) i *Tres torres* (1948) l'acreditaren com a figura important dins el camp experimental de la nostra pintura. Sembla que, tret d'un parell de paisatges cezannians, Sandalinas militià sempre, encara que ocultament i esvaïdament, en la primera línia de l'avantguarda. Resten dues preguntes a fer: on rau (si és que existeix) la totalitat de la seva obra i el perquè d'aquest silenci (voluntari o no) que fins ara ha gravitat sobre el seu nom.

Un altre cas d'artista poc conegut el tenim en la figura de Torné Esquius, recentment exposat de forma anàloga a l'anterior. Torné Esquius va nàixer el 1879 a Sant Martí de Provençals i morí a Flavacourt (Seine et Oise) el 25 de maig de 1936 i visqué bona part de la seva vida a França on pintà i dibuixà intensament, llevat de breus temporades passades a Catalunya exposant en diverses ocasions. La bibliografia d'aquest artista és bastant extensa però la seva obra, a hores d'ara, roman gairebé ignorada, si no és per les dues magnífiques pintures del Museu d'Art Modern de Barcelona, les d'alguna exposició particular i les exposades en la mostra antològica. En aquesta darrera figura *Barraques de fira* i *Interior amb retrat de l'àvia*, d'un color empastat, dens, solidificat, que constitueixen dues grans peces de l'art de tots els temps. Figura delicada, Torné Esquius fou un gran dibuixant que realitzà la portada de *Les tenebroses* de Nogueres Oller i les il.lustracions de *Cançons d'Infants* i *Els dolços indrets de Catalunya*. Xènius li dedicà una glossa i l'inclogué dins l'*Almanach dels Noucentistes*. Vers 1916, a *La Veu de Catalunya*, apareix el següent comentari: "Més que pintura, la seva obra és la traducció plàstica d'una realitat excel.lida per l'esperit d'un observador minuciós, que sap descobrir en els més modestos objectes, a les coses més simples, una transcendència tota humana, en la qual hi ha quelcom de misteriós".

Ens neguiteja, com en el cas de Sandalinas (i a part de la personalitat de l'artista), el fons misteriós, desconegut de la seva obra i el lloc on deu raure ara aquesta, si és que existeix realment. Però encara hi ha altres artistes que falten emergir a la llum. No són molts, però tampoc no en són massa pocs. Recordem a l'atzar els noms de Monegal, Andreu, Espinal, Guàrdia, Carbonell, etc.

Joan Perucho

Impagable

Fins a un cert punt (poesia 1945-1989).*Jordi Sarsanedas. Edicions 62, Barcelona, 1989*

La poesia de Jordi Sarsanedas té, en el fil de la tradició catalana, tres grans virtuts: és sorprenent, es desplega amb una gran coherència interior i té una qualitat molt alta.

És sorprenent, sobretot, perquè té una relació íntima amb els grans corrents de la poesia catalana. Podríem dir, sense exagerar, que aquesta relació es limita a la citació d'homenatge o irònica. Fins i tot en el cas de Salvat-Papasseit, no hi ha, en l'obra de Sarsanedas, una influència del poeta del Poble-Sec, sinó una afinitat a l'hora de triar l'escenografia i una incorporació intertextual d'alguns registres. Una altra veu que retorna al llarg de l'obra de Sarsanedas és, curiosament, la de Foix. En *Goigs fragmentaris de Barcelona nostra* trobem un homenatge tan clar com:

"De les grues solars amb caramells d'albada..."

I, sobretot als últims poemes, Foix torna, com a ressò, amb una regularitat sorprenent. A pesar de tot això, la poesia de

Jordi Sarsanedas.

Sarsanedas entronca més aviat amb l'obra d'Apollinaire —no els cal.ligrames, és clar— i els poetes francesos d'abans del surrealisme. Així, renuncia a la progressió lògica, però no cau en l'automatisme; els poemes avancen per juxtaposició i contrast, i mai renuncien al tractament formal del vers ni a l'intent d'aconseguir-hi una *condensació* expressiva, com exigia Pound: un grumoll de sentit. Una comparació encertada, en el camp de les arts plàstiques, és el *collage* i sobretot el *collage* tal com el va practicar Max Ernest. És en aquesta matriu on Sarsanedas pot fer col.lidir descripcions exactes de la realitat amb sensacions personals, versos cultes amb frases fetes i refranys, referències llibresques amb cançons populars, fins que aconsegueix un univers autònom, un poema complex i ric, *carregat*.

La segona qualitat que l'obra de Jordi Sarsanedas desplega amb una gran coherència interna, es pot comprovar perfectament en aquest recull. Els pressupòsits poètics del Sarsanedas d'*A trenc de sorra* són els mateixos que els de l'autor d'*Envits i contracops*. La descripció que acabem de fer dels seus mètodes poètics serveix tant per al primer poema com per a l'ultim. I és important, això, perquè ens fa veure que la poesia de Jordi Sarsanedas no ha combregat mai amb les rodes de molí de les èpoques ni de les modes. Mai va fer poesia social, mai va caure en el parany postsimbolista, mai va defensar a ultrança una concepció concreta de la poesia. La seva manera de treballar juxtaposant materials diversos li deixen la llibertat d'amarar-se de poètiques diferents i fins i tot contraposades, i combinar-les al seu gust. I és aquest eclecticisme perfectament controlat que l'ajuda a fer una obra coherent de cap a peus: única, oberta de bat a bat i amb possibilitats infinites.

La tercera virtut, hem dit, és la qualitat. No costa gaire, tampoc, comprovar-ho: hi ha, des del primer llibre, un respecte reverencial per l'ofici. I no cal dir que, en l'època que el va publicar, aquest respecte s'havia esvaït en bona part davant una certa preferència pel "material brut" que oferia la realitat. En Sarsanedas, però, sempre hi trobem una gran consciència formal: és la consciència, també, que el fa avançar i ser, a cada llibre nou, millor que abans. Per això, encara que als primers poemes trobem moments desafortunats i baixades de to, els últims llibres d'aquest recull són, ras i curt, impagables: poesia de primera.

Xavier Lloveras

Experiència vital

I, de mi què en fareu? *Oriol Vergés. Col.lecció "El brot jove", núm. 12. Editorial Pòrtic. 1989. 110 pàgs.*

Oriol Vergés, des de la seva doble vessant de professor d'institut, aborda en aquest últim llibre publicat les conseqüències en què es pot trobar un adolescent educat en la terra que ha estat la de recepció dels seus pares emigrants i la contradicció de veure's obligat a desfer el camí que un dia havien fet els pares i tornar a un món que només coneix com a lloc d'estiueig o per les explicacions envaïdes d'una certa dosi de nostàlgia.

Davant d'una experiència tan vital, un només es pot preguntar si Vergés l'ha treta directament del seu contacte amb el món dels adolesdents, o com acostuma a passar en el fer i quefer dels escriptors, l'argument no és sinó una ficció que qualsevol dia pot ser realitat.

La narració de *I, de mi què en fareu?* manté l'estil directe a què ens té habituats l'autor i aconsegueix una lectura fluida i que, pel tema esmentat, pot interessar molt directament la generació dels joves de pares immigrats que han rebut l'educació del país on també han nascut. La novel.la, de to emotiu i intimista, posa l'accent en la visió subjectiva del protagonista. L'escenari i els personatges es presenten amb contrast de cultures com poden ser les de Fuenzalla, a Sierra Morena, i la porteria d'un edifici del barri de Sant Gervasi on viu la família de Víctor, el xicot de setze anys que la portada del llibre presenta amb la pregunta eloqüent que fa de títol.

Víctor, un personatge molt ben reflectit per Oriol Vergés, evoluciona a través del relat alhora que les tensions provocades per les decisions a prendre aconsegueixen crear un clima de connexió amb el món real que permet afirmar que per a Victor la roda recomença: ara serà ell qui tindrà nostàlgia pròpia del seu país.

Oriol Vergés, nascut a Barcelona el 1939, va publicar la primera obra el 1967, *Barcelona*, un relat sobre la ciutat per a gent jove. El 1977 es va donar a conèixer la primera novel.la, *Un català a la Manigua*. Des de 1983 han anat apareixent *Les arrels*, una col.lecció de textos sobre la història de Catalunya. Actualment arriben a la trentena les obres publicades per Vergés, algunes de les quals han rebut premis com el Folch i Torres, el Joaquim Ruyra, el Crítica Serra d'Or, i el II Premio Nacional de Creación Juvenil. En la col.lecció "El brot jove", de Pòrtic, té publicats dos volums més: *Mònica, la de COU* (1987), i *Crònica arrauxada d'un esperpèntic congrés* (1988). L'autor de la sèrie dels *supers*, *El superfenomen*, *El superexecutiu*, *El superordinador...* sembla que en aquesta sèrie de publicacions s'està aproximant més a uns temes de problemàtiques actuals que sens dubte no només mantenen un públic lector fidel amb què compta sinó que en guanya de nou.

Andreu Sotorra.

Una llegenda heroica

Víctor Hugo, Noranta-tres. *Traducció de R. Folch i Capdevila. Edicions de 1984. Barcelona 1989, 295 pàgines.*

El 28 de setembre de 1791, en promulgar la Constitució, Lluís XVI declarava: "La Revolució s'ha acabat". Un any després, però, es rebutjava aquesta Constitució, el rei perdia el tron, els dirigents monàrquico-constitucionals eren foragitats o emigraven i la Revolució entrava en una nova fase, la del 1793, caracteritzada pel terror, d'una banda, i el protagonisme mediatitzat de les classes populars, de l´altra. Període en què França té un govern de fet, no de dret, i on queda palesa la incapacitat de la República per assolir institucions estables i aplicar procediments legals eficaços. Temps d'enfrontaments amb l'exterior, de guerra civil, de provisionalitat i dictadura bèl.lica: la Vendée domina els territoris de Sèvres i Loire, els departaments normands i bretons es federen a Caen a causa de la resistència girondina, Lió i el Sud-est es troben sota el domini dels reialistes, Toulon sota el dels anglesos, els prussians entren a l'Alsàcia i el govern de la Convenció s'aguanta amb un contracte revocable.

En aquest context se situa la novel.la: una mena de llegenda heroica sustentada en una base històrica que relata els enfrontaments entre reialistes i republicans, i que està protagonitzada per un ex-clergue invulnerable i just, commiseratiu i terrible; pel marquès de Lantenac que representa la ferocitat d'un vell món en decadència; i pel noble Gauvain, l'home nou, víctima d'una època en crisi i personificació de l'ideal de futur. Una llegenda que, com la història, conté la seva veritat. Una invenció que té

com a resultat la realitat i que pretén dibuixar sota l'home de ficció l'home etern.

Víctor Hugo va escriure *Noranta-tres* el 1873, dotze anys abans de la seva mort i quan ja s'havia fet palès un equilibri entre les seves conviccions monàrquico-liberals i *socialdemocràtiques*; entre les posicions del cristianisme evangèlic inspirat en Lammenais i el socialisme sansimonià. I l'autor també havia assolit l'harmonia estètica entre allò excessiu i monumental, i allò tènue i recollit. La prosa no és aquí recargolada i florida. Tampoc els paisatges descrits reflecteixen el perfil visionari típic de l'escriptor: metamorfosis inesperades, oposicions radicals, figures espectaculars. Aquí trobarem un Víctor Hugo més temperat i actual, una mica ingenu i optimista quan parla de la història, la societat, els desheretats o el progrés, però lúcid en les seves apreciacions de l'indeterminisme, la fatalitat, la moralitat dels conflictes, les contradiccions de les persones, el relativisme dels fets i la tolerància.

Anna Ma. Gil

Una història intensa i radical

Afers. Fulls de recerca i pensament, 8 (vol. IV), *Editorial Afers (Catarroja, 1988-1989).*

Amb el número 8 —segon del volum IV—, la revista *Afers. Fulls de recerca i pensament* fa un salt endavant en la seua, ja, llarga trajectòria. Certament, per primera vegada aquesta publicació ens ofereix un dossier monogràfic en un volum que, en principi, havia de ser miscel.lani. Així, doncs, als magnífics números monogràfics sobre la guerra civil i en homenatge al professor Sebastià Garcia Martínez, ara ens presenten uns dossiers que, asseguren, tindran continuïtat.

Per l'orientació de la revista i, també, per les circumstàncies que trasbalsen el món actual calia esperar que el primer dossier fóra un aplec d'articles a l'entorn del fet nacional i el nacionalisme. Un tema, d'altra part, de debat permanent que *Afers* planteja des d'una perspectiva internacional. L'historiador escocès John Foster ("Nacionalitat, canvi social i classe: transformacions de la identitat nacional a Escòcia") fa un seguit de propostes, dins la metodologia marxista, per configurar un model nacional que, al seu entendre, és el resultat de la interacció dels canvis socials, l'estabilitat ètnica i la dialèctica de classe. Un article de categoria per reflexionar sobre el fenomen de la *doble identitat nacional*, ben punyent tant per a nosaltres com per als escocesos. L'article del professor, també escocès, Neil McCormick ("Nació i nacionalisme") és el contrapunt a l´anterior: partint de la tradició liberal situa la nació en la dimensió social de l'individu. I d'Escòcia, es viatja a Catalunya. El diputat de CiU Joan Colomines i Puig ("Reflexions sobre la nostra identitat nacional, avui") situa la seua reflexió en un cert corrent actual del catalanisme que propugna la mort de les ideologies i, consegüentment, la necessitat de repensar el nacionalisme català del futur un xic a l'estil d'Oriol Pi de Cabanyes. El valencià August Monzón ("Societat valenciana i qüestió nacional: a propòsit de *De impura natione*" s'inscriu dins el corrent conegut com a *tercera via*, però amb major seriositat i rigor que el tàndem Mollà/Mira. Per fi el dossier es clou amb dos articles de caràcter periodístic, el primer dels quals és la traducció de l'article "L'obsolescència del federalisme", que el socialista nord-americà Harold J. Laski escrigué el 1929 i que ara el mallorquí Gregori Mir ens presenta críticament; el segon article és degut al periodista Jordi Montaner i Montejon, que després d'una estada en terres soviètiques ens fa llum sobre el nacionalisme bàltic.

El volum, a més, inclou interessants articles sobre el Grau valencià, l'especialització agrària valenciana, el benestar social, o, més aviat, el nobenestar social a la Barcelona de finals de s. XIX, l'arqueologia industrial i l'"Eusebio" de Pedro Montegón i un dens article sobre el concepte de religiositat en Gramsci. Núria Sales, Ernest Belenguer, Manuel Ardit, Rosa Munoz, Vicent Olmos, Agustí Colomines o Jaume Dantí, entre altres, són els responsables d'unes ressenyes i recensions culturals de gran altura i profunditat. *Miquel Roselló*

Literatura catalana a Alemanya

Patrocinada per entitats com ara la Deutsch-Katalanische Gesellschaft (DKG), la Johann Wolfgang Goethe-Universitat Frankfurt am Main, el Centre UNESCO de Catalunya i la Generalitat de Catalunya ha eixit el núm. 2 de *Zeitschrift für Katalanistik*, una Revista d´Estudis Catalans, editada per Tilbert Dídac, Axel Schönberger i Inge Mees.

Aquest número compta amb col.laboracions de Robert Lafont, Jenny Brumme, Maria Mercè Montagut, Joan Castano, Anna Cortadellas, Curt J. Wittlin, Christine Bierbach, Pere Rosselló i Antoni Ferrando entre altres. *X.R.T.*

Màrius Serra: "Sempre m´ha agradat el risc"

Màrius Serra i Roig és un dels protagonistes de la nova narrativa. Amb *Amnèsia* i *Línia* ja s´havia confirmat com una veu sòlida que, a més, ha destacat en altres camps, com ara la traducció i l´enigmística –va fundar la primera revista del gènere: *...més*. Ara, trau a Columna una novel.la, *L´home del sac*.

—¿Què aporta aquesta novel.la a la resta de la teva obra?

—La màxima ambició d'un escriptor ha de ser poder contradir constantment la seva obra anterior, qüestionar-se-la per poder avançar en el descobriment de noves fórmules narratives. Voldria creure que *L´home del sac* pot arribar a significar això. La veritat és que estava una mica cansat d´un cert tipus de narrativa lleugera, en gruix i densitat, i he optat per elaborar una novel.la llarga, basada en un fenomen tan català com l´esquizofrènia, per oposar-lo a mi mateix..

—¿Vida i literatura, doncs?

– Sí, estic molt interessat per aquesta relació, perquè cap dels dos àmbits no és excloent ni total. Per tant, he viscut aquesta experiència des d´un punt de vista molt vital, en aquests dos anys, i el cert és que el protagonista de la meva novel.la, en Tomàs Cerc, se m´ha acabat sortint del paper, convertint-se en l´escriptor que jo mai seré. Un heterònim que escriu crítica i aquestes coses.

—¿Com veus aquesta mena d´eclosió de joves escriptors?

—No tinc gaire consciència d´assistir a cap part prematur, com s´ha insinuat. A més, crec que l´apel.latiu de joves amb què contínuament ens afalaguen morirà el dia que algun d´aquests pretesos llebrers tingui al seu abast la dolça mort literària d´una poltrona.

—¿Còmodes poltrones per a depositar la cel.lulitis?

—Hi ha honorables precedents que avalen aquesta tesi. *D.C.*

Màrius Serra ha tret una novel.la de quasi 400 pàgines.

Funció March

La col.lecció "Textual" d'Edicions 62 ha estat encetada per poemes d'Ausiàs March agrupats sota el títol *Cinquanta-vuit poemes*. L'edició i l'estudi han estat a càrrec de l'hispanista de la Universitat de Melbourne Robert Archer, autor, a més, d'un important assaig anterior sobre March: *The Pervasive Image* (1985). Aquesta selecció fa presagiar que, potser, Archer acabarà oferint en el futur una nova edició de l'obra marchiana, dins d'una tradició que, partint d'Amadedée Pagès (*Les obres d'Auzias March*. IEC, 1912-1914) ha estat continuada per Pere Bohigas (*Ausiàs March. Poesies*. Els nostres clàssics, Barcino, 1952-1959) i Joan Ferraté (*Les poesies d'Ausiàs March*, Quaderns Crema, 1979). La innovació més remarcable d'Archer està en el fet d'haver proposat una nova ordenació dels poemes pertanyents a "Plena de seny", "Llir entre cards" i els "Cants de mort", allunyant-se de la correlació establerta per Pagès. Seguint la tesi que els poemes de "Plena de seny" precedeixen els de "Llir entre cards", cerca un ordre intern fonamentat en les fases de la relació amorosa codificada per la literatura de l'època. D'aquesta manera, hi trobem la timidesa inicial abans de la declaració, l'angoixa que se'n desprèn, l'acceptació i, de vegades, l'etapa posterior a aquest amor.

No és el nostre objectiu, però, valorar la proposta sinó destacar-hi l'esforç d'apropar la comprensió d'un text medieval, tot conservant-ne al màxim l'essència lingüística mitjançant un aparat de notes i un repertori lèxic que, no obstant, encara podia haver estat més complet amb vista a un lector mitjà. La raó és clara: els nostres clàssics, és a dir, el moment de major creació lingüística i d'originalitat creativa en un context cultural fonamentador, se situen per a la literatura catalana, en l'edat mitjana. Això implica una tasca d'aproximació crítica a la llengua medieval per poder assimilar un text tan allunyat en el temps amb la mateixa facilitat que, per exemple, els anglesos poden remetre a un Shakespeare. Aquesta *familiaritat* amb un Llull o un March esdevé enriquidora ja que forja una identitat expressiva, alhora que planteja una complexitat moral i psicològica.

Aquest fet, quan parlem de literatura, implica la comprensió de la nostra originalitat creativa. Perquè és impossible considerar una literatura sense copsarne els matisos que, a manera de baula, van articulant la cadena evolutiva d'una expressió artística. Altrament, resulta una quimera entendre per què Carner basteix renaixements psicològics entre vergers i galanies, o per què Riba emprèn l'aprofundiment moral de certs mots, frases o símbols. O per què Foix escriu *Sol, i de dol* tot exclamant "Oh Llull, Oh March!". Es tracta, si volem, d'un doble fenomen de disseny poètic i de construcció d'una visió moral del món mitjançant una llengua. I dins el disseny d'aquest dir el món, opera, és clar, inexcusablement, determinantment, la funció March.

Vicenç Llorca

Jaume farriol

VERSUS

CRÒNIQUES, CRÍTIQUES, SÀTIRES

PRESTATGERIA

Jaume Farriol, *Versus (Cròniques, crítiques, sàtires)*, Barcelona, El Llamp, 1989.
Farriol fa una literatura divertida i *Versus* no havia de ser menys. Des de la falsa crítica literària fins al vers i el guió teatral, l'autor posa en solfa la classe política.

Christine Nöstlinger, *Horari de classe*, Barcelona, La Galera, 1990.
L'autora d'*El nou Pinotxo*, una interessant revisió del personatge de Collodi, i premi Hans Christian Andersen, ens escriu ara sobre el món de l'escola un llibre destacat en el seu gènere.

Francesc Garriga, *Els colors de la nit*, Barcelona, Columna, 1990.
Amb un llenguatge dur i incisiu, aquest llibre marca un punt d'inflexió en l'obra de l'autor que ens apropa a un món tens, contrastat, pletòric de contenció i argúcies.

Jaume Pastor, Juli Camarasa, *Viatges i Ensomnis (Llibre de cròniques viatgeres)*, Castelló, Edicions Coure, 1990, 11 pàgs.
Recull de proses que volen ser crònica, però que moltes vegades esdevenen només informació pura i simple. La idea, però, no deixa de ser interessant.

X.R.T.

Reencontre amb un bon llibre

Al cap d'una llarguíssima espera, vora els nou anys, ha eixit per fi a la llum pública *Itinerari ardent*, de Carmel Navarro, un bell i solemne poemari que havia desvetllat bastant interès fa ja alguns anys. Aleshores jove poeta assajava d'obrir-se camí publicant algunes de les revistes conegudes per les comarques del Sud: *Tabala*, d'Elx; *Nit vermella* i *Don Guido*, d'Alacant.

Paradoxalment, després de guanyar el I premi de poesia "Paco Mollà" de Petrer l'any 1981 amb *Itinerari ardent*, va desistir de publicar més versos. La veritat és que el retard inexplicable en la publicació sembla haver estat negatiu tant de cara al mateix Navarro com d'incentivar noves veus poètiques. Perquè el llibre s'ho val i ha resistit perfectament el temps i l'evolució de les estètiques. Si més no, el jurat que el va premiar acceptà la càrrega de deixar de costat altres veus que, amb el temps, esdevindrien de pes dins el panorama literari: Gaspar Jaén i Urban i Vicenç Villatoro.

La fortuna, per a bé o per a mal, ens ofereix aquell bell recull de versos que vam llegir amb fruïció fa alguns anys i

que apareix ara publicat per l'Ajuntament de Petrer dins un estrany paquet de premis de poesia tant de català com de castellà.

Lluís Alpera

'Malic', una revista de titelles

A partir de l'experiència del Teatre Malic, al costat de l'antic Mercat del Born, de Barcelona, com després de les seves últimes gires a l'estranger, la companyia que manté un dels únics centres de recerca i estudi sobre els titelles s'ha adonat fins a quin punt és indispensable, per tal de desenvolupar aquest art, seguir un camí paral.lel de reflexió i de debat teòric al pròpiament artístic i escènic. Com a salutació, en aquesta nova publicació, s'hi troben escrits de Marduix Titelles, del poeta Joan Brossa, del dissenyador Mariscal, o de l'escriptor Miquel Obiols, entre altres. El tema monogràfic és "El titella popular". En l'apartat d'espectacles es presenten les fitxes tècniques dels últims muntatges de La Fanfarra. Un repàs de les publicacions específiques en diferents llengües i un recull de festivals internacionals, espectacles, anècdotes, polèmiques i projectes i una edició trilingüe en català, castellà i anglès són els trets característics d'aquesta nova col.lega en premsa especialitzada que donarà la volta al món de la mà dels seus editors amb un equip de redacció format per Toni Rumbau, Eugenio Navarro, Mariona Masgrau i Pepe Otal.

Andreu Sotorra

NOTES

Dijous passat va tenir lloc la presentació de l'últim Premi Carles Riba de poesia, *Pels camins remorosos de la mar*, de Quima Jaume, a l'edifici de l'Enciclopèdia Catalana. L'acte va ser tot un èxit de públic, més de tres-centes persones, i Alex Susanna hi va dir de Quima Jaume que era una representat del Sagrat en art, que és una mica com dir dels components eterns de la poesia. L'autora es passejava feliç i remorosa entre la gent.

L'Ajuntament de Tortosa ha convocat el V premi de poesia i teatre Francesc Vicenç, amb un mínim de 300 versos pel que fa al primer i una duració de 70-90 minuts pel segon. Abans del 17 de març.

Dins dels actes de L'any del Tirant que organitza el Departament de Cultura de l'Ajuntament de Gandia, el dia 9 de març, a les 8 de la nit i al Saló de Sessions de l'Ajuntament, tindrà lloc una conferència de Maria Aurèlia Capmany sobre "Les moltes lectures del Tirant: novel.la moderna".

***L'illa* és una nova revista de lletres** de distribució gratuïta que, amb periodicitat trimestral, publica des d'ara l'editorial Bromera. La revista, que vol ser una mena de butlletí editorial sense que això tanque altres iniciatives, serà coordinada per Enric Sòria.

S'ha convocat el premi "Països Catalans" de Narració breu. Es demanen entre 40 i 100 fulls abans del 5 de maig. Organitza Llibreria El Full, carrer de Guifré, 109, 08912 Badalona. El premi serà de 100.000 ptes.

X.R.T

CIENCIA I MEDI AMBIENT

El carter trucarà menys vegades

Fax, missatgeria electrònica, videotext... Els nous sistemes per enviar documents donen més rapidesa i seguretat a l'usuari.

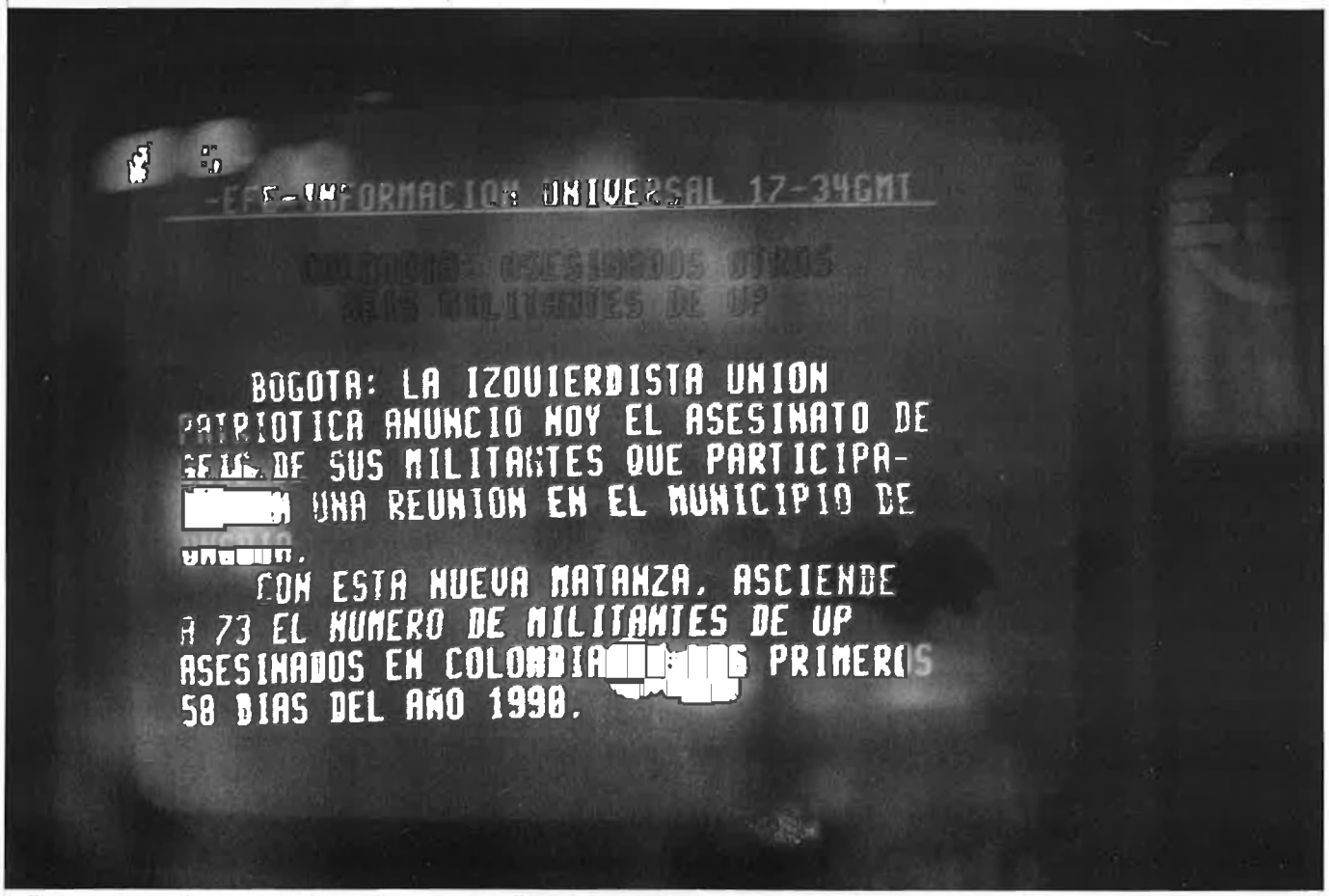
Era un dia de festa a France Télécom. S'havia arribat al Minitel número 5 milions. I més, s'anunciaven diverses novetats. El Minitel, el servei francès de videotext, demostrava així el seu èxit inqüestionable, per si a algú li quedava algun dubte. Per França, a les tanques publicitàries del carrer o als anuncis dels diaris no se sol veure: "Truqui al telèfon tal" o "Escrigui a...". Es dóna el número i el codi del Minitel corresponent. En pocs anys, aquests cinc milions de Minitel –comparativament, a l'estat francès hi ha uns 35 milions de telèfons– i els dotze mil serveis que ofereixen demostren l'avanç irresistible de la telemàtica, aquest terme que expressa la unió entre informàtica i telecomunicacions.

En pocs anys, el sistema per a enviar informació ha variat força. El cas del *fax*, que de manera senzilla es pot explicar com enviar documents per línia telefònica, com si el receptor en fes una fotocòpia, és emblemàtica. Als Estats Units hi ha més de tres milions de *fax*. Aquest aparell va apartant el tèlex, ja que permet enviar gràfics i a més, per enviar text, és més ràpid i barat.

Tot i la seva aparició recent, el *fax* està força estès. I aviat podrem veure com els preus baixen i els aparells es perfeccionen. Ja hi ha *fax* per al cotxe. I fins i tot s'està estudiant el *fax* tridimensional, que queda encara lluny. No es tracta d'enviar objectes a través de la línia telefònica, sinó de transmetre informació en tres dimensions.

EL MISSATGE ELECTRÒNIC

Per a enviar informació hi ha altres sistemes, a més del *fax*. Així, es pot utilitzar el correu electrònic. Hi ha diversos ordinadors connectats a un ordinador central i un codi per a cada usuari, que ve a ser la seva bústia electrònica. Els altres usuaris poden

El videotext, que a l'estat espanyol és poc utilitzat, fa furor a França.

JORDI MORERA

Josep Maria Espasa, cap de Correus de Barcelona: "Sempre hi haurà la necessitat de trametre per correu".

El senyor Josep Maria Espasa, cap provincial de Correus a Barcelona, no creu que la telemàtica afecti el volum d'impresos en el seu servei.

—¿S'ha notat la introducció del fax *o del correu electrònic?*

—En absolut. Entre el 12 de setembre i el 28 d'octubre del. 1988 es van dipositar a Barcelona 12 milions d'impresos. Entre els mateixos dies del 1989 se n'hi van depositar 28 milions, més del doble, sense comptar els 13,5 milions de propaganda electoral.

—¿Creu que en el futur, quan aquests sitemes estiguin més introduïts, Correus ho notarà?

—Fa uns 3 anys el director general de Correus dels Estats Units va dir, en una conferència, que el *mailing* no havia disminuït. I allà estan més avançats que aquí en aquests sistemes. Sembla que la tècnica ens ha d'afectar, però els nostres clients volen veure el full d'ingressos del banc i el volen veure en directe. I la gent vol rebre un xec i veure'l. Sempre hi haurà una necessitat del contacte directe i de trametre per correu. Ara estem preparant la venda per correu, que significarà molts milers de milions que circularan a través del correu. Aquests nous sitemes poden tenir incidència, però no crec que ens afectin massa. El que passa és que tenim una infrastructura fluixa i hem de millorar el servei per a ser competitius.

enviar el seu missatge, que es rep a l'instant. A més, qui l'envia té la seguretat que el missatge s'ha rebut. Per enviar missatges per ordinador no cal més que posar-hi un mòdem i connectar-hi la línia telefònica.

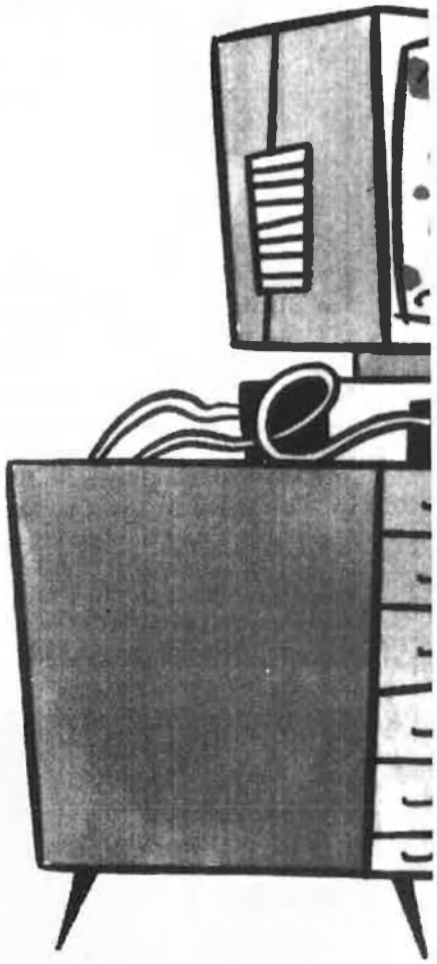
La missatgeria electrònica permet una comunicació ràpida. Es poden enviar missatges encara que en aquell moment la persona receptora —o qui l'envia— no estigui davant del seu ordinador. És a dir, hi pot haver missatges diferits. Es pot transmetre veu, text o imatge.

El bancs han estat els primers a adoptar el sistemes telemàtics. Fa quinze anys es va crear la xarxa "Swift", que avui comunica entre si 2.300 bancs a 56 països de tots els continents. Cada dia s'envia un milió de missatges. Aviat s'estendrà per Àfrica i Àsia. A més, es prepara l'aparició del "Swift II", més potent que l'anterior. Les empreses, pel volum de comunicacions, van imitar de seguida els bancs. Hi ha diverses escales per a la telemàtica a l'empresa. Així, es pot tenir una xarxa interna, en una gran empresa. O bé es poden comunicar les empreses d'un mateix sector, les empreses de diferents sectors en un mateix territori i, finalment, empreses de tot el món.

La missatgeria electrònica ofereix tantes posibilitats que moltes empreses s'hi van adaptant, en compte de dir que la missatgeria electrònica s'adapta a les empreses. Es comenta que no significa només una alternativa al telèfon o al correu, sinó que crea al seu voltant una nova manera d'organitzar-se i, fins i tot, de fer el treball. Va molt més enllà de la simple substitució del paper imprès, ja que es poden transmetre bases de dades senceres, programes informàtics, gràfics emmagatzemats en ordinador i molts altres tipus de documents. Com exemple, es pot parlar d'una empresa especialitzada en embalatge i que té dotze despatxos que treballen de manera independent, però sovint amb el mateix tipus d'embalatge. Hi ha, doncs, una necessitat de fer circular informació gràfica.

Això es va aconseguir amb una base de dades centralitzada i una xarxa d'ordinadors per consultar-la des de cada oficina. En uns segons, cada tècnic tenia la imatge que desitjava amb les dades necessàries: disseny, realització, eines utilitzades... Aquests fitxers tenen molta capacitat i la transmissió es fa amb el sistema Transcom, que permet enviar documents complexos.

També la universitat i els centres de recerca es beneficien d'aquest sistema de transmissió de documents. Hi ha una xarxa anomenada EARN —European Academic and Research Network— creada el 1984. Comunica els ordinadors d'escoles superiors, universitats i centres de recerca de 19 països d'Europa occidental, més Israel i algun país africà. Està connectat a la xarxa Bitnet, que comunica els Estats Units i alguns països d'Amèrica Llatina i d'Àsia, i a la xarxa canadenca Netnorth.

D'aquesta manera, els investigadors i estudiants de tot el món poden intercanviar treballs i fer consultes o canviar impressions. En aquests casos, el problema està en el fet que la majoria de documents encara no són electrònics. Fins fa un temps, per introduir un text a un ordinador calia fer-ho manualment. Ara, hi ha lectors òptics, com els que alguns supermercats llegeixen els codis de barra o els que els serveis de correus van adoptant per llegir adreces.

Aquests sistemes poden anar permetent el pas ràpid d'un document a l'interior d'un ordinador.

El cas més interessant, perquè afecta milions de ciutadans, és el del videotext. No requereix coneixements d'informàtica. Qualsevol persona pot comprar una terminal de videotext o bé utilitzar el seu ordinador personal. No se l'ha de confondre amb el teletext, ja que el videotext és interactiu, és a dir, permet una comunicació en dos sentits.

Les primeres instal.lacions de videotext no van tenir gaire èxit. La British Post Office va comercialitzar un sistema de videotext anomenat Prostal. Una campanya d'un milió de lliures —uns 200 milions de pessetes— no va permetre arribar ni a la desena part dels 80.000 usuaris previstos pel 1980. La gent ho veia com una cosa útil només per a alguns professionals.

Tampoc a França no va tenir èxit de bon començament. Però aviat es va descobrir la missatgeria instantània. Això permetia a un usuari comunicar amb altres que estiguessin connectats en aquell moment, si aquests acceptaven rebre el missatge. D'aquesta manera, s'iniciaven converses amb desconeguts, que s'identificaven per un nom o un pseudònim. L'entreteniment era engrescador i la factura del telèfon va sorprendre més d'un.

Ara, el Minitel francès ofereix dotze mil serveis, que van des de la missatgeria instantània fins a la compra directa, passant per consultes, reserves de viatges, diaris telemàtics, etc. El Minitel està totalment implantat a l'estat francès. Entre les aplicacions que se li han trobat hi ha la consulta a bancs de dades sobre ètica mèdica, sobre mètodes anticonceptius, prevenció contra la sida, informació turística, informació a familiars de presos sobre els seus drets i obligacions i tramesa de missatges directes —sistema provat a la presó de Marsella— i moltes altres.

No ha faltat qui ha trobat noves aplicacions: jocs il.legals o estafes en telecompres. A més, el Minitel rosa ofereix contactes diversos. L'alcalde de Lió va prohibir fa uns mesos la propaganda que es veia pels carrers de la ciutat i que, amb la foto d'una noia, només indicava un número de Minitel. Ara s'ha anunciat que els serveis *pornotelemàtics* es gravaran amb una taxa del 30% i que hi haurà un codi per impedir-hi l'accés als menors.

També s'ha anunciat recentment que l'usuari pagarà unes dues pessetes cada vegada que demani un servei. Aquesta ínfima quantitat pot proporcionar molts milions a la companyia, ja que es produeixen uns 60 milions de trucades mensuals.

Els promotors de Minitel tenen raons per a ser optimistes. Introduït al Canadà, on ha de competir amb altres sistemes, també ha entrat als Països Baixos i a Itàlia. S'ha signat un contracte amb aquest darrer país per interconnectar les dues xarxes de videotext. Apareixen també terminals portables, petites com un full de paper i que pesen menys d'un quilogram. Aviat serà possible *minitelitzar* des de qualsevol lloc. A l'estat espanyol el sistema es diu Ibertext i li queda molt de camí per arribar a tenir l'èxit del Minitel. Un dels problemes són les línies telefòniques. Si no es distingeixen per ser una meravella, només falta sobrecarregar-les amb *fax*, comunicacions per ordinador i videotext. Per això cal utilitzar fibra òptica, amb molta més capacitat que l'actual.

Però el futur no és ni tan sols la fibra òptica. Es parla ja de miniestacions que aprofitin la transmisió de dades per satèl.lit. Això alliberaria les carregades línies telefòniques, sobretot per a transmisions simultànies. Una empresa podria enviar en un minut mig milió de còpies d'un mateix missatge a tot Europa. Això serviria, per exemple, per a difondre notícies amb rapidesa.

Probablement molta gent vulgui el contacte directe i no fer compres a distància. Tampoc no es deixaran d'enviar cartes. Però a poc a poc, aquests sistemes conformaran un nou model per les telecomunicacions. El volum de correspondència augmentarà en els propers anys. Però en molts casos, el nostre *carter* será un feix d'electrons.

Xavier Duran

Exorcismes

TUB D'ASSAIG

Hi ha gent massa condescendent amb les pseudo-ciències. A algunes persones no els preocupa gaire que hi hagi xarlatans que ho curen tot posant les mans damunt del malalt, ovnis que ens visiten cada dos per tres o espiritistes que es comuniquen amb el món dels morts. Ben mirat, la majoria de gent no els fa gaire cas i, per tant, no ha de preocupar gaire.

Però la pseudo-ciència té diferents escales. Ja hi ha empreses que es decideixen a seleccionar personal per coses tan absurdes i aleatòries com el signe del zodíac o el valor numèric del seu nom. No en deuen ser moltes, però això ja significa un senyal d'alarma. Si es donés a la gent una major cultura científica veuríem que no hi ha gent que, per sí sola, pugui vèncer la força de la gravetat o que els encerts dels visionaris no van més enllà del pur atzar —i sovint ni tan sols hi arriben—. O bé coneixerien estadístiques mèdiques sobre curacions espontànies i no farien cas de curanders que parlen d'èxits i amaguen fracassos.

La creença en pseudo-ciències no sempre és greu. Si algú creu en els poders d'un mag per a doblegar culleres amb la mirada, el fet no és pitjor que pensar que un altre trau efectivament coloms d'un barret buit. Però de tant en tant, coses més delicades ens recorden el perill que s'amaga sota aquests fets, aparentment inofensius. Hi ha sectes promogudes per il.luminats que, segons ells mateixos, es comuniquen amb extraterrestres o són reencarnacions de grans personatges. I les sessions d'exorcisme amb final tràgic també ens adverteixen del perill de creure en esperits malignes abans que en problemes psíquics o físics. Llegir l'horòscop en el diari per distraure's no té gaire importància. Pensar que estem voltats de gent d'altres planetes i confiar-hi els nostres estalvis i les nostres vides no sols és absurd, sinó que a més pot acabar amb la mort. Per això, cal no veure només el costat graciós o inofensiu dels xarlatans.

Xavier Duran

Medicina, amb rigor i claredat

PRESTATGE

L'aparició dels dos primers volums de l'*Enciclopèdia de Medicina i Salut,* editada per Enciclopèdia Catalana i dirigida pel doctor Josep del Hoyo i Calduch, han confirmat les expectatives sobre la qualitat de l'obra. Aquests dos volums estan dedicats a la pell i l'aparell locomotor —volum 1— i al sistema nerviós, la visió i l'oïda —volum 2.

Es tracta d'una important aportació a la nostra llengua, ja que s'ha fet una obra actual, rigorosa, clara i que està al nivell de qualsevol altra editada en qualsevol llengua. Les il.lustracions complementen molt bé el text i a més ofereixen algunes visions sorprenents per al profà, com la irregularitat de la pell vista amb un microscopi electrònic d'escombratge.

Per cada apartat hi ha una descripció anatòmica i fisiològica, seguida de les diverses afeccions patològiques. Al final de l'explicació de cada malaltia —amb definició, causes, símptomes, conseqüències, diagnòstic i tractament— hi ha un resum titulat "El que cal saber",

El barranc de Bèrnia

BADALL DE GAT

En aquest país la pràctica de protegir la natura adopta sovint unes configuracions heraclitianes: una profunda obscuritat encobreix aquesta activitat. Així, mentre a Galícia aquest estiu hi havia moments en què setanta incendis arrasaven alhora els boscos, tan sols un o dos hidroavions (tant se val) intentaven inútilment controlar els incendis. No obstant això, el mateix dia, la melindrosa dona del temps ens advertia de l'alt perill d'incenci a la Península Ibèrica alhora que apareixia en pantalla un gran semàfor en roig. És evident, a la vista dels resultats, que advertir en l'espai meteorològic de l'alt risc d'incendi forestal no ha tingut gaire èxit, fins i tot pot haver animat els piròmans a triar aquell dia —com qui va a pescar o a capturar papallones nocturnes— per a realitzar les seues malifetes.

Cal tenir en compte, a més, que el fet que cada any es cremen menys boscos no significa de cap de les maneres una victòria, sinó que respon al simple fet que cada any hi ha menys boscos a cremar. Per exemple, l'últim incenci que va afectar la bellíssima serra de Bèrnia no fou de gran importància, i no va tenir cap tipus de transcendència. No obstant, aquest va arrasar l'últim tros de Bèrnia que quedava diguem-ne intacte: un petit barranc, força exuberant, on es reunien un gran nombre d'espècies mediterrànies, que li donaven un gran encant. Avui podem assegurar que a Bèrnia no hi haurà més incendis. La mola impressionant de pedra des de la qual s'observa el cap de la Nau des d'una banda i Altea i la serra Gelada des de l'altra, se'ns presenta aquests dies pirotècnicament acabada.

És clar que Bèrnia és un exemple més de l'interminable catàleg de catàstrofes. El Mondúver, Porta-Coeli, el Desert de Palmes, El Sa-

Doctor Josep del Hoyo i Calduch

que dóna una síntesi dels coneixements bàsics. L'obra és assequible a un públic general, si bé el rigor i l'actualitat amb què es tracten els temes la fa útil també a professor i fins i tot a professionals de la sanitat, que poden conèixer l'estat actual d'especialitats que no siguin la seva. Cal esmentar, per exemple, la descripció dels moderns mètodes de diagnòstic, que faciliten l'exploració de l'organisme. D'aquesta manera, l'obra es diferencia d'altres de menor nivell, que tracten els temes més superficialment. Cada lector hi trobarà allò que busca i amb la profunditat que desitgi. Obra de consulta i també, per la seva amenitat, obra per anar llegint, és un referent important en la necessària educació sanitària del lector català.

X. D.

Serra de Bèrnia.

ler, la Serra d'Espadà, etc., continuen cremant-se a poc a poc, fins que un dia deixaran definitivament de cremar. I aquest dia gloriós en què al País Valencià no creme cap més arbre, les autoritats eixiran en la televisió dient tots desvanits: "¡Senyors, enguany hem aconseguit acabar amb els incendis forestals!"

La Serra de Bèrnia figurava en el llibre del prestigiós botànic Manuel Costa i Talens *La vegetació al País Valencià* com un dels 24 llocs més importants del nostre país. Un llibre, d'altra banda, que hem de comprar, encara que només siga per a saber allò que una volta vam tenir.

Martí Domínguez Romero

Febrer: un any de records i de rècords

Febrer porta sens dubte records meteorològics no massa bons als habitants del País Valencià i aquesta vegada no a causa d'inundacions, sinó com a conseqüència dels vents huracanats que van bufar aquest mes de l'any passat i que van provocar diverses víctimes i danys materials. Els vents sempre entre ponent i mestral, és a dir, de l'oest i nord-oest, van assolir els

Durant febrer, el vent ha provocat grans destrosses. RAFA GIL

144 km/h. a l'aeroport de Manises. Però el més destacable va ser el sosteniment en la velocitat d'aquests vents, una mitjana al voltant dels 85 i 90 Km/h.

Un febrer de records també és el de 1956, quan en tota l'àrea dels Països Catalans es va batre en la majoria d'observatoris el rècord de temperatures més baixes, cosa que provocà la mort fins i tot d'arbres centenaris, fet que indica l'excepcionalitat d'aquesta onada de fred.

Aquest any, el febrer no ha volgut deixar de batre rècords per a d'aquí a un temps passar a formar part del record. Aquest any la *calor* ha estat la protagonista. Els vents de l'oest notablement escalfats en arribar a la Mediterrània han disparat els termòmetres. S'han batut rècords al País Valencià, Catalunya i les Illes. A la Catalunya Nord aquests vents no van aconseguir-ho. Parlem de dades. Lleida té un observatori que funciona des de l'any 1941. Doncs bé, la temperatura de 23'4 ºC que va assolir és la més alta des que funciona. A Palma, els 24'2 ºC representen la temperatura més alta dels últims 62 anys. Castelló va assolir els 27 ºC que també és la temperatura més alta des que funciona l'observatori. València arribava als 27'6 ºC, fet que des de l'any 1938 no s'havia produït. Al Pirineu les dades climatològiques no són massa constants, però estem segurs que temperatures màximes compreses entre els 15 i 22 graus centígrads a les zones d'aquesta serralada, no han estat massa habituals anys enrere i més el sosteniment durant dies.

Quan redactàvem aquest article, el dimarts 27 de febrer, a les comarques costaneres de Catalunya i el País Valencià els termòmetres superaven àmpliament els 20 ºC, però amb la perspectiva d'una important davallada de temperatures que ara, a aquestes altures de l'any i amb les temperatures que hem tingut ens pot semblar fins i tot atípica.

Francesc Mauri

ECONOMIA

Un imperi de mil milions de dòlars

Dolça aroma de Chanel

Considerat pels esclaus de la moda com una cosa per a "morir-se", l'estil Chanel és una propietat càlida controlada per la reservada família Wertheimer.

El nom de Coco Chanel esdevé una megamarca durant la seua vida, però el nom de Wertheimer, la família dinàstica que posseeix aquesta propietat d'uns mil milions de dòlars i que és una de les poques fortunes privades que queden entre els grans proveïdors parisencs de moda i fragàncies, és poc conegut fora de França.

Els reservats Wertheimer i les seues tímides relacions públiques són reticents a parlar de números, però un article publicat l'any passat en *Forbes* suggeria que els beneficis anuals de Chanel són com a mínim de 400 milions de dòlars. Els rivals de Chanel pensen que la xifra actual és molt més gran i que la companyia, amb l'envejable cartera de majors vendes de perfum del món —sobretot el Núm. 5—, té si més no el 15% de benefici sobre aquestes vendes.

Si partim de la base que Unilever ha pagat recentment 1'5 bilions de dòlars per Fabergé i Elizabeth Arden —que tenen ensems uns beneficis de més de 800 milions de dòlars— i que Carlo Benedetti, l'industrial italià, ha ajudat Yves St. Laurent amb 630 milions de dòlars per a comprar-li a Charles of the Ritz el perfum Yves St. Laurent, la Casa Chanel es pot avaluar en un poc menys de mil milions de dòlars en el mercat lliure.

No és que els Wertheimer vulguen vendre, sinó que sembla que estan llestos per a entrar en el més ampli camp de productes per a consumidors de luxe d'Europa; testimoni d'això, la compra l'estiu passat dels tradicionals armers britànics Holland & Holland per 10'9 milions de lliures.

Alain Wertheimer, nét de Pierre, el primer soci de Chanel (i probablement el seu amant també), pren el comandament del negoci el 1974 quan la imatge de Chanel estava en el pitjor moment, a pesar que el Núm. 5 —el *vestit* que Marilyn Monroe deia que usava al llit— encara era un *best-seller* internacional.

Avui dia s'estima que llançar publicitàriament una nova fragància (de preu elevat) costa entre 20 i 30 milions de lliures. A l'herència de perfums de Chanel establerts com el Núm. 19, llançat el 1972, Crystalle, creat el 1977, i Coco, nascut el 1984, li faltava un ingredient essencial: la imatge excitant de la moda Chanel.

Per a les majors empreses de moda —costura i col.leccions— de París els diners importants provenen dels perfums i els cosmètics. Quan Yves St. Laurent feia públic el mes de juliol un fullet informatiu en què revelava que el 86% dels 2'6 bilions de francs francesos de vendes i el 73% dels 434 milions de francs de beneficis provenien dels perfums. La moda St. Laurent —molt més dinàmica en els negocis que Chanel— representà per a la firma el 14% de les vendes i el 25% dels beneficis.

Per a Chanel, la proporció de vendes i beneficis generats pels perfums i cosmètics per tot el món és si més no com la de St. Laurent. Karl Lagerfeld, qui assumeix el tron del disseny de Chanel el 1983, ha redreçat la marca amb èxit per al futur amb unes interpretacions *sexy* i divertides dels clàssics vestits galonejats de Chanel i dels vestits menuts, negres i ajustats amb abundància de botons daurats, perles falses i cinturons i bosses amb cadenes.

Chanel s'ha convertit en l'última moda, copiada per uns com Marks & Spencer, i considerada pels esclaus de la moda com a cosa de *morir-se* tant a Europa com als EUA i el Japó.

Les 55 mostres internacionals de Chanel, sense comptar-hi els elevats preus dels accessoris i la roba per encàrrec, són testimoni de la lluïssor de Lagerfeld a pesar de les crítiques que diuen que

Dalt, Karl Lagerfeld; baix, Ines de la Fressange, dissenyador i model que han popularitzat en els últims anys la imatge de Chanel.

Chanel s'ha sobreexposat i li serà més difícil de mantenir-se en primera línia durant els més austers anys 90.

Suzy Menkes, editora de moda de l'*Internacional Herald Tribune*, ho expressa així: "Lagerfeld féu Chanel jove, sexy i animada per a una nova generació de gent amb fortunes acabades d'adquirir que volen la seguretat d'un estil amb una marca cara.

"En la dècada del 60 i del 70, Chanel s'identificava amb l'alta burgesia —avorrides dames parisenques amb vestits Chanel i gossets a la falda—. Ara les botigues Chanel són populars i la gent, sobretot compradors japonesos, que s'han fixat en les etiquetes de qualitat francesa paguen alegremen 1.000 lliures per un vestit, més o menys 600 per una bossa i 700 per un suèter de caixmir perquè són de la marca Chanel".

Mentrestant, la competitivitat entre els grans de la moda francesa s'ha intensificat amb la injecció de capital i la gerència professional de gent com Bernard Arnault, qui controla Dior i Christian Lacroix via Financière Agache i Givenchy i perfums Dior a través de Moët Hennessy-Louis Vuitton. El Middland Bank és l'últim que ha entrat en aquest camp després de fer-se l'any passat amb el control de Lanvin i de reclutar el dissenyador Claude Montana.

La posterior reestructuració d'una indústria que pateix de sobrecapacitat serà inevitable al llarg de la dècada dels 90 després dels excessos de la dels 80 que reflectien els beneficis que sorgiren dels mercats dels EUA, Europa i Japó. La flaire dels diners i del perfum caminen invariablement de la mà.

Això no obstant, sembla que els Wertheimer tenen prou força financera i de gerència per a servar zelosament la intimitat de Chanel. Coco Chanel provà en va d'arrabassar el control del seu imperi als seus socis: no ho va aconseguir i els socis han sobreviscut a aquella doneta fràgil que havia estat la més formidable potència de la moda del segle XX, que va morir sola i sense hereus. No obstant

això, una milionària que visqué a tot luxe per cortesia dels bilionaris Wertheimer.

La relació entre ells fou tempestuosa. Durant l'última guerra, quan Alemanya ocupa França i els jueus Wertheimer escapen dels nazis i es refugien a Brasil i els EUA, Chanel tancà el negoci de costura al 31 de la rue Cambon de París i es diu que s'allotjà a l'hotel Ritz de la plaça Vendôme, requisat pels nazis, amb un oficial de la intel.ligència alemanya.

Segons el biògraf de Chanel, Edmond Charles-Roux, Chanel tractà d'utilitzar el reglament d'ocupació alemanya per a desempallegar-se dels antics socis majoritaris del negoci de Perfums Chanel.

El fet va ser que els Wertheimer havien transferit la seua part de Perfums Chanel a la Société d'Emboutissage et Constructions Mécaniques, fàbrica d'hèlixs d'aeroplans, en la qual tenien un 50% i que estava dirigida per un vell amic i soci, Félix Amiot.

Al temps degut Amiot tornà la part de Perfums Chanel als Wertheimer, els quals havien aprofitat molt bé els anys d'exili als EUA. Importaren la fórmula secreta del Núm. 5 de Grasse, del sud de França a Nova York i ràpidament les operacions del perfum Chanel cresqueren a tot els EUA.

No solament la fragància, sinó també el benefici que genera el Núm. 5 té el seu *sex-appeal*. En la primavera de 1985, són jutjats tres falsificadors de perfums i posteriorment empresonats, però abans una vista en el jutjat d'Aylesbury, Buckinghamshire, llança un raig de llum sobre el marge de beneficis que permet girar el món dels Wertheimer.

Al jutjat es revelà que la sucursal de Chanel al Regne Unit, Chanel Ltd., importava el producte ja empaquetat de França en ampolles de 14 ml. a un cost de 4'50 lliures per unitat. Els comerciants britànics, al seu torn, pagaven 14'71 lliures per cadascuna de les botelles de 14 ml., amb un preu de minorista recomanat de 27'50 lliures. En la venda dels magatzems el preu era de 30 lliures. Quant al cost total del producte a França, al jutjat es digué que, per baix, podia arribar a uns 50 penics per ampolla.

Stella Shamoon / © Foreign Bussiness Editor. Trad.: Vicent Hernàndez Esteve

Coco Chanel.

SALA D'EXPOSICIONS de la FUNDACIÓ CAIXA de PENSIONS
Carrer Correus, 3. València Tel 351 14 35

JOHN GUTMANN
99 Fotografies

Del 16 de febrer al 25 de març de 1990

Feiners, d'11 a 14 h. i de 17 a 21 h.
Festius, d'11 a 14 h.
Dilluns matí, tancat.

FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

UNA MANERA DIFERENT D'APRENDRE

ALOS
centro europeo idiomas ®

Plaza Manises, 2, 16º - Tfo. 332 37 65
46003 - VALENCIA

Valencià Italiá
Anglés Portugués
Francés Rus
Alemany Àrab

Traduccions
Viatges lingüístics

Matrícula oberta per als Cursos a València i a l'estranger

NOUS CURSOS EL 2 D'ABRIL

EMPRESES

L'abril de FIAT

A partir del pròxim mes d'abril Fiat comercialitzarà a l'estat espanyol el seu últim model, el **Tempra**. Concebut com una berlina de tres volums amb tracció davantera, el Tempra substitueix el **Regata**, el model del qual s'han venut 45.800 unitats des de la seua introducció al mercat el 1987. Aquest model es desenvoluparà en cinc motoritzacions diferents, tres de gasolina, una versió diesel i una turbodiesel. Els preus de venda, en funció de les versions, oscil.laran entre 1.600.000 i 2.300.000 pessetes. *A.V.*

El món de la poma

Mundo Apple 90 dóna nom a unes jornades que, del 26 de febrer al 31 de març, s'ocuparan de l'eficàcia i productivitat de les empreses amb l'ajuda dels ordinadors Macintosh TM d'Apple. Coincidint amb l'exposició de productes i demostració de solucions, els dies 7,8 i 9 de març és desenvoluparà un programa de conferències que abordarà els temes d'autoedició i disseny gràfic, ofimàtica, arquitectura i enginyeria, multimèdia i comunicacions. *S.M.*

Banca Catalana

Josep Matas Nou i Josep Maria Ayala Vargas han estat nomenats respectivament membre del consell d'administració i director general de Banca Catalana. Amb aquest darrer nomenament, l'equip directiu de l'entitat queda integrat pel conseller delegat, Josep Àngel Merodio, i els directors generals adjunts, Josep Ma. Ayala, de l'àrea comercial; Xavier Capmany, de la banca *merchant* o de productes financers, i Lluís Ma. Susaeta, de l'àrea de mitjans. Fins ara, Josep Matas ocupava la Direcció Territorial del BBV i Josep Ma. Ayala era, des de feia cinc anys, subdirector general de Banca Catalana. *S.M.*

Dalt, Escola de Telecomunicacions La Salle. Baix, J. Ma. Simó i E. Tortosa.

Investigació

L'Escola de Telecomunicacions La Salle ha inaugurat un nou edifici amb 13 laboratoris equipats amb els instruments més moderns que permeten l'especialització en Equips Electrònics i Imatge i so.

En aquest centre s'hi estan elaborant actualment 20 projectes d'investigació relacionats amb el disseny acústic i sonorització de recintes, la codificació d'imatges, el disseny d'una xarxa de comunicació per a la Vila Olímpica de Banyoles i un simulador de sistemes digitals, entre altres. A més, l'Escola participa en els projectes europeus per a l'intercanvi d'universitaris COMMET i ERASMUS. *S.M.*

Caixa de València

L'entitat que presideix **Josep Ma. Simó Nogués** va obtenir durant el passat exercici uns beneficis de 6.137 milions de pessetes i uns recursos generats avaluats en 11.369 milions. Caixa de València abandona així els resultats negatius que el 1988 van anotar 13.593 milions de pessetes de pèrdues.

Pel que fa a la inversió creditícia, va créixer un 26'3% respecte a l'any anterior, i se situà en 335.995 milions de pessetes. El finançament de crèdits i préstecs va representar un import de 113.000 milions i un total de 70.000 operacions. Els recursos aliens han estat de 530.127 milions, xifra que representa un increment del 9'8%.

1989 ha estat un any peculiar, marcat per una política de sanejament acompanyada d'una estratègia d'expansió per part de l'entitat. En opinió del seu director general, **Emili Tortosa**, aquests "han estat els factors que han permès triplicar el compte de resultats de dos anys abans". Durant l'any passat, Caixa de València es va fusionar amb Caixa de Segorbe i va signar un conveni de col.laboració financera amb el Grupo Seis Cajas. *A.V.*

La conquesta de l'Oest

El president Pujol ha tornat del seu viatge dels Estats Units com a mínim satisfet pels resultats obtinguts, tant a nivell polític com econòmic. Joan Lerma viatjarà a l'abril a Califòrnia acompanyat d'una representació empresarial. És la nova conquesta de l'Oest.

En el trancurs d'aquest tercer viatge als Estats Units, el president Jordi Pujol ha volgut deixar ben clar que l'objectiu d'aquest era eminentment econòmic, malgrat la breu trobada amb el president dels EUA, Georges Bush. Juntament amb Pujol han viatjat prop de 70 empresaris catalans de diversos sectors que han volgut mantenir contactes bilaterals amb els nord-americans. També han viatjat amb el president el Conseller d'Indústria i Energia, **Antoni Subirà**; el d'Economia i Finances, **Macià Alavedra**; el secretari de Presidència, **Lluís Prenafeta**, i la directora general de Promoció Comercial, **Anna Ma. Birulés**.

Les empreses catalanes estan interessades a tenir una major presència en el mercat nord-americà i que les d'aquests estats tinguin una més gran implantació a Catalunya. L'àrea nord-occidental de la Mediterrània està rebent un nou impuls econòmic del qual Catalunya no vol quedar-se al marge.

Si bé l'obertura político-econòmica dels països de l'Est podria provocar un desplaçament dels interessos cap a aquesta zona, la tendència serà més evident a mitjà termini. Es per això que el mateix secretari d'Estat adjunt nord-americà manifestava a Pujol que l'obertura dels països de l'Europa de l'est no tindrà efectes negatius en les futures inversions cap a la resta del continent.

L'equilibri econòmic quedarà configurat per tres eixos en un futur pròxim: Europa, els EUA i el Japó. Els Estats Units en l'actualitat pateixen una creixent penetració de productes japonesos i, per tant, es veuen en la necessitat d'exportar i d'invertir en l'exterior per tal d'equilibrar la seva balança comercial. Així ho feia palès el Secretari d'Estat de Comerç nord-americà, **Robert Mosbacher**, en afirmar que el seu govern és partidari d'incrementar les inversions a Europa.

RAFA GIL

Les institucions empresarials valencianes repetiran a Califòrnia l'experiència japonesa.

CATALUNYA: CENTRE D'INVERSIONS

Algunes d'aquestes inversions podrien canalitzar-se cap als Països Catalans. Per això, un dels objectius d'aquest viatge era el de donar a conèixer als empresaris i polítics nord-americans la importància de la situació geogràfica i el grau de desenvolupament industrial de Catalunya i, alhora, "ajudar, facilitar i empènyer els nostres empresaris a estar presents en el mercat nord-americà", no solament per a vendre-hi productes, sinó també per a invertir-hi. La finalitat dels contactes bilaterals entre empresaris d'un i altre costats de l'Atlàntic ha estat la de concretar importacions i exportacions i noves xarxes de distribució comercial.

Del conjunt d'empresaris que han acompanyat el president destaquen els del sector tèxtil (18) i el de joieria i complements (9). Entre les empreses tèxtils, **Estebanell** i **Pahisa, Indústries Burés** i **Armand Basi** pretenen consolidar el seu mercat d'EUA. D'altres, com **Antoni Miró** o **Kima Guitard, SA**, volen afermar la marca o reforçar la seva imatge.

En el sector d'adobats de pells destaquen **Colomer i Munmany** i **Estrella G., SA**, que volen introduir-se en el mercat. En mobles de disseny hi ha interès per penetrar en les xarxes de distribució comercial d'aquest país. Es el cas de **BD Ediciones de Diseño, SA** o el de **Mobles 114**.

D'altres empreses cerquen afermar la seua posició (**Biokit., Bra, CTA Ciència i Tecnologia Aplicades, Flamagas, Freixenet o Joieria Puig Doria**),consolidar el mercat (**Llongueres, SAPHIL, Indo**), reforçar la seva imatge (joieries **Aureli Bisbe, Chelo Sastre, Capdevila, Edicions de l'Eixample**) o accedir al mercat nord-americà (**Amat**, mobles per a col.lectivitats; **Pepe Mateu-Santa Eulalia, de moda** de complements o **Nani Marquina**, del tèxtil de catifes).

GOVERNOR OF CATALONIA

No han faltat, en el transcurs d'aquest viatge d'una setmana de durada, les reunions amb el grup econòmic **Forbe**, del qual forma part l'ex-secretari de Defensa dels EUA, **Caspar Weinberger**; amb el **Council**

on Foreing Relations, una institució que agrupa les principals multinacionals nord-americanes; amb els directors de l'empresa de televisió **NBC Olimpics**, la qual té en exclusiva els drets de transmissió d'imatges dels JJOO de Barcelona; amb els directius de l'empresa **Anheuser Busch**; amb el secretari general de l'ONU, **Javier Pérez de Cuéllar**; o amb els directius del grup financer **Salomon Brother**, els quals estan elaborant un informe extern sobre la viabilitat de la futura fusió de les dues caixes catalanes.

Els resultats de tots aquests contactes han estat que, com a mínim, 13 empreses nord-americanes dels sectors de l'automàtica i la robòtica han manifestat la seva intenció d'arribar a acords comercials i *joint-ventures* amb empresaris catalans. Les inversions de cadascun dels projectes se situarien entre un i cinc milions de dòlars. Aquests pre-acords s'han gestionat a través dels contactes realitzats per les dues oficines del CIDEM als EUA.

Ara per ara, els empresaris catalans que han establert contactes amb els seus homòlegs nord-americans són la papereria **Miquel Costas** i **Mobles Amat**, els quals han arribat a acords per a poder distribuir els seus productes a tot el país, i **Indústries Figueras,** que té previst adquirir una empresa nord-americana o bé constituir una *joint-venture*. L'empresa **Biokit** ha augmentat la seva projecció i la constructora **Escofet** pavimentarà diverses àrees de la ciutat de Nova York i Chicago.

En l'àmbit del disseny de moda, tant **Marta Bach** com **Roser Marcé** disposaran, per primera vegada, de pavellons on poder exhibir els seus models en grans magatzems, i **Armand Basi** té previst incrementar el nombre de *corners* (pavellons). Per la seva banda, **Llongueras** obrirà una perruqueria a Nova York i ha arribat a un acord amb la casa **Revlon** per a realitzar uns cursos al Canadà, i les joieries **Majoral** i **Prudenci Sánchez** han signat un contracte amb la cadena **Barneys** per a poder vendre les seves creacions.

Pel cantó nord-americà, l'empresa **Rocwell** té previst ampliar les inversions fins a 1.000 milions de pessetes a Catalunya en els sectors de l'automòbil, l'electrònica i les arts gràfiques. Aquesta empresa ja disposa actualment d'unes instal.lacions pròpies a Santa Maria de Palautordera. També **Ritz-Carlton** té previst invertir 30.000 milions de pessetes en la construcció d'un hotel de 44 plantes en la futura Vila Olímpica de Barcelona.

Aquest viatge als EUA ha tingut un balanç global positiu i la prova està en el fet que tant el president Pujol com el conseller d'Indústria, Antoni Subirà, han manifestat la seva intenció de repetir-lo, possiblement pel setembre.

El president del govern valencià, Joan Lerma, viatjarà a Califòrnia el pròxim mes d'abril encapçalant una comitiva en la qual participaran els presidents de les principals institucions empresarials valencianes: cambres de comerç, confederacions empresarials, borsa, fira i port.

El programa d'activitats, que es desenvoluparà entre els dies 23 i 27 d'abril a les ciutats de Los Angeles i San Francisco, ha estat organitzat per la firma consultora **Price Waterhouse** i segueix un esquema similar el que portaven els mateixos protagonistes quan van desembarcar al Japó el passat mes de novembre. Així, són tres els objectius bàsics plantejats: realitzar una tasca de promoció genèrica; obrir les portes a la inciciativa privada, tant perquè les societats valencianes penetrin en el mercat californià com perquè les multinacionals nord-americanes opten per instal.lar-se al País Valencià, i afavorir la cooperació entre organismes –port, borsa i fira, principalment– que puguin facilitar l'entramat dels dos teixits econòmics. No hi ha, per tant, intenció de fer efectiva una cartera de comandes tal i com ha fet possible el viatge de Pujol.

Califòrnia apareix, no sols a ulls dels valencians, com un model a imitar. Rodríguez de la Borbolla, president de la Comunitat Autònoma Andalusa, ja ha fet públic en repetides ocasions que el seu objectiu és fer d'Andalusia la Califòrnia espanyola. I és que l'estat de Califònia, amb 28 milions d'habitants, té un PIB similar al de Gran Bretanya, la qual cosa el situa en el sisè lloc del rànquing mundial. Penetrar-hi, per tant, és una tasca complexa, però l'esforç mereix la pena. Sectors com l'aeroespacial, les comunicacions i la informàtica agrupen la millor tecnologia punta que avui es troba al mercat. Aquestes són les empreses a les quals Lerma haurà de demostrar que instal.lar-se al País Valencià presenta avantatges respecte a altres indrets europeus.

Silvia Monfort
i Albert Vicent

Comerç exterior amb EUA * (en milions de pessetes)

CATALUNYA	
Exportacions	49.942
%Catalunya/Estat espanyol	15'7%
Importacions	125.939
%Catalunya/Estat espanyol	19'7%
PAÍS VALENCIÀ	
Exportacions	75.681
% País Valencià/Estat espanyol	20'50%
Importacions	44.419
%País Valencià/Estat espanyol	7'10%

* Xifres de Catalunya: gener/octubre 1989; del País Valencià: 1988.

Examen de consciència

En aquest últim any les caixes han centrat els seus esforços a preparar una estratègia de futur. La gran competitivitat i la necessitat de reestructuració del sector financer les estan abocant a la recerca de les fórmules més idònies de consolidació i d'obertura del mercat.

Les altes restriccions creditícies en vigor, imposades pel Banco de Espana com també l'afer de les primes úniques, han motivat en aquest últim any una aturada en l'expansió i creixement de les caixes respecte a la tònica mantinguda en els últims temps. Així i tot , en termes generals el balanç es pot qualificar de positiu. De fet, les caixes han sabut aprofitar la paràlisi que pateixen els principals grups bancaris, més preocupats per les baralles de control i successió dels seus òrgans de govern que a examinar el mercat financer i s'han afanyat a guanyar-los el terreny competint en tot moment per donar als seus clients un bon servei.

Al mateix temps hi ha un consens generalitzat a assenyalar la importància de reestructurar el mercat de les caixes tant a Catalunya com al País Valencià i les Illes. De fet, l'entrada en vigor de l'Acta Única europea amb la lliure circulació de capitals obliga, per una banda, a empendre una política localitzada de consolidació i, per l'altra, els més forts, a obrir nous mercats per tal de poder competir amb la resta de caixes, bancs i grups financers.

Que siga més difícil penetrar en el terreny d'un altre,–sols la Caixa de Pensions s´ha atrevit a entrar en el mercat europeu amb la compra el 1988 de la Banque pour la Construction et l'Equipement de París, més tard reconvertida en Caixabank i de la Société de Crédit et de Banque de Mónaco-, els obliga "a guardar al màxim el seu jardí per tal d'aconseguir una major rendibilitat. L'exemple més clar, en aquest sentit el forma la fusió de la Caixa de Pensions i Catalunya, que les ha convertides en la primera entitat financera del ràquing espanyol. Aquest any, les dues caixes han aconseguit elevar els seus recursos en 600.000 milons de pessetes, és a dir, les dues terceres parts dels recursos totals de les caixes de Catalunya.

Al País Valencià les dues caixes més importants, la de València i la del Mediterrani ,–que aquest any passat van culminar respectius processos de fusió amb les caixes de Sogorb i Torrent–,estan obligades, a curt termini, a entendre's per poder afrontar la competitivitat. La CAV, ha aconseguit uns beneficis de 6.000 milions de pessetes, però fa sols dos anys va tenir unes pèrdues de 16.000 milions en intentar esmenar la seua xarxa estructural, sense resultats massa esperançadors. Una fusió d'aquestes dues caixes representaria uns depòsits d'1'1 bilió de pessetes i la convertiria en la tercera caixa de l'estat, a curta distància de la de Madrid.

La resta de caixes valencianes, molt més petites, han optat de moment per una fórmula intermèdia que consisteix en un consorci en el qual hi ha un intercanvi de serveis. El consorci els permetrà poder assegurar un mercat que, encara que reduït, gaudeix de la confiança dels seus clients.

Tona Català

Les restriccions del Banco de Espana han frenat el creixement.

	RECURSOS ALIENS	INVERSIONS CREDITICIES	ACTIUS TOTALS	BENEF. NETS
CATALUNYA.				
Pensions	2.907.477	932.520	3.545.707	23.390
Barcelona	1.104.704	521.488	1.319.195	8.079
Catalunya	734.195	434.092	855.755	10.418
Penedés	250.374	116.167	280.669	2.937
Sabadell	175.700	89.600	197.232	1.004
Tarragona	168.321	88.963	2.464	1.375
Terrasa	126.232	70.713	146.352	1.070
Girona	109.784	43.386	135.352	1.020
Laietana	101.936	50.854	3.708	2.278
Manresa	93.326		75.720	525
Manlleu	46.675	22.637	54.347	407
PAÍS VALENCIÀ				
Caixa de València	548.127	335.678	648.235	6.137
Provincial Alacant	161.276	114.652	594.614	194
Carlet	8.599	5.032	29.193	10
Castelló	95.769	63.071	308.186	112
Ontinyent	16.136	12.126	55.601	20
Sagunt	29.148	8.059	22.775	11
CAM	167.683	343.121	515.716	7.087
ILLES BALEARS				
Pollença	5.303	3.699	6.032	

Una OPA amigable

El sector cimenter retrobarà l'equilibri si Aker, Banesto i la família Serratosa troben una fórmula per a repartir-se el holding que envolta Valenciana de Cementos. Conde serà el gran vencedor si arriba a la junta d'accionistes de Banesto amb 70.000 milions de pessetes més en el balanç.

Josep Serratosa i Mario Conde.

Mario Conde, la família Serratosa i els directius de la multinacional noruega Aker Nocerm podrien retrobar el seu lloc en el sector cimenter si prospera el pre-acord a què han arribat a Oslo l'entitat bancària i Aker. El front establert entre els Serratosa i Aker estudia ara la presentació d'una Oferta Pública d'Adquisició d'Accions (OPA) sobre Valenciana de Cementos per a controlar així les accions que actualment estan en poder de Banesto.

D'aquesta manera quedaria resolt un conflicte que va veure la llum quan, el novembre passat, la lluita entre Mario Conde, per una banda, i Pablo Garnica i els germans Serratosa, per l'altra, va provocar la dimissió de Garnica i el nomenament de Josep Serratosa com a principal cap visible de la societat (vegeu EL TEMPS num. 295). En aquell moment Aker va pagar 30.500 milions de pessetes en el mercat de valors valencià per 1.535.457 accions –un 24'8% de la societat– provinents de les participacions que aleshores tenien les famílies Serratosa i Garnica a Valenciana a través de Cementos del Atlántico.

Segons el compromís subscrit pels implicats, Aker i els Serratosa intentaran adquirir les accions de Valenciana que estan en poder de Banesto. Si bé l'entitat que presideix Mario Conde es decanta per la fórmula de l'OPA perquè el 31% de les accions que posseeix Banesto canvie de mans, els germans Serratosa contemplen un ventall més ampli d'operacions en el qual s'inclouen la compra directa o la possible entrada en joc d'un nou soci. L'operació abasta també la resta del grup cimenter, de manera que Aker i Serratosa passaran a controlar també Cementos del Atlántico i Cementos del Mar, mentre Banesto tindrà les mans lliures per a crear el braç cimenter de la seua corporació industrial sobre pilars tan sòlids com Portland Ibérica, que domina el centre de la península; Sansón, via de penetració a Catalunya; Portland Morata, el *hintderland* de la qual comprèn Aragó, i Cementos Islas, operativa a Canàries. La guinda de l'operació la posen els prop de 70.000 milions de pessetes que hauran de pagar el tàndem comprador a banesto corresponents a la diferència de valor d'accions.

La puixança del sector de la construcció i les fortes inversions previstes als pressupostos generals de l'estat en el capítol d'infrastructures fan d'aquesta operació una transacció clau en el procés de reordenació del sector cimenter a la península. Tot just en un moment que les multinacionals estrangeres tenen els seus ulls posats en el mercat espanyol i les companyies afectades intenten fer-se amb un lloc de prestigi a la CE.

En aquest repartiment de papers les dues parts han intentat que no hi haja vencedors ni vençuts. Aker tindrà el control del 56'8% de les accions i unes companyies que podran operar amb desimboltura en el mercat que els atorga el *hinterland* valencià i una producció de 8 milions de tones a l'any. Banesto, a més de dominar la resta de l'estat i fer-se amb 5 milions de tones de producció, arribarà a la junta d'accionistes de l'entitat –prevista per al 31 de març– amb l'ingrés *extra* de 70.000 milions de pessetes. Tot un escenari perquè Mario Conde alce els dits amb el signe de victòria que li brinda un balanç de resultats afavorit amb l'últim ingrés. És el signe i la sort dels triomfadors.

Albert Vicent

PREGUNTA DE LA SETMANA

Josep Serna

President de la Societat Rectora de la Borsa de Valors de Barcelona, SA.

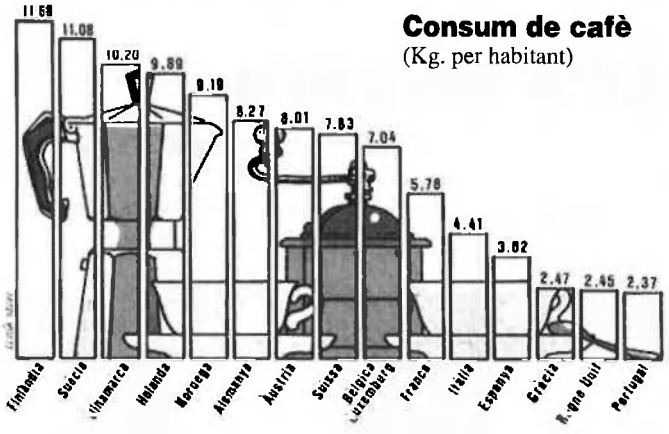
¿Com influeix el factor psicològic en el canvi de comportament de les borses espanyoles respecte a les estrangeres?

"Crec que el factor psicològic té una importància relativa. El fet cert és que les borses espanyoles, a través de la inversió estrangera i l'arbitratge internacional sobre valors espanyols, estan evidentment relacionades amb l'evolució de les borses internacionals. Cal acostumar-se a fets tan simples com que el moviment dels tipus d'interès als EUA tinguen també la seua repercussió sobre les nostres borses. Els grans inversors actuen valorant els mercats internacionals i això marca el to del mercat i influeix sobre les decisions dels inversors particulars". *S.M.*

LA XIFRA

26.236

milions de pessetes ha obtingut IBM-Espanya en el capítol de beneficis nets corresponent al 1989, xifra que representa un creixement del 22'6%. *A.V.*

Tasseta a tasseta, els finlandesos són els europeus que més cafè consumeixen, amb 11'68 quilos per càpita i any, segons una enquesta datada a finals del 1988. De fet, el consum de cafè està molt més estès entre els **estats nord-europeus**, de manera que l'estat espanyol, amb 3'62 quilos per habitant i any, **deixa tan sols Grècia**, Portugal i Regne Unit, l'imperi del te, per darrere seu. Com a països **productors apareixen** Brasil, amb el 30% de la producció total mundial, Colòmbia (14%) i Indonèsia (6%). Curiosament, consumidors i importadors no són els mateixos i la RFA (22%), França (13%) i Itàlia (12%) encapçalen el rànquing d'importadors. La història no ha fet justícia amb Etiòpia, on els estudiosos localitzen l'origen d'aquesta popular beguda. *A.V.*

Les dones ho prefereixen estranger

En sintonia amb la resta de l'economia espanyola, la balança comercial de confecció femenina va resultar deficitària en 18.160 milions de pessetes en el període de gener a octubre del 1989. Aquest comportament no és seguit per la subpartida corresponent a les peces de punt, on les exportacions van ser superiors a les importacions i van col.laborar a reduir el dèficit conjunt.

Igualment destaca el comportament de productes com vestit-sastre, conjunts, jaquetes, vestits, faldilles i pantalons que no són de punt. Les importacions, en aquest grup, han augmentat considerablement el 1989, mentre les exportacions han disminuït el seu valor monetari de manera notable i han inclinat la balança cap al dèficit, quan el 1988 l'esmentat grup va presentar superàvit.

En aquesta evolució de comportament negatiu van influir tant els fluxos monetaris com reals, fluxos que van provocar una pèrdua considerable de valor a les exportacions. De fet, la pèrdua de competitivitat dels productes espanyols davant els de la CE ha provocat un descens de les exportacions en termes monetaris.

L'entrada a la CE, la disminució dels aranzels duaners i la desaparició dels contingents, com també la posició de la pesseta davant el dòlar, han estat les principals causes de la invasió del mercat interior de productes provinents d'Europa i el sud-est asiàtic.

A.V.

EN BREU

Elda serà la seu de la pròxima edició de Firalacant, la Fira Alacantina de Béns de Consum. Entre els dies 27 i 30 d'abril aquest certamen obrirà les seues portes amb una oferta agrupada en els sectors d'electrònica, informàtica, decoració, *bricolage*, serveis i indústria alimentària. *A.V.*

Un estudi realitzat pels Centres de Formació Informàtica BIT, pertanyents al grup GSI-Seresco, revela que l'any passat es van produir 3.286 demandes de treball per a persones amb qualificació informàtica, fetes públiques en la secció d'anuncis de *La Vanguardia*. Aquesta xifra representa un increment del 9 per cent respecte a l'any anterior. Segons la mateixa font, les especialitats que van registrar major demanda van ser els programadors, àrea comercial i analistes-programadors, amb un nombre de demandes de 679, 420 i 419 respectivament. El mateix estudi ha detectat una gran mobilitat dels professionals informàtics, els quals canvien sovint d'empresa. *S.M.*

El port de València protagonitza la publicació *Comunicaciones Marítimas Internacionales del Puerto de Valencia*, editat conjuntament per la Cambra de Comerç de València i el Port Autònom de València. El text inclou una completa relació de serveis, agents i empreses relacionades amb el sector. *A.V.*

Finestreta única

L'inici de març ha comportat la posada en marxa d'un projecte pilot a través del qual una sèrie de tràmits de les empreses de serveis públics es podran fer des d'un sol punt. El Projecte Vereda ha estat promogut per l'Institut Cerdà de Barcelona i hi participen diverses empreses de serveis públics, administracions i empreses privades. Així, s'han seleccionat una sèrie de gestions que són bàsicament estàndards, com poden ser donar d'alta i baixa la llum, el gas, l'aigua, el telèfon i obtenir la cèdula d'habitabilitat. El cost total del projecte és de 85 milions de pessetes, finançats pels participants.

La Finestreta Única consistirà en una oficina integrada, des de la qual tota persona que canviï de pis podrà realitzar-hi una sèrie de tràmits amb les empreses de serveis públics i des d'un sol punt. Durant els tres mesos que el projecte funcionarà de manera experimental, l'oficina estarà ubicada al carrer del Portal de l'Àngel de Barcelona.

En una primera zona de l'oficina es podran consultar diversos serveis. Tots aquell tràmits que siguin bàsicament estàndards es faran des d'una segona àrea. En aquesta s'entraran les dades necessàries en un ordinador, a través d'una simulació de terminals RDSI (Xarxa Digital de Serveis Integrats) i s'enviaran a cadascuna de les entitats corresponents. Cada entitat comprovarà les dades rebudes i en donarà o no la validació del tràmit.

En aquest projecte participen Catalana de Gas, FECSA, Hidruna, RNHER, Nixford Computer, Philips Informàtica i Comunicacions, Societat General d'Aigües de Barcelona, Telefónica, Generalitat de Catalunya i Ajuntament i Diputació de Barcelona, a més de la Direcció General de Telecomunicacions del Ministeri de Transports.

Telefónica, present al Projecte Vereda.

En cas que els resultats siguen satisfactoris, el projecte continuaria endavant i s'obririen noves oficines en altres districtes de Barcelona i a diferents poblacions catalanes. A més, en un futur, aquestes oficines podrien gestionar altres serveis de tipus lúdic, per exemple. Fins i tot podrien reconvertir-se en oficines virtuals que puguen oferir els seus serveis a l'empresa privada.

Sílvia Monfort

EL PRONÒSTIC

Fabià Estapé

'Only Bush'

He passat dues setmanes a Califòrnia i Nevada i he procurat no perdre el temps, llegint els periòdics i conversant amb empresaris, funcionaris i gent en general. La impressió general que extrac dels meus contactes i de la simple consideració visual dels fenòmens és que Califòrnia –Nevada és una excepció amb la singularíssima Las Vegas– viu moments d'eufòria econòmica. A San Francisco ja s'han restablert completament les infrastructures danyades com a conseqüència de l'últim *quake*: se circula pel famós Bay Bridge amb la mateixa fluidesa que sempre. Els edificis sinistrats són pocs i es troben en vies de rehabilitació. Mentre vaig ser a San Frnacisco vaig tenir l'oportunitat de seguir en directe l'actuació del president dels Estats Units, George Bush, que es dirigia a una multitud d'unes 2.000 persones en vespres de traslladar-se a la *cimera* antidroga que se celebrà a Cartagena de Indias. Bush va ser parc en les seves manifestacions. Per a la petita història afegiré que la seva intervenció va ser precedida per una manifestació d'unes 600 persones que reclamaven "hands-off de Panamà" i "hands-off d'Amèrica Central". La manifestació no va tenir gaire abast. En la seva al.locució el president Bush va a-l.ludir als grans canvis de l'Europa de l'Est i la seva actitud prudent davant d'aquests. Manifestà que els soviètics tenen encara 14.000 càrregues nuclears, moltes de les quals van sent modernitzades. Per això va defensar els seus punts de vista conservadors en matèria de defensa tot puntualitzant que en les qüestions relatives a la defensa dels Estats Units preferia ser titllat de cautelós abans que de temerari. Per a la gent del Bay Area de San Francisco, Oaxland, Sausalito, San Carlos, San José, Milbraer, etc., va ser més concret en anunciar que dins del pla conservador de la defensa d'Estats Units es tancarien cinc bases militars de la zona i, en un llenguatge propi dels polítics, va recalcar que en la decisió no havien influït raons polítiques (¡).

George Bush, prudent davant els canvis de l'Est.

PAÍS VALENCIÀ

Dijous

Teatre: *Macbeth,* de William Shakespeare. Director: Edward Wilson. És una coproducció de la Fundació Institut Shakespeare i el Centre Dramàtic de la Generalitat Valenciana. Sala Rialto. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.
Cinema: *Eva al desnudo (All about Eva,* 1950), de Joshep L. Mankiewicz. Dins del cicle "Tres actrius: Bette Devis, Ava Gardner y Barbara Stanwick". 20.00 hores. Sala Juan Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.

Divendres

Música: Orquestra Municipal de València. Manuel Galduf, director. Nicanor Zabaleta, arpa. Interpretaran el concert per a arpa i orquestra d'E. López Chavarri, Concert per a arpa i orquestra en *mi* menor Op. 182 de C. H. Reinecke i Simfonia núm. 4 en *mi* menor Op. 98 de J. Brahms. 20.15 hores. Palau de la Música. València.
Exposició: "Femenino singular". Exposició conjunta de catorze dones artistes. Fins al 10 de març. La Nova, sala municipal d'exposicions. Alaquàs (l'Horta).

Dissabte

Cinema: *La condesa descalza (The Barefoot contessa,* 1954), de Joshep L. Mankiewicz. Pel.lícula inclosa dins del cicle "Tres actrices: Bette Davis, Ava Gardner y Barbara Stanwick. 9 maneras de confundir a la muerte". 20.00 hores. Sala Juan Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.
Teatre: *Ara va de veres,* d'Eduardo Ladrón de Guevara, per "La Tarumba Teatre". 19.30 hores. Teatre Jaume I. Algemesí (Ribera Alta).

CATALUNYA

Poesia: "Pues de Poeta", dins d'aquest cicle que presenta diversos poetes catalans, recitació dels seus propis poemes a càrrec de Vicenç Altaió i Albert Ràfols Casamada. Centre d'Estudis i Recursos Culturals. Montalegre, 7. 20.00 hores. Barcelona.
Exposició: "In memoriam", fins al 15 de març Alejandro Martínez mostra la seva obra recent. Galeria d'Art Caixa de Tarragona. Rambla Nova, 122. De les 17 a 21 hores. Tarragona.

Música clàssica: Orquestra Ciutat de Barcelona, sota la direcció de Franz-Paul Decker. Solistes: Disa English, oboè i Marianne Hirsti, soprano, interpreten obres de Strauss i Mahler. Palau de la Música Catalana. Amadeu Vives, 1. A les 21.00 hores. Barcelona.
Exposició: Inici de la mostra col.lectiva "Un reflex del Baix Llobregat", que aplega l'obra ceramista de diversos autors d'aquesta comarca. Sala d'Exposicions del Casal de Cultura "Robert Brillas". De 18 a 21 hores. Esplugues del Llobregat.

Teatre: *Joc de Dames*, de Jean Danaud, a càrrec del grup Trecteatre dirigit per Pere Arcas. Irònica i divertida comèdia sobre tres personatges femenins, controvertits i enfrontats entre ells. Aula de Cultura de Sant Josep. Avda. Josep Tarradelles. A les 20 hores. L'Hospitalet.
Cinema: "Free Cinema", continua el cicle dedicat a aquesta important escola anglesa. Films d'Anderson (1955), Reisz i Toni Richardson (1959). Fundació Joan Miró. Parc de Montjuïc. A les 12.00 hores. Barcelona.

BALEARS

Música: Concert de piano a càrrec del concertista Jordi Carnell. Sala de Convencions de l'Associació Platja de Palma. 17'00 hores. Palma.
Exposició: Mostra de la pintura de l'artista Xisco Rubio. Sala d'art Actual Art. Horari de matins i horabaixa. Palma.

Música: Setmana Internacional d'Orgue. Església de Santa Eulàlia. 20.15 hores. Palma.
Música: Concert i enregistrament en directe del grup mallorquí Harmònica Coixa Blues Bland. Teatre Principal. 20.30 hores. Palma.
Golf: Comença l'open de Balears. Club de Golf Son Vida. Fins el dia 24. Palma.

Poesia: Col.loqui sobre poesia organitzat pel "Cercle poètic". Col.legi Gabriel Alzamora López. 18'30 hores. Palma.
Exposició: Mostra de l'obra del gran pintor colombià Fernando Botero, que inclou olis i obra gràfica. Fins el dia 22 de març. Galeria Tres d'Oros. Palma.
Judo: IIIer. Trofeu Forner de Judo. Polisportiu San Fernando. 16'30 hores. Palma.

Diumenge

Música: Orfeó Universitari de València. Director: Eduardo Cifre. Orgue: Vicente Ferrer. Interpretaran obres de B. Ribera, J. Hinojosa, F. Navarro, J. B. Comes, F. Liszt, O. Messiaen, F. Poulenc i E. Cosetto. 19.30 hores. Palau de la Música. València.
Teatre: *Carmen, Carmen,* d'Antonio Gala i Juan Cánovas. Direcció: José Carlos Plaza. Interpretada per Concha Velasco, Pedro Mari Sánchez i Oski Pimentel. Barques, 15. València.

Música clàssica: Cicle de concert de Música de Cambra. Concert a càrrec del grup Manon. Cercle Cultural de la Caixa de Pensions. Joan Camps, 1. A les 19 hores. Granollers.
Cinema: Gianfranco Mingozzi. Ultimes sessions dedicades a aquest cineasta italià que ha realitzat 13 llargs metratges i 25 documentals. Filmoteca de la Generalitat de Catalunya. Travessera de Gràcia, 63. A partir de les 18 hores. Barcelona.

Música: Concert a càrrec de la Banda Municipal de Música. Teatre Principal. 12.00 hores. Palma.
Música: Actuació del grup de *pop-rock* Fuerza Astral. Parc de la Mar. 12.00 hores. Palma.
Cursa: IV Cursa Popular dels bombers de Ciutat de Mallorca. Parc de Bombers de la Platja de Palma. 10'30 hores. Palma.

Dilluns

Exposició: "Lletres i ratlles". Pintura de José Bondia. Saló del complex educatiu Misericòrdia. Casa Misericòrdia, 34. València.
Música: Quartet de la Filharmònica de Berlín. Organitza la Societat Filharmònica de València. 19.15 hores. Palau de la Música. València.

Exposició: "Là et par là", experimental i suggerent exposició fotogràfica de Henry Lewis i Christiana Thomas, dins el cicle "Jove Fotografia" que ofereix una panoràmica de les últimes tendències. Centre d'Art Santa Mònica. Rambla, 7. De 10 a 14 hores i de 16'30 a 20 hores. Barcelona.
Instal.lació: "Containers-Torres de Babel", una de les últimes instal.lacions de l'artista Pep Domènech es poden veure fins al 15 de març. Centre Cultural Caixa de Terrassa. Rambla d'Egara, 340. De 18 a 21 hores. Terrassa.

Música: Concert a càrrec de l'Orfeó Català i l'orquestra del Vallès, que interpretaran el concert *El Mesias,* de Haendel.
Exposició: Mostra d'Astronàutica. Sala Gran i Sala de Paper del Centre de Cultura Sa Nostra. Fins el dia 31. Palma.

Dimarts

Cinema: *Eloísa está debajo de un almendro* (1943), de Rafael Gil. Protagonitzada per Amparo Rivelles, Guadalupe Muñoz Sampedro i Ana de Siria. Pel.lícula inclosa dins del cicle "CIFESA, nuestra fábrica de sueños". 22.30 hores. Sala Juan Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.
Música: Ramón Coll, piano. Interpretarà la Integral per a piano sol de J. Brahms. Amb la col.laboració de la Fundació March. 20.15 hores. Palau de la Música. València.

Teatre: *El vergonzoso en Palacio,* de Tirso de Molina, a càrrec de la Companyia nacional de Teatro Clásico que dirigeix Adolfo Marsillach. Espai A del Mercat de les Flors. Carrer de Lleida, 59. A les 21 hores. Barcelona.
Opera: Ultima representació de l'obra *I Puritani,* de V. Bellini. Gran Teatre del Liceu. Rambla, 65. A les 21 hores. Barcelona.

Conferència: Dins el cicle "Lliçons de Literatura Universal", conferència a càrrec de Javier Coy, que parlarà sobre Els poetes americans del segle XX. Estudi General Lul.lià. 20.00 hores. Palma.
Conferència: Andreu Ripoll parlarà sobre "L'home a l'espai". Centre de Cultura Sa Nostra. 20.00 hores. Palma.

Dimecres

Cinema: *Ella y sus millones* (1944), de Juan de Orduna. 18.00 hores; i *Un enredo de familia* (1943), de I. F. Iquino. 20.00 hores. Les dues pel.lícules són incloses dins del cicle "CIFESA, nuestra fábrica de sueños". Sala Juan Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.
Exposició: Francesc Vera, Nocturnes. Exposició de fotografies. Fins al 29 de març. Visor, Centre Fotogràfic. Corretgeria, 26. València.

Música: Sessió de Dixieland a càrrec del grup "Drac Dixie Sixtet". Cova del Drac. Carrer Tuset, 30. A les 23 hores. Barcelona.
Exposició: La Fotografia de Premsa a Catalunya (1885-1977). Exposició que pretén mostrar l'evolució de la fotografia de premsa des de la seva introducció a les revistes il.lustrades fins a la inclusió als diaris. Palau de la Virreina. Rambla, 99. Inauguració a les 19.30 hores. Barcelona.

Vídeo: Projecció videogràfica sobre Astronàutica. Auditori del Centre de Cultura de Cultura Sa Nostra. 20.00 hores. Palma.
Exposició: Mostra pictòrica col.lectiva sota el títol "50 propostes pictòriques a Mallorca". Ajuntament de Calvià. Fins al dia 12 d'abril. Calvià.

CANAL 9

Dijous

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.20: Enquadres.
13.50: Oum, el dofí blanc. C. 5.
14.15: Bellesa i Poder. C. 19.
14.40: Notícies 9.
15.00: California. C. 41.
15.55: Bendígame padre. C.12.
16.25: El asesinato de Delgado Chalbaud. C. 1.
17.30: El món salvatge dels animals.
18.00: Notícies 9
18.05: Els superamics. C. 1.
18.30: Pruna, la cangur. C. 36.
19.00: Notícies 9. Comarques.
19.10: Hospital. C. 44.
20.00: Notícies 9
20.03: Super Agente 86. C. 23.
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Tal com show.
23.00: Sherlock Holmes.C. 1.
24.00: Temps de joc.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

Divendres

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.20: Temps de joc.
13.50: Oum, el dofí blanc. C. 6.
14.15: Bellesa i Poder. C. 20.
14.40: Notícies 9.
15.00: En divendres.
16.00: Sessió contínua.«Las Leandras».
17.45: Notícies 9.
17.50: Els superamics. C. 2.
18.20: Grafiti.
19.20: Notícies 9. Comarques.
19.30: Max Headroom. C. 9.
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Hui cinema.«La costa dels mosquits».
23.30: Crònica Amarga.
01.35: Notícies 9.
01.40: Bona Nit.
01.45: Fi d'emissió.

Dissabte

11.15: Carta d'ajust.
11.30: Avanç de programació.
11.32: Avanç informatiu.
11.35: Contes populars europeus.
12.05: Bàsquet -NBA.
13.20: Mons desapareguts.
14.15: Popeye. C. 37.
14.40: Notícies 9
15.00: Sessió contínua: «Los viajes de Gulliver».
16.40: Beverly Hills Buntz.C.11.
17.00: Futbol: Levante Ud - Elx.
19.00: Los nuevos vengadores. C. 4.
20.00: Futbol: At. Osasuna - València C.F.
22.00: Notícies 9.
22.20: Entre amigos.
00.20: Cinema nit: «El semental».
02.00: Fi d'emissió.

TV3

10.30: Carta d'ajust.
10.45:Universitat Oberta.Geologia: «La gènesi del mineral»
11.15:Segona vegada:«Informatiu cinema». «Basquetmania».«60 minuts»
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta. C.109.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 218.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 31.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!
18.45: Mikimoto club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
20.55: El temps.
21.00: Bona cuina.
21.15: Tres pics i repico.
22.55: Temps de neu.
23.20: Sport Flash.
00.20
00.20: Telenotícies.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta. Curs d'iniciació cultural: "Narrativa".
11.15: Segona vegada: «Esport Flash».«Senyals». «Actual».
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta. C.110.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 219.
15.40. Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 32.
17.20: Víctor.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!.
18.45: Mikimoto club.
19.40. Filiprim.
20.30. Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: La vida en un xip.
23.45: Telenotícies.
00.05: Cinema de mitjanit: «La lluna negra»
01.35: Fi d'emissió.

09.45: Carta d'ajust
10.00: Sardanes.
10.25: Resum setmanal: «Matraca, no!».
12.40: Photomaton 2V.
13.10: Resum setmanal.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Bona cuina.
15.35: Tarda de comèdia: «La increïble dona minvant».
17.05: Curt metratge
18.00: Festival Tex Avery.
18.15: Robin Hood. C. 10.
19.05: Retorn a l'illa del tresor. C. 8.
20.00: Futbol: At. Osasuna - València C.F.
22.00: Telenotícies.
22.25: El temps.
22.30: Bona cuina.
22.40: Cagney i Lacey «Poder». C. 67.
23.25: Campion. C. 5.
00.25: Fi d'emissió.

CANAL 33

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat Oberta.
20.00: Sputnik.

21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Actual.
23.00: Canal 33 presenta.
24.00: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat Oberta.
20.00: Futbol 90.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: La bella i la bèstia. C. 25.
23.00: Tres, catorze, setze.
24.00: Fi d'emissió.

15.45: Carta d'ajust.
16.00: Esport show.
20.00: Víbria.
20.10: Photomaton.
21.00: Telenotícies.
21.25: El temps.
21.35: La caixa sàvia.
23.05: Cadència.:«6 compositors joves»
00.35: Fi d'emissió.

Diumenge

11.15: Carta d'ajust.
11.30: Avanç de programació.
11.32: Avanç informatiu.
11.35: Exaltació Gallateres de Castelló.
12.35 Futbol americà.
13.45: Vostè parla.
14.15: La patrulla dels taurons.. C. I.
14.40: Notícies 9.
15.00: Sessió Contínua. «La gorila».
16.45: Reilly, As de espias. C.4.
17.40: Flash Gordon. C. 21.
18.00: Minut a Minut.
19.45: Quatre per terra. C. 9.
20.15: Menjar i Viure.
20.30: Roseanne. C. 9.
21.00: Notícies 9.
21.20: Cagney y Lacey. C. 20.
22.20: Minut a Minut.
23.30: Solfa íntima.
00.20 Trobats a l'estació.
00.50: Fi d'emissió.

Dilluns

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.17. Notícies 9.
13.20: Llocs i paratges.
13.50: Oum, el dofí blanc. C. 7.
14.15: Bellesa i Poder. C. 21.
14.40: Notícies 9.
15.00: California. C. 42.
15.55: Bendígame padre. C. 13.
16.25: El asesinato de Delgado Chalbaud. C. 2.
17.15: Laurel i Hardy.
17.30: Els superamics. C. 3.
18.00: Notícies 9.
18.03: El món salvatge dels animals.
18.30: Pruna, la cangur. C. 37.
19.00: Notícies 9. Comarques.
19.10: Hospital.C. 45.
20.00: Notícies 9.
20.03: Phyllis.C.23.
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Primera Fila.«Impacto».
23.45: George y Mildred. C. 23.
00.15: Notícies 9.
00.20: Bona nit.
00.25: Fi d'emissió.

Dimarts

13.00: Carta d'ajust.
13.15: Avanç de programació.
13.17. Notícies 9.
13.20: Oficis i beneficis
13.50: Oum, el dofí blanc. C. 8.
14.15: Bellesa i Poder. C. 22.
14.40: Notícies 9.
15.00: California. C. 43.
15.55: Bendígame padre. C. 14.
16.25: El asesinato de Delgado Chalbaud. C. 3.
17.15: Laurel i Hardy.
17.30: Els superamics. C. 4.
18.00: Notícies 9.
18.03: El món salvatge dels animals.
18.30: Pruna, la cangur. C. 38.
19.00: Notícies 9. Comarques.
19.10: Hospital.C. 46.
20.00: Notícies 9.
20.03: La cuina dels embolics. C.10.
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: 1 de 5.
23.03: Viudas. C. 9.
00.00: Temps de joc.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

Dimecres

13.00: Carta d'ajust.
13.17: Notícies 9.
13.20: Temps de joc.
13.50: Oum, el dofí blanc. C. 9.
14.15: Bellesa i Poder. C. 23.
14.40: Notícies 9.
15.00: California. C. 44.
15.55: Bendígame padre. C. 15.
16.25: El asesinato de Delgado Chalbaud. C. 4.
17.15: Laurel i Hardy.
17.30: Els superamics. C. 5.
18.00: Notícies 9.
18.03: El món salvatge dels animals.
18.30: Pruna, la cangur. C. 39.
19.00: Notícies 9. Comarques.
19.10: Hospital.C. 47.
20.00: Notícies 9.
20.05: Newhart. C. 21.
20.30: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: En pantalla:«Divorcio a la italiana»
23.33: Targeta de visita.
24.00: Enquadres.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona Nit.
00.40: Fi d'emissió.

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Dibuixos animats.
10.45: Signes del temps.
11.30: Cadència.
13.00: Gol a gol.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Jim West. C. 6.
16.35: Pel.lícula diumenge tarda. «Aquesta terra és meva».
18.15: Gol a gol.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Trenta minuts.
21.40: Dallas. C. 74.
22.35: Gol a gol. Edició nit.
23.50: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. Ciències: «El foc de la vida»
11.15: Gol a gol.
12.05: Tres, catorze, setze.
13.10: Trenta minuts
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 111.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 220.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 33.
17.20: Dibuixos animats. Repos.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!
18.45: Mikimoto club.
19.30: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: Roseanne. C. 9.
21.50: Pantalla. «La cuina del infern».
23.40: Telenotícies.
24.00: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. Matemàtiques: «Modelització del control d'estocs»
11.15: Thalassa.
12.05: La caixa sàvia.
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 112.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 221.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 34.
17.20: Dibuixos animats.Repos.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!.
18.45: Mikimoto club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: La parada.
22.55:L'hora d'Alfred Hitchcock. C. 38.
23.45: Telenotícies.

00.05: Fi d'emissió
10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. Ecologia: «Els aliments del bosc tropical»
11.15: La parada.
12.10: A debat.
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 113.
14.30 Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 222.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 35.
17.20: Dibuixos animats.Respos.
17.35: Dibuixos animats.
18.00: Matraca, no!.
18.45: Mikimoto club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Sorteig lotto 6/49.
21.15: Bona cuina.
21.20: Informatiu Cinema.
21.55: Cinema 3: «Tarda negra».
00.15: Telenotícies.
00.35 Motor a fons.
00.55: Fi d'emissió.

15.45: Carta d'ajust.
16.00: Treure partit del micro.
16.30: Com és la realitat?. C. 4.
17.00: Senyals.
17.45: El món del cinema.
18.15: Fila 33.«Un home anomenat La Rocca».
19.30: Curt metratge.
20.20: Thalassa.
21.00: Telenotícies.
21.25: El temps.
21.30: VO.«Un hombre de éxito».
23.15: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Basquetmania.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Dimensió desconeguda. C. 27.
22.25: A debat.
24.00: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Star trek. C. 25.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Teatre. «A aquest costat del paradís».
23.30: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Cosmos.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Farrington.C.6.
22.30: 60 minuts.
23.45: Fi d'emissió.

	Dijous	Divendres	Dissabte
CANAL 9		**Las leandras** (1969, 96 minuts)d´Eugenio Martín. Protagonitzada per Alfredo Landa, Rocío Durcal, José Sazatornil *Saza*, Isabel Garcés i Juanito Navarro. 16.00 hores. **La costa de los mosquitos** (*The mosquito coast*, 1986, 113 minuts) de Peter Weir. Protagonitzada per Harrison Ford i Helen Miren. 21.30 hores.	**Los viajes de Gulliver** (1983, 97 minuts) de Cruz Delgado. Adaptació als dibuixos animats del famós clàssic de la literatura juvenil. Bona realització de Cruz Delgado. 15.00 hores. **El Semental** (*The stud*, 1979, 91 minuts) de Questin Masters. Film eròtic protagonitzat per Joan Collins, Oliver Tobias i Sue Lloyd. 00.20 hores.
TV3	 	**La lluna negra** (*Black moon rising*, 1985, 99 minuts) de Harley Collins. Quint, lladre professional, intenta robar un cotxe de curses, "La lluna Negra". Nina, una dona sensual, el roba primer. Però, els dos lladres s´enamoren, per la qual cosa la banda de Nina la segresta, ja que el cap de la banda està gelós. Protagonitzada per Tommy Lee Jones i Linda Hamilton. 24.00 hores.	**La increïble dona minvant** (*The incredible shrinking*, 1981, 88 minuts) de Joel Schumacher. En clau de comèdia, es veu el funcionament del món de la publicitat i les dificultats de Pat, una dona que empetiteix fins una mida minúscula . Protagonitzada per Lily Tomlin i Charles Grodin. 16.15 hores. **Killing softly** (90 minuts) de Max Fischer. Amb Irene Cara. 21. 45 hores.
TV-1		**El monosabio** (1977, 85 minuts) de Ray Rivas. Interpretada per José Luis López Vázquez, Curro Fajardo i Manuel Camacho. Juanito, un monosavi, fanàtic de la festa dels bous, creu haver descobert en un veí una figura del món taurí. L´home fa tot allò possible per promoure'l, però tot serà inútil, perquè el xic té massa por. 1.00 hores.	**Senderos de gloria** (*Paths of glory*, 1957, 84 minuts) de Standley Kubrick. Pel.lícula bèl.lica ambientada en la primera guerra mundial. La unitat que està a les ordres del coronel rep una estranya ordre: controlar unes posicions alemanyes, situades en un massís muntanyós. Protagonitzada per Kirk Douglas, Adolphe Menjou, George Macready i Wayne Morris. 1.00 hores.	**Cartago en llamas** (1959, 106 minuts) de Carmine Gallone. Film històric. Amb Pierre Brasseur i José Suárez. **Nueve semanas y media** (*Nine 1/2 weeks*, 1986, 112 minuts) d´Adrian Lyne. Film eròtic. Protagonitzada per Mickey Rourke i Kim Bassinger. 22.15 hores. **Lianna** (*Lianna*, 1983, 105 minuts) de John Sayles. Interpretada per Linda Griffiths, Jane Hallaren i John de Vries. 1.00 hores.
TV-2		**Estación 3, ultrasecreto** (*The satan bug*, 1965, 110 minuts) de John Sturges. En un laboratori situat al desert, es crea un virus mortal que pot portar el pànic a tota la nació. Un nome roba aquest virus per la qual cosa les forces de seguretat es llancen darrere de l´home per tal de recuperar el virus. Interpretada per George Maharis, Richard Basehart i Anne Francis. 22.50 hores.	**El marido** (1957, 77 minuts) de Fernando Palacios. Film de poca importància. Narra els problemes d´un matrimoni que es veu separat a causa del treball, ja que ella és violoncel.lista i ell un constructor que no suporta els assajos i els concerts de la seua dona. Amb Alberto Sordi, Aurora Bautista, Carlo Minci i Julia Caba Alba. 17.25 hores.	

Diumenge

La gorila, de Romolo Guerrieri. Ruby, una preciosa xica de divuit anys, ha sigut preparada pel seu pare, pintoresc personatge, picardiós i embolicador, típicament meridional per a un insòl.it ofici: ser goril.la. 15.00 hores.

Aquesta terra és meva(*This earth is mine*, 1959, 121 minuts) de Henry King. Ambientat a la Califòrnia dels anys trenta, melodrama sobre diverses famílies de grangers i la història d´amor entre els membres d´elles. Protagonitzada per Rock Hudson, Jean Simmons,Dorothy MacGuire i Claude Rains. 17.00 hores.

Millonario de ilusiones (*A hole in the head,* 1959, 115 minuts) de Frank Capra. Film notable, molt allunyat de l´ingenu optimisme d´altres títols del mateix autor. Amb Frank Sinatra i Edward G. Robinson. 16.05 hores.

Espérame en el cielo (1987,115minuts) d´Antonio Navarro. Protagonitzada per Pepe Soriano, José Sazatornil *Saza* i Manolo Codeso. 21.55 hores.

Astérix y la sorpresa del César (*Asterix et la surprise du Cesar*, 1985, 73 minuts) de Paul i Gustav Brizi. Film de dibuixos animats basat en el còmic d'Uderzo i Goscinny. 10.45 hores.

Buenas noches, señores y senoras (*Signore et signori buonanotte*, 1976, 105 minuts) de Comencini, Loy, Magni, Monicelli i Scola. Amb Marcello Mastroiani i Vittorio Gassman. 00.15 hores

Dilluns

Impacto (*Blow out*, 1981, 97 minuts) de Brian de Palma. Un tècnic de so presencia un accident de trànsit en el qual resulta mort un conegut polític i la seua acompanyant resulta greument ferida, però es descobreix que la reputació d´ella és massa pública. Interpretada per John Travolta, Nancy Allen , Dennis Franz i john Aquino. 21.30 hores.

La cuina de l´infern (*P aradise alley*, 1978, 107 minuts) de Silvester Stallone. Drama policíac protagonitzat per tres germans, disposats a superar com siga les seues míseres condicions de vida. Molt dolenta, amb Stallone al servei de Stallone, que protagonitza la pel.lícula juntament amb Kevin Conway, Anne Archer i Armand Assante. 21.50 hores.

El ladrón de caballos (*Daoma Zei*, 1986) de Tian Zhuangzhuang. Pel.lícula interpretada per Ceriang Rigzin i Dan Zhiji. Inclosa dins del cicle " Cine chino de los 80". 1.00 hores.

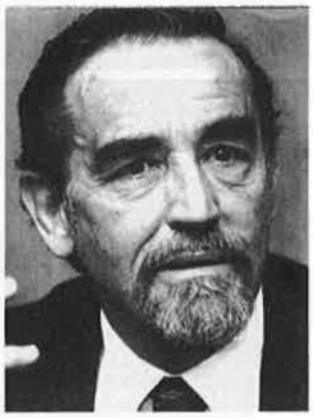

Dimarts

El hombre que sabia demasiado (*The man who khew too much*, 1956, 74 minuts) d´Alfred Hitchcock. Inquietant *thriller* que viola tot el joc d´aparences. Protagonitzada per James Stewart i Doris Day. 22.20 hores.

Los ojos misteriosos de Londres (*The human monster*, 1940, 70 minuts) de Walter Summers. Film de terror protagonitzat per Bela Lugosi. 1.00 hores.

Días de vino y rosas (*Days of wine and rosses*, 1963, 113 minuts) de Blake Edwards. Edwards acon-segueix donar frescor a una història centrada en la avorrida intimitat d´un matrimoni de classe mitjana, amb el tema de l´alcoholisme al fons i amb la impressionant inter-pretació de Jack Lemmon. També intervenen Lee Remick, Charles Bickford i Jack Klugman. 22.30 hores.

Dimecres

Divorcio a la italiana (1962, 101 minuts) de Pietro Germi. Com que a Itàlia el divorci no està autoritzat, decideix que el millor per a aconseguir-ho és matar la seua dona i així quedar viudo i poder casar-se amb una jove. Pro-tagonitzada per Marcello Mastroianni, Daniella Rocca i Stefania Sadrelli. 21.30 hores.

Tarda negra (*Dog day afternoon*, 1975, 130 minuts) de Sidney Lumet. El frustrat atracament d´una sucursal bancària de Brooklyn, portat a terme per uns inexperts , basat en un fet reial. El seu ritme narratiu li va donar un *Oscar* al millor guió original. Protagonitzada per Al Pacino, John Cazale, James Broderick i Charles Durping. 22.00 hores.

Los amigos (*Gli amici*, 1972, 93 minuts) de Paolo Gavasa. *Spaghetti-western* on Anthony Quin es va reunir amb un dels intèrprets més característics del gènere, l´inexpressiu Franco Nero. També intervenen Ira de Furs-temberg i Pamela Tiffin. 1.00 hores.

Se busca un rey (*The quest*, 1976) de Lee H. Hatzin. Protagonitzada per Tim Mathenson, Kurt Rusell i Brian Keiths. Inclosa dins del programa "Estrenos TV". 23. 30 hores.

Hivern NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

UN LLOC ENTRE ELS MORTS

M. Aurélia Capmany
El Cangur, 122. 192 pàgines

La vida de Jeroni Campdepadrós, il·lustrat i poeta romàntic, un home a cavall de dues èpoques decisives. Una de les novel·les de M. Aurèlia Capmany més vigoroses i amenes que fou guardonada amb el Premi Sant Joan 1968.

EDITORIAL TRES I QUATRE

VALÈNCIA 1977

Jordi Querol i Moisés Mercé
L'Ham, 18. 336 pàgs. 775 ptes.

Un valencià membre del polisario, un traficant d'armes, un periodista i un grup d'extrema dreta que vol assassinar Joan Fuster.

Edicions BROMERA

TIRANT LO BLANC

Joanot Martorell
Versió de Francesc Machirant
Il·lustracions de M. Boix.

Una versió a l'abast de tots.

Editorial Empúries

LA METAMORFOSI D'EN RICARD

Víctor Batallé
Col·lecció l'Odissea, 50
Premi Ramon Muntaner 1989 de literatura juvenil.

Uns personatges inoblidables en una novel·la divertidíssima.

La Galera

L'ÚLTIM LLEÓ

Claude-Rose i Lucien-Guy Touati
Col·lecció Cronos, 26.

Conflicte d'interessos al cor del continent africà.

FUNDACIÓ REVISTA DE CATALUNYA

HOMILIES D'ORGANYÀ

A cura de Jordi Bruguera
Llibres del Mil·lenari, 1

Edicions Proa

LA NIT VERMELLA

Isidre Grau
Il·lustració d'Anna Manel·la
160 pàgs. i 1.300 ptes.
A tot vent 276

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

L'ORACIÓ SIMPLE

Col·lecció biblioteca lingüística catalana
C. Hernàndez Sacristán

Una aproximació a les relacions verbnom amb uns criteris preceptius de base gestàltica.

Fires de València: l'eixida a l'exterior

CEVISAMA

VALÈNCIA 7-11 Març / 90
8è Saló Internacional de Ceràmica, Vidre, Marbre i Recobriments per a la Construcció, Sanejament, Aixetes, Matèries Primeres i Maquinària. Vidre 90.

INTERMUSIC

VALÈNCIA 5-8 Abril / 90
8ena. Fira Internacional de Música.

EXPOFRIO

VALÈNCIA 25-28 Abril / 90
3er. Saló Internacional del Fred.

MAICOP

VALENCIA 25-29 Abril / 90
8ena. Fira Internacional de Forn de Pa, Confiteria, Gelateria i Indústries Afins.

INFORMACIÓ: FIRA MOSTRARI INTERNACIONAL DE VALENCIA
Apartat 476-46080 València. Tel (96) 386 11 00-386 11 46. Télex 62435 Feria-E
Telefax (96) 363611 - Direcció telegràfica: FERIARIO

València ciutat mostrari internacional

RENFE IBERIA

PRIMERA FERIA DE ESPAÑA

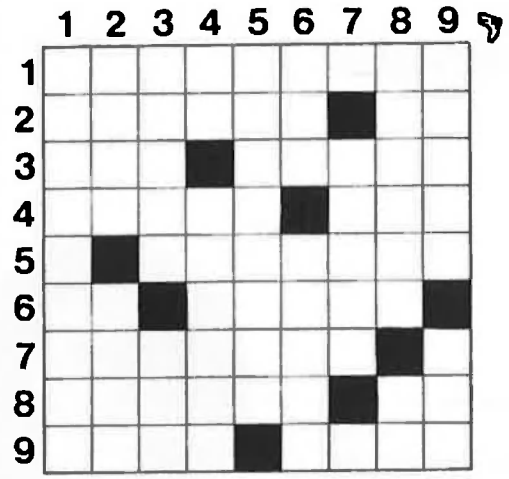
GENERALITAT VALENCIANA

ICEX

© TROPPO

40 GRANS FIRES INTERNACIONALS

L'encreuat negre

Per resoldre aquest encreuat negre cal respondre normalment a les definicions verticals, que marquen la pauta de la graella, i intuir els mots amagats en el conte breu que hi ha sota l'epígraf d'horitzontals. Aquestes paraules ocultes van marcades ordenadament per la numeració habitual en qualsevol moment de la narració.

HORITZONTALS: S'acomiadà molt lentament de tots els seus companys (1) de lluita i es posà en marxa capcot. Interiorment sempre havia sabut que aquell dia arribaria més tard o més d'hora, tot i que mai no ho havia volgut reconèixer. Una vegada dalt del turó que hi havia a la sortida del campament, es va tombar. Algú, des de la llunyania, encara li dedicà un gest expressiu (2a) perquè tornès, benintencionat però sense esperança. A la carretera, cotxes amunt i cotxes avall a velocitats increïbles. El dit de l'Ilia no aconseguí aturar-ne cap fins a mitja hora després, quan un Lada vermell matrícula 50-O (2b) decidí augmentar el nombre d'ocupants. L'Ilia era un orfe escàpol de les institucions que havia anat a parar d'infant (3a) a un campament d'opositors a la dictadura de Ceausescu. De jove s'havia mogut molt en la clandestinitat romanesa. Com que es deia que tenia avantpassats espanyols el coneixien per l'apel.latiu donat a un dels pobles íbero-romans del nord de la península més antics (3b) . L'única afició que se li coneixia eren les motos de muntanya (4). De fet, sempre havia estat una mica cabra; fins i tot sentia una aversió (4b) enorme per tot allò que tingués un regust urbà.

L'execució de Ceausescu l'havia acabat per desmoralitzar. Eren massa anys de tortures i desgavells de tota mena per a matar-ho tot en dues hores. Res no tenia sentit si els nous dirigents preferien tapar la merda acumulada durant el mandat del dictador. L'Ilia havia decidit que deixava el moviment i tornava amb el seu oncle oller, al nord del país. Sabia que el seu oncle li donaria feina al taller (5) i mantindria la boca tancada sobre el seu passat polític. Mentre viatjava per la carretera amb el Lada vermell que s'havia dignat a recollir-lo, Ilia pensà que li havia costat molts anys negar (6a) la importància de la lluita solidària, i li semblaren excessius. Ara veia clar que, mort el dictador, el país (6b) quedava lliure per a pendre les determinacions que cregués oportunes. Les petites organitzacions com la seva havien estat les incitadores de tot plegat, però el riu (7) romanès no s'havia revoltat d'una manera preestablerta, sinó que havia estat la resultant de munions i munions de petites gotes individuals. Gotes diminutes que tenien una existència efímera abans que els neteja se les emportessin, però que en canvi podien formar part d'una gran inundació.

Quan el considerat conductor del Lada deixà l'Ilia a l'entrada del poble on vivia l'oncle oller, aquest tancà els ulls un moment i entomà el xàfec amb la barbeta alta. "Les gotes ja no vindran (8a) més a mi —digué sense obrir els ulls—, perquè ara jo només seré una gota".

Després de pronunciar una frase tan helegiana va agafar una mica de paper de vàter (8b) i s'eixugà el front. Quan finalment arribà al poble on vivia el seu oncle, l'Ilia preguntà tothom per aquel homenet i ningú no li va saber dir res. Regirà els arxius de l'ajuntament i passejà pel poble com no ho havia fet mai. Tot endebades. L'oncle oller no havia existit mai. De fet, les úniques atraccions d'aquell poblet eren una petita llenca de terra a dos-cents metres de la costa (9a), un palmípede (9b) que es banyava aristocràticament a l'estanyol de la plaça Major i la casa natal d'en Ceausescu, on les males llengües deien que havia fet un fill de l'edat de l'Ilia a una pobra camperola quan encara no era ningú.

VERTICALS: 1. Aniversari secular. 2. Assumpte. Expressat fonèticament. 3. Pila. Teixit fi, de seda per exemple. 4. Campió. Canvia, influeix. 5. Dona alegre que tendeix a riure. 6. Ocells. Instrument metàl.lic en forma de ganxo utilitzat en dissecció i cirurgia per mantenir separats els teixits. 7. Cinc-cents romans. Recrema el pa per l'esmorzar. Ena. 8. Esquivava. Ferro. 9. Província castellana. Petit.

Problema de lògica

La senyora Mercè és una de les dones més simpàtiques del barri, però ningú no ha aconseguit tafanejar amb èxit sobre la seva família. Cal esbrinar el nom de 5 familiars de la senyora Mercè, el grau de parentiu, l'edat, la professió i fins i tot el signe zodiacal de cadascun d'ells.

1.- El fill de la filla de la senyora Mercè és estudiant.

2.- L'Elvira i la Marta es porten 30 anys.

3.- El fill de la germana de la senyora Mercè va nàixer el 29 de setembre.

NOM					
PARENTIU					
EDAT					
PROFESSIÓ					
HORÒSCOP					

4.- El representant, que és major d'edat, no és pas qui va nàixer el 28 de febrer.

5.- La Maria havia estat secretària.

6.- El signe zodiacal de la senyora Mercè és el de Verge.

7.- Les edats de tots 5 familiars sumen 240 anys.

8.- L´Albert té tants anys com la diferència que hi ha entre l'Elvira i la germana de la mare de la senyora Mercè.

9.- La dona del germà de la senyora Mercè és infermera.

10.- En Lluís té 31 anys i la que va nàixer un 3 de juliol en té 82 .

11.- La familiar que havia estat cotillaire té ara 75 anys.

12.- L'Albert va nàixer un 28 de maig, just 3 mesos després que la Marta.

Màrius Serra i Anna Genís

CONTRAPUNT

Un partit a Mestalla

Joan F. Mira

Mestalla és, o era, el nom de l'estadi del València C.F. El partit és el que han de jugar no sé quin dia pròxim el Barça i el Madrid. La final de la Copa, enguany, es jugarà a Mestalla. Ara jo podria ignorar el fet, i les circumstàmcies passades i futures que l'han acompanyat i que probablement l'acompanyaran, fer com que aquestes coses no tenen cap importància, i buscar un altre tema més simpàtic o interessant.

Perquè el tema és positivament antipàtic. El tema de fons, vull dir. La història és que el Barcelona i el Madrid han de jugar la final de la Copa, i han de buscar un terreny suposadament neutral i aproximadament equidistant, si pot ser. El Barcelona proposa jugar a Saragossa, el Madrid proposa jugar a València. El Barcelona diu que no vol jugar a València de cap de les maneres, el Madrid diu que sí que vol jugar a València de totes passades. La sort ha decidit. Jo m'estimaria més amagar el cap sota l'ala (o "per baix" de l'ala, o "davall" de l'ala, com dirien a la TVV, on està prohibit formalment dir "sota", entre altres moltíssims mots massa cultes o massa catalans), i no saber res ni veure res. Així, no hauria de pensar per quins motius el Madrid sí que vol jugar a València i el Barcelona, no. Hom ha al.ludit als quilòmetres i a l'estat de les carreteres. Però no era això el motiu real. Era un altre: el públic del Mestalla. En un partit Madrid-Barça jugat a València, el Barcelona *sap* que tindrà el públic local en contra. El Madrid pensa, per tant, que el tindrà a favor.

La desgràcia, l'escàndol, la petita catàstrofe nacional, és que molt probablement van encertats. Vells assidus de Mestalla m'han contat que hi hagué un temps, ja fa molts anys, en què regularment el Barça hi era rebut amb simpatia i el Madrid amb xiuladisses. En què, a València, per una hostilitat elemental, les victòries del Barça despertaven majoritàriament tanta alegria com les derrotes del Madrid. Sembla impossible, però això és el que figura en la història. Diu que era en temps de Franco, això. Es a dir pels anys en què al futur ex-País Valencià es formava el catalanisme clandestí, precedent de l'anticatalanisme públic. Eren uns anys idíl.lics, aquells, quan fins i tot ballaven sardanes al jardí del Parterre, a València, amb la cobla instal.lada sota el gran magnolier, i la gent aplaudia. Quines coses. Després, el mateix escenari el van ocupar molt de temps els mítings dominicals dels *blaveros* més abrandats. Entrà el GAV i Lizondo, ja no hi hagué més cobla ni sardanes. I la clientela de Mestalla començà a brandar, com mai ho havia fet abans, senyeres coronades. Molt coronades. Amb els pals de les quals perseguien feroçment, no fa massa temps, els seguidors del C.D. Castelló al crit de *"¡Catalanes, Catalanes!"* La pobra gent de la Plana, que havien vingut a Mestalla a un partit de "sana rivalitat regional", no entenien res. ¿Entenien alguna cosa els d'aquell tren de seguidors del Barça que tornant de Sevilla van entrar, o eixir, en batalla campal de pedres i botelles passant pel Cabanyal? Segurament sí, una sola cosa: que allò era territori enemic. Diu que Lizondo hi va acudir, aquell dia, a l'estació del Cabanyal , no se sap de cert si a controlar o a dirigir la batalla. Diu que allò va ser un pas decisiu en el seu imparable camí cap a l'alcaldia de València. Qui sap.

O siga, que així és com està la cosa dels Països Catalans, a nivell de futbol, de Cabanyal i de públic del Mestalla. Supose que, vist l'èxit popular de la idea al Camp Nou del Barça també deuen xiular amb ganes contra el València. Fraternalment, de partit en partit, anem fent consciència de país. La doctrina és sana i correcta, inatacable i coherent, irrefutable: som una sola nació. L'estratègia ha estat encertada i oportuna: les classes populars són les protagonistes de la reivindicació nacional, fora les forces d'ocupació, visca Mestalla lliure. I si no arriben a tant, almenys fem aplecs i manifestacions, perdem eleccions, volem TV3, editem setmanaris; en fi, fem tot allò que humanament pot fer-se.

I com a resultat de tant d'esforç històric, els seguidors del Madrid vindran a València triomfants i com a terra elegida, i els seguidors del Barça hi vindran acollonits i com qui arriba a país hostil. Almenys això és el que pensen a Madrid i a Barcelona. I si ho pensen, deuen tenir els seus motius. I si tenen els seus motius, aquests motius procedeixen de certes actituds dels valencians. I si aquestes actituds són reals —ho són— caldria saber: a) si són consubstancials i eternes i per tant pleguem i canviem de tema; b) si són només resultat de perverses maniobres de l'enemic de sempre; i c) si la *nostra* doctrina, estratègica i tàctica era i és encara —a la vista dels resultats— tan correcta com pensàvem.

Alguna cosa deu haver fallat, dic jo, quan el Madrid-Espanya vol jugar a València, i el Barcelona-Catalunya, no. En fi, ja sabia jo que no havia d'haver escrit aquest article.

Alimentarà, en el 92, els grans campions

Alimenta ja, cada dia, els futurs campions.

Cola Cao
Forma part del servei d'alimentació dels jocs de la XXV Olimpiada.

© 1988 COLA CAO S.A. TM

Cola Cao®
Aliment Olímpic

NUTREXPA

Pegaso gira al seu favor.

Hi ha grans professionals que necessiten i exigeixen el millor. Homes que necessiten una eina de treball en la qual poden confiar absolutament.

Per això creixem. Per això avancem. Per això girem al seu favor. La nostra voluntat i el nostre esforç és estar al seu costat i oferir-los els millors vehicles, la millor assistència, el millor tracte humà.

Per als professionals del transport, Pegaso gira al seu favor.

PEGASO

SOLANA